

การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสม
กับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท
กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี

นายฐิติพันธ์ ภูมิภักดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหะการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

THE IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF APPROPRIATE COMMUNITY FACILITY
OF THE ELDERLY IN RURAL: A CASE STUDY OF THA NGAM,
SINGBURI PROVINCE

MR.THITIPAN PUMAPIRAT

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Real Estate Development

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี
โดย	นายฐิติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์
สาขาวิชา	การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศศักดิ์ วัฒนสินธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร, ศาสตราจารย์ชาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต, ศาสตราจารย์ชาน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นายกิตติ พัฒนพงศ์พิบูล)

ฐิติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์ : การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท : กรณีศึกษา ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี. (THE IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF APPROPRIATE COMMUNITY FACILITY OF THE ELDERLY IN RURAL: A CASE STUDY OF THA NGAM, SINGBURI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 297 หน้า.

การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญสำหรับประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 11 ได้กล่าวถึงสิทธิของผู้สูงอายุในการได้รับการคุ้มครอง การสนับสนุนในการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะ ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติดังกล่าวแต่ผู้สูงอายุก็ยังคงเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้ยาก อันเกิดจากการออกแบบที่ไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้ ในการออกแบบจำเป็นต้องเข้าใจในตัวผู้สูงอายุที่จะเข้าใช้ก่อน ซึ่งในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการติดตามผลการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อนำมาสู่การเสนอแนวทางในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนและเส้นทางการสัญจร ให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกกลุ่มวัย ทางผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการศึกษา คือ หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม จังหวัดสิงห์บุรี โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ทั้งสิ้น 106 คน

ผลการศึกษา พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้ทำกิจกรรมบ่อยครั้ง และเป็นศูนย์กลางชุมชน ได้แก่ ศาลาพักผ่อน สถานพยาบาล และลานออกกำลังกาย/สวนสาธารณะ ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนของผู้สูงอายุ โดยการเดินทางภายในชุมชนจะใช้การเดินทางเป็นหลัก ซึ่งอยู่ในรัศมีการเดินทางตามทฤษฎี 800 เมตร แต่สำหรับการเดินทางไปยังสถานที่ภายนอกชุมชนจะใช้จักรยานยนต์ ซึ่งความถี่ในการเดินทาง การทำกิจกรรม และความต้องการในการช่วยเหลือของผู้สูงอายุจะขึ้นอยู่กับอายุที่เปลี่ยนแปลงไปหรือความเสื่อมในการทำงานของร่างกาย ในส่วนของสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนยังคงมีความทรวดโหมงและขาดความปลอดภัยในการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะทางเดินและเส้นทางการสัญจร พื้นที่ที่ได้รับงบประมาณในการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุยังคงไม่ไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ถือเป็น การปรับปรุงที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการเข้าใช้งานจริงได้ โดยเป็นผลมาจากข้อจำกัดของหน่วยงานท้องถิ่นในการออกแบบและปรับปรุง

ในการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุต้องมีการคำนึงถึงการเข้าใช้/การเข้าถึงที่สะดวก ปลอดภัย และสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสม โดยปัจจัยเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้พื้นที่ภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้มีปฏิสัมพันธ์กับคนภายในชุมชน และนำมาสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยแนวทางการออกแบบปรับปรุงส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างทางลาด ห้องน้ำ ที่จอดรถ เพิ่มราวจับ เพิ่มช่องทางเดิน เพิ่มต้นไม้ให้ร่มเงาและแสงไฟส่องสว่าง ในบริเวณศูนย์กลางชุมชนและพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางที่เสนอไปจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อมีการนำไปสู่การปฏิบัติ จากการศึกษาพบว่าข้อจำกัดของหน่วยงานท้องถิ่นถือเป็นอุปสรรคในการจัดทำ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไข คือ การจัดเตรียมแบบก่อสร้างที่ได้มาตรฐาน มีการประมาณราคาค่าก่อสร้างตามลักษณะโครงการ และมีการจัดหาแหล่งงบประมาณที่เหมาะสมโดยหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้ให้การสนับสนุนหลัก ซึ่งแนวทางการแก้ไขดังกล่าวจะทำให้พื้นที่ศึกษากลายเป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยการต่อยอดงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการติดตามผลกระบวนการดำเนินงานและประเมินความสำเร็จหรือข้อผิดพลาดของโครงการที่เกิดขึ้นจริง

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อ.....
 สาขาวิชา.....การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์.. ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2554.....

527 41629 25 : MAJOR REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORDS: COMMUNITY FACILITIES / ELDERLY / RURAL CENTRAL REGION.

THITIPAN PUMAPIRAT : THE IMPROVEMENT AND DEVELOPMENT OF APPROPRIATE COMMUNITY FACILITIES FOR THE ELDERLY IN RURAL AREAS: A CASE STUDY OF THA NGAM, SINGBURI PROVINCE. ADVISOR : ASSOC. PROF. TRIRAT JARUTACH, 297 pp.

The provision of appropriate environments for the elderly is a major issue in Thailand due to the aging population. Section 11 of the Act for Older Persons B.E. 2546 (2003 C.E.) stipulates that, apart from access to public services, the elderly shall be entitled to protection, appropriate support, and the maintenance of safety in buildings, open areas, and vehicles. In reality, despite this act, older citizens experience difficulty accessing many community facilities. Some designed areas are inappropriate because they do not take into consideration the needs of elderly people. This research examined the social, economic and environmental characteristics of community facilities for the elderly. In addition, it considered whether monitoring improvement in facilities is the best way to ensure better standards for public facilities, especially in relation to the elderly. The study sample contained 106 people who were more than 60 years old from Moo 4 and Moo 6 in Tha-ngam, Singburi Province.

The results indicate that the facilities in the local community which were usually accessed by older people were temples, hospitals, and public areas or parks. Residents usually walked within their community for distances of up to 800 meters radius theory from their home but normally utilized motorcycles for transportation outside their community. The frequency of transportation, the type of activity undertaken, and need for assistance depended on their age and physical deterioration. The environment and the facilities in these communities were degraded and lacked safety features for the elderly, especially the footpaths and the roads. The facilities were provided with budgets for appropriate improvements but these changes were not in accordance with standard criteria. They were not responsive to real needs due to limitations within the local government sector which was responsible for the design and subsequent modifications.

When designing and developing facilities for the elderly, it is necessary to consider access, convenience, security, and environmental appropriateness. Incorporating these factors into improvements can encourage the elderly to utilize facilities and interact more within their community, both of which improve their quality of life. Most design and development projects install ramps, toilets, car parks, handrails, companionways, trees for shelter, and electric lights in the central community and adjacent areas. This study indicates that the local government sector is the main limiting factor. Therefore, it is recommended that alterations follow standard criteria, and that estimation of project expenditure and preparation of appropriate budgets is undertaken by the government sector. These guidelines will help produce model community areas for the elderly. Further research is needed to monitor the procedures and evaluate their effectiveness.

Department : .....Housing..... Student's Signature .....
Field of Study : ...Real Estate Development.... Advisor's Signature .....
Academic Year : .....2011.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบผลสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันเกิดจากความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ ซึ่งสละเวลาในการให้คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะในประเด็นที่บกพร่องตลอดระยะเวลาดำเนินงานวิจัย ทางผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ กุสุมา ธรรมธำรง รองศาสตราจารย์ สุปรีชา หิรัญโร และ ดร.กิตติ พัฒนพงศ์พิบูล ที่มาให้เกียรติเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ รวมถึงให้คำแนะนำการดำเนินงานวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ มานพ พงศทัต ที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาในงานวิจัย และขอแนะนำที่เป็นประโยชน์ รวมถึงมอบทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ข้อมูลในการดำเนินงานวิจัย ไม่ว่าจะเป็น มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม โดยเฉพาะ นายกองดีการบริหารส่วนตำบลท่างาม (คุณฐิติพงศ์ ศักดิ์ชัยสมบูรณ์) และนักพัฒนาสังคม (คุณชินวุฒิ อาศนวิเชียร) ที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์จนเสร็จสิ้นงานวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6 คุณจำเรียง เหลือสิงห์กุล ที่ให้ที่พักอาศัยอาศัย และอาหาร รวมทั้งข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีความสำคัญ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม อีกทั้งขอขอบพระคุณชาวบ้านที่อยู่ภายในหมู่ 4 และหมู่ 6 ที่ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุที่สละเวลาให้ผู้วิจัยได้ทำการสอบถามข้อมูลในด้านต่างๆ

ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนหลักทางด้านงบประมาณในการดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นส่วนช่วยให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ บุพการีและบุคคลในครอบครัวที่คอยให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยเสมอมา ซึ่งประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุคคลต่างๆ ที่ได้กล่าวมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ด
สารบัญแผนที่.....	น
สารบัญแผนภูมิ.....	บ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.4 วิธีการดำเนินงานการวิจัย.....	17
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	23
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	23
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	26
2.1 แผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่าง.....	27
2.1.1 แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10.....	27
2.1.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546.....	27
2.1.3 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548.....	28
2.1.4 นโยบาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และโครงการที่มีบทบาทต่อการออกแบบเมืองน่าอยู่ ระดับท้องถิ่น.....	28
2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในเมืองและชนบทน่าอยู่.....	30
2.2.1 แนวคิดในการออกแบบเมือง/ชุมชนน่าอยู่.....	30

	หน้า
2.2.1.1	เมื่อนำอยู่ผู้สูงวัย..... 31
2.2.1.2	แนวคิดบ้านและชุมชนของผู้สูงอายุ..... 33
2.2.1.3	แนวคิดเมืองนำอยู่..... 36
2.2.2	แนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ 38
2.2.2.1	แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ..... 38
2.2.2.2	แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ..... 40
2.2.2.3	แนวคิดในการใช้พื้นที่สาธารณะ..... 42
2.3	แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ..... 45
2.3.1	แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน..... 45
2.3.1.1	แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคาร..... 45
2.3.1.2	แนวคิดถนนเพื่อชีวิต..... 46
2.3.2	คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน พ.ศ. 2552..... 48
2.4	วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 53
2.4.1	วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง..... 53
2.4.1.1	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูงกรณีศึกษา สว่างคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ..... 53
2.4.1.2	การเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร..... 54

หน้า

2.4.1.3	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุภาพดี กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปิเ้าส์ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.....	54
2.4.1.4	การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อ การอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอ ท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์).....	55
2.4.2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
2.4.2.1	โครงการศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พัก อาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ.....	55
2.4.2.2	การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบล แม่เหียะ.....	59
2.4.2.3	แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคน พิการและผู้สูงอายุ พ.ศ.2548.....	60
2.4.3	สรุปวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการวิจัย.....	65
3.1	วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
3.2	ขั้นตอนในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษา.....	69
3.3	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	87
3.4	วิธีการเก็บข้อมูล.....	89
3.5	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
3.5.1	การสำรวจภาคสนาม (แบบสำรวจ).....	89
3.5.2	การทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก.....	92
3.6	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
3.6.1	การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการลงสำรวจภาคสนาม (แบบ สำรวจ).....	93

3.6.2	การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการทำแบบสอบถาม การ สัมภาษณ์ เชิงลึก และผลสรุปจากการประชุมย่อย.....	93
3.6.3	การวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบ สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้ สูงอายุชุมชนชนบทในพื้นที่ศึกษา.....	94
3.7	การนำเสนอข้อมูล.....	94
บทที่ 4	สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา.....	95
4.1	ลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา.....	95
4.1.1	ลักษณะภูมิประเทศ.....	95
4.1.2	ลักษณะธรณีสัณฐาน.....	96
4.1.3	ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ.....	96
4.1.4	ลักษณะภูมิอากาศ.....	98
4.2	วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา.....	98
4.3	ลักษณะการปกครองของพื้นที่ศึกษา.....	99
4.4	ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และสภาพการอยู่อาศัย ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	100
4.4.1	ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ.....	100
4.4.2	ลักษณะทางด้านสังคม.....	101
4.4.3	ลักษณะทางด้านประชากร.....	103
4.4.4	ลักษณะทางด้านสภาพการอยู่อาศัย.....	104
4.5	ลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่ ศึกษา.....	105
4.6	ลักษณะการคมนาคมขนส่งและการสัญจรของพื้นที่ศึกษา.....	114
4.6.1	ลักษณะโครงข่ายถนน.....	114
4.6.2	ลักษณะการสัญจรของพื้นที่ศึกษา.....	117
4.6.3	ปริมาณการใช้เส้นทางสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ศูนย์กลาง ชุมชน.....	121

4.7	แผน นโยบายและยุทธศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ....	124
4.8	การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา.....	125
บทที่ 5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	135
5.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	135
5.1.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ.....	135
5.1.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	158
5.1.3	ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกชุมชน.....	165
5.1.4	ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกสะดวกชุมชน.....	180
5.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการประชุมย่อย.....	191
บทที่ 6	แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท.....	194
6.1	การกำหนดแผน และนโยบายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชน.....	194
6.2	แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท.....	199
6.2.1	การปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อ ผู้สูงอายุ.....	203
6.2.2	การแก้ไขประเด็นข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	250
บทที่ 7	สรุปและข้อเสนอแนะ.....	255
7.1	สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....	255
7.2	เปรียบเทียบผลการวิจัยกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	260
7.3	ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย.....	272
7.4	ข้อเสนอแนะ.....	275

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	279
ภาคผนวก.....	282
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	283
ภาคผนวก ข แบบสำรวจพื้นที่ศึกษา.....	292
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	297

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงคุณลักษณะของประชากร อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ.2546, 2549 และ 2552.....	2
1.2	แสดงร้อยละของประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สูงสุดเป็น 4 อันดับแรกของประเทศ ตามข้อมูลทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2546, 2549 และ พ.ศ. 2552.....	6
1.3	แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	16
1.4	แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย.....	21
1.5	แสดงระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย.....	25
2.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุและการเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทาง.....	45
2.2	แสดงการสรุปวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	61
3.1	แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัด ในภาคกลาง.....	69
3.2	แสดงข้อมูลเชิงปริมาณของปัจจัยทางด้านประชากรและปัจจัยทางการใช้พื้นที่ของแต่ละจังหวัดในภาค.....	71
3.3	แสดงการหาลำดับความสำคัญของทางเลือก.....	74
3.4	แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับอำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรี.....	76
3.5	แสดงค่าอรรถประโยชน์ของหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดสิงห์บุรี.....	79
3.6	แสดงผลการวิเคราะห์อำเภอที่เหมาะสม.....	80
3.7	แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	82
3.8	แสดงหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	82
3.9	แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์หาพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ในตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี.....	84
3.10	แสดงหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน ในตำบลท่างาม.....	86
3.11	แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	88

ตารางที่		หน้า
3.12	แสดงตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม	90
4.1	แสดงรายละเอียดเขตการปกครองที่อยู่ภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลท่า งาม.....	99
4.2	แสดงสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ.....	103
5.1	แสดงสัดส่วนเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ.....	135
5.2	แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ.....	136
5.3	แสดงจำนวนบุตรและจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ.....	138
5.4	แสดงระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	139
5.5	แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	140
5.6	แสดงที่มาของรายได้และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ.....	142
5.7	แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	143
5.8	แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุ.....	144
5.9	แสดงผู้ดูแลผู้สูงอายุเมื่อเกิดการเจ็บป่วย.....	147
5.10	แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายของผู้สูงอายุ.....	148
5.11	แสดงรายละเอียดปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุ.....	148
5.12	แสดงลักษณะการได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุ.....	150
5.13	แสดงสถานที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บ.....	151
5.14	แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุ.....	154
5.15	แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	155
5.16	แสดงรูปแบบที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	158
5.17	แสดงคนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	160
5.18	แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน.....	161
5.19	แสดงลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ.....	162
5.20	แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ปัจจุบันของผู้สูงอายุ.....	163
5.21	แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	163
5.22	แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	165
5.23	แสดงความจำเป็นสาธารณูปโภค/สิ่งแวดลอมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา	166
5.24	แสดงความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทางของผู้สูงอายุ.....	168

ตารางที่		หน้า
5.25	แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุ.....	169
5.26	แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	170
5.27	แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา...	172
5.28	แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาดภายใน อบต.ท่างาม.....	181
5.29	แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม.....	183
5.30	แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาดภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	186
5.31	แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	187
5.32	แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาดภายในศาลาเอนกประสงค์วัดท่าอิฐ.....	189
6.1	แสดงแผนพัฒนาตามช่วงปีในการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ.....	196
6.2	แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านหน้าศาลาเอนกประสงค์.....	204
6.3	แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านข้างศาลาเอนกประสงค์.....	206
6.4	แสดงงบประมาณในการสร้างทางลาดขึ้นเมรุ.....	209
6.5	แสดงงบประมาณในการสร้างห้องน้ำบริเวณศาลาเอนกประสงค์.....	211
6.6	แสดงงบประมาณในการสร้างที่จอดรถบริเวณศาลาเอนกประสงค์.....	211
6.7	รายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบวัดท่าอิฐ.....	214
6.8	แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านหน้าและด้านหลังสถานีอนามัย.....	217
6.9	แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบสถานีอนามัยท่างาม...	226
6.10	แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบ อบต.ท่างาม.....	233

ตารางที่		หน้า
6.11	แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน / ชมรมผู้สูงอายุ (หมู่ 4).....	239
6.12	แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่ลานอเนกประสงค์/ สวนสาธารณะ.....	242
7.1	แสดงศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ศึกษาและความสัมพันธ์ในเชิงกิจกรรม.....	272

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา รัศมี 800 เมตร จากจุดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนผู้สูงอายุ (หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดสิงห์บุรี).....	14
2.1	ประเด็นพิจารณาเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ.....	32
2.2	สภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ.....	40
2.3	สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ.....	41
2.4	สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ.....	48
2.5	ลักษณะการติดตั้งป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ.....	49
2.6	ตัวอย่างแนวทางการออกแบบถึงขยะ (ซ้าย) และการออกแบบม้านั่ง (ขวา)...	49
2.7	ลักษณะทางข้ามถนนที่เหมาะสม.....	51
2.8	ลักษณะที่จอดรถที่เหมาะสมสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ.....	51
2.9	ตัวอย่างขนาดทางลาด.....	52
2.10	ขนาดความกว้างของทางเดินในสวน.....	55
2.11	ระยะก้าวเดินระหว่างแผ่นทางเดิน.....	56
2.12	ทางลาด ใช้ค่าจากการทดสอบจริงกับอุปกรณ์.....	57
2.13	บันไดกว้าง (บันไดภายนอกอาคาร).....	58
3.1	จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามอำเภอ.....	75
3.2	ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของ MCA.....	76
3.3	โครงสร้างแบบจำลองการประเมินพื้นที่ศึกษา.....	78
3.4	พื้นที่ศึกษาอำเภอลือชัยบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามตำบล.....	81
3.5	พื้นที่ศึกษาตำบลท่างาม อำเภอลือชัยบุรี จำแนกตามหมู่บ้าน.....	83
3.6	พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านท่าซ้อย (หมู่ 4) และหมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 6) ต.ท่างาม จ.สิงห์บุรี.....	84
3.7	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา รัศมี 800 เมตร จากจุดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนผู้สูงอายุ.....	87
4.1	ขอบเขตและที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา.....	96
4.2	พืชพรรณที่ปลูกภายในพื้นที่ศึกษา.....	97

ภาพที่	หน้า
4.3	ลักษณะการประกอบอาชีพภายในพื้นที่ศึกษา..... 101
4.4	ลักษณะทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่..... 102
4.5	ลักษณะสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา..... 104
4.6	องค์การบริหารส่วนตำบลท่างามเก่าและใหม่..... 106
4.7	วัดท่าอิฐและการประกอบกิจกรรมภายในวัด..... 108
4.8	โรงเรียนวัดท่าอิฐ และสถาบันการศึกษารุ่นนอกเรียน..... 109
4.9	ร้านค้าทั้งหมดภายในพื้นที่ศึกษา..... 110
4.10	สภาพแวดล้อมโดยรอบสถานีอนามัยท่างาม..... 111
4.11	ศาลาพักผ่อนภายในบริเวณพื้นที่ศึกษา..... 112
4.12	สวนสาธารณะ/ลานเอนกประสงค์/สถานที่ออกกำลังกาย ภายในพื้นที่ศึกษา. 113
4.13	สถานีบริการน้ำมันและร้านซ่อมรถภายในพื้นที่ศึกษา..... 113
4.14	ถนนประเภทที่ 1 ภายในพื้นที่ศึกษา..... 117
4.15	ถนนประเภทที่ 2 ภายในพื้นที่ศึกษา..... 118
4.16	ถนนประเภทที่ 3 (แบบที่ 1 หน้าบ้านผู้ใหญ่ หมู่ 6) ภายในพื้นที่ศึกษา..... 119
4.17	ถนนประเภทที่ 3 (แบบที่ 2) ภายในพื้นที่ศึกษา..... 119
4.18	ถนนประเภทที่ 4 (แบบที่ 1) ภายในพื้นที่ศึกษา..... 120
4.19	ถนนประเภทที่ 4 (แบบที่ 2) ภายในพื้นที่ศึกษา..... 120
5.1	ความเสียหายของบ้านไม้ที่เกิดจากอุทกภัยในปี 2554..... 159
5.2	พื้นที่ที่มีการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของ ผู้สูงอายุ..... 180
5.3	แสดงพื้นที่ที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อ ผู้สูงอายุในสำนักงาน อบต.ท่างาม..... 181
5.4	การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาดภายใน อบต. ท่างาม..... 182
5.5	การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำ ภายใน อบต. ท่างาม..... 184
5.6	พื้นที่ที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน..... 185

ภาพที่		หน้า
5.7	การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	185
5.8	การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.....	188
5.9	สถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ หมู่ 4 และหมู่ 6.....	188
5.10	การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด ในศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	190
5.11	ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา.....	193
6.1	ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	204
6.2	การปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	205
6.3	การสร้างทางลาดด้านข้างศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	206
6.4	การสร้างทางลาดและบันไดขึ้นเมรุ วัดท่าอิฐ.....	207
6.5	การสร้างห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุบริเวณศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	210
6.6	การสร้างที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุบริเวณศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ.....	212
6.7	การปรับปรุงทางสัญจรที่มุ่งเข้าสู่วัดท่าอิฐ.....	212
6.8	พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 5 แห่ง ภายในวัดท่าอิฐ.....	213
6.9	ตำแหน่งทางลาดเข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่างาม.....	216
6.10	การปรับปรุงทางลาดเข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่างาม.....	218
6.11	การปรับปรุงบันไดขึ้นชั้น 2 เข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่างาม.....	219
6.12	การปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุ ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	220
6.13	การปรับปรุงโต๊ะประชาสัมพันธ์ ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	221
6.14	การปรับปรุงที่จอดรถ ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	222
6.15	การปรับปรุงช่องทางเดินและทางเดินรถ ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	223
6.16	การปรับปรุงที่นั่งพักผ่อนริมสวนสมุนไพรและที่ออกกำลังกาย ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	224
6.17	พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 6 บริเวณ ภายในสถานีอนามัยท่างาม.....	225

ภาพที่		หน้า
6.18	ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าสำนักงาน อบต.ท่า งาม.....	227
6.19	ทางลาดที่เสนอให้สร้างใหม่ ภายใน อบต.ท่างาม.....	228
6.20	การปรับปรุงโต๊ะประชาสัมพันธ์ ภายใน อบต.ท่างาม.....	229
6.21	ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุด้านข้าง สำนักงาน อบต.ท่า งาม.....	230
6.22	การปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม.....	231
6.23	การปรับปรุงที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม.....	232
6.24	พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 4 บริเวณ ภายใน อบต.ท่างาม.....	232
6.25	ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.	234
6.26	การปรับปรุงทางลาดด้านหน้า อาคารศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ.....	235
6.27	ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน.	237
6.28	การปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายในศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ....	237
6.29	การติดตั้งราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ภายในศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ.....	238
6.30	พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 3 บริเวณ ภายใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน / ชมรม ผู้สูงอายุ (หมู่ 4).....	239
6.31	พื้นที่เสนอปรับปรุงลานอเนกประสงค์ / สวนสาธารณะ.....	240
6.32	พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 2.....	244
6.33	พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 3.....	245
6.34	พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 4.....	246
6.35	รูปแบบการจัดเก้าอี้สาธารณะ / ราวจับสำหรับผู้สูงอายุ.....	247
6.36	พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณศาลาพักผ่อน / ศาลากิจกรรม 1.....	247
6.37	พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณศาลาพักผ่อน / ศาลากิจกรรม 2.....	248
6.38	พื้นที่เสนอปรับปรุงร้านค้าตัวอย่าง (ยายลัดดาวรรณ).....	249
6.39	ตัวอย่างเอกสารที่นำไปให้ทาง อบต.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง.....	251
6.40	ตัวอย่างการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ....	252
7.1	ความเหมือนและแตกต่างของประเด็นในการพิจารณาเมื่อนำอยู่ผู้สูงอายุ...	261
7.2	สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎี.....	266

ภาพที่	หน้า
7.3	สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา..... 267
7.4	การเปรียบเทียบศูนย์กลางชุมชนตามแนวคิด กับพื้นที่ศึกษาจริง..... 273

สารบัญแผนที่

แผนที่		หน้า
1.1	แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน.....	15
4.1	แสดงตำแหน่งที่ตั้งสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่ศึกษา.....	107
4.2	แสดงลักษณะโครงข่ายถนนภายในพื้นที่ศึกษา.....	115
4.3	แสดงลักษณะประเภทถนนในการสัญจรภายในพื้นที่ศึกษา.....	116
4.4	แสดงปริมาณการใช้เส้นทางสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ศึกษา.....	123
6.1	แสดงผังแม่บทในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนชนบทของพื้นที่ศึกษา.....	202
7.1	แสดงผังแม่บทใหม่ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนชนบทของพื้นที่ศึกษา	277

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1.1	แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรโลก อายุ 60 ปี ขึ้นไปกับประชากรอายุน้อยกว่า 5 ปี.....	1
1.2	แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย.....	22
5.1	แสดงเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ.....	136
5.2	แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ.....	137
5.3	แสดงจำนวนบุตร และจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ.....	138
5.4	แสดงระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	139
5.5	แสดงอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	140
5.6	แสดงที่มาของรายได้ต่อเดือน และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ.....	141
5.7	แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่.....	143
5.8	แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ.....	146
5.9	แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ.....	147
5.10	แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ.....	149
5.11	แสดงการได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	150
5.12	แสดงสถานที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	151
5.13	แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	153
5.14	แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุในแต่ละช่วง.....	156
5.15	แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	157
5.16	แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	159
5.17	แสดงคนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	160
5.18	แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	161
5.19	แสดงลักษณะการครอบครองในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	162
5.20	แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	163
5.21	แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	164
5.22	แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	166
5.23	แสดงสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	167

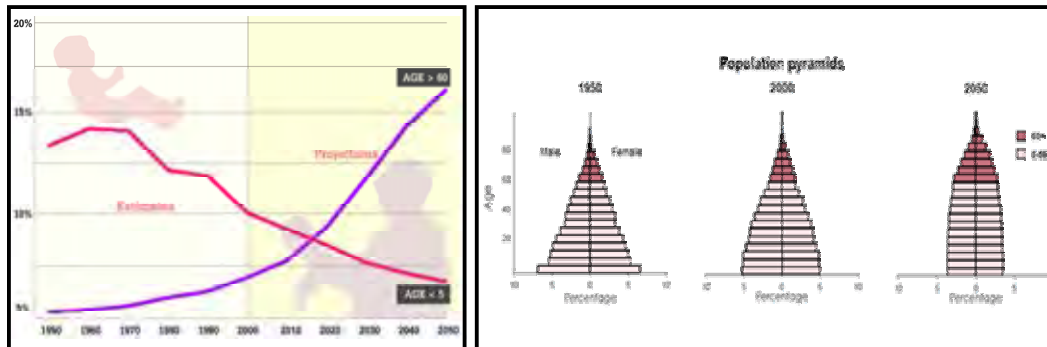
แผนภูมิที่	หน้า
5.24 แสดงความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทางของผู้สูงอายุ.....	168
5.25 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	170
5.26 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	172
5.27 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	175
5.28 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	176
5.29 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา.....	178
5.30 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา...	179

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้ความตระหนักขององค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ถึงการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนโครงสร้างประชากรโลก ที่มีแนวโน้มก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ โดยอันเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของอัตราประชากรโลกที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในปี 2543 ที่มีอัตราร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 13.6 ในปี 2563 หรือในระยะเวลา 20 ปี และในทางตรงข้ามประชากรวัยเด็กที่มีอายุ 0 – 14 ปี กลับมีจำนวนลดลงเรื่อยๆ จากร้อยละ 30.1 ในปี 2543 เป็นร้อยละ 25.2 ในปี 2563 ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าโลกกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ภาวะ *สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)* มากขึ้นเรื่อยๆ

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรโลก อายุ 60 ปี ขึ้นไปกับประชากรอายุน้อยกว่า 5 ปี¹

โดยจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลก พบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเดียวกับประชากรโลก โดยจากงานวิจัยของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ได้เปิดเผยข้อมูลทางสถิติว่าประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี 2548 ด้วยเงื่อนไขที่ว่าประชากรผู้สูงอายุในประเทศใดมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมในประเทศ ซึ่งในปี 2548 ประชากรผู้สูงอายุใน

¹ United Nations Department of Economic and Social Affairs, 2006.

ประเทศไทยมีอยู่ร้อยละ 10.4 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 10.5 ในปี 2549 ร้อยละ 10.7 ในปี 2550 จนกระทั่งในปัจจุบัน ปี 2553 พบว่า มีประชากรผู้สูงอายุอยู่ถึงร้อยละ 11.7 ของประชากรในประเทศ (ผู้สูงอายุไทยมีทั้งสิ้น 7,493,227 คน) และในทางกลับกันอย่างที่ได้อ้างไว้ ประชากรวัยเด็กของประเทศมีลดลงจากร้อยละ 47.2 ในปี 2507 เป็นร้อยละ 27.4 ในปี 2543 และเป็นร้อยละ 10.9 ในปี 2549 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอัตราการตายที่มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย จากข้อมูลที่ได้กล่าวไป จะพบว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงควรมีการเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและพฤติกรรมของผู้คนในสังคมให้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว²

ตารางที่ 1.1 แสดงคุณลักษณะของประชากร อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป พ.ศ.2546, 2549 และ 2552³

ลักษณะทางประชากร	พ.ศ.		
	2546	2549	2552
เพศ			
ชาย	44.82	44.67	44.38
หญิง	55.18	55.33	55.62
อายุ			
60 – 69 ปี	57.00	55.21	54.71
70 – 79 ปี	31.77	32.66	32.71
80 ปีขึ้นไป	11.53	12.13	12.55
เขตที่อยู่อาศัย			
เขตเทศบาล	29.55	29.99	34.25
นอกเขตเทศบาล	70.45	70.01	65.75
ภาค			
กรุงเทพมหานคร	8.76	8.90	9.16
กลาง	24.98	25.11	25.27
เหนือ	21.27	20.76	20.25
ตะวันออกเฉียงเหนือ	31.28	31.74	32.10
ใต้	13.71	13.49	13.22

² มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ, Aging Society ที่ประเทศไทย, 2008.

³ ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ในปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทย ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบทถึงร้อยละ 65.75 และอาศัยอยู่ตามลำพังหรือถูกทอดทิ้งให้อยู่กับหลานถึงร้อยละ 80⁴ เพราะเนื่องจากลูกเข้าไปทำงานและอาศัยอยู่ในเมือง โดยทิ้งอาชีพเกษตรกรรมไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้เป็นภาระแก่สังคมต้องมีการจัดหาสถานที่และคนมาดูแลต่อไป ซึ่งจากข้อมูล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงร้อยละ 32.10 และจากรายงานการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ.2550 ทำให้ทราบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุไทยที่อาศัยอยู่ตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยในปี 2537 มีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวร้อยละ 3.6 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.7 ในปี 2550⁵ ซึ่งจากแนวโน้มดังกล่าวเป็นผลที่ทำให้ผู้สูงอายุขาดคนดูแลและเกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทเป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยสูงอายุนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย, ด้านจิตใจ, ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดความเสื่อมโทรมลง อันเกิดความเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิต โดยจากภาวะความเสื่อมทางด้านร่างกายนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งในผู้สูงอายุ โดยจากการสำรวจพบว่า อุบัติเหตุจากการพลัดตกหกล้มพบมากที่สุด โดยอันเกิดจากความเสื่อมของตา ได้แก่ ต้อกระจก และความอ่อนล้าของกล้ามเนื้อ ซึ่งอุบัติเหตุมักเกิดขึ้นภายนอกอาคารที่อยู่อาศัยถึงร้อยละ 60 อีกทั้ง จากสถิติพบว่า ผู้สูงอายุที่หกล้ม ประมาณร้อยละ 50 จะมีอันตรายถึงขั้นเสียชีวิตได้ หรือเกิดภาวะพิการเรื้อรัง⁶ โดยหากเกิดปัญหาดังกล่าว อาจส่งผลต่อด้านจิตใจได้ในที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเข้าสู่วัยสูงอายุนั้นจำเป็นที่จะต้องเตรียมตัวและปรับสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชนให้เกิดความเหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นการป้องกันและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขของผู้สูงอายุ

โดยสำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิฯ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ทำการสำรวจกลุ่มประชากรในพื้นที่ชนบทในโครงการเมืองนำอยู่และโครงการการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้บริการแบบครบวงจร (Community Based Rehabilitation: CBR) พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุยังประสบปัญหาด้านการเข้าถึงยังสถานที่สาธารณะต่างๆ ในหลายแห่ง ที่ยังขาดมาตรฐานและไม่

⁴ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2004.

⁵ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2550.

⁶ รายการคลินิก 101.5 F.M คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอื้ออำนวยแก่ผู้สูงอายุให้สามารถเข้าไปใช้งาน ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เนื่องจากผู้สูงอายุ ยังขาดความรู้และการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งพื้นที่หลายแห่งในชนบทยังมีระบบการจัดการใน สาธารณูปการที่ยังไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงเรื่องที่อยู่อาศัยที่หลายแห่งมีสภาพทรุดโทรม และ ห่างไกลจากแหล่งบริการสาธารณะ ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่สามารถใช้บริการจากสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานได้อย่างเต็มที่ รวมถึงด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่มีความสำคัญและควรได้รับการดูแลเพิ่มมากขึ้น ทั้งจากคนในครอบครัว หน่วยงานของรัฐและภาค บริการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งถือเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข

จากการศึกษางานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ ทำการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นทางด้านการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ อยู่จำนวนไม่น้อย ซึ่งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวโดยตรงในช่วงปีที่ ผ่านมา ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ⁷ และวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)⁸ โดยเอกสารทั้ง 2 เล่ม เป็นการศึกษาถึงลักษณะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและลักษณะการอยู่อาศัย ของผู้สูงอายุ นำมาซึ่งผลการศึกษาของการเสนอแนะแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ จึงถือเป็นการศึกษาที่สังเกตเห็นถึงความสำคัญทางด้านความปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยหากดูลึกลงไปในการศึกษาของงานทั้ง 2 เล่ม พบว่า ยังขาดในส่วนของการติดตามและประเมินผลการออกแบบและปรับปรุง ซึ่งถือ เป็นส่วนที่มีความสำคัญ เพราะเนื่องจากหากไม่มีการติดตามและประเมินผลจะทำให้ไม่สามารถ ทราบได้ว่าสิ่งที่ได้เสนอไปนั้นถูกนำไปใช้หรือไม่ รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้มาก น้อยเพียงใด ซึ่งถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของเอกสารทั้ง 2 เล่ม

⁷ วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัด สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหียะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2552.

⁸ วณัสนินทร์ สุขสุวรรณ. การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่ เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัด นครสวรรค์). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชา เคหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2553.

สามารถนำมาประยุกต์ใช้และช่วยในการออกแบบ รวมทั้งเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นให้การศึกษาค้นคว้าต่อไปที่จะทำในลักษณะเดียวกันได้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากเป็นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ยังไม่มีการศึกษามากนัก โดยเฉพาะในส่วนของ **การติดตามและประเมินงานผลที่เกิดขึ้นจากการออกแบบและปรับปรุงเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ยังไม่เคยมีการจัดทำขึ้นมาก่อน** โดยส่วนของกรอบออกแบบนั้นเป็นส่วนที่สามารถทำการศึกษามาก่อน ทฤษฎี วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับพื้นที่ต่างๆ ได้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการจัดทำการศึกษาปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ รวมไปถึงการติดตามและประเมินผลงานที่เกิดขึ้นจริง จากพื้นที่ที่จัดทำจริง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนที่สุด และสามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้และแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมต่อพื้นที่อื่นต่อไปได้

จะเห็นได้ว่าการออกแบบและการปรับปรุงที่อยู่อาศัย รวมทั้งสภาพแวดล้อมของชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในชนบทนั้นมีความสำคัญ เพราะอย่างที่กล่าวไปแล้วว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว โดยส่วนใหญ่การกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชนชนบท ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเลือกพื้นที่ภาคกลาง บริเวณจังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์และนำไปสู่การออกแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการที่จะทำการศึกษา โดยมีมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ได้ดำเนินแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เลือกพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่พัฒนาต้นแบบผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งดูได้จากชมรมผู้สูงอายุ มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุเกิดขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนในการให้บริการแบบครบวงจร รวมทั้งมีนโยบายของทางภาครัฐที่ช่วยสนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุ โดยในจังหวัดสิงห์บุรีได้รับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ (ศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี) ในการปรับปรุงและซ่อมแซมพื้นที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุเป็นจำนวนเงิน 15,000 บาทต่อสถานที่ ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 ทางภาครัฐได้มีงบให้การช่วยเหลือในส่วนดังกล่าวทั้งสิ้น 3 สถานที่จัดกิจกรรม โดยแบ่งบส่วนดังกล่าวไว้กับ 3 อบต.ต่อปี ซึ่ง ได้แก่ ต.บางกระบือ, ต.ประศุก และ ต.บางระจัน และมีการติดตามผลของปีงบประมาณ 2553 อีกทั้งสิ้น

3 อบต. ได้แก่ ต.ท่างาม, ต.ถอนสมอ และ ต.ทับยา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้มีการเริ่มดำเนินการปรับปรุงแล้ว โดยงบประมาณที่ได้กล่าวมาแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุทั้งสิ้น นอกจากนี้พื้นที่จังหวัดสิงห์บุรียังเป็นพื้นที่ศึกษาที่มีสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุไม่น้อยกว่าร้อยละ 12 (เนื่องจากปัจจุบันประชากรวัยสูงอายุทั้งประเทศมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 12) โดยจังหวัดสิงห์บุรีมีสัดส่วนผู้สูงอายุอยู่ที่ประมาณร้อยละ 16.2 ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุสูงที่สุดในประเทศไทย

ตารางที่ 1.2 แสดงร้อยละของประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สูงสุดเป็น 4 อันดับแรกของประเทศตามข้อมูลทะเบียนราษฎร ปี พ.ศ. 2546, 2549 และ พ.ศ. 2552⁹

พ.ศ.	ลำดับที่	จังหวัด	ร้อยละของประชากรตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป
2546	1	สิงห์บุรี	14.81%
	2	ชัยนาท	14.30%
	3	อ่างทอง	14.28%
	รวมทั้งประเทศ		10.18%
2549	1	สิงห์บุรี	15.3%
	2	ชัยนาท	14.8%
	3	อ่างทอง	14.6%
	รวมทั้งประเทศ		10.6
2552	1	สิงห์บุรี	16.2%
	2	สมุทรสงคราม	15.8%
	3	ชัยนาท	15.7%
	รวมทั้งประเทศ		11.53

ซึ่งหากพิจารณาลึกลงไปในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี จะพบว่าพื้นที่ที่มีความพร้อมและมีการให้การสนับสนุนทางด้านผู้สูงอายุจากหน่วยงาน อบต. นั้น จะมีอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ซึ่งตำบลหนึ่งให้เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ตำบลท่างาม ซึ่งเป็นตำบลที่ผู้บริหารและคนในพื้นที่ให้ความสนใจและให้การสนับสนุนทางด้านผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก อันดูได้จากแผนงานและนโยบายของหน่วยงานที่ออกมาเพื่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณที่ช่วยในการปรับปรุงและสร้างสิ่ง

⁹ ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

อำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกพื้นที่ศึกษาภายในตำบลท่างาม ด้วยเหตุผลสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น

จะเห็นได้ว่าจากประเด็นต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วแต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดทำกรปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในชนบท เพราะเนื่องจากการจัดทำข้างต้นจะเป็นการช่วยลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี ทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาเป็นต้นแบบและประยุกต์ใช้กับพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดทำโครงการดังกล่าวจึงถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงของปีงบประมาณก่อน
- 3) เพื่อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (Community facility) ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และเอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ การสัญจร การสนทนาการ

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาที่สอดคล้องต่อความสำคัญของข้อมูลที่จะนำมาใช้ โดยจะให้ความสำคัญกับข้อมูลที่มีผลต่อกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยจะศึกษาข้อมูลครอบคลุมทั้งในหลายด้าน ได้แก่ ด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุภายในพื้นที่ที่ ตลอดจนปัญหาหรืออุปสรรคในการสัญจร รวมทั้งการนำไปสู่การปรับปรุงและติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่

เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา โดยทางผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาไว้ที่หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าซ้อย (หมู่ 6) เพื่อนำมาพัฒนาเป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ที่มีลักษณะหรือบริบทใกล้เคียงกันได้ ซึ่งทางผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ไว้ดังนี้

- 1) ปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด โดยทางผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่
  - ปัจจัยชุมชนชนบทต้นแบบของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ประกอบไปด้วย ปัจจัยรอง ดังนี้
    - นโยบายของหน่วยงานราชการและชุมชนในการพัฒนาชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ
    - การมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชน และความเป็นชุมชนในการให้บริการแบบครบวงจร (Community Based Rehabilitation: CBR)
    - สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด
  - ปัจจัยที่ได้จากการศึกษาข้อมูลทางด้านประชากรและด้านพื้นที่
    - ปัจจัยทางด้านประชากร ประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย คือ
      - จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) ปัจจัยทางด้านประชากร โดยเฉพาะจำนวนผู้สูงอายุนั้นมีความสำคัญมากที่สุดในงานวิจัยฉบับนี้ เนื่องจากการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัดนั้นจำเป็นต้องดูจำนวนของผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทางด้านพื้นที่เพื่อนำมาสู่จังหวัดที่ใช้ในการศึกษา (หน่วย: คน)
      - สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด เป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุจะมีจำนวนมากหรือน้อยไม่ได้บ่งบอกถึงความ เป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก แต่การศึกษาหาสัดส่วนผู้สูงอายุ ต่อประชากรทั้งหมดในจังหวัดนั้น สามารถทำให้ทราบและแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (หน่วย: ร้อยละ)
    - ปัจจัยทางด้านพื้นที่ ได้แก่ สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมของแต่ละจังหวัด
      - สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมของแต่ละจังหวัด เป็นปัจจัยทางด้านพื้นที่ที่มีความสำคัญ เนื่องจากงานวิจัยนี้ต้องการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท โดยปัจจัย

ที่สามารถแสดงถึงความเป็นชนบทได้นั้นก็คือพื้นที่เกษตรกรรม ฉะนั้นทางผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมเป็นปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการเลือกพื้นที่ศึกษา (หน่วย : ไร่/ละ)

โดยจากเกณฑ์ในการกำหนดหาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัดนั้น ทางผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง¹⁰ อันประกอบด้วย 22 จังหวัด แต่ในการศึกษางานวิจัยนี้เป็นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงไม่นับพื้นที่บริเวณส่วนที่เป็นกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล (กรุงเทพมหานคร, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, นนทบุรี, ปทุมธานี และนครปฐม) เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีความเป็นเมืองสูง ส่งผลให้การวิเคราะห์พื้นที่ระดับภาคกลางมี 16 จังหวัด ในขั้นตอนของการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจังหวัดทางผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ชุมชนชนบทต้นแบบงานผู้สูงอายุของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และปัจจัยในการวิเคราะห์ความเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมารวมทั้งมีความเป็นชนบท โดยใช้เครื่องมือกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับขั้น (AHP) ในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัดภาคกลาง

- 2) ปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ โดยทางผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่
  - ปัจจัยทางด้านประชากร ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ
    - จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) ปัจจัยจำนวนผู้สูงอายุสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาในระดับอำเภอได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ ปัจจัยทางด้านพื้นที่ และปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ และได้พื้นที่ศึกษาในระดับอำเภอ (หน่วย: คน)
    - สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเช่นเดียวกันกับที่ใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาในระดับจังหวัด เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความเป็นสังคมผู้สูงอายุได้มากขึ้น ประกอบกับในการหาพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอต้องมีการเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับอำเภอที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุและความเป็นชนบทมากขึ้นกว่าในระดับจังหวัด โดยปัจจัยที่แตกต่างจากระดับจังหวัด คือ การให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนา

¹⁰ จำแนกภูมิภาคตามหลักสภาพภูมิศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานที่ได้กำหนดไว้เป็นระบบ 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันตก

ชนบทและแผนยุทธศาสตร์ในการให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในแต่ละอำเภอ (หน่วย: ร้อยละ)

- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นปัจจัยที่ช่วยเข้าใจถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของแต่ละอำเภอว่ามีการประกอบอาชีพใดเป็นอาชีพหลัก (หน่วย: ครัวเรือน)
- ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ
  - ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอมีความสำคัญในการกำหนดพื้นที่ศึกษา เนื่องจากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละอำเภอจะแตกต่างกันไป แต่เนื่องด้วยงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท ผู้วิจัยจึงต้องศึกษานโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละอำเภอ ว่ามีอำเภอใดบ้างที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุและมากน้อยแค่ไหน เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่น (หน่วย: มี/ไม่มี) รวมทั้งยังดูถึงจำนวนนโยบายที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ ที่ได้มีการนำมาใช้กับพื้นที่จริง
- ปัจจัยทางด้านพื้นที่ ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยย่อย คือ
  - สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ของแต่ละอำเภอ ปัจจัยสัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ยังคงมีความสำคัญในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาในระดับอำเภอ เพื่อดูความเป็นชนบทของพื้นที่ศึกษา ประกอบในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาในระดับอำเภอ ได้มีการศึกษาปัจจัยทางด้านพื้นที่เพิ่มเติม คือ ระยะทางจากอำเภอเมืองถึงที่ตั้งอำเภอ และจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นปัจจัยในการระบุให้แน่ชัดว่ามีความเป็นพื้นที่ชนบทสูง (หน่วย: ร้อยละ)
  - ระยะทางจากอำเภอเมืองถึงที่ตั้งอำเภอ ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความเป็นชนบท โดยที่ยังระยะทางห่างจากตัวอำเภอเมืองมากเท่าไรยิ่งแสดงว่าอำเภอนั้นมีความเป็นชนบท แต่ก็ยังคงใช้วิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ (หน่วย: กิโลเมตร)
  - จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ ถ้าอำเภอใดมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมน้อย และมีการใช้พื้นที่ทางเกษตรกรรมมาก แสดงให้เห็นว่าอำเภอนั้นมีความเป็นชนบทสูง (หน่วย: แห่ง)
- ปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ ได้แก่

- จำนวนโรงพยาบาล และจำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด) เป็นปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุต้องมีการไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาล และมีการทำบุญตามประเพณีเป็นประจำ จึงมีการเดินทางไปยังโรงพยาบาลและศาสนสถานบ่อย ยิ่งอำเภอใดที่มีการกระจุกตัวของสถานที่เหล่านี้ประกอบกับมีจำนวนผู้สูงอายุและสัดส่วนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าอำเภอนั้นเป็นสิ่งคมผู้สูงอายุสูง แต่ต้องมีการวิเคราะห์หรือร่วมกับปัจจัยอื่นๆ เพื่อให้ได้ความเที่ยงตรงของข้อมูล (หน่วย: แห่ง)

โดยจากเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอในจังหวัดสิงห์บุรีนั้น ทางผู้วิจัยได้พิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าว โดยในจังหวัดสิงห์บุรีประกอบไปด้วย 6 อำเภอ แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาผู้สูงอายุในเขตชนบท (ยกเว้น อ.เมืองสิงห์บุรี) และได้รับการรับเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี ในปีงบประมาณ 2553 (อ.อินทร์บุรี และ อ.ท่าช้าง) ดังนั้นจำนวนอำเภอที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมีเพียง 2 อำเภอ และใช้วิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์มาประยุกต์เพื่อหาพื้นที่ศึกษาจากจำนวนอำเภอทั้งหมด 2 อำเภอ เพื่อให้มีข้อมูลการตัดสินใจในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถเปรียบเทียบและบอกความแตกต่างระหว่างทางเลือกได้อย่างเหมาะสม

- 3) ปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาระดับตำบล โดยทางผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่
  - ปัจจัยทางด้านประชากร ประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยย่อย คือ
    - จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) เป็นปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ตั้งแต่หาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ จนกระทั่งถึงระดับตำบล แสดงให้เห็นว่าตัวแปรหลักที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญคือ ผู้สูงอายุและหลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์ในแต่ละระดับแล้วนั้น พบว่า ผู้วิจัยสามารถคัดเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีความเป็นสังคมผู้สูงอายุและมีความเป็นชุมชนชนบท โดยในขั้นตอนนี้จะนำมาสู่การวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษา เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบทภาคกลาง เพื่อให้พื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ (หน่วย: คน)

- สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด เป็นปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ตั้งแต่หาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ จนกระทั่งถึงระดับตำบล เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ที่ควบคู่กับจำนวนประชากรสูงอายุ เพื่อเป็นการวิเคราะห์ร่วมกันส่งผลให้ได้กลุ่มประชากรตัวอย่างที่เที่ยงตรงและเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เกิดจากการวิเคราะห์ที่แท้จริง (หน่วย: ร้อยละ)
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นปัจจัยที่ช่วยเข้าใจถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจของแต่ละอำเภอกว่ามีการประกอบอาชีพใดเป็นอาชีพหลัก (หน่วย: ครัวเรือน)
- ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของนโยบายและโครงการทางด้านผู้สูงอายุที่จะมีการดำเนินการ ซึ่งทางผู้วิจัยจะทำการประเมินจากจำนวนชมรมผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น
- ปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ
  - จำนวนสถานที่ราชการ ศูนย์เอนกประสงค์/ชมรมผู้สูงอายุ และจำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด) ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาในระดับตำบล ต้องมีการให้ความสำคัญถึงหน่วยงานราชการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สถานีอนามัย เป็นต้น เนื่องจากผู้สูงอายุต้องมีการติดต่อสถานที่ราชการที่อยู่ใกล้ชุมชนบ่อยครั้ง และศาสนสถานได้มีบทบาทสำคัญเนื่องจากผู้สูงอายุในชุมชนบทส่วนใหญ่จะมีการทำบุญกันที่วัดใกล้กับชุมชน รวมทั้งยังมีศูนย์เอนกประสงค์ / ชมรมผู้สูงอายุที่จะเป็นสถานรวมตัวของกลุ่มผู้สูงอายุภายในตำบล ส่งผลให้ทั้งสถานที่ราชการ ศาสนสถานและศูนย์เอนกประสงค์ / ชมรมผู้สูงอายุใกล้ชุมชนจึงมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ (หน่วย: แห่ง)

โดยจากเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี ประกอบด้วย 10 ตำบล แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาบริเวณพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ให้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณการปรับปรุงในปีก่อน (ปี พ.ศ.2553 ตำบลที่ได้รับงบประมาณ ได้แก่ ต.ท่างาม ต.ดอนสมอ และ ต.ทับยา) ดังนั้นจำนวนตำบลที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่างามและตำบลทับยา โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก จำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด ลักษณะการกระจายตัวของสถานที่สำคัญของแต่ละตำบล นโยบาย

และโครงการของตำบล รวมทั้งความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Mapping)

- 4) ปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน โดยทางผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกเช่นเดียวกับระดับตำบล เพราะเนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและสอดคล้องต่อระดับหมู่บ้าน โดยจะมีรายละเอียดที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร, ปัจจัยด้านนโยบาย และปัจจัยด้านสถานที่สำคัญ

โดยจากเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก หมู่บ้านในตำบลท่างาม ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน นโยบายและโครงการของตำบลท่างามที่มาลงในพื้นที่แต่ละหมู่ (โดยเฉพาะโครงการที่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงไปแล้ว) และมีศูนย์กลางในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ พร้อมทั้งมีการทำแบบสอบถามเบื้องต้น (Pre-Test) จากกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวอย่าง จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าช้อย (เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีศูนย์กลางชุมชน) ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อดูความร่วมมือของชุมชน

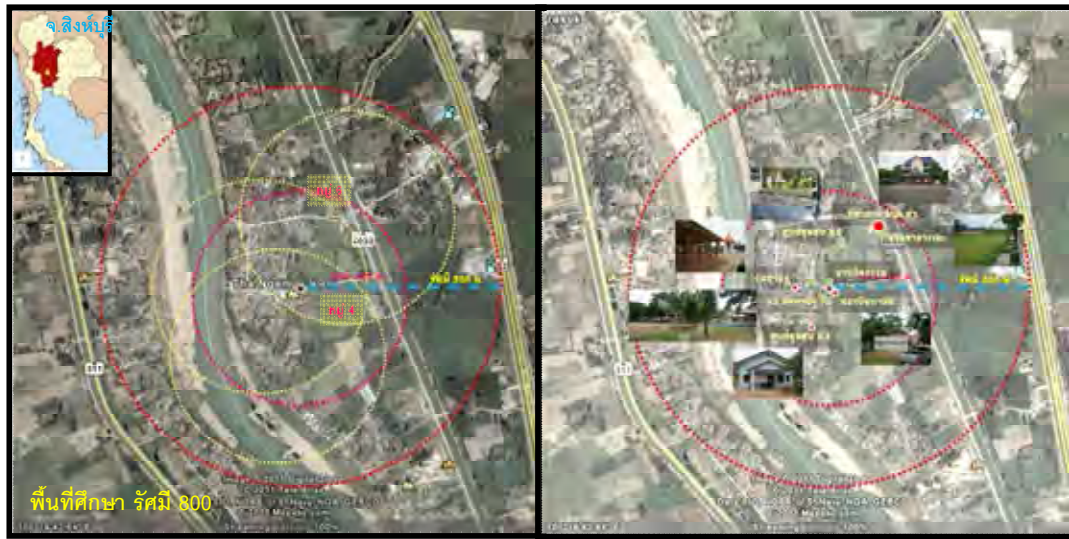
1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

- 1) ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษา

ทางคณะผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุและการมีผู้บริหารที่เข้มแข็ง ประกอบกับสัดส่วนผู้สูงอายุในพื้นที่ซึ่งมีมากที่สุดในประเทศไทย ประมาณร้อยละ 16 และยังมีความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นในระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น รวมทั้งในส่วนของงบประมาณ ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 และงบประมาณส่วนท้องถิ่น และพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรียังเป็นพื้นที่ปฏิบัติการต้นแบบงานผู้สูงอายุของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว ทางผู้ดำเนินงานจึงได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษาแบบเฉพาะเจาะจงไปที่จังหวัดสิงห์บุรี

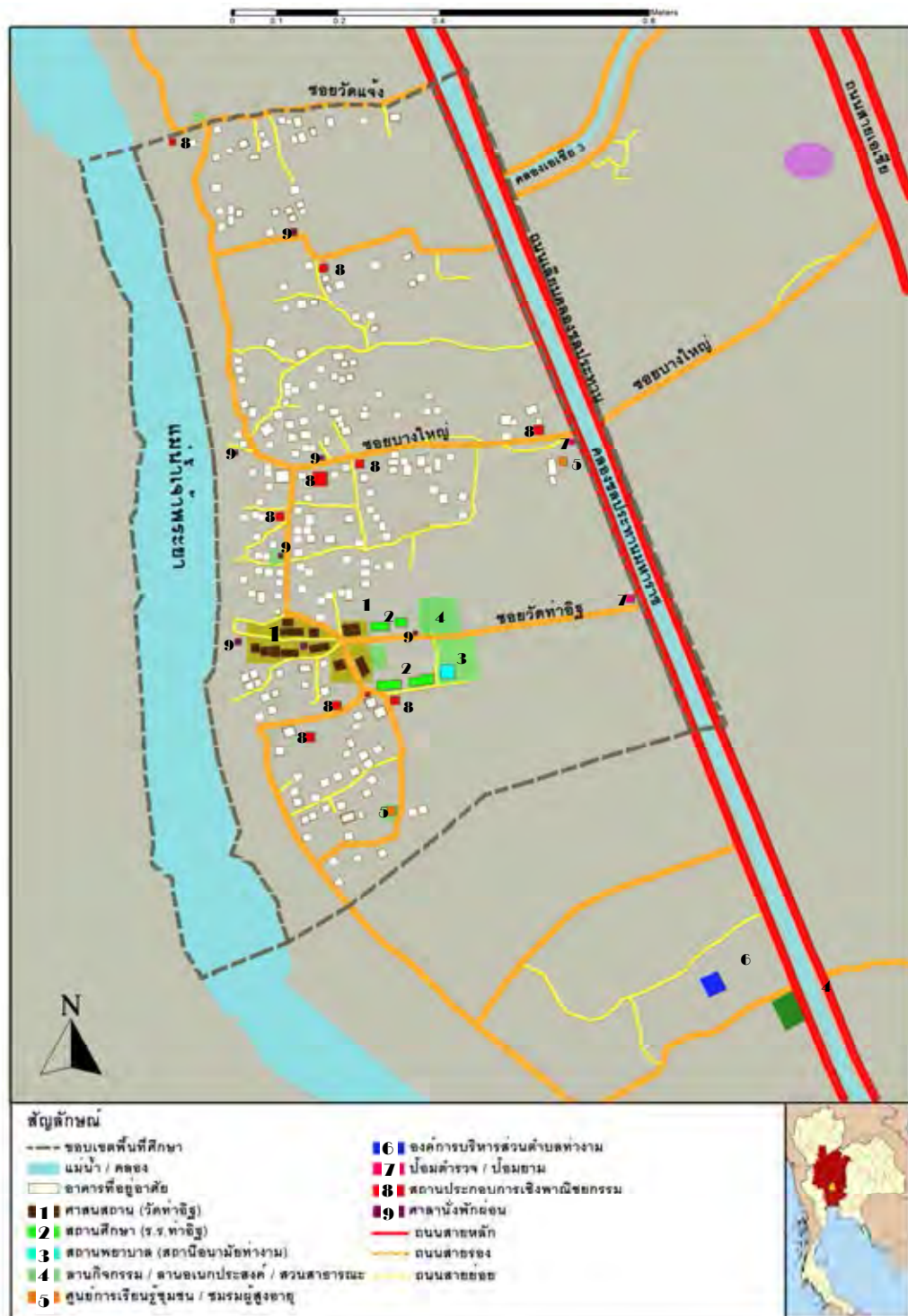
พื้นที่ศึกษาที่ทางผู้วิจัยได้เลือก คือ หมู่ 4 (หมู่บ้านบางเล็ก) และหมู่ 6 (หมู่บ้านท่าช้อย) ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการให้ความสนับสนุนและมีความพร้อมทางด้านสาธารณูปการสำหรับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก โดยขอบเขตพื้นที่ศึกษาจะอยู่ในรัศมี

ระยะ 800 เมตร¹¹ (เนื่องจากเป็นระยะทางที่เกี่ยวข้องกับระยะการเดินเท้าที่ผู้สูงอายุยังสามารถเดินทางได้) จากจุดศูนย์กลางชุมชนหมู่ 4 และหมู่ 6 ประกอบด้วย วัดท่าอิฐ สถานีอนามัยตำบลท่างาม ลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

ภาพที่ 1.1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา รัศมี 800 เมตร จากจุดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนผู้สูงอายุ (หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี)

¹¹Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. *Inclusive urban design: Street for life*. Oxford: Architectural Press, 2006.

แผนที่ 1.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

2) ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดจากพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าซ้อย ตำบลท่างาม โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความน่าเชื่อถือ 95% ตามสูตรการคำนวณของ Yamane (1967)¹² ดังแสดงในตารางที่ 3 ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 87 ตัวอย่าง จากจำนวนประชากรจริงในพื้นที่ทั้งหมด 111 คน

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนผู้สูงอายุ	ครัวเรือน (หลัง)	ประชากรผู้สูงอายุ (คน) / ประชากรรวม (คน)	สัดส่วนผู้สูงอายุ (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง / แบบสอบถาม
หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4)	44	35 (194)	18.0	27
หมู่บ้านท่าซ้อย (หมู่ 6)	77	76 (384)	19.8	60
รวม 2 หมู่บ้าน	121	111 (578)	19.2	87
รวมผู้สูงอายุ ต.ท่างาม	1,164	830 (5,462)	15.2	

ที่มา : ข้อมูลสำรวจ จปฐ. ปี 2554 ฝ่ายพัฒนาชุมชน อบต.ท่างาม

สูตร ทาโร ยามาเน่

$$n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad \rightarrow \quad \frac{n}{1+111(0.05)^2} = 111$$

$$= 87 \text{ ตัวอย่าง}$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (หรือ กำหนดความเชื่อมั่น)

ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บแบบสอบถามจากผู้สูงอายุภายในหมู่ 4 และหมู่ 6 พบว่าผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มในการพบปะ/พูดคุยกันจำนวนมาก ทำให้สะดวกต่อการเก็บแบบสอบถาม ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริงเกินกว่าที่กำหนด โดยงานวิจัยฉบับนี้มีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 106 คน หรือประมาณร้อยละ 95.5 ของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา

¹² Taro Yamane. *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed. New York: Harper and Row, 1967.

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลทั้งของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาและนำปัจจัยเหล่านี้มาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบทอย่างเหมาะสม
- 2) คัดเลือกพื้นที่ศึกษาโดยใช้ปัจจัยต่างๆ ในการวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตั้งแต่และระดับภาค ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับย่าน โดยจะมีการเลือกปัจจัยหรือให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า บริเวณตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะบริเวณย่าน หมู่ 4 และ หมู่ 6 ที่เป็นย่านชุมชนและมีสาธารณูปการจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการนำมาศึกษาและปรับปรุงออกแบบให้เกิดความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก
  - ในการกำหนดหาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัดภาคกลาง¹³ ประกอบด้วย 22 จังหวัด แต่ในการศึกษางานวิจัยนี้เป็นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงไม่นับพื้นที่บริเวณส่วนที่เป็นกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล (กรุงเทพมหานคร, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, นนทบุรี, ปทุมธานี และนครปฐม) เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีความเป็นเมืองสูง ส่งผลให้การวิเคราะห์พื้นที่ระดับภาคกลางมี 16 จังหวัด ในขั้นตอนของการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจังหวัดทางผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ชุมชนชนบทต้นแบบงานผู้สูงอายุของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และปัจจัยในการวิเคราะห์ความเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายรรวมทั้งมีความเป็นชนบท โดยใช้เครื่องมือกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (AHP) ในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัดภาคกลาง

¹³ จำแนกภูมิภาคตามหลักสภาพภูมิศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานที่ได้กำหนดไว้เป็นระบบ 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันตก

- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาผู้สูงอายุในเขตชนบท (ยกเว้น อ.เมืองสิงห์บุรี) และได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี ในปีงบประมาณ 2553 (อ.อินทร์บุรี และ อ.ท่าช้าง) ดังนั้นจำนวนอำเภอที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมีเพียง 2 อำเภอ และใช้วิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์มาประยุกต์เพื่อหาเพื่อที่ศึกษาจากจำนวนอำเภอทั้งหมด 2 อำเภอ เพื่อให้มีข้อมูลการตัดสินใจในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถเปรียบเทียบและบอกความแตกต่างระหว่างทางเลือกได้อย่างเหมาะสม
- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี ประกอบด้วย 10 ตำบล แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาบริเวณพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงาน มส. ผส. ให้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณการปรับปรุงในปีก่อน (ปี พ.ศ.2553 ตำบลที่ได้รับงบประมาณ ได้แก่ ต.ท่างาม ต.ถอนสมอ และ ต.ทับยา) ดังนั้นจำนวนตำบลที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่างามและตำบลทับยา โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก จำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด ลักษณะการกระจายตัวของสถานที่สำคัญของแต่ละตำบล นโยบายและโครงการของตำบล รวมทั้งความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Mapping)
- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก หมู่บ้านในตำบลท่างาม ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน นโยบายและโครงการของตำบลท่างามที่มาลงในพื้นที่แต่ละหมู่บ้าน (โดยเฉพาะโครงการที่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงไปแล้ว) และมีศูนย์กลางในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ พร้อมทั้งมีการทำแบบสอบถามเบื้องต้น (Pre-Test) จากกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวอย่าง จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าข่อย (เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีศูนย์กลางชุมชน) ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อดูความร่วมมือของชุมชน โดยแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วง
  - ผู้สูงอายุในช่วงต้น อายุ 60 – 69 ปี

- ผู้สูงอายุในช่วงกลาง อายุ 70 – 79 ปี
  - ผู้สูงอายุในช่วงปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป
- 3) ทำการศึกษา สํารวจและรวบรวมข้อมูลในภาพรวมของพื้นที่ศึกษาเบื้องต้น ทั้งทางด้าน กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณีของคนในพื้นที่ โดยจะศึกษา จากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลทางสถิติที่มาจากหน่วยงานราชการและ องค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากสิ่งตีพิมพ์ของหน่วยงานรัฐ
- 4) จัดทำเครื่องมือโดยสร้างแบบสอบถามเชิงลึกและแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนให้สอดคล้องกับปัจจัยในการศึกษา รวมทั้งสร้างแบบสัมภาษณ์ติดตามผลการ ดำเนินงานที่แล้วเสร็จในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในปัจุบันที่ผ่านมา โดยการสร้างเครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมในการอยู่ อาศัยของผู้สูงอายุ และข้อมูลทัศนคติต่อการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ในพื้นที่ศึกษา รวมไปถึงความพึงพอใจที่มีต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับ ผู้สูงอายุ โดยในส่วนของแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น มีวัตถุประสงค์การจัดทำ เพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน รวมถึงปัญหาของสภาพการอยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมต่อ ผู้สูงอายุและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและไม่ปลอดภัย กับผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการตรวจสอบในสิ่งที่ได้มีการปรับปรุงว่าเป็นไปตามมาตรฐาน หรือใหม่ อย่างไร
- 5) การลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย โดยเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึง สภาพปัจจุบัน ปัญหาการใช้งาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการใน พื้นที่ศึกษา โดยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมินี้จะแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนหลัก โดยแยกตามวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้
- การสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลสภาพการใช้งาน สภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา และ พฤติกรรมการใช้งานของประชาชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ถึงกลุ่ม ผู้ใช้งาน และพฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่ต่างๆ
  - การสำรวจ เป็นการสำรวจสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาสภาพทาง กายภาพปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพ และสภาพ พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการใช้งานของผู้สูงอายุของพื้นที่ศึกษา
  - แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยจะทำการพูดคุยกับตัวแทน ผู้สูงอายุต่างๆ พร้อมกับทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุที่มี

บทบาทในชุมชนกับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่เข้ามาดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งในการการสัมภาษณ์กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอแผนและนโยบายในการพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุ

- การประชุมกลุ่มย่อย เป็นการประชุมร่วมเพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะของการจัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่ศึกษาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการเอกชน และผู้ใช้งาน

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ คำตอบตามวัตถุประสงค์
- การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ (ได้แก่ Excel และ SPSS) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ และด้วยวิธีการ Z-Score เพื่อสามารถจัดลำดับความน่าอยู่ของชุมชนได้

7) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาทำการสรุปผลและเสนอแนวทางในการปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งวิเคราะห์ผลจากการติดตามในด้านของปัญหาและข้อจำกัดของการดำเนินงานในปรับปรุงที่ผ่านมา เพื่อนำข้อสรุปที่ได้ทั้ง 2 ส่วนมอบให้กับตัวผู้แทนผู้สูงอายุและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการทำประชุมกลุ่มย่อยว่าจะต้องมีการปรับปรุงแผนหรือนโยบายอย่างไร จึงจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้จริงและเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

8) นำไปสู่การเสนอแผนและนโยบายในการพัฒนาชุมชนสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้นำไปใช้ได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือตำบลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ตารางที่ 1.4 แสดงการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
1. เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ของผู้สูงอายุในเขตชนบท ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี	- ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ	- เพศ	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่ 4 และ หมู่ 6 จำนวน 111 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง
		- อายุ		
		- สถานภาพ		
		- ระดับการศึกษา		
	- สภาพสังคม	- ผู้สูงอายุอาศัยอยู่กับใคร		
		- ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย		
	- สภาพเศรษฐกิจ	- อาชีพเดิม		
		- อาชีพปัจจุบัน		
		- ที่มาของรายได้ต่อเดือน		
		- รายจ่ายต่อเดือน		
	- สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ต่อชุมชน และบริเวณใกล้เคียง	- วิธีการเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง		
		- พาหนะที่ใช้เดินทางไปสถานที่ต่างๆ ในชุมชนและบริเวณใกล้เคียง		
- ความถี่ในการทำกิจกรรมหรือเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ในชุมชน				
2. เพื่อศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบท ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงของปีงบประมาณก่อน	- สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน	- สิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชน	ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่ 4 และ หมู่ 6 จำนวน 111 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และแบบสำรวจ
		- บริการที่ควรมีในชุมชน		
		- ทักษะคิดของผู้สูงอายุต่อการจัดสาธารณูปโภคหรือสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ		
	- การติดตามผลการปรับปรุง	- สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้รับการปรับปรุง		
		- ทักษะคิดของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกิดขึ้น		
3. เพื่อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (Community facility) ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และเอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ การสัญจร การเดินทาง	แนวคิดที่ได้ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัยได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลในวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2		ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่ 4 และ หมู่ 6 จำนวน 111 คน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 106 คน	แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง และแบบสำรวจ

หัวข้อเรื่องหลักที่ควรระวัง

การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

ออกแบบเครื่องมือวิจัยและเก็บข้อมูลภาคสนาม

วิเคราะห์ข้อมูล

สรุป

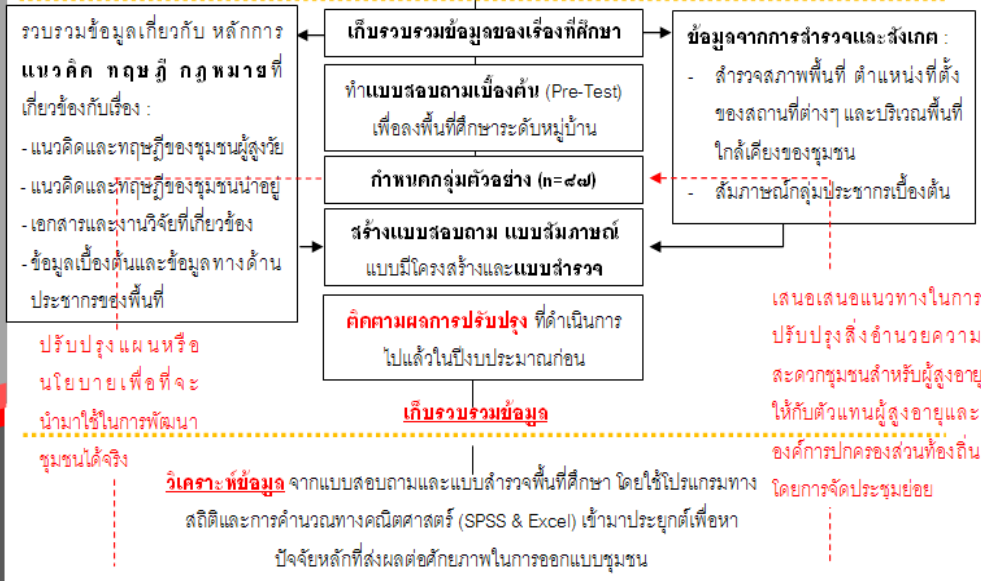
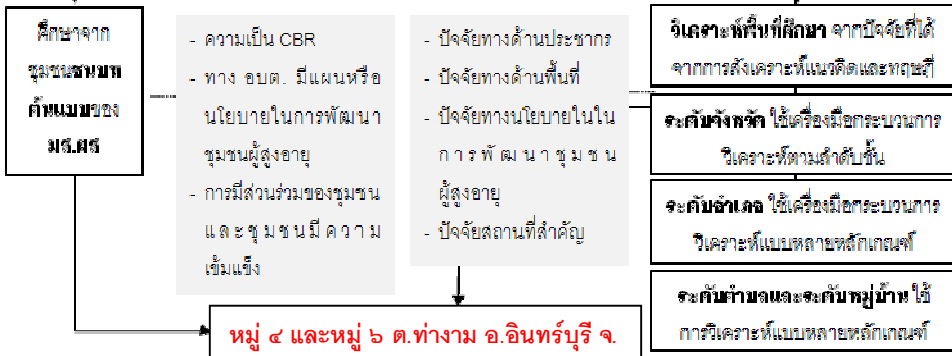
**การปรับปรุงและข้อเสนอแนะถึงด้านขอความช่วยเหลือชุมชน เชิงการร่วมนำที่เฉพาะเจาะจง กับกรณีศึกษา
วิถีของผู้นำชุมชนที่โดดเด่นในชุมชน : กรณีศึกษา ต.บางทราย อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี**

วัตถุประสงค์ของการวิจัย :

เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ลักษณะสภาพแวดล้อมและถึงด้านขอความช่วยเหลือชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบท ตำบลท่างาม อ.สิงห์บุรี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงในเชิงปริมาณก่อน เพื่อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงด้านขอความช่วยเหลือชุมชน ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และใช้ข้อคิดเห็นนำไปใช้

ศึกษารวมรวมแนวคิด ทฤษฎี แนวคิด นิยาม กฎหมาย รวมทั้งอำนาจหน้าที่และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาวะวิเคราะห์ทฤษฎีที่ศึกษา

กรอบแนวทาง การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

แผนภูมิที่ 1.2 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

<p>คําหมายศัคยภาพและแนวทางที่จะนํา ผลการศึษาไปใช้ประโยชน์</p>	<p>กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบ</p>
<p>1. เป็นต้นแบบในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกชุมชน รวมทั้งทางเท้าและทางข้าม ให้ผู้สูงอายุและผู้ใช้งานทุกสถานะ ทุกวัยในชุมชนสามารถใช้พื้นที่เหล่านั้นได้อย่างปลอดภัย</p>	<p>ภาครัฐ : สามารถนำต้นแบบที่ได้มากำหนดและวางนโยบายในการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เกิดความเหมาะสม</p> <p>ภาคเอกชน : นำมาช่วยในการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่</p> <p>ผู้สูงอายุ : ได้รับความปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น</p> <p>ประชาชนทั่วไป : สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้อย่างปลอดภัยและลดภาระการในการดูแลผู้สูงอายุ</p>
<p>2. เป็นตัวอย่างในการกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ</p>	<p>ภาครัฐ : มีการวางแผนและกำหนดนโยบายด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุมากขึ้น</p> <p>ผู้สูงอายุ : ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการและมีคุณภาพชีวิตที่ดี</p>
<p>3. เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทราบถึงปัญหา รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ทำให้กระบวนการในการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถรวบรวมองค์ความรู้ที่มีมาประยุกต์ใช้กับสภาพแวดล้อมจริงได้อย่างเหมาะสม</p>	<p>ภาครัฐ : นำมาช่วยในการออกแบบและปรับปรุงโครงการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่แท้จริง</p> <p>ผู้สูงอายุ : ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ</p>

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) **ผู้สูงอายุ** หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและสัญชาติไทย¹⁴

¹⁴ พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

- 2) **สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ** หมายความว่า ส่วนของอาคารที่สร้างขึ้นและอุปกรณ์เป็นส่วนประกอบของอาคารที่ติดหรือตั้งอยู่ภายในและภายนอกอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสำหรับผู้สูงอายุ¹⁵
- 3) **ทางเท้า** หมายถึง พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดิน ซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทางหรือทั้งสองของทางหรือส่วนที่อยู่ใกล้ชิดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดิน¹⁶
- 4) **ทางข้าม** หมายถึง พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินเท้าข้ามทาง โดยทำเครื่องหมายเป็นเส้นหรือแนว หรือตอกหมุดไว้บนทาง และให้หมายความรวมถึงพื้นที่ที่ทำให้คนเดินเท้าข้ามไม่ว่าในระดับใต้หรือเหนือพื้นดิน
- 5) **ชนบท** คือ บริเวณพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อย มีลักษณะของวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายและดั้งเดิม มีการทำกิจกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรรมมากกว่ากิจกรรมอื่น ดังที่องค์การสหประชาชาติได้ระบุไว้ เกษตรกรหรือผู้ดำเนินอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมมีการกินอยู่ค่อนข้างขัดสน เนื่องจากมีรายได้น้อย ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จึงเป็นบ้านที่มีลักษณะเรียบง่าย สร้างด้วยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ และมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค

---

¹⁵ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา , พ.ศ.2548

¹⁶ พระราชบัญญัติ จรรยาบรรณ พ.ศ. 2522

ตารางที่ 1.5 แสดงระยะเวลาการดำเนินงานวิจัย

กิจกรรม	ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย										
	พ.ศ. 2554							พ.ศ. 2555			
	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.
1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง											
2. นำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์											
3. จัดทำ Pre-Test ผู้สูงอายุในชุมชนของพื้นที่ศึกษา											
4. สร้างแบบสอบถามและกำหนดกลุ่มตัวอย่าง											
5. ลงพื้นที่ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจและติดตามผลการปรับปรุงที่ดำเนินการไปแล้วของปีงบประมาณก่อน											
6. วิเคราะห์ข้อมูล											
7. แนวทางปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท											
8. เสนอแนวคิดในการปรับปรุงชุมชน แก่ อบต. และผู้สูงอายุโดยการประชุม											
9. ปรับปรุงแผนหรือนโยบายเพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้จริง											
10. สรุปผลงานวิจัยและข้อเสนอแนะ											
11. ปรับปรุงและแก้ไขรูปเล่มวิทยานิพนธ์											
12. เขียน ส่ง และแก้บทความสาระศาสตร์											
13. นำเสนอบทความสาระศาสตร์											
14. ส่งเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์											

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท : กรณีศึกษา ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี” เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญในหลายประเด็น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และนโยบาย รวมไปถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ เพื่อนำมาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ที่ทางผู้วิจัยได้ตั้งไว้ อีกทั้งยังเป็นส่วนช่วยในการวิเคราะห์และดูถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นว่าสอดคล้องต่อสิ่งที่ได้ศึกษาข้างต้นหรือไม่

โดยทางผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และนโยบาย รวมไปถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลเพื่อดูถึงความเหมาะสม ซึ่งในการศึกษาจะทำการแยกประเด็นของวรรณกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยวัตถุประสงค์ที่ทางผู้วิจัยได้กำหนดไว้มีด้วยกัน 3 ข้อ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงของปีงบประมาณก่อน
- 3) เพื่อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (Community facility) ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และเอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ การสัญจร การสันทนนาการ

ซึ่งหากดูตามวัตถุประสงค์จะพบว่า ทางผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และนโยบาย รวมไปถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องแยกเป็นประเด็น เพื่อนำมาปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ ซึ่งหากดูตามลำดับการศึกษาวรรณกรรมเพื่อตอบวัตถุประสงค์นั้น ทางผู้วิจัยจำเป็นต้องเริ่มทำการศึกษาถึงแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุภายในพื้นที่ในระดับต่างๆ เพื่อนำมาตอบ **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1** ซึ่งเป็นการศึกษาถึงลักษณะ

โดยทั่วไปของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่ศึกษา โดยในประเด็นนี้จะรวมไปถึงนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุด้วย ดังนั้นวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 จึงเป็นการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและนโยบายของผู้สูงอายุทั้งหมด โดยแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุในระดับต่างๆ มีดังนี้

2.1 แผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุระดับต่างๆ

2.1.1 แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มีวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนารวมของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล สามารถสรุปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยได้ดังนี้ วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ในข้อที่ (2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตและอนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นำไปสู่การพึ่งตนเองและลดปัญหาความยากจนอย่างบูรณาการ สำหรับเป้าหมายในข้อที่ (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชน

2.1.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. 2546 มาตรา 4 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน มาตราที่ 5 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น รวมถึงมาตรา 11 ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในหลายๆ ด้าน เช่นการบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข การรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน และการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น หลังจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุดังกล่าวมีผลบังคับใช้ มีการดำเนินการบ้างตาม

หน่วยงานที่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายหรือตระหนักถึงความสำคัญมากนัก

2.1.3 กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548

กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงฉบับนี้เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม 2548 เป็นต้นไป เป็นการกำหนดให้อาคารประเภท

- 1) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานี่ขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร
- 2) สำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ประเภทต่างๆ ที่มีพื้นที่ส่วนที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร

จะต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามรายละเอียด ลักษณะ และจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง อาทิ บ้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, ทางลาดและลิฟต์, บันได, ที่จอดรถ, ประตู, ห้องลิ้ม, ทางเข้าอาคาร ทางเดินและทางเชื่อมระหว่างอาคาร, พื้นผิวต่างสัมผัส เป็นต้น

2.1.4 นโยบาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และโครงการที่มีบทบาทต่อการออกแบบเมืองน่าอยู่ ระดับท้องถิ่น

จากการศึกษานโยบาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ของพื้นที่ศึกษา พบว่า ตำบลท่างามได้ทำการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีมาโดยตลอด ซึ่งในประเด็นของผู้สูงอายุผู้อยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ของจังหวัด คือ การพัฒนาคุณภาพและทุนทางสังคม โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามนั้นได้จัดทำโครงการที่สอดคล้องต่อประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- โครงการภายใน 1 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2554 - 2555)
  - โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
  - โครงการขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายงบประมาณ 90,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กพข./สนง./สท.)
  - โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ งบประมาณ 1,500,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พื้นที่ติดตามต้นแบบ) งบประมาณ 250,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการเตรียมความพร้อมการดำเนินงานศาลาสร้างสุขผู้สูงอายุ (ศูนย์เอนกประสงค์ผู้สูงอายุ) ต.ท่างาม งบประมาณ 129,800 บาท (โดยการสนับสนุน : กองทุน กสจ.และอบต.ท่างาม)
  - โครงการฝึกอบรมอาชีพสร้างชีวิตใหม่ ให้แก่สตรีและครอบครัว ต.ท่างาม (208 วัน) งบประมาณ 550,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการ ๓ ส. สร้างสุขสู่ผู้ประสบอุทกภัยด้วยใจ พม.
  - โครงการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (โดยการสนับสนุน : สสส./มส.ผส.)
- โครงการภายใน 1 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2555 - 2556)
  - โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
  - โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคมด้วยชุมชนแบบบูรณาการ งบประมาณ 1,980,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)
  - โครงการก่อสร้างศูนย์บริการชุมชนและสร้างสุขทางสังคมแบบมีส่วนร่วม ต.ท่างาม งบประมาณ 2,500,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)
  - โครงการลานเอนกประสงค์และปรับปรุงสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หมู่ 6 ต.ท่างาม งบประมาณ 1,980,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)

จากที่กล่าวมาโครงการทั้งหมดเป็นโครงการที่มีการดำเนินการเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุทั้งสิ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามได้ให้ความสำคัญต่อกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก และยังคงดำเนินการโดยอยู่ภายใต้ของแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ซึ่งจากโครงการที่ได้ศึกษาจะพบว่ามีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ลานเอนกประสงค์ผู้สูงอายุ ศาลาสร้างสุข เป็นต้น โดยทางผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถามกับทางนายกและนักพัฒนาชุมชน อบต.ท่างาม พบว่า พื้นที่บางส่วนยังไม่ได้มีการดำเนินการจัดทำเป็นเพียงการของบประมาณ ซึ่งหากได้งบประมาณดังกล่าวมาก็ยังขาดในส่วนของการออกแบบที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง เพราะเนื่องจากทาง อบต. ไม่มีผู้มีความรู้ทางด้านนี้จึงไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตกลงต่อทางนายกและนักพัฒนาชุมชน อบต.ท่างาม ในเรื่องของการออกแบบสิ่งแวดล้อมชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพื่อนำมาใช้เป็นต้นแบบของพื้นที่อื่นๆ และให้กลุ่มผู้สูงอายุเข้าใช้ประโยชน์ต่อไป และโดยในส่วนของสิ่งแวดล้อมชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่ได้ทำการสร้างไปแล้วนั้น ทางผู้วิจัยจะดำเนินการลงตรวจติดตามดูถึงความเหมาะสมว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่และจัดการออกแบบแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมและเสนอแบบที่แก้ไขต่อทาง อบต.ท่างามต่อไป

เมื่อมาดถึง **วัตถุประสงค์ข้อที่ 2** จะเป็นการศึกษาถึงลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมชุมชนของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่งหากดูจากวัตถุประสงค์แล้วจะพบว่า ผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาและลงสำรวจพื้นที่มาทำการเปรียบเทียบกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องได้ ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ (*Age - Friendly Cities*) และแนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ (*Accessible City*) ซึ่งแนวคิดทั้ง 2 สามารถที่จะนำมาปรับใช้กับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้ โดยมีรายละเอียดของแนวคิดทั้ง 2 ดังนี้

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการออกแบบสิ่งแวดล้อมและการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในเมืองและชนบทน่าอยู่

2.2.1 แนวคิดในการออกแบบเมือง/ชุมชนน่าอยู่

2.2.1.1 เมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ (Age – Friendly Cities) ¹

ลักษณะสภาพแวดล้อมบริเวณภายนอกอาคารและตึกอาคารนั้น มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต และรวมถึงความสามารถของผู้สูงอายุในการเดินทาง ซึ่งลักษณะหลักๆ ของเมืองน่าอยู่และสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ คุณภาพชีวิต ความง่ายต่อการใช้งาน และการเข้าถึง และความปลอดภัย โดยมีลักษณะของเมืองน่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) สภาพแวดล้อมที่น่าพอใจ และสะอาด – ลักษณะของเมืองที่น่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมที่เงียบสงบ ปราศจากเสียงรบกวนและกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ เพราะเป็นสิ่งที่คุณสูงอายุให้ความสำคัญกับอย่างมาก
- 2) ความสำคัญของบริเวณที่เป็นธรรมชาติ – การที่มีบริเวณที่เป็นธรรมชาติหรือสวนนั้น เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เมืองมีลักษณะที่เป็นเมืองที่น่าอยู่สำหรับผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตามบริเวณที่เป็นธรรมชาติหรือสวนนั้นผู้สูงอายุต้องสามารถเข้าถึงและใช้งานบริเวณดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) บริเวณพักผ่อนควรมีเก้าอี้มานั่งเพียงพอ – มีที่นั่งพักภายนอกอาคารในบริเวณสวน จุดรับส่งโดยสารและบริเวณสาธารณะ โดยควรติดตั้งที่นั่งดังกล่าวในระยะที่เหมาะสม
- 4) ทางเดินที่เป็นมิตรต่อผู้ใช้งานทุกวัย – สภาพของทางเดินมีผลกระทบต่อการใช้งานทางเดิน คือ แคม ขรุขระ แตก มีขอบสูง แออัด หรือมีสิ่งกีดขวางเป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุและคนพิการ ในการใช้งานทางเดิน โดยมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง การออกแบบและบำรุงรักษาทางเดิน ดังต่อไปนี้
  - ทางเดินที่ราบเรียบแบบมีพื้นผิวชนิดกันลื่น
  - ทางเดินที่มีความกว้างเพียงพอเพื่อรองรับคนที่นั่งรถเข็น
  - ทางเดินที่มีทางลาดเชื่อมต่อกับระดับถนน
  - ทางเดินที่ไม่มีสิ่งกีดขวาง เช่นคนขายของริมถนน รถจอด หรือต้นไม้
  - ทางเดินที่ให้ความสำคัญกับการใช้งานและเข้าถึงของผู้คน
- 5) ทางข้ามถนนที่ปลอดภัย – ความปลอดภัยของทางข้ามถนนเป็นหนึ่งในหัวข้อหลักของเมืองน่าอยู่ สำหรับผู้สูงอายุ

¹ WHO, 2007.

ภาพที่ 2.1 ประเด็นพิจารณาเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ

- 6) การเข้าถึงและการใช้งาน – ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่ด้อยพัฒนา ประชากรคิดว่าเมืองของพวกเขาไม่ได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับประชากรที่อายุมาก ซึ่งวิธีแก้ไข คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุแก่คนออกแบบผังเมือง และสถาปนิกทั่วไป
- 7) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย – ความรู้สึกที่ปลอดภัยและมั่นคงในสภาพแวดล้อมของเมืองนั้นมีผลอย่างมากต่อผู้คนที่จะสัญจรไปมาในเมืองนั้นๆ ซึ่งในทางอ้อมอาจมีผลกระทบต่อความสามารถของผู้คนในการพึ่งพาตัวเอง สุขภาพของผู้คน ความสามัคคีปรองดองของผู้คนในสังคม และสุขภาพจิตของผู้คน
- 8) ทางเดินออกกำลังกายและทางจักรยาน – ทางเดินออกกำลังกายและทางจักรยานมีประโยชน์ต่อการพัฒนาสุขภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้คนทุกๆ วัย แต่ก็มีภัยอันตรายเช่นกัน คนที่จักรยานถือว่าเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ และมีข้อเสนอว่าควรมีการแยกเส้นทางสำหรับคนที่เดินและคนที่จักรยาน ทางเดินควรจะมีพื้นผิวที่ราบเรียบ ไม่ขรุขระและควรเข้าถึงได้ง่าย โดยบริเวณทางเดินนั้นควรรองรับความกว้างของรถเข็น
- 9) ตึกอาคารที่มีลักษณะเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

- 10) ห้องสุขาสาธารณะ – การติดตั้งห้องสุขาที่มีความสะอาด ในจุดที่เหมาะสม มีป้ายชี้แจงข้อมูลที่เด่นชัด และรองรับผู้สูงอายุและคนพิการนั้นถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ
- 11) ลูกค้ำผู้สูงอายุ – ร้านค้าบริการต่างๆ ตั้งอยู่ใกล้ที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่าย
- 12) ระบบขนส่ง – มีการเข้าถึงและใช้งานง่าย อัตราค่าโดยสารไม่แพงจนเกินไป ตลอดจนสถานีจุดรับส่งผู้โดยสารควรอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยหรือชุมชนของผู้สูงอายุ และควรมีที่นั่งศาลาที่มีหลังคาคลุม หรือมีทางลาดบริเวณที่ต่างระดับ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้โดยมีประสิทธิภาพ

นอกจากแนวคิดเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุแล้ว ยังมีแนวคิดที่มีลักษณะในทิศทางเดียวกันแต่มีการกำหนดจากตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิดที่ทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงนั้นคือแนวคิดชุมชนของผู้สูงอายุและแนวคิดเมืองน่าอยู่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1.2 แนวคิดบ้านและชุมชนของผู้สูงอายุ

สิ่งแวดล้อมชุมชนถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายুর้อยละ 95-96 ของคนที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปจะอาศัยอยู่ในชุมชน สำหรับชุมชนนักสังคมวิทยา หมายถึง พื้นที่และผู้คนในแต่ละคนอาศัยอยู่ใกล้ ๆ กันและมีปฏิสัมพันธ์กัน ประเภทของชุมชนซึ่งแต่ละคนอาศัยนั้นมีการได้รับผลกระทบต่อการอยู่อาศัยที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ดังจะยกตัวอย่าง 5 รูปแบบของปัจจัยในชุมชนที่มีผลกระทบต่ออยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ดังนี้

- 1) อาชญากรรม (Crime) อาชญากรรมเป็นการพิจารณาที่สำคัญในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ความเข้าใจถึงสิ่งแวดล้อมที่มีอันตรายหรือน่ากลัว สามารถช่วยให้ผู้สูงอายู้รู้อาจจะอยู่อาศัยอย่างไร พวกเขาอาจอยู่ในบ้านและตัดความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และกลัวคนแปลกหน้า
- 2) การขนส่ง (Transportation) ถ้าผู้สูงอายุต้องการที่จะออกไปมีส่วนร่วมในสังคม การขาดการขนส่งที่เพียงพออาจเป็นการบีบบังคับให้แต่ละคนจำกัดการดูแลสุขภาพ เพราะพวกเขาไม่สามารถไปหาหมอ ไปคลินิกหรือโรงพยาบาล มากไปกว่านั้นการขาดการขนส่งสามารถผลักดันให้ผู้สูงอายุแต่ละคนแยกตัวออกจากสังคม และอยู่

อย่างโดดเดี่ยวในสังคม การขนส่งสามารถให้ความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ และควบคุมการอยู่อาศัยของพวกเขาได้²

- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนและแหล่งบริการต่างๆ (Community Facilities and Resource) ภาพลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนซึ่งมีผลกระทบต่ออยู่อาศัยของผู้สูงอายุ คือ การมีและไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือแหล่งบริการต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุที่เรากล่าวถึงไม่เพียงแต่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์ผู้สูงอายุ แต่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทั่ว ๆ ไป เช่น ร้านขายของชำ โรงพยาบาล หรือศูนย์กลางความบันเทิง

การขนส่งสำหรับผู้สูงอายุมักมีปัญหาตามที่ Crap³ ได้ศึกษาไว้ว่า ผู้สูงอายุไม่ชอบการเดินทาง และ Regnier⁴ พบว่า ผู้สูงอายุไม่ค่อยกล้าที่จะออกไปข้างนอกเกินกว่า 6 ชั่วโมงตึกจากบ้านของพวกเขาสำหรับซื้อสินค้าหรือบริการ ด้วยเหตุนี้ถ้าชุมชนสามารถบริการความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ จะมีอยู่อย่างหนาแน่นในพื้นที่เล็ก ๆ ใกล้กับที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ ป้ายรถเมล์ ร้านขายยา ร้านขายของหลาย ๆ ชนิด ศูนย์การแพทย์ ธนาคาร ห้างสรรพสินค้า ไปรษณีย์ สวนสาธารณะ ศูนย์ผู้สูงอายุ เป็นต้น แต่เป็นเรื่องยากที่หลายประเทศจะสามารถจัดหาแหล่งบริการเหล่านี้ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่เล็ก ๆ ใกล้บ้านได้

Bricker et al.⁵ รายงานรูปแบบการบริการสนับสนุนประเภทอื่น ๆ สำหรับผู้สูงอายุที่เรียกว่า หน่วยบริการแพทย์เคลื่อนที่ถึงบ้าน โดยแพทย์ พยาบาลและนักสังคมสงเคราะห์หรืออาสาสมัครจะออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุในบ้านของพวกเขาซึ่ง Bricker ได้ให้ข้อสังเกตว่า การเข้าถึงด้วยวิธีนี้ช่วยให้ผู้สูงอายุหลาย ๆ คนสามารถอยู่ในสังคมได้ การบริการประเภทนี้มีผลในทางบวกอันดับแรก คือ การช่วยให้ผู้สูงอายุแต่ละคนยังคงอยู่บ้านของตนเองจะถูกกว่าการที่ให้พวกเขาเข้าไปอยู่ในสถานดูแลผู้สูงอายุ อันดับที่สองจะทำให้เตียงในโรงพยาบาลว่างเพียงพอสำหรับคนในชุมชน และผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคย ด้วยความมั่นใจว่าจะมีการดูแลทางการแพทย์ให้เมื่อพวกเขาต้องการ

² วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 54

³ Crap 1971: 104-114 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 55

⁴ Regnier 1975: 295-314 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 55

⁵ Bricker et al. ,1976: 25-29 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 56

4) การแยกตัวออกจากสังคมและการอยู่รวมในสังคมของผู้สูงอายุ (Age Segregation and Integration) ผู้สูงอายุควรจะอยู่ในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะหรืออยู่ในชุมชนที่มีกลุ่มอายุอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย จากที่ได้กล่าวถึงว่าแหล่งบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ และบางครั้งผู้สูงอายุจะอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นในบริเวณที่มีบริการเหล่านั้น จากการศึกษาของ Sherman⁶ เรื่องสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยร่วมกับกลุ่มอายุอื่น และสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่แยกตัวออกจากสังคม ซึ่งค้นพบดังต่อไปนี้

- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ ได้รับการช่วยเหลือจากลูกหลานเหมือนกัน
- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ มีแนวโน้มที่จะให้ความช่วยเหลือจากลูกหลานมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ จะอาศัยอยู่ใกล้ลูกหลานมากกว่า
- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ มีรูปแบบการช่วยเหลือจากเพื่อนบ้านที่เหมือนกัน
- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ และผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ จะพึงพอใจถ้าพวกเขาได้เลือกสิ่งแวดล้อมของพวกเขาเองตามความต้องการและความชอบของพวกเขา
- ผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นค่อนข้างน้อย
- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่น ๆ มักจะมีความสัมพันธ์ต่อลูกหลานและญาติน้อยกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น
- ผู้สูงอายุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แยกตัวออกจากกลุ่มอายุอื่น ๆ มีเพื่อนใหม่มากกว่าและมีการเยี่ยมเยียนเพื่อนบ้านมากกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับ Messer⁷ ที่ให้ข้อสังเกตว่าผู้สูงอายุในสิ่งแวดล้อมแบบแยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ มีระดับการปฏิสัมพันธ์สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น
- ขวัญและกำลังใจของผู้สูงอายุในสิ่งแวดล้อมแบบแยกตัวจากกลุ่มอายุอื่น ๆ สูงกว่าผู้สูงอายุที่อยู่ร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ

⁶ Sherman., 1975a: 479-483, 175b: 103-107 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 57-58

⁷ Messer .,1967: 247-251 อ้างถึงใน วรวรรณ นิตบงกช, 2541: 58

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าการศึกษาในทางวิชาการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของผู้สูงอายุที่มีอยู่มากมายจะแนะนำว่าไม่มีสิ่งแวดล้อมแบบใดที่ดีที่สุดสำหรับผู้สูงอายุ มากไปกว่านั้น ถ้าในฐานะของนักชราวิทยาให้ความสำคัญกับหลักความคิด เช่น ความพึงพอใจในชีวิตและขวัญกำลังใจ การมีลักษณะที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุจะทำให้สามารถแนะนำได้ว่าสิ่งแวดล้อมทั้งสองประเภท ควรจะเป็นข้อเสนอที่ยืดหยุ่นได้สำหรับผู้สูงอายุ และขึ้นอยู่กับว่าความต้องการของพวกเขาได้รับการตอบสนองหรือไม่

2.2.1.3 แนวคิดเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities)⁸

แนวความคิดเมืองน่าอยู่เกิดจากความคิดของศาสตราจารย์ McKeon โดยพบว่า การที่สุขภาพของประชาชนในประเทศไทย อังกฤษหรือแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วดีขึ้นนั้น ไม่ได้เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์แต่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น มีผลกระทบที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมต่อไปนี้

- 1) มีขนาดครอบครัวเล็กลง
- 2) มีอาหารในชุมชนพอเพียง
- 3) มีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและน่าอยู่
- 4) มีการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

จากแนวความคิดดังกล่าวจึงได้กำหนดความหมายของเมืองน่าอยู่ขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนเมือง ดังนั้นเมืองน่าอยู่จึงมีความหมายถึง ขบวนการที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคม พร้อมทั้งจะร่วมกันสรรค์สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต ซึ่งกระบวนการของเมืองน่าอยู่เป็นที่ทราบและเข้าใจกันดีว่าเป็นพัฒนาการต่อเนื่องของแนวคิด สาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health Care) และยุทธศาสตร์สุขภาพดีถ้วนหน้า (Health for All) โดยมีความสอดคล้องกัน คือ ยุทธศาสตร์หลักเป็นเรื่องนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพที่ดี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี และการมีส่วนร่วมของชุมชน

⁸ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : การออกแบบชุมชนน่าอยู่ผู้สูงอายุ สำหรับผู้สูงอายุในชนบท. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. แผนวิจัยด้านสุขภาพและเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

เมื่อนำอยู่ในความหมายขององค์การอนามัยโลกครอบคลุมถึงสภาพความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของคน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เอกลักษณะ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและจิตวิญญาณ ตลอดจนเมืองหรือชุมชนมีการบริหารปกครองที่ดีโดยเน้นความเป็นธรรม (Equity) การมีส่วนร่วม (participation) และการประสานความร่วมมือ (Cooperation) ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของเมืองและชุมชน

เมื่อนำอยู่และชุมชนนำอยู่ในความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หมายถึง ชุมชนที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทที่มีสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี มีสังคมที่เอื้ออาทร มีชุมชนเข้มแข็ง มีความสะดวกสบายปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง มีวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองและชุมชน⁹

โครงการเมืองนำอยู่ มีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนที่อาศัยในเมืองโดยการเพิ่มความตระหนักต่อปัญหาของประชาชน กระตุ้นการใช้ทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนด้วยความร่วมมือของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ที่สำคัญคือ การกระตุ้นให้ในระดับท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายทุกอย่างให้บรรลุสุขภาพที่ดีถ้วนหน้า

โครงการเมืองนำอยู่ สามารถดำเนินการด้วยตัวของมันเอง หรือดำเนินการร่วมกับโครงการอื่นในลักษณะผสมผสานในกิจกรรมอื่น เช่น การพัฒนาผังเมือง ที่ดิน งบประมาณ หรือการพัฒนาอุตสาหกรรม

ลักษณะ 11 ประการของเมืองนำอยู่ (Healthy Cities) ขององค์การอนามัยโลก

- 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและที่อยู่อาศัยมีความสะอาดและปลอดภัย
- 2) ระบบนิเวศน์อยู่ในภาวะดุลยภาพ และสามารถดำรงอยู่ในดุลยภาพนี้ได้อย่างยั่งยืน
- 3) ชุมชนต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความเข้มแข็งภายในชุมชน
- 4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อสุขภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของคนภายในชุมชน
- 5) ความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ มีเพียงพอเพียงต่อคนภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัย อัตราการมีงานทำ

⁹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2542.

- 6) สามารถเข้าถึงทรัพยากรประเภทต่างๆ รวมทั้งการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์หลากหลายรูปแบบ
- 7) ภายในชุมชนต้องมีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่เสมอ
- 8) มีการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเมือง ทั้งในรูปแบบกลุ่มบุคคลและแต่ละบุคคล โดยผ่านทาง การถ่ายทอดวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของชุมชน
- 9) การพัฒนาเป็นไปอย่างกลมกลืนและส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีที่มีมาในอดีต
- 10) มีการบริการด้านการแพทย์ที่มีคุณภาพ เหมาะสมและเข้าถึงได้สำหรับทุกคน
- 11) ประชาชนมีสถานะสุขภาพดี มีการเจ็บป่วยน้อย

2.2.2 แนวคิดในการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ (Accessible City)

2.2.2.1 แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสภาวะแวดล้อมมีความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการควบคุมสภาวะแวดล้อมลดลง ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการทนต่อความกดดัน ความเครียดต่าง ๆ รวมถึงการโยกย้ายจากที่อยู่อาศัยไม่พึงประสงค์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดปัญหาและมีผลกระทบต่อทั้งทางร่างกาย สังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ หากมีการศึกษาและทำความเข้าใจกับสภาวะแวดล้อมที่เป็นอยู่ของผู้สูงอายุ และจัดสภาวะแวดล้อมให้มีความเหมาะสม จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุตลอดจนเป็นการป้องกันและฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับผู้สูงอายุได้ดีอีกด้วย ซึ่งการจัดสภาวะแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรถือต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในสภาวะแวดล้อมทั้ง 3 ส่วน คือ

- 1) สภาวะแวดล้อมบุคคล (Individual Environment) ควรปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะเสื่อมถอย การผิดปกติ และสภาพปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบอยู่ เช่น ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางสายตาควรจัดให้มีแว่นตา หรือผู้ที่มีปัญหาในการทรงตัวควรจัดให้มีไม้เท้าช่วยในการทรงตัวและการเดิน ผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าอาจเกิดจากสภาวะแวดล้อมในบ้านที่มีแสงสว่างน้อยขาดสีสัน เก้าอี้ทึบโทรม ไร้มิติและราบเรียบเกินไป ทำให้ผู้ที่มีสภาพปัญหาทางด้านจิตใจอยู่แล้วเกิดความรู้สึกหดหู่มากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นสิ่งที่คนส่วน

ใหญ่ไม่ได้ตระหนักถึง คือ เครื่องตกแต่งบ้าน หรืออุปกรณ์ที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่สะดวก และอาจเกิดอันตรายได้ เช่น ประตูที่หนัก โตะที่วางขวางทางเดิน ปลั๊กไฟที่มีสภาพชำรุด การวางของไม่เป็นที่เป็นทาง สิ่งเหล่านี้ควรได้รับการปรับปรุง เช่นเดียวกัน

- 2) สภาวะแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) ควรเน้นการจัดสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือแม้แต่การพูดคุยเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ ดังนั้นการดำเนินงานเตรียมที่อยู่อาศัยให้กับผู้สูงอายุ หรือการดำเนินงานระหว่างวิศวกร สถาปนิก มัณฑนากร ครอบครัวยุคและผู้สูงอายุควรมีการประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว
- 3) สภาวะแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ควรให้ความสนใจในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของผู้สูงอายุ นอกเหนือจากความสวยงาม ตัวอย่างเช่น ผู้สูงอายุที่เดินไม่สะดวกอาจลื่นหกล้มได้ หากทางเดินไม่มีที่เกาะยึด หรือพื้นห้องน้ำอยู่ในสภาพที่ลื่นมาก แก้วที่ลื่นไม่สามารรถใช้งานได้หากไม่มีทางลาดยาว หรือทางเดินไม่มีแสงสว่างเพียงพอ นอกจากนั้น การจัดอุปกรณ์ตกแต่งบ้านก็มีผลต่อสุขภาพจิตใจของผู้สูงอายุ เช่นกัน มีผู้ศึกษาและพบว่า การจัดเก้าอี้ให้หันหน้าชนกัน การใช้โตะกลมมากกว่าโตะสี่เหลี่ยมต่างมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีการสนทนา พูดคุยกับผู้อื่นได้มากขึ้น

สภาวะแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้น เพียงการปรับเปลี่ยนสภาวะแวดล้อมของผู้สูงอายุให้เหมาะสม โดยใส่ใจในทุกรายละเอียดข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นสภาวะแวดล้อมทางสังคม หรือสภาวะแวดล้อมทางกายภาพจะช่วยป้องกันลดและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดกับผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละคนประกอบด้วย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ทุพพลภาพ

2.2.2.2 แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

โมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ของ Lawton ได้แสดงให้เห็นว่าชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ¹⁰ ดังแสดงในภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 สภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

- 1) ความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological well being) หมายถึง การรับรู้และการประเมินตนเองของผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณค่าและประสบการณ์ในอดีต ตัวอย่างเช่น การรับรู้ความสมหวัง การรับรู้ความสุขจากกิจกรรมต่างๆ
- 2) ความสามารถเชิงพฤติกรรม (Behavioral Competence) หมายถึง สภาพร่างกายและความสามารถของผู้สูงอายุที่จะทำหน้าที่ต่างๆ ความสามารถเชิงพฤติกรรมนี้จะครอบคลุมการดำเนินชีวิต สุขภาพ การใช้เวลาและพฤติกรรมสังคมของผู้สูงอายุ
- 3) การรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life) หมายถึง ความรู้สึกพอใจหรือรู้สึกไม่พอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งใดในชีวิตของเขา เช่น ที่อยู่อาศัย ครอบครัว เพื่อนบ้าน การใช้เวลาและอื่นๆ

¹⁰ Lawton, M.P. Planning and Managing Housing for Older People. New York : John Wiley & Sons, 1975.

- 4) สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม 5 ด้าน ดังแสดงในภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ของผู้สูงอายุ

- สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิประเทศ บรรยากาศ และอาคารสถานที่ หากกล่าวในรายละเอียดสภาพแวดล้อมทางกายภาพจะเน้น ที่อยู่อาศัย อุปกรณ์ของใช้และเฟอร์นิเจอร์ที่จะอำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างสะดวกและมีความสุข
- สภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ บุคคลสำคัญของผู้สูงอายุ เช่น ครอบครัว เพื่อน บุคลากรสาธารณสุข
- สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดเล็ก หมายถึง กลุ่มบุคคลในสังคมที่ผู้สูงอายุจะต้องมีการพบปะเผชิญหน้าเป็นประจำ
- สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มคนในสังคมขนาดกลาง หมายถึง กลุ่มบุคคลกลุ่มเดียวกันกับผู้สูงอายุ สิ่งที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการจัดกลุ่ม คืออายุ ฐานะเศรษฐกิจ และเชื้อชาติของกลุ่มคนที่มาร่วมกลุ่มเดียวกัน

- *สภาพแวดล้อมด้านสังคม* หมายถึงชนบธรรมเนียม วัฒนธรรมของสังคม ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

2.2.2.3 แนวคิดในการใช้พื้นที่สาธารณะ

พื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่ที่เป็นที่ร่วมของคนในสมาชิกของเมืองหรือของชุมชน เป็นพื้นที่ที่เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนหรือเมือง รวมทั้งเป็นสถานที่พักผ่อน เล่น หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ตัวอย่างของพื้นที่สาธารณะ อาทิ สถานที่ชุมนุมเพื่อทำกิจกรรม (Nodes) พื้นที่เป็นจัตุรัสในเมือง (Square) ถนน ลาน ตลาด พื้นที่ริมน้ำ (waterfront) สวนสาธารณะ และส่วนที่เป็นธรรมชาติในเมือง¹¹

- 1) ความสำคัญของพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สาธารณะมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อความเป็นเมือง ดังนี้
  - เป็นสถานที่ที่คนในชุมชนพบปะแลกเปลี่ยนและทำกิจกรรมร่วมกัน
  - เป็นสถานที่ที่คนต่างวัฒนธรรมหรือต่างวัยมาพบปะกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน และรับรู้การเป็นส่วนหนึ่งของเมือง หรือ ชุมชน
- 2) รายละเอียดของพื้นที่สาธารณะ
  - สถานที่ชุมนุมเพื่อทำกิจกรรม (Activity Nodes) ปัญหาหนึ่งที่สำคัญของเมืองหรือชุมชน คือ สถานที่เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ นั้น กระจายตัวมากเกินไปจนไม่สามารถมีผลใดๆกับเมืองหรือชุมชนเลย จากการศึกษาพฤติกรรมของคนในเมือง พฤติกรรมและการทำกิจกรรมต่างๆของคนในเมืองจะพบว่าคนหรือสมาชิกของชุมชนมีแนวโน้มที่ชอบไปสถานที่ที่กิจกรรมหรือมีคนอยู่มากๆ ซึ่งจุดรวมกิจกรรมจะประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้
    - จุดรวมกิจกรรมหรือสถานที่ที่พบปะนั้น ควรจะอยู่ตามพื้นที่ต่างๆที่เป็นทางเดินหรือทางสัญจรของชุมชน หรือเมือง โดยทางเดินหรือทางสัญจรอาจจะขยายออกแล้วเปลี่ยนเป็นพื้นที่ที่ทำกิจกรรม
    - พื้นที่ที่เป็นจุดรวมหรือทำกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ใหญ่มากแต่ควรมีความสัมพันธ์กับลักษณะกิจกรรม และจำนวนคนทำกิจกรรม

¹¹ H. Frey. Towards a More Sustainable Urban Form : Designing the City. America, 1999.

- ในชุมชนหนึ่งๆระยะห่างระหว่างพื้นที่ร่วมไม่ควรจะใกล้กันมากโดยประมาณ 100 เมตร และควรจะเชื่อมต่อกัน
- พื้นที่สาธารณะที่เป็นที่รวม หรือทำกิจกรรม (Small Public Squares) พื้นที่สาธารณะที่เป็นที่พบปะหรือทำกิจกรรมจะเป็นองค์ประกอบทำให้เกิดพื้นที่หรือสถานที่ที่รวม สิ่งสำคัญที่ควรคำนึง คือ ขนาดของพื้นที่สาธารณะนั้นต้องมีขนาดไม่ใหญ่มากเกินไป จากการวิจัย พื้นที่สาธารณะที่ประสบผลสำเร็จจะมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางอยู่ในระยะ 18 เมตร ซึ่งมีเหตุผลดังต่อไปนี้
  - ความหนาแน่นของจำนวนประชากรที่ใช้พื้นที่สาธารณะ
  - ระยะการมองเห็นของคนและสามารถจดจำใบหน้าของคนอื่นๆได้อยู่ในช่วง 21 เมตร ซึ่งการมองเห็นและจับเค้าโครงหน้าของคนอื่นได้ จะสร้างความรู้สึกถึงการมีส่วนร่วมหรือการอยู่ในพื้นที่นั้นๆรวมทั้งการได้ยินเสียงของคนอื่นๆ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะสูญหายไปในพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่มากๆ

ดังนั้นพื้นที่สาธารณะควรมีพื้นที่ไม่ใหญ่เกินไปโดยความกว้างของพื้นที่ควรจะอยู่ในช่วง 13.5-18 เมตร และไม่ควรเกิน 21 เมตร แต่ความยาวของพื้นที่สาธารณะมีขนาดยาวได้มากกว่าตัวเลขข้างต้น

- รายละเอียดการออกแบบพื้นที่สาธารณะและพฤติกรรมมนุษย์ในพื้นที่สาธารณะ (Detail in Public Space) ไม่เสมอไปที่พื้นที่จะถูกเตรียมไว้เป็นพื้นที่สาธารณะที่ทำกิจกรรม จะประสบผลสำเร็จ นั่นคือมีกิจกรรมเกิดขึ้น มีชีวิต มีความเป็นพลวัต และมีปริมาณคนเข้าไปใช้ตามที่คาดไว้ ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของพื้นที่สาธารณะ และการใช้พื้นที่สาธารณะคือ จิตวิทยาการใช้พื้นที่ของมนุษย์ การออกแบบทั้งผัง ที่ตั้ง และองค์ประกอบต่างๆนั้นต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในการทำกิจกรรม หรือใช้พื้นที่สาธารณะนั้นๆ ดังต่อไปนี้
  - ความหนาแน่นของการใช้ทางสัญจรหรือพื้นที่สาธารณะ (Pedestrian Density) ในการเป็นพื้นที่สาธารณะสิ่งสำคัญคือ ขนาดของพื้นที่สาธารณะนั้นไม่ควรจะมีขนาดใหญ่เกินไป หรือมีพื้นที่มากเกินไป ปัจจัยที่มีผลต่อการประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวของพื้นที่สาธารณะ มีดังต่อไปนี้
    - จำนวนคน ได้แก่ จำนวนคนต่อพื้นที่สาธารณะ ซึ่งควรมีสัดส่วนของจำนวนคนต่อพื้นที่สาธารณะไม่ควรเกิน 15-30 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร
    - ขนาดของพื้นที่สาธารณะ

- องค์ประกอบร่วมของพื้นที่สาธารณะได้แก่ กิจกรรม จุดมุ่งหมายในการมาใช้พื้นที่สาธารณะ ถึงแม้ว่าจำนวนคนต่อพื้นที่ไม่ได้เป็นองค์ประกอบเดียวที่เป็นตัวกำหนดความมีชีวิตของพื้นที่สาธารณะ องค์ประกอบอื่นๆ เช่น กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่พื้นที่สาธารณะและรอบๆพื้นที่สาธารณะนั้นๆรวมทั้งลักษณะทางกายภาพ ต่างเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของพื้นที่สาธารณะ

○ ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่สาธารณะ

- ลักษณะและประเภทของคน
- จำนวนของคนในพื้นที่สาธารณะ กล่าวคือโดยทั่วไปคนมักจะเข้าไปใช้พื้นที่สาธารณะที่มีคนใช้เป็นจำนวนมาก
- ความสัมพันธ์กันระหว่างที่ตั้งและลักษณะของคนในพื้นที่สาธารณะ

โดยสรุปแล้วปัจจัยที่สำคัญของพื้นที่สาธารณะ คือ การออกแบบที่ตอบรับกับจิตวิทยาการใช้พื้นที่ของมนุษย์ ดังนั้นพื้นที่ใดๆที่จะทำให้คนเข้าไปใช้จะต้องเป็นพื้นที่ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต และกิจกรรมของคนในบริเวณนั้น กล่าวคือตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นทางเดินหลักหรือทางสัญจรหลัก รวมทั้งมีรายละเอียดของการออกแบบโดยคำนึงถึงพฤติกรรมและจิตวิทยาการใช้พื้นที่ของมนุษย์

จากแนวคิดทั้ง 2 ทางผู้วิจัยสามารถนำมาประยุกต์ใช้หรือเปรียบเทียบกับลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ได้ โดยจะเป็นการดูถึงความเหมาะสมเพื่อนำมาปรับใช้ให้ผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษาสามารถอยู่ได้โดยมีคุณภาพชีวิตที่ดี

วัตถุประสงค์ข้อสุดท้าย จะเป็นในส่วนที่กล่าวถึงการออกแบบและการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (Community facility) ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และเอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ การสัญจร การเดินทาง การซึ่งทางผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่าในประเด็นของวัตถุประสงค์ดังกล่าวจำเป็นต้องใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและคู่มือสถาปัตยกรรมสำหรับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมทั้งต้องอาศัยจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาด้านนี้รวมเข้าด้วยกัน โดยทางผู้ได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ส่วนที่สองเป็นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.3 แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน

การติดต่อกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน การเดินทางที่สะดวก มีข่าวสารเกี่ยวกับบริการและงานเทศกาลต่าง ๆ แก่ผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตการใช้ชีวิตที่เป็นปกติ และการมองโลกในแง่ดี ตัวอย่างเช่น มีรถขนส่งมวลชน ป้ายรถเมล์ ที่สะดวก และใกล้ เส้นทางเดินไปสู่ชุมชนได้ง่ายและปลอดภัย และมีพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนได้ เช่น การแสดงผลงานหัตถกรรม การทำอาหารแบ่งกัน เป็นต้น

2.3.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ภายนอกอาคาร

1) แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่ว่างในละแวกบ้าน

ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการใช้งานพื้นที่ว่างในละแวกบ้าน (Neighborhood Space) คือ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มเช่น เพศ ระดับชนชั้น ภูมิภาค วิถีชีวิต เชื้อชาติ-วัฒนธรรม และช่วงอายุ โดยในช่วงอายุต่างก็มีการเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทางต่างกัน (Mobility) โดยเด็กเล็ก ผู้เป็นแม่และผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่ชอบติดอยู่กับบ้าน จึงเป็นกลุ่มที่ออกมาใช้พื้นที่ว่างในละแวกบ้านบ่อยครั้ง¹²

ตารางที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุและการเคลื่อนย้ายที่ หรือเดินทาง (Mobility)

การเคลื่อนที่ หรือเดินทาง (Mobility)					
ช่วง	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
เด็กก่อนวัยเรียน	/				
เด็กประถม		/			
วัยรุ่น			/		
นักศึกษามหาวิทยาลัย					/
ผู้ใหญ่ที่ยังไม่ได้แต่งงาน					/
แต่งงานใหม่				/	
ครอบครัวที่มีลูกเล็ก	/				

¹² วีรยา ทัดตากร. การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ: กรณีศึกษา สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา เคนการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

การเคลื่อนที่ หรือเดินทาง (Mobility)					
ช่วง	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ครอบครัวที่มีลูกโต			/		
วัยกลางคน				/	
ผู้สูงอายุ	/				

ที่มา: Hester, JR., 1975 อ้างใน วีรยา ทัดตากร, 2547.

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่อยู่ติดบ้าน พื้นที่ในละแวกบ้านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรมีการจัดเตรียมให้เหมาะสมกับการใช้ของผู้สูงอายุ

2) แนวคิดของสวนเพื่อการบำบัด

สวนเพื่อการบำบัด (Healing Therapeutic Garden) เป็นทฤษฎีที่ว่า สวนมีส่วนช่วยลดช่วงเวลาการพักฟื้นของคนไข้หนักในโรงพยาบาล และการใช้สวนเป็นการออกกำลังกายทางจิตใจที่สร้างผลดีต่อการบำบัด อีกทั้งการเดินเป็นการออกกำลังกายด้วย ซึ่ง 9 หลักของสวนเพื่อการบำบัดที่มีประสิทธิภาพ คือ คล้ายบ้าน มีความเป็นส่วนตัว กระตุ้นจิตใจให้ตื่นตัว โอกาสการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ครอบครัวสามารถใช้พบปะกัน ใหญ่เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม ที่นั่งสบาย รู้สึกสบาย รู้สึกปลอดภัย ผู้พิการเข้าถึงได้ โดยพืชพันธุ์ควรเหมาะสมทั้งสี ผิวสัมผัส กลิ่น และความหลากหลายทำให้พื้นที่มีเอกลักษณ์และมุมมองที่สวยงาม ซึ่งเป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัส อีกทั้งสวนยังมีส่วนช่วยในการสร้างความต่อเนื่องในการใช้ชีวิต ผู้สูงอายุจำนวนมากมีประสบการณ์ในการทำสวน ไม่ว่าจะป็นงานอดิเรก หรือทำสวนภายในบ้านมาก่อน ซึ่งจะเป็นกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบัน

2.3.1.2 แนวคิดถนนเพื่อชีวิต

แนวคิด ถนนเพื่อชีวิต สามารถแบ่งได้ 2 แบบ¹³ คือ

- 1) ถนนที่ผู้คนสามารถที่จะได้รับความสะดวกสบายในการทำงานแม้ว่าจะมีอายุมากขึ้น
- 2) ถนนที่คนทุกเพศทุกวัย (สมาชิกทุกคนในสังคม) สามารถใช้งานได้อย่างไร้กังวล โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีอาการสมองเสื่อม

¹³ Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. *Inclusive urban design: Street for life*. Oxford: Architectural Press, 2006.

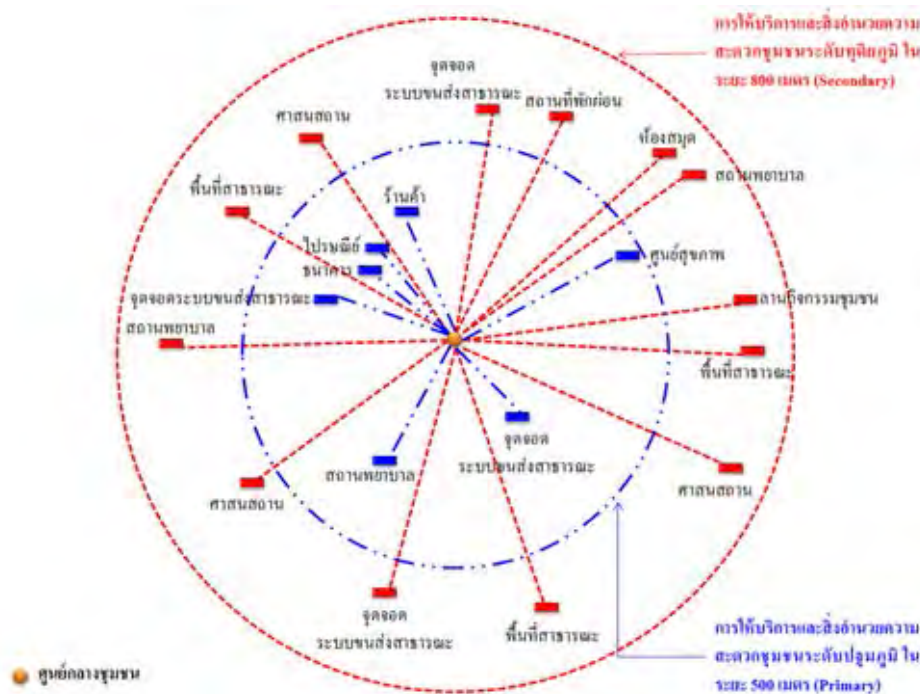
แนวความคิดเรื่องถนนเพื่อชีวิตนั้นเหมาะสมอย่างยิ่งในการออกแบบที่รวมสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถใช้งานได้ร่วมกัน ในบางครั้งก็เรียกการออกแบบนี้ว่า การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal design or design for all) ซึ่งแบ่งได้เป็นสองด้าน คือ

- 1) การออกแบบสำหรับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ
- 2) การออกแบบเพื่อที่จะให้ผู้ไร้ความสามารถที่จะเข้ามามีชีวิตร่วมในสังคมได้

ผู้สูงอายุจะใช้สิ่งอำนวยความสะดวกที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านหรือร้านค้าบ่อยๆ และจะไปสถานพยาบาลอย่างสม่ำเสมอ โดยหลักการออกแบบคือ การตั้งร้านค้า ป้ายรถเมล์ สถานพยาบาล และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในระยะ 10 นาที หรือ 800 เมตรของการเดินเท้า อย่างไรก็ตามการคำนวณระยะทางเหล่านี้ใช้ได้เพียงกับผู้คนวัยหนุ่มสาวเท่านั้น เพราะโดยทั่วไปแล้วผู้สูงอายุประมาณ 75 ปี จะใช้เวลาประมาณ 10-20 นาทีในการเดิน 400-500 เมตร และผู้สูงอายุยังไม่สามารถเดินติดต่อกันนานเกิน 10 นาทีโดยไม่พักได้ ดังนั้นหลักการออกแบบเพื่อให้เข้าถึงได้ง่ายควรมีลักษณะดังแสดงในภาพที่ 2.4 ดังนี้

- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ ธนาคาร คลินิกสุขภาพ ห้องน้ำสาธารณะ ที่นั่งสาธารณะ และป้ายรถประจำทางเกินกว่า 500 เมตร
- ที่อยู่อาศัยไม่ควรอยู่ห่างจากบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของมาก เช่น บริเวณพื้นที่เปิด (สวนสาธารณะ ที่ดินจัดสรร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ) ห้องสมุด คลินิกหมอพื้นบ้าน ร้านแว่นตา สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สมาคม สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยผ่อนคลาย ห้องน้ำสาธารณะ และที่นั่งสาธารณะเกินกว่า 800 เมตร
- ทางเข้าไปสู่อาคาร หรือสถานที่ต่างๆ ควรจัดให้เห็นได้อย่างชัดเจน และจำได้ง่าย
- ธรณีประตูของสถานที่ต่างๆ ควรอยู่ระดับเดียวกับพื้นที่ตั้ง
- จัดวางเก้าอี้สาธารณะทุก 100 ถึง 125 เมตร
- ถนนแต่ละสายควรติดต่อกัน มองเห็นได้ชัดเจน และมีทางแยกที่ไม่สับสน
- พื้นควรเรียบ และมีความกว้าง 2 เมตร
- ควรใช้ทางลาดที่ไม่ชันในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นมากกว่าใช้ขั้นบันได
- ควรจัดให้มีทั้งทางลาด และบันไดในบริเวณที่มีการเปลี่ยนระดับพื้นมาก

- พื้นต่างระดับ ควรจัดให้มีราวจับ ทำพื้นไม่ลื่น ไม่ใช้สีที่สว่างเกินไป และควรแสดงตำแหน่งให้เห็นอย่างชัดเจน

ภาพที่ 2.4 สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

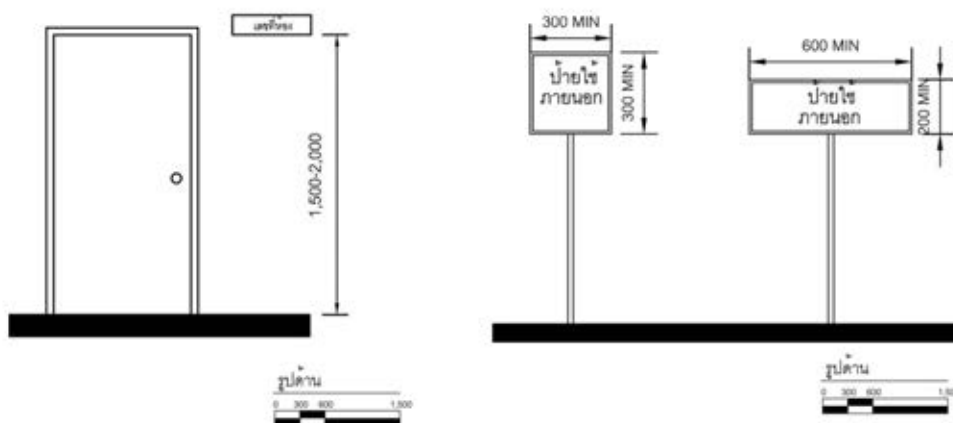
2.3.2 คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน พ.ศ. 2552¹⁴ / (Universal Design: Design for All)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมมาตรฐานคู่มือปฏิบัติวิชาชีพสำหรับการออกแบบเพื่อทุกคนในประเทศต่างๆ และนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท ภาคกลาง โดยมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังนี้

- 1) สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อผู้พิการและผู้สูงอายุ ควรตั้งหรือวางอยู่นอกเขตทางสัญจรของผู้สูงอายุ อุปกรณ์ที่แขวนอยู่ในเขตทางสัญจร ให้แขวนสูงจากระดับพื้นไม่ต่ำกว่า 2.00 เมตร เพื่อให้ผู้ที่สัญจรผ่านได้อย่างสะดวกและปลอดภัย และถ้าอุปกรณ์ที่แขวนอยู่สูง

¹⁴ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาปนิกสยาม, 2552.

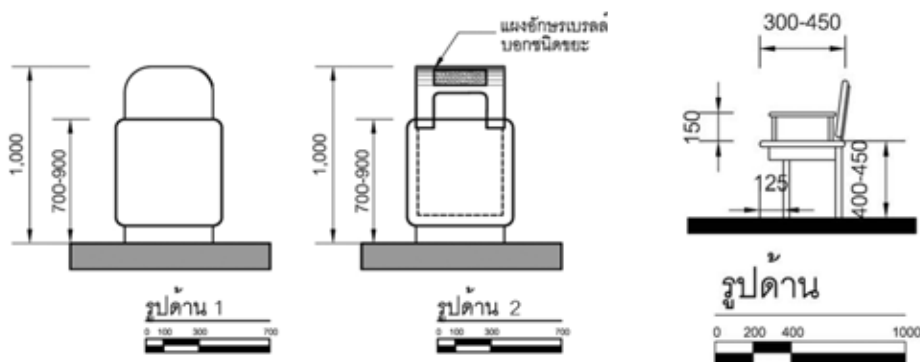
จากระดับพื้นไม่เกิน 2.00 เมตร แต่จำเป็นต้องยื่นล้ำเข้ามาในเขตทางสัญจร สามารถยื่นล้ำได้ไม่เกิน 10 เซนติเมตร

ภาพที่ 2.5 ลักษณะการติดตั้งป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

2) องค์ประกอบถนน มีรายละเอียดดังนี้

- เสาดึงไม่กีดขวางทางสัญจร
- ถึงขยะควรหันหน้าออกจากทางสัญจรเพื่อป้องกันการชน ความสูงของช่องเปิดสำหรับทิ้งขยะควรอยู่สูงจากระดับพื้นระหว่าง 70-90 เซนติเมตร
- ม้านั่ง ความสูงของม้านั่งควรอยู่ที่ 40 – 45 เซนติเมตร ความกว้างของม้านั่ง คือ 30 – 45 เซนติเมตร ม้านั่งควรจะมีพนักพิงและที่วางแขนทั้งสองฝั่งของม้านั่ง การเลือกตำแหน่งม้านั่งระหว่างทางสัญจรให้พิจารณาตามความจำเป็น เช่น จุดพักผ่อน จุดที่มีการใช้งานสูง เป็นต้น

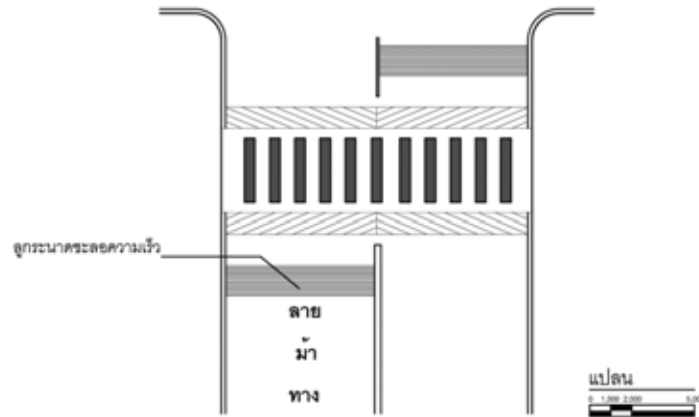
ภาพที่ 2.6 ตัวอย่างแนวทางการออกแบบถังขยะ (ซ้าย) และการออกแบบม้านั่ง (ขวา)

3) ทางสัญจร ทางเท้า

- ในกรณีที่มีอาคารหลายอาคารอยู่ภายในบริเวณเดียวกันและมีการใช้งานร่วมกัน ต้องจัดให้มีทางสัญจรที่กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ระหว่างอาคาร และจากอาคารแต่ละอาคารไปยังลานจอดรถหรืออาคารที่จอดรถหรือทางสาธารณะ
- ทางสัญจรควรอยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นลานจอดรถ
- ทางสัญจรภายนอกอาคารควรมีหลังคาคลุมหรือการใช้ต้นไม้เพื่อให้ร่มเงา กันแดด ฝน
- ทางสัญจรควรเป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น กรณีที่เป็นวัสดุปูพื้นสำเร็จรูปควรมีผิวเรียบแต่ไม่ลื่น (โดยเฉพาะเมื่อเปียกน้ำ) ไม่เป็นเงามัน มีร่องและรอยต่อเล็ก และใช้วัสดุสึกยากเช่น หินแกรนิต หินล้าง เป็นต้น
- ทางสัญจรต้องไม่เป็นแหล่งรวมน้ำ หากมีที่ระบายน้ำหรือรางระบายน้ำบนพื้น ต้องมีฝาปิดสนิท แนวร่องหรือแนวของรางจะต้องขวางกับแนวทางสัญจร
- ควรหลีกเลี่ยงการติดตั้งตะแกรงหรือรูระบายน้ำที่อยู่บริเวณทางสัญจร ถ้าจำเป็นต้องมี ขนาดของช่องตะแกรงหรือเส้นผ่านศูนย์กลางของรูต้องกว้างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร และแนวร่องหรือแนวของรางจะต้องขวางกับแนวทางสัญจร

4) ทางข้ามถนน ลักษณะทางข้ามถนนที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

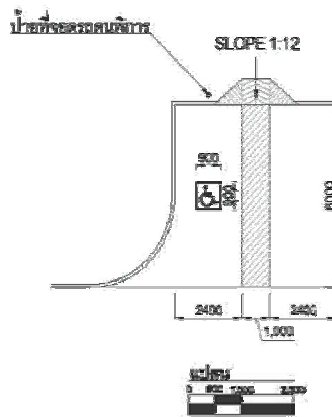
- ถนนที่มีความกว้างหลายช่องทางจราจร ควรจัดให้มีที่หยุดยืนพัก ซึ่งอาจทำเป็นเกาะกลางถนนได้ โดยระดับทางข้ามถนนควรมีระดับเสมอกับขอบทาง กรณีที่ต้องมีที่หยุดพักกลางถนน ให้ทำระดับเสมอกับถนน
- ความกว้างของทางข้ามถนน ควรกว้างอย่างน้อย 2.00 เมตร สำหรับถนน 2 ช่องจราจร สำหรับถนนใหญ่ 6 ช่องจราจรทางข้ามถนนควรกว้าง 2.00 – 6.00 เมตร
- เกาะกลางถนน ไม่ควรจะยาวและกว้างน้อยกว่า 1.50 เมตร
- ควรทำพื้นผิวและสีบนทางม้าลายให้แตกต่างจากพื้นผิวถนน โดยมีความมันคงไม่ลื่น มีการระบายน้ำที่ดี และไม่ควรที่จะมีรอยต่อถนน

ภาพที่ 2.7 ลักษณะทางข้ามถนนที่เหมาะสม

5) ที่จอดรถ ลักษณะที่จอดรถที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- แนวการจอดไม่ขนานกับเส้นทางเดินรถ
- ที่จอดรถคนพิการและผู้สูงอายุ ควรอยู่ใกล้ทางเข้าอาคารมากที่สุด
- สัดส่วนที่จอดรถคนพิการและผู้สูงอายุ 50 คันแรกมี 1 คัน 51-100 เพิ่มอีก 1 คัน และเพิ่มทุก 1 คัน ต่อ 100 คันต่อไป (เศษเกิน 50 คัน บัดเป็น 100 คัน)
- ควรติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุสากล
- มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และยาวสุทธิไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร
- มีพื้นที่ด้านข้างที่จอดรถกว้างอย่างน้อย 1.00 เมตร ยาวตลอดแนวช่องจอด
- หากพื้นที่จอดรถต่างระดับกับทางเข้าอาคารต้องจัดทำทางลาด (ตามมาตรฐานทางลาด)

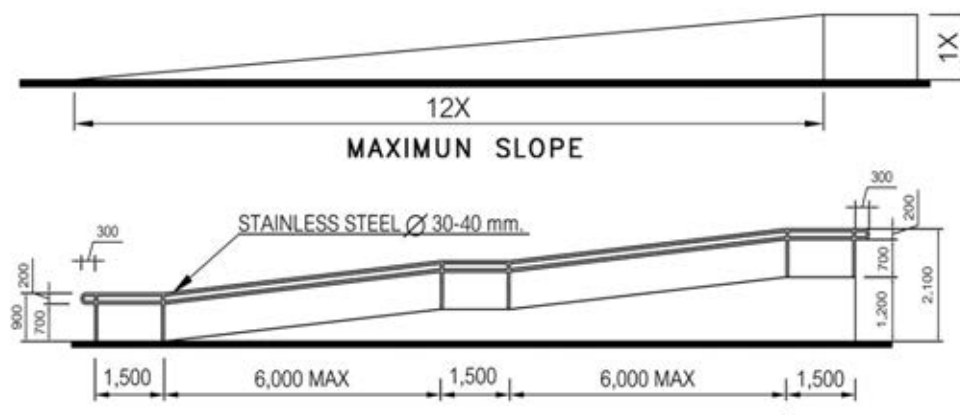

ภาพที่ 2.8 ลักษณะที่จอดรถที่เหมาะสมสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2.2 แสดงสัดส่วนที่จอดรถคนพิการและผู้สูงอายุ

ที่จอดรถปกติ	ที่จอดรถคนพิการและผู้สูงอายุ
10-50	1
51-100	2
101-149	2
150-200	3
201-249	3

- 6) ทางลาดภายนอกอาคาร ลักษณะทางลาดที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้
- พื้นผิววัสดุไม่ลื่น
  - ความชันทางลาดไม่เกิน 1:12
  - ทางลาดแต่ละช่วงยาวไม่เกิน 6.00 เมตร หากเกินต้องมีชานพัก กว้างอย่างน้อย 1.50 เมตร
  - ทางลาดยาวน้อยกว่า 6.00 เมตร กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร
  - ทางลาดยาวมากกว่า 6.00 เมตร กว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร
  - ทางลาดยาวตั้งแต่ 2.50 เมตร ขึ้นไปต้องมีราวจับ 2 ข้าง
  - ให้ยกขอบทางลาดสูง 15 เซนติเมตร ในด้านที่ไม่มีผนัง
  - ระดับพื้นต่างกันไม่เกิน 2 เซนติเมตร ความชันทางลาดไม่เกิน 1:2

ภาพที่ 2.9 ตัวอย่างขนาดทางลาด

7) ภูมิทัศน์ ลักษณะภูมิทัศน์ที่เหมาะสม มีรายละเอียดดังนี้

- ควรมีร่มเงา โดยสามารถเลือกได้หลายแบบ เช่น ร่ม พืชพรรณ และองค์ประกอบของอาคาร เช่นเฉลียง ระแนงไม้
- ควรมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการบำบัด เช่น ห่วงสำหรับโหนด ใต้ที่มีอุปกรณ์สำหรับมือหมุน เพื่อบำบัดอากาศซัดติด เป็นต้น โดยวัสดุที่ใช้ต้องมีความทนทาน มีประสิทธิภาพ ไม่ทрудโตรมจนเป็นอันตราย
- หลีกเลียงพืชที่มีหนาม หรือมีพิษ พืชไม้ที่มีใบ กิ่ง ก้าน ร่วงหล่นง่าย รวมถึงพืชพรรณที่มีรากตื้น ขนาดใหญ่ไหล่พื้นผิวดิน เนื่องจากอาจทำลายระบบพื้น และเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ

2.4 วิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.1 วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2.4.1.1 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง กรณีศึกษา สว่างคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ¹⁵

ผลการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอิสระ ลดการพึ่งพาผู้อื่น หากการจัดสภาพแวดล้อมไม่ดีสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเครียด ความไม่สะดวกสบาย ซึ่งการจัดสภาวะแวดล้อม (Environmental Design) หมายถึงการวางแผนและการดำเนินการแทรกแซงเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมทั้งหมด โดยมุ่งให้บุคคลเกิดการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสิ่งใหม่ขึ้น เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีและเหมาะสมกว่า สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อบุคคลทุกวัย บุคคลวัยสูงอายุนับว่าเป็นบุคคลวัยที่พึ่งพาสภาพแวดล้อมมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า เมื่อสภาพร่างกายเสื่อมถอยลง โอกาสการพึ่งพาผู้อื่นจะเพิ่มมากขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเอง และมีความรู้สึกมั่นคง ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของผู้สูงอายุมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสนใจในสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ

¹⁵ จารุวรรณ จินดาณิล. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง : กรณีศึกษา สว่างคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

2.4.1.2 การเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร¹⁶

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มผู้ใช้ที่ออกมาใช้สวนสาธารณะในหมู่บ้านจัดสรรเป็นประจำทุกวัน โดยมาใช้สวนในช่วงเช้า (05.00 – 08.00 น.) มากที่สุด กิจกรรมที่ทำ คือ เดิน วิ่ง ออกกำลังกาย และนั่งจับกลุ่มคุยกัน และจะทยอยกลับในเวลาประมาณ 07.00 น. เมื่อแดดเริ่มจ้า แต่ในช่วงเวลาเย็น (16.00–19.00 น.) ที่มีผู้ใช้สวนสาธารณะเป็นจำนวนมาก มีผู้ใช้สวนที่เป็นผู้สูงอายุพบได้น้อยมาก ผู้ใช้สวนสาธารณะมีระยะทางเดินระหว่างบ้านและสวนสาธารณะเฉลี่ยประมาณ 300 เมตร ระยะทางนี้จะเพิ่มขึ้นถ้าสวนนั้น ๆ มีการดูแลเอาใจใส่ และมีพื้นที่เพียงพอในการออกกำลังกาย การใช้สวนสาธารณะของผู้ใช้ไม่ได้มุ่งหวังเพียงเพื่อออกกำลังกายเพียงอย่างเดียว แต่เพื่อการสังสรรค์พบปะพูดคุยกับเพื่อน และผู้ใช้สวนคนอื่น ๆ อีกด้วย ถ้าสวนแห่งใดที่มีความปลอดภัยสูงผู้จะใช้จะทยอยกันมากก่อนเวลา 06.00 น.

2.4.1.3 สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปีเอนซ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา¹⁷

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาภายในโครงการดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาน้ำใช้ เนื่องจากยังใช้น้ำบาดาล การขาดแคลนพื้นที่สาธารณะ ผู้สูงอายุมักจะเก็บตัวอยู่ภายในที่พักของตน ไม่ออกมาใช้พื้นที่ภายนอกบ้านพัก ไม่ชอบออกกำลังกาย และไม่ค่อยใช้บริการในคลับเฮ้าส์และบริการทางแพทย์ในสหคลินิกบางไทรฯ ดังนั้น ข้อเสนอแนะวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ ทางด้านสุขภาพ ควรจัดทำแผนระยะยาวในการส่งเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุออกกำลังกาย เพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้น

¹⁶ มณฑชัย โจนะสมิต. การเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

¹⁷ ชมพูนุท ตันติถาวร. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี : กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปีเอนซ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชา เคนการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

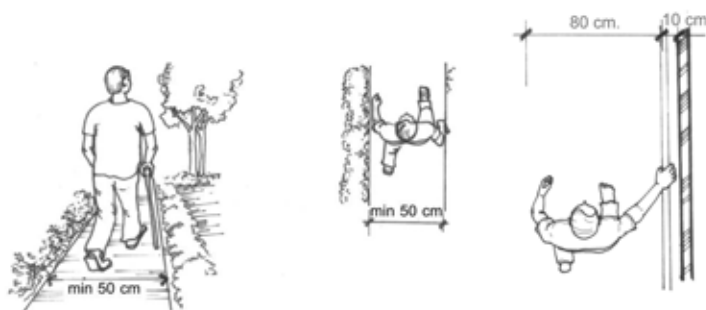
2.4.1.4 การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)¹⁸

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนชนบทของผู้สูงอายุที่ควรจัดทำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ทางเดินและทางสัญจร ส่วนการปรับปรุงให้พื้นที่ทางศาสนาและพื้นที่ราชการเป็นศูนย์กลางชุมชนนั้นมีความสำคัญรองลงมาโดยแนวทางในการปรับปรุงนั้นจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปทำกิจกรรมทางศาสนาและติดต่อกับหน่วยงานราชการได้สะดวก

2.4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4.2.1 โครงการ ศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ¹⁹

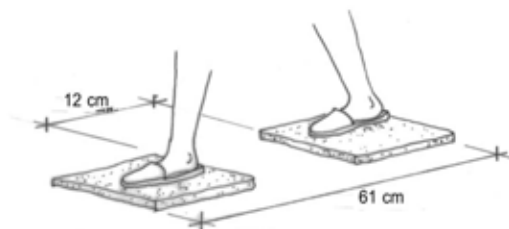
จากความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทำให้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในและภายนอกอาคารเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของความสะดวกในการเข้าถึง การบริการสาธารณสุข การส่งเสริมสมรรถภาพร่างกาย ตลอดจนการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ ซึ่งองค์ประกอบของอาคารบางส่วน ได้สรุปรายละเอียดไว้ดังนี้

ภาพที่ 2.10 ขนาดความกว้างของทางเดินในสวน

¹⁸ วณัสนินทร์ สุยสุวรรณ. การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. สาขาวิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

¹⁹ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัย และสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ภาพที่ 2.11 ระยะก้าวเดินระหว่างแผ่นทางเดิน

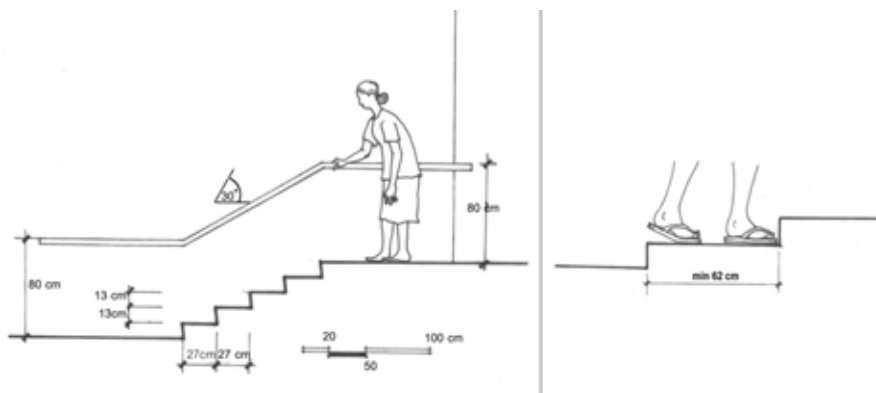
- **ทางเดินเท้า** ควรจะเป็นทางเดินที่เรียบ ไม่ลื่นเช่นพื้นผิวกรวดล้าง และมีความกว้างไม่น้อยกว่า 50 เซนติเมตร ทางเดินสำหรับผู้ที่ใช้รถเข็นสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร หากมีท่อระบายน้ำหรือรางระบายน้ำบนพื้นต้องมีฝาปิดสนิท ถ้าฝาเป็นแบบตะแกรงหรือแบบรู ต้องมีขนาดของช่องตะแกรงหรือเส้นผ่านศูนย์กลางของรูกว้างไม่เกิน 1.3 เซนติเมตร แนวร่องหรือแนวของรางจะต้องขวางกับแนวของทางเดิน ดังภาพที่ 2.11 และ 2.12
- **ทางลาด** หากพื้นระดับภายในอาคารหรือระดับพื้นภายในอาคารกับภายนอกอาคารหรือระดับพื้นทางเดินภายนอกอาคารมีความแตกต่างระดับกันเกิน 2 เซนติเมตร ให้มีทางลาดระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน แต่ถ้ามีความต่างระดับกันไม่เกิน 2 เซนติเมตร ต้องปาดมุมพื้นที่ส่วนต่างระดับกันไม่เกิน 45 องศา จากข้อสรุปของการศึกษานี้ได้เสนอแนะขนาดที่เหมาะสมกับการออกแบบทางลาดเพื่อผู้สูงอายุไทยไว้ดังเป็นแนวทาง ดังต่อไปนี้
  - ควรมีพื้นที่ผิวที่ไม่ลื่น
  - พื้นผิวของจุดต่อเนื่องระหว่างพื้นกับทางลาดต้องเรียบไม่สะดุด
  - ความกว้างสุทธิของทางลาดไม่น้อยกว่า 90 เซนติเมตร ในกรณีที่ทางลาดมีความยาวของทุกช่วงรวมกันตั้งแต่ 600 เซนติเมตร ขึ้นไปต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร
  - มีพื้นที่หน้าทางลาดเป็นที่ว่างยาวไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร
  - ทางลาดต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1: 12 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 600 เซนติเมตร
  - ในกรณีที่ทางลาดยาวเกิน 600 เซนติเมตร ต้องจัดให้มีชานพักยาวไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร คั่นระหว่างแต่ละช่วงของทางลาด

- ทางลาดด้านที่ไม่มีผนังกั้นให้ยกขอบสูงจากพื้นผิวของทางลาดไม่น้อยกว่า 5 เซนติเมตร
- ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 250 เซนติเมตรขึ้นไป ต้องมีราวจับทั้งสองด้านโดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.12 ทางลาด ใช้ค่าจากการทดสอบจริงกับอุปกรณ์

- ทำด้วยวัสดุเรียบ มีความมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตรายในการจับและไม่ลื่น
  - มีลักษณะกลมและมีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 45 เซนติเมตร
  - สูงจากพื้นทางลาดไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร แต่ไม่เกิน 90 เซนติเมตร
  - ราวจับด้านที่อยู่ติดผนังให้มีระยะห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 80 เซนติเมตร และผนังบริเวณราวจับต้องเป็นผนังเรียบ
  - ราวจับต้องยาวต่อเนื่องและส่วนที่ต้องยึดติดกับผนังจะต้องไม่กีดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้ของผู้สูงอายุทางการมองเห็น
  - ปลายของราวจับให้ยื่นเลยจากจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของทางลาด ไม่น้อยกว่า 30 เซนติเมตร
- **บันไดสำหรับภายนอกอาคาร** จากข้อสรุปของการศึกษานี้ได้เสนอแนะขนาดที่เหมาะสมกับการออกแบบบันไดภายนอกอาคาร เพื่อผู้สูงอายุไทยไว้ดังเป็นแนวทาง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.13 บันไดกว้าง (บันไดภายนอกอาคาร)

- มีความกว้างไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตร
- มีชันพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 200 เซนติเมตร
- มีราวบันไดทั้งสองข้าง โดยให้ราวมีลักษณะที่กำหนดไว้ (ทางลาดในข้อ 8)
- ลูกตั้งสูงไม่เกิน 13 เซนติเมตร ต่ำกว่าที่ระบุนิร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราในอาคารที่กำหนดให้ ความสูงลูกตั้งบันไดไม่เกิน 15 เซนติเมตร มีลูกนอนเมื่อหักส่วนที่ชันบันไดเหลื่อมกันออกแล้วเหลือความกว้างไม่น้อยกว่า 62 เซนติเมตร และมีขนาดสม่ำเสมอตลอดช่วงบันได ในกรณีที่ชันบันไดเหลื่อมกันหรือมีจุกบันไดให้มีระยะเหลื่อมกันได้ไม่เกิน 2 เซนติเมตร
- พื้นผิวของบันไดต้องใช้วัสดุที่ไม่ลื่น
- ลูกตั้งบันไดห้ามเปิดเป็นช่องโถง
- **ทางเข้าสู่อาคารและประตู** เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใช้ได้ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้
  - เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวางหรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรคหรืออาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้สูงอายุได้
  - อยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคาร ในกรณีที่อยู่ต่างระดับต้องมีทางลาดที่สามารถขึ้นลงได้สะดวก
- **พื้นผิวแบบต่างๆ** พื้นผิวที่ทำการทดสอบแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ตามการใช้งาน จากการศึกษาพบว่าพื้นที่รู้สึกปลอดภัยในการเดิน พื้นผิวที่ให้ความรู้สึกเดินสบาย พื้นชานบ้านหรือระเบียงบ้าน พื้นที่ใช้เป็นลานกิจกรรมออกกำลังกาย ผู้สูงอายุเลือกพื้นทรายล้างเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพื้นถนนในที่พัก และพื้นที่เป็นบล็อกปูถนน ผู้สูงอายุเลือก

พื้นที่คอนกรีตตัวหนอน พื้นที่เป็นทางเดินเท้าในสวน ผู้สูงอายุเลือกพื้นที่กรวดล้าง และพื้นที่เห็นว่าสวยงาม ผู้สูงอายุเลือกพื้นหินอ่อน สามารถสรุปได้ว่าผู้สูงอายุเลือกพื้นผิวที่ไม่ลื่นเป็นส่วนมาก เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการความปลอดภัยในการเดินหรือการเคลื่อนไหว

- **เก้าอี้สนาม** เก้าอี้สนามควรเป็นแบบชุดเก้าอี้ไม่มีพนักพิง โดยลักษณะของเก้าอี้เป็นชุดเก้าอี้ที่มีโต๊ะวางของตรงกลาง และสามารถนั่งได้หลายคน ทำให้ผู้สูงอายุสามารถนั่งสนทนากันได้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถที่จะพูดคุยจับกลุ่ม และทำกิจกรรมร่วมกันกับบุคคลอื่นได้หลายๆ คน ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าสังคมได้มากขึ้น การจัดลักษณะของเก้าอี้ให้เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพูดคุยกันได้สะดวกและสามารถมีปฏิสัมพันธ์ได้กับทุกคน

2.4.2.2 การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหิยะ²⁰

การจัดและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นหนึ่งในสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุควรได้รับอย่างทั่วถึง แต่ความเป็นจริงจะพบว่าในชนบท ผู้สูงอายุอยู่อาศัยในบ้านของตนเองมานานในละแวกบ้านและชุมชนที่ไม่ได้รับการปรับปรุงให้รองรับความเสื่อมของร่างกายการอยู่อาศัยเป็นไปด้วยความมั่งคั่ง สันโดษ โดยมีกิจกรรมในชุมชนที่ประกอบด้วย วัด สถานเอนามัย ตลาด สถานที่ราชการ ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดความเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงเป็นความเร่งด่วนที่ควรดำเนินการควบคู่กับมาตรการอื่นๆ ของรัฐเพื่อให้คนสูงวัยเหล่านั้นได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอันสมควร ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าความต้องการต่อการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน (ได้แก่ ถนน ทางสัญจร สะพานทางเดิน พื้นที่ในการทำกิจกรรมนอกบ้าน สถานที่ออกกำลังกาย สถานที่ทำกิจกรรม ห้องน้ำสาธารณะ ในวัดและสถานเอนามัย) รวบรวมได้ ดังนี้

²⁰ วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลแม่เหิยะ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2552.

- อาคารสาธารณะในชุมชนทุกแห่งเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ห้องน้ำสาธารณะ เปลี่ยนสุขภัณฑ์และอุปกรณ์ สุขอนามัย แสงสว่างและการระบายอากาศ การติดตั้งกริ่งเป็นสัญญาณขอความช่วยเหลือ การจัดทำระบบสุขาภิบาลและการระบายน้ำ / การติดแถบกันลื่นติดกับกระเบื้องปูพื้นที่มีความลื่นและเป็นอันตราย เพิ่มเก้าอี้สำหรับผู้สูงอายุไม่สะดวกต่อการนั่งพับเพียบ / พื้นสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น ทางลาดราวกันตก ราวจับพยุงตัว ฯลฯ
- พื้นที่สาธารณะในชุมชนเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ได้แก่ สวนสาธารณะที่นั่งพักผ่อนในที่สาธารณะ ทางลาด / ที่พักผ่อนริมทางขนาดเล็กกระหว่างการเดินทางในหมู่บ้าน / อุปกรณ์ออกกำลังกายในพื้นที่สาธารณะ / ปรับปรุงภูมิทัศน์รอบวัดและสถานีนอนามัย / ซ่อมแซมไหล่ทางให้เรียบ
- ระบบขนส่งมวลชนหรือการเดินทางเพื่อรองรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ทางเชื่อมการเดินทางในชุมชนที่เป็นอุปสรรคต่อผู้สูงอายุในการข้ามถนน สัญลัษณ์ทางข้ามม้าลาย / สัญญาณ ป้ายเตือนระวังผู้สูงอายุและแสงสว่าง / ที่จอดจักรยาน ทางจักรยาน/ งานอุปกรณ์ถนน / ซ่อมแซมไหล่ทางให้เรียบ / เนินชะลอความเร็วยานพาหนะ
- การจัดเตรียมพื้นที่ผู้สูงอายุหรือสถานที่สำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ พื้นที่ทำกิจกรรมยามว่าง กิจกรรมเสริมอาชีพหรือรายได้ / ที่นั่งพักผ่อนในที่สาธารณะศาลาผู้สูงอายุ / ม้านั่งและที่พัก อุปกรณ์ออกกำลังกาย สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะอื่นๆ หรืออาคารชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่มีที่พักพิง

2.4.2.3 แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ พ.ศ.

2548²¹

ได้เสนอปัญหาหรืออุปสรรค 10 อันดับแรกในการใช้ทางเดินเท้าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้แก่

- ปล่อยให้สิ่งกีดขวางบนทางเท้า	- ผิวทางเท้าไม่เรียบทำให้สะดุดล้ม
- ทางเท้ามีขนาดแคบเกินไป	- ใช้ทางม้าลายไม่สะดวกปลอดภัย
- ใช้สะพานลอยด้วยความยากลำบาก	- ไม่มีราวจับและราวกันตก
- ทางม้าลายไม่มีจุดยืนพักกลางทาง	- ทางลาดไม่ต่อเนื่อง
- ใช้โทรศัพท์สาธารณะไม่สะดวก	- ทางลาดค่อนข้างชันและชำรุด

²¹ กำธร กุลชล และ ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล. แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ, 2548.

2.4.3 สรุปวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.3 แสดงการสรุปวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้แต่ง / ปี	มณฑลชัย โจรณะสมิต 2543	จารุวรรณ จินดาณิล 2547	ชมพูนุท ตันติถาวร 2551	วันสิรินทร์ สุขสุวรรณ 2553	ไตรรัตน์ จารุทัศน์ 2548	วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง 2552	กัธกร กุลชล และชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล (2548)
หัวข้อ	การเปรียบเทียบการใช้พื้นที่สวนสาธารณะแบบรวมและแบบกระจายของหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง กรณีศึกษา สว่างคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ	สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี กรณีศึกษา โครงการบางไทร ฮอสปีเอนซ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษาหมู่บ้านชานน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์)	โครงการศึกษามาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ	การสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (ทต.แม่เหียะและทต.หนองตองพัฒนา)	แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
วัตถุประสงค์	ศึกษาการใช้พื้นที่สวนสาธารณะของผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้านจัดสรร	สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อบุคคลทุกวัยหรือไม่	ศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในโครงการ	ศึกษาลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ เพื่อเสนอแนวคิดการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก	ศึกษาลักษณะสภาพการอยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุ	ศึกษาสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และสภาพการอยู่อาศัยของพื้นที่ศึกษา	ศึกษาสิ่งที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อระบบทางเดินเท้าสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
ผลการศึกษา	กลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่ออกมาใช้สวนสาธารณะในหมู่บ้านจัดสรรเป็นประจำทุกวัน โดยมาใช้สวนในช่วงเช้า (05.00 – 08.00 น.) มากที่สุด กิจกรรมที่ทำ คือ เดิน วิ่ง ออกกำลังกาย และนั่งจับกลุ่มคุยกัน	สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอิสระ ลดการพึ่งพาผู้อื่น หากการจัดสภาพแวดล้อมไม่ดี สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเครียด ความไม่สะดวกสบาย	ทางด้านสุขภาพ ควรจัดทำแผนระยะยาวในการส่งเสริมสุขภาพให้ผู้สูงอายุออกกำลังกายเพื่อให้ผู้สูงอายุออกมาใช้พื้นที่ภายนอกอาคารมากขึ้น	แนวทางในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนที่ควรจัดทำเป็นอันดับแรก ได้แก่ ทางสัญจร ส่วนการปรับปรุงให้พื้นที่ทางศาสนาและพื้นที่ราชการเป็นศูนย์กลางชุมชนมีความสำคัญรองลงมาโดยการปรับปรุงจะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปทำกิจกรรมได้สะดวก	ความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ทำให้การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกภายในและภายนอกอาคารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง	การปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมภายนอกบ้าน ได้แก่ อาคารสาธารณะในชุมชนทุกแห่งเพื่อรองรับผู้สูงอายุ, พื้นที่สาธารณะในชุมชนเพื่อรองรับผู้สูงอายุ, ระบบขนส่งมวลชนหรือการเดินทางเพื่อรองรับผู้สูงอายุ	ปัญหาหรืออุปสรรค 10 อันดับแรกในการใช้ทางเดินเท้าของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปลอดภัยมีสิ่งกีดขวาง, ผิวทางเท้าไม่เรียบ, ทางเท้ามีแคบเกินไป, ใช้ทางม้าลายไม่สะดวกปลอดภัย, ใช้สะพานลอยด้วยความลำบาก, ไม่มีราวจับ/กั้นตง, ทางลาดไม่ต่อเนื่อง, ทางลาดค่อนข้างชัน และชำรุด

จากตารางที่ 2.3 เป็นการสรุปวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์คือ วัตถุประสงค์และผลการศึกษา ซึ่งวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีด้วยกันทั้งสิ้น 7 เล่ม โดยเอกสารทั้งหมดจะมีการกล่าวถึงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในประเด็นที่ใกล้เคียงและแตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นเอกสารที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานของผู้วิจัยได้ โดยหากกล่าวถึงวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่ตรงกับประเด็นของผู้วิจัยมากที่สุด ก็จะมีด้วยกัน 2 เล่ม คือ งานวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษาหมู่บ้านเขาน้อย อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์) ของคุณวนัสรินทร์ สุขสุวรรณ และงานวิจัยของ ผศ.ดร. วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง เรื่องการสำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะและเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา) โดยเอกสารทั้ง 2 เล่ม เป็นการศึกษาถึงลักษณะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ นำมาซึ่งผลการศึกษาของการเสนอแนะแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยหากดูลึกลงไปในการศึกษาของงานทั้ง 2 เล่ม พบว่า ยังขาดในส่วนของการติดตามและประเมินผลการออกแบบและปรับปรุง ซึ่งถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญ เพราะเนื่องจากหากไม่มีการติดตามและประเมินผลจะทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าสิ่งที่ได้เสนอไปนั้นถูกนำไปใช้หรือไม่ รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่ง ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในส่วนของการติดตามและประเมินงานผลที่เกิดขึ้นจากการออกแบบและปรับปรุงเกี่ยวกับด้านผู้สูงอายุที่ยังไม่เคยมีการจัดทำขึ้นมาก่อน โดยทางผู้วิจัยจะเพิ่มเติมลงไปในการบวนการวิจัยและขั้นตอนในการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสะท้อนถึงผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนที่สุด และสามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้และแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมต่อพื้นที่อื่นต่อไปได้ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของเอกสารทั้ง 2 เล่ม ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้และช่วยในการออกแบบ รวมทั้งเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นให้กับการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ได้เป็นอย่างดี

สรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แผน นโยบายและกฎหมาย รวมทั้งวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะพบว่า วรรณกรรมที่ได้ศึกษานั้นสามารถนำมาปรับใช้กับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ได้อย่างครอบคลุมทั้ง 3 ประเด็นและยังมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือมีการพูดถึงในประเด็นที่มีความใกล้เคียงกัน เช่น ในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ก็จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีการกล่าวถึง ทางสัญจร ห้องน้ำสาธารณะ การเข้าใช้อาคารสาธารณะ การติดตั้งป้าย เป็นต้น แล้วจะนำมาสู่การกำหนดมาตรฐานของสิ่งเหล่านี้ เพื่อให้เหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุรวมทั้งคนทุกวัย ซึ่งเพิ่มความเข้มข้นของมาตรฐานและความตระหนักถึงกลุ่มผู้สูงอายุ โดยการกำหนดในแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และจะเห็นว่าเอกสารเหล่านี้มีความเชื่อมโยงและมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นการที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารทั้งหมดก็จะทำให้เกิดภาพรวมของมุมมองในงานวิจัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ข้อมูลที่ได้เหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ชุมชนชนบท โดยเพียงปรับรายละเอียดของแนวคิดและพื้นที่ให้เกิดความคล้ายคลึงกัน เพราะเนื่องจากจุดมุ่งหมายของการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุนั้น ก็คือการต้องมีลักษณะทางด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อนำมาสู่การมีสุขภาพทางด้านร่างกายและสภาพจิตใจที่ดี เช่นเดียวกับงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษานั้นจำเป็นที่จะต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความร่วมมือในการที่จะจัดทำและสนับสนุนงบประมาณเพื่อช่วยเหลือ เพราะเนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่ชนบทและจากการศึกษา งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องก็เป็นเพียงแนวทางที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง ดังนั้นปัจจัยสำคัญของงานวิจัยชิ้นนี้ยังจำเป็นที่จะต้องอาศัยหน่วยงานรัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความร่วมมือกับชาวบ้านภายในพื้นที่เพื่อช่วยกันในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งหากทุกอย่างเป็นไปอย่างที่ได้กล่าวมาก็จะนำมาสู่การบรรจุลงแผนหรือกำหนดเป็นนโยบายในการวางแผนชุมชนของพื้นที่ต่อไป โดยผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี แผน นโยบายและกฎหมาย รวมทั้งวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจและนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่ศึกษาได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถนำมาช่วยในการออกแบบเครื่องมือในการกำหนดพื้นที่ศึกษา รวมทั้งสร้างแบบสอบถามสัมภาษณ์และแบบสำรวจทางกายภาพในการลงสำรวจพื้นที่ เพื่อนำมาสู่การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบทต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องของการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท จึงจำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย แผนและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้เป็นส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท ซึ่งจากการศึกษาเอกสารเบื้องต้น นำมาสู่การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการเสนอแผนการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท ให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ นำไปใช้ในการปรับปรุงที่สามารถใช้ได้จริง โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งแผน นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาข้อมูลทั้งของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารทางวิชาการทั้งงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาและนำปัจจัยเหล่านี้มาสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบทอย่างเหมาะสม
- 2) คัดเลือกพื้นที่ศึกษาโดยใช้ปัจจัยต่างๆ ในการวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตั้งแต่และระดับภาค ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับย่าน โดยจะมีการเลือกปัจจัยหรือให้ความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า บริเวณตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะบริเวณย่านหมู่ 4 และ หมู่ 6 ที่เป็นย่านชุมชนและมีสาธารณูปการจำนวนมาก ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการนำมาศึกษาและปรับปรุง ออกแบบให้เกิดความเหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

- ในการกำหนดหาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัดภาคกลาง¹ ประกอบด้วย 22 จังหวัด แต่ในการศึกษางานวิจัยนี้เป็นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงไม่นับพื้นที่บริเวณส่วนที่เป็นกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล (กรุงเทพมหานคร, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, นนทบุรี, ปทุมธานี และนครปฐม) เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีความเป็นเมืองสูง ส่งผลให้การวิเคราะห์พื้นที่ระดับภาคกลางมี 16 จังหวัด ในขั้นตอนของการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจังหวัดทางผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ชุมชนชนบท ต้นแบบงานผู้สูงอายุของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และ ปัจจัยในการวิเคราะห์ความเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุรวมทั้งมีความเป็นชนบท โดยใช้เครื่องมือกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (AHP) ในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัดภาคกลาง
- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาผู้สูงอายุในเขตชนบท (ยกเว้น อ.เมืองสิงห์บุรี) และได้รับการรับเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี ในปีงบประมาณ 2553 (อ.อินทร์บุรี และ อ.ท่าช้าง) ดังนั้นจำนวนอำเภอที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมีเพียง 2 อำเภอ และใช้วิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์มาประยุกต์เพื่อหาเพื่อที่ศึกษาจากจำนวนอำเภอทั้งหมด 2 อำเภอ เพื่อให้มีข้อมูลการตัดสินใจในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถเปรียบเทียบและบอกความแตกต่างระหว่างทางเลือกได้อย่างเหมาะสม
- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี ประกอบด้วย 10 ตำบล แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาบริเวณพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงาน มส.ผส. ให้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณการปรับปรุงในปีก่อน (ปี พ.ศ.2553 ตำบลที่ได้รับงบประมาณ ได้แก่ ต.ท่างาม ต.ถอน

¹ จำแนกภูมิภาคตามหลักสภาพภูมิศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานที่ได้กำหนดไว้เป็นระบบ 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันตก

สมอ และ ต.ทับยา) ดังนั้นจำนวนตำบลที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่างามและตำบลทับยา โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก จำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด ลักษณะการกระจายตัวของสถานที่สำคัญของแต่ละตำบล นโยบายและโครงการของตำบล รวมทั้งความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Mapping)

- ในการกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก หมู่บ้านในตำบลท่างาม ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน นโยบายและโครงการของตำบลท่างามที่มาลงในพื้นที่แต่ละหมู่ (โดยเฉพาะโครงการที่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงไปแล้ว) และมีศูนย์กลางในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ พร้อมทั้งมีการทำแบบสอบถามเบื้องต้น (Pre-Test) จากกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ โดยกำหนดตัวอย่าง จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าช้อย (เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานและมีศูนย์กลางชุมชน) ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อดูความร่วมมือของชุมชน โดยแบ่งช่วงอายุของผู้สูงอายุออกเป็น 3 ช่วง
    - ผู้สูงอายุในช่วงต้น อายุ 60 – 69 ปี
    - ผู้สูงอายุในช่วงกลาง อายุ 70 – 79 ปี
    - ผู้สูงอายุในช่วงปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป
- 3) ทำการศึกษา สัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลในภาพรวมของพื้นที่ศึกษาเบื้องต้น ทั้งทางด้านกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณีของคนในพื้นที่ โดยจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลทางสถิติที่มาจากหน่วยงานราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากสิ่งตีพิมพ์ของหน่วยงานรัฐ
  - 4) จัดทำเครื่องมือโดยสร้างแบบสอบถามเชิงลึกและแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้สอดคล้องกับปัจจัยในการศึกษา รวมทั้งสร้างแบบสัมภาษณ์ติดตามผลการดำเนินงานที่แล้วเสร็จในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยการสร้างเครื่องมือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และข้อมูลทัศนคติต่อการเดินทางและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่ศึกษา รวมไปถึงความพึงพอใจที่มีต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ โดยในส่วนของแบบสำรวจสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น มีวัตถุประสงค์การจัดทำเพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน รวมถึงปัญหาของสภาพการอยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมต่อ

ผู้สูงอายุและสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุและไม่ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นการตรวจสอบในสิ่งที่ได้มีการปรับปรุงว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ อย่างไร

- 5) การลงพื้นที่สำรวจสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัย โดยเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหาการใช้งาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการในพื้นที่ศึกษา โดยการศึกษาข้อมูลปฐมภูมินี้จะแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนหลัก โดยแยกตามวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้
  - การสังเกต เป็นการเก็บข้อมูลสภาพการใช้งาน สภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา และพฤติกรรมการใช้งานของประชาชนในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ถึงกลุ่มผู้ใช้งาน และพฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่ต่างๆ
  - การสำรวจ เป็นการสำรวจสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา เพื่อศึกษาสภาพทางกายภาพปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาทางกายภาพ และสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการใช้งานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา
  - แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยจะทำการพูดคุยกับตัวแทนผู้สูงอายุต่างๆ พร้อมทั้งทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุที่มีบทบาทในชุมชนกับเจ้าหน้าที่อาสาสมัครที่เข้ามาดูแลผู้สูงอายุ รวมทั้งในการการสัมภาษณ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอแผนและนโยบายในการพัฒนาชุมชนผู้สูงอายุ
  - การประชุมกลุ่มย่อย เป็นการประชุมร่วมเพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะของการจัดทำแผนพัฒนาในพื้นที่ศึกษาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการเอกชน และผู้ใช้งาน
- 6) การวิเคราะห์ข้อมูล
  - วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการสำรวจ และข้อมูลทุติยภูมิต่างๆ โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ คำตอบตามวัตถุประสงค์
  - การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ มาวิเคราะห์ในเชิงสถิติ โดยอาศัยโปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ (ได้แก่ Excel และ SPSS) ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความสัมพันธ์ และด้วยวิธีการ Z-Score เพื่อสามารถจัดลำดับความน่าอยู่ของชุมชนได้
- 7) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาทำการสรุปผลและเสนอแนวทางในการปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งวิเคราะห์ผลจากการ

ติดตามในด้านของปัญหาและข้อจำกัดของการดำเนินงานในปรับปรุงที่ผ่านมา เพื่อนำข้อสรุปที่ได้ทั้ง 2 ส่วนมอบให้กับตัวผู้แทนผู้สูงอายุและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยการทำประชุมกลุ่มย่อยว่าจะต้องมีการปรับปรุงแผนหรือนโยบายอย่างไร จึงจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนได้จริงและเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

- 8) นำไปสู่การเสนอแผนและนโยบายในการพัฒนาชุมชนสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้นำไปใช้ได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่หรือตำบลที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

3.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษา

- 1) กำหนดพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด ในภาคกลาง โดยจำแนกตามสภาพภูมิศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานที่ได้กำหนดไว้เป็นระบบ 6 ภาค ด้วยเหตุนี้ภาคกลาง ประกอบไปด้วย 22 จังหวัด แต่ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในเขตชนบท ดังนั้นผู้วิจัยจึงตัดพื้นที่ส่วนที่เป็นกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล (กรุงเทพมหานคร, สมุทรปราการ, สมุทรสาคร, นนทบุรี, ปทุมธานี และนครปฐม) เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีความเป็นเมืองสูง ส่งผลให้การวิเคราะห์พื้นที่ระดับภาคกลางมี 16 จังหวัด ดังต่อไปนี้

ระดับจังหวัด ในภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล)			
- กำแพงเพชร	- ชัยนาท	- นครนายก	- นครสวรรค์
- พระนครศรีอยุธยา	- พิจิตร	- พิษณุโลก	- เพชรบูรณ์
- ลพบุรี	- สมุทรสงคราม	- สระบุรี	- สิงห์บุรี
- สุโขทัย	- สุพรรณบุรี	- อ่างทอง	- อุทัยธานี

จากจังหวัดในภาคกลางทั้ง 16 จังหวัด ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด ในภาคกลาง โดยพิจารณาจากจังหวัดที่มีประชากรสูงอายุ และมีความเป็นพื้นที่ชนบท ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับจังหวัด ในภาคกลาง

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	หมายเหตุ
ปัจจัยทางด้านประชากร	- จำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) - สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด	คน ร้อยละ

ปัจจัยทางด้านพื้นที่	- สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ของแต่ละจังหวัด	ร้อยละ
----------------------	---	--------

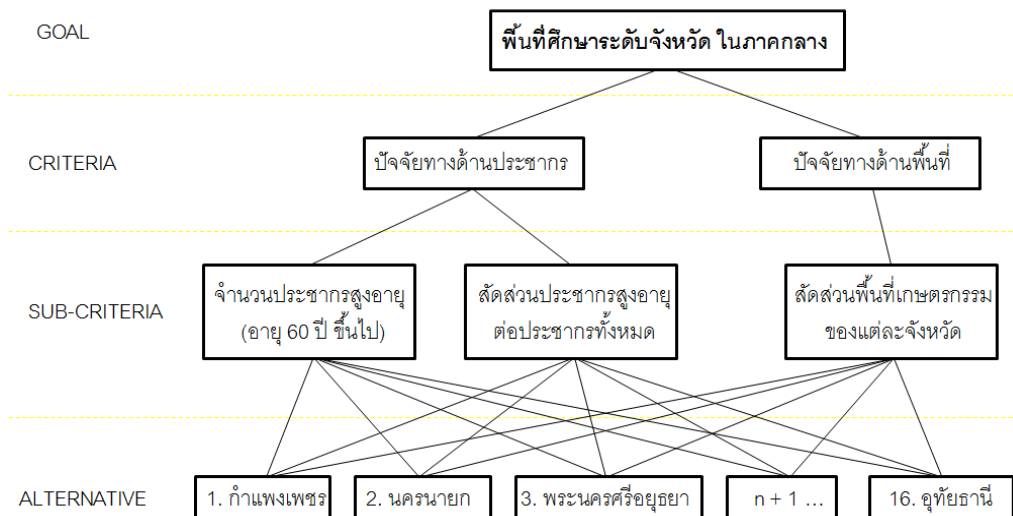
การใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์² เป็นกระบวนการที่ใช้ในการ “วัดค่าระดับ” ของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้องตรงกับเป้าหมายของการตัดสินใจได้มากที่สุด กระบวนการที่วันนี้ได้รับการคิดค้นเมื่อปลายทศวรรษที่ 1970 โดยศาสตราจารย์ Thomas Saaty แห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ซึ่งจุดเด่นของกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ มีดังนี้

- ให้ผลการสำรวจน่าเชื่อถือกว่าวิธีอื่นๆ เนื่องจากใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงคู่ในการตัดสินใจก่อนที่จะลงมือตอบคำถาม
- มีโครงสร้างที่เป็นแผนภูมิลำดับชั้น เลียนแบบกระบวนการความคิดของมนุษย์ ทำให้ง่ายต่อการใช้และการทำความเข้าใจ
- ผลลัพธ์ที่ได้เป็นปริมาณตัวเลข ทำให้ง่ายต่อการจัดลำดับความสำคัญ และยังสามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปเปรียบเทียบ กับหน่วยงานอื่นได้
- สามารถจัดการตัดสินใจแบบมีอคติหรือลำเอียงออกไปได้
- ใช้ได้ทั้งกับการตัดสินใจแบบคนเดียวและแบบที่เป็นหมู่คณะ
- ก่อให้เกิดการประนีประนอมและการสร้างประสามติ
- ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษมาคอยควบคุม

ซึ่ง AHP (Analysis Hierarchy Process) เป็นกระบวนการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมาก เริ่มต้นด้วยการเปรียบเทียบ “ความสำคัญ” ของเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อหา “น้ำหนัก” ของแต่ละเกณฑ์ก่อน หลังจากนั้นจึงนำ “ทางเลือก” ที่มีทั้งหมดมาประเมินผ่านเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อจัดลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือก ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการคัดเลือกพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัด โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

² วชิรพงศ์ สาลีสิงห์. “สำรวจทัศนคติของพนักงานด้วยกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์”. *Productivity World*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 48 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2547). สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ขั้นที่ 1 สร้างแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตารางที่ 3.2 แสดงข้อมูลเชิงปริมาณของปัจจัยทางด้านประชากรและปัจจัยทางด้านการใช้พื้นที่ของแต่ละจังหวัดในภาค

จังหวัด	จำนวนประชากรทั้งจังหวัด ³	ปัจจัยทางด้านประชากร		ปัจจัยทางด้านพื้นที่
		จำนวนประชากรสูงอายุ ⁴	สัดส่วนประชากรสูงอายุ ⁵	สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ⁶
สิงห์บุรี	215,299	34,879	16.2	2.87
สมุทรสงคราม	193,647	30,597	15.8	1.97
ชัยนาท	335,420	52,661	15.7	2.62
อ่างทอง	284,807	42,017	14.75	2.33
สุพรรณบุรี	844,590	114,435	13.55	2.53
นครนายก	251,683	33,961	13.49	2.47
อุทัยธานี	327,871	43,083	13.14	3.09
พิจิตร	553,193	71,462	12.92	3.11
พระนครศรีอยุธยา	775,157	99,535	12.84	2.51
นครสวรรค์	1,072,868	137,050	12.77	2.78
สุโขทัย	602,813	75,645	12.55	3.14

³ ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, พ.ศ. 2552.

⁴ ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ, พ.ศ. 2552.

⁵ ทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ. 2552.

⁶ ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัด, พ.ศ. 2552.

จังหวัด	จำนวนประชากรทั้งจังหวัด ³	ปัจจัยทางด้านประชากร		ปัจจัยทางด้านพื้นที่
		จำนวนประชากรสูงอายุ ⁴	สัดส่วนประชากรสูงอายุ ⁵	สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ⁶
ลพบุรี	754,452	92,605	12.27	2.69
พิษณุโลก	845,561	97,198	11.5	2.08
เพชรบูรณ์	995,125	111,735	11.23	2.13
สระบุรี	612,707	67,442	11.01	3.01
กำแพงเพชร	726,846	77,280	10.63	3.12
Max	1,072,868	137,050	16.2	3.14

ขั้นที่ 2 หลัลำดับความสำคัญของของเกณฑ์ต่างๆ

- สร้างตารางเกณฑ์ให้คะแนนเปรียบเทียบเกณฑ์ทั้ง 2 เกณฑ์

เกณฑ์	ปัจจัยทางด้านประชากร	ปัจจัยทางด้านพื้นที่
ปัจจัยทางด้านประชากร	1	2
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	1/2	1

หมายเหตุ; 1 = ความสำคัญเท่ากัน, 2 = ความสำคัญเท่ากันถึงปานกลาง

- หาผลรวมในแต่ละคอลัมน์

เกณฑ์	ปัจจัยทางด้านประชากร	ปัจจัยทางด้านพื้นที่
ปัจจัยทางด้านประชากร	1	2
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	1/2	1
รวม	3/2	3

- นำตัวเลขในแต่ละคอลัมน์หารด้วยผลรวมของทุกคอลัมน์นั้นๆ

เกณฑ์	ปัจจัยทางด้านประชากร	ปัจจัยทางด้านพื้นที่
ปัจจัยทางด้านประชากร	$1/(3/2) = 2/3$	$2/3 = 2/3$
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	$(1/2)/(3/2) = 1/3$	$1/3 = 1/3$
รวม	1	1

- หาผลรวมในแต่ละแถว

เกณฑ์	ปัจจัยทางด้านประชากร	ปัจจัยทางด้านพื้นที่	รวม
ปัจจัยทางด้านประชากร	2/3	2/3	4/3
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	1/3	1/3	2/3

รวม	1	1	2
-----	---	---	---

- ลำดับความสำคัญของปัจจัย

เกณฑ์	ปัจจัยทางด้านประชากร	ปัจจัยทางด้านพื้นที่	รวม	ลำดับความสำคัญ
ปัจจัยทางด้านประชากร	2/3	2/3	4/3	$(4/3)/2 = 0.67$
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	1/3	1/3	2/3	$(2/3)/2 = 0.33$
รวม	1	1	2	1

จากการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละปัจจัย พบว่า ปัจจัยทางด้านประชากรมีค่าในการถ่วงน้ำหนักเป็น 0.67 (โดยค่าถ่วงน้ำหนักของจำนวนประชากรสูงอายุ มีค่า 0.223 และสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมีค่า 0.447 ผลรวมของค่าถ่วงน้ำหนักทั้งสองปัจจัยมีค่าเท่ากับ 0.67) ส่วนปัจจัยทางด้านพื้นที่มีค่าในการถ่วงน้ำหนักเป็น 0.33 ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านประชากรมีค่าน้ำหนักความสำคัญมากกว่าปัจจัยทางด้านพื้นที่ เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงประชากรด้านผู้สูงอายุเป็นหลัก ทำให้ค่าน้ำหนักความสำคัญที่ออกมาจึงสอดคล้องกับปัจจัยหลักที่ต้องการศึกษา

ขั้นที่ 3 ลำดับความสำคัญของทางเลือก

จากตารางที่ 3.3 จะเห็นได้ว่าในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาระดับจังหวัดในภาคกลาง ด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ลำดับขั้น (AHP) พบว่า จังหวัดที่มีค่าความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ ค่าคะแนน 0.87 รองลงมาเป็นจังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยค่าคะแนน 0.83 และอันดับ 3 คือ จังหวัดสิงห์บุรี ที่ระดับค่าคะแนน 0.81 ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์เพิ่มเติมจะพบว่า ทั้ง 3 จังหวัดที่ได้ค่าคะแนนสูงสุด จะมีเพียง**จังหวัดสิงห์บุรี**ที่อยู่ภายใต้โครงการวิจัยของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้เลือกให้จังหวัดสิงห์บุรีเป็นพื้นที่พัฒนาต้นแบบด้านผู้สูงอายุ ดังนั้นจังหวัดในภาคกลางที่เหมาะสมที่จะนำมาเป็นพื้นที่ศึกษา ได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี เนื่องจากมีปัจจัยที่สำคัญและเหมาะสมต่อการที่จะนำมาพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีมากที่สุดในประเทศไทยถึงร้อยละ 16.2 มีนโยบายและโครงการระดับประเทศของรัฐไปศึกษาภายในพื้นที่ รวมถึงมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุอย่างเข้มแข็ง อันเห็นได้จาก การรวมกลุ่มจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3.3 แสดงการหาลำดับความสำคัญของทางเลือก

จังหวัด	ปัจจัยทางด้านประชากร (ค่าถ่วงน้ำหนักปัจจัยละ = 0.67)						ปัจจัยทางด้านทางพื้นที่ (ค่าถ่วงน้ำหนัก = 0.33)			รวม
	จำนวนประชากร สูงอายุ	ปรับฐาน ค่าปัจจัย	ค่าถ่วงน้ำหนัก (0.223)	สัดส่วนประชากร สูงอายุ	ปรับฐาน ค่าปัจจัย	ค่าถ่วงน้ำหนัก (0.447)	สัดส่วนพื้นที่ เกษตรกรรม	ปรับฐานค่า ปัจจัย	ค่าถ่วง น้ำหนัก	
สิงห์บุรี	34,879	0.25	0.057	16.20	1.00	0.447	2.87	0.91	0.302	0.81
สมุทรสงคราม	30,597	0.22	0.050	15.80	0.98	0.436	1.97	0.63	0.207	0.69
ชัยนาท	52,661	0.38	0.086	15.70	0.97	0.433	2.62	0.83	0.275	0.79
อ่างทอง	42,017	0.31	0.068	14.75	0.91	0.407	2.33	0.74	0.245	0.72
สุพรรณบุรี	114,435	0.83	0.186	13.55	0.84	0.374	2.53	0.81	0.266	0.83
นครนายก	33,961	0.25	0.055	13.49	0.83	0.372	2.47	0.79	0.260	0.69
อุทัยธานี	43,083	0.31	0.070	13.14	0.81	0.363	3.09	0.98	0.325	0.76
พิจิตร	71,462	0.52	0.116	12.92	0.80	0.356	3.11	0.99	0.327	0.80
พระนครศรีอยุธยา	99,535	0.73	0.162	12.84	0.79	0.354	2.51	0.80	0.264	0.78
นครสวรรค์	137,050	1.00	0.223	12.77	0.79	0.352	2.78	0.89	0.292	0.87
สุโขทัย	75,645	0.55	0.123	12.55	0.77	0.346	3.14	1.00	0.330	0.80
ลพบุรี	92,605	0.68	0.151	12.27	0.76	0.339	2.69	0.86	0.283	0.77
พิษณุโลก	97,198	0.71	0.158	11.50	0.71	0.317	2.08	0.66	0.219	0.69
เพชรบูรณ์	111,735	0.82	0.182	11.23	0.69	0.310	2.13	0.68	0.224	0.72
สระบุรี	67,442	0.49	0.110	11.01	0.68	0.304	3.01	0.96	0.316	0.73
กำแพงเพชร	77,280	0.56	0.126	10.63	0.66	0.293	3.12	0.99	0.328	0.75
Max	137,050	1.00	0.223	16.20	1.00	0.447	3.14	1.00	0.330	1.00

- 2) กำหนดพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาผู้สูงอายุในเขตชนบท (ยกเว้น อ.เมืองสิงห์บุรี) และได้รับการรับเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งได้รับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานศูนย์พัฒนาสังคมที่ 63 จ.สิงห์บุรี ในปีงบประมาณ 2553 (อ.อินทร์บุรี และ อ.ท่าช้าง) ดังนั้นจำนวนอำเภอที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมีเพียง 2 อำเภอ และใช้วิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์มาประยุกต์เพื่อหาพื้นที่ศึกษาจากจำนวนอำเภอทั้งหมด 2 อำเภอ เพื่อให้มีข้อมูลการตัดสินใจในรูปของข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถเปรียบเทียบและบอกความแตกต่างระหว่างทางเลือกได้อย่างเหมาะสม

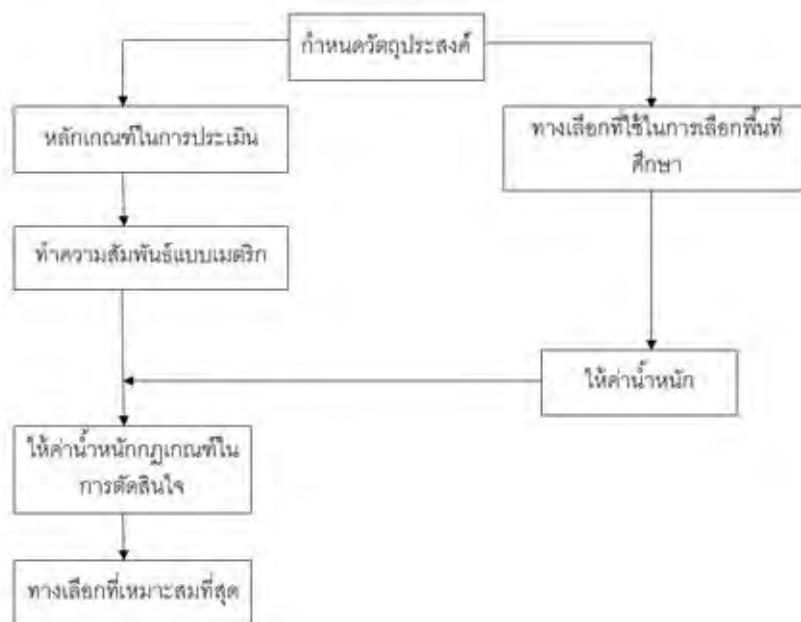
ภาพที่ 3.1 จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามอำเภอ

จากอำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรีทั้ง 2 อำเภอ ผู้วิจัยได้เลือกปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรี โดยพิจารณาจากจังหวัดที่มีประชากรสูงอายุ และมีความเป็นพื้นที่ชนบท ดังแสดงในตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับอำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรี

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	หมายเหตุ
ปัจจัยทางด้านประชากร	- จำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) - สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด - จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	คน ร้อยละ ครัวเรือน
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ		มี/ไม่มี
ปัจจัยทางด้านพื้นที่	- สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรม ของแต่ละอำเภอ - ระยะทางจากอำเภอเมืองถึงที่ตั้งอำเภอ - จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	ร้อยละ กิโลเมตร แห่ง
ปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ	- จำนวนโรงพยาบาล - จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด)	แห่ง แห่ง

และใช้วิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์ (Multi-Criteria Analysis: MCA) มาประยุกต์ในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับอำเภอ เนื่องจากเป็นวิธีประเมินทางเลือกที่พิจารณาหลักเกณฑ์ที่ต่างกันในหลายๆมุมมอง เป็นการวิเคราะห์ที่พิจารณาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องของหลายหลักเกณฑ์ไปพร้อมกัน โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของ MCA

- กำหนดแนวทางประยุกต์หลักการ MCA กับการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา
- กำหนดองค์ประกอบ MCA สำหรับใช้ประเมินระบบทางเดินเท้าพื้นที่ศึกษา
- สร้างแบบจำลองประเมินพื้นที่ศึกษา ตามวิธี MCA
- ประยุกต์ใช้แบบจำลองในการประเมินพื้นที่ศึกษา
- สรุปผลการประยุกต์ใช้แบบจำลอง

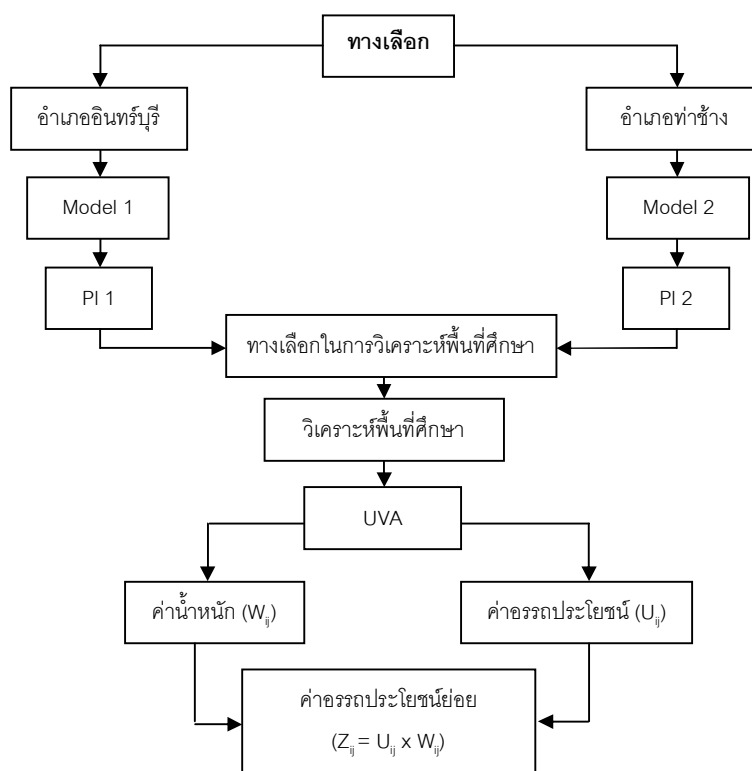
Malczewski สรุปว่า MCA คือ วิธีประเมินทางเลือกที่พิจารณาหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันในหลายๆมุมมอง เป็นการวิเคราะห์ที่พิจารณาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องของหลายหลักเกณฑ์ไปพร้อมกัน โดย MCA มีองค์ประกอบดังแสดงในภาพที่ 3.2

องค์ประกอบของ MCA ในแนวทางการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา มีหลักการโดยสรุปดังนี้

- วัตถุประสงค์ (Objective) คือ แนวทางที่จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของระบบการขนส่ง ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดโดยตรงถึงการปรับปรุงระบบที่มีอยู่หรือที่กำลังจะเกิดขึ้นใหม่
- หลักเกณฑ์ (Criteria) คือ มาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการประเมินพื้นที่ศึกษาที่มีการปรับปรุงหรือกำลังจะเกิดขึ้นใหม่ โดยหลักเกณฑ์จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ค่าน้ำหนักของหลักเกณฑ์ (Criterion Weight) คือ ค่าความสำคัญที่กำหนดให้กับหลักเกณฑ์เมื่อเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่นำมาพิจารณาร่วมกัน
- ทางเลือก (Alternative) ต้องประกอบด้วย 2 ทางเลือกขึ้นไปโดยแต่ละทางเลือกไม่สามารถประเมินด้วยหลักเกณฑ์เดียวได้เพราะมีหลายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อทางเลือกและปัจจัยนั้นมีความขัดแย้งกันอยู่
- การตัดสินใจ (Decision Rule) คือ เครื่องมือหรือกลวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสม โดยตัวแปรหลักที่ใช้ในการประเมินทางเลือกประกอบด้วยหลักเกณฑ์ในการประเมินและค่าน้ำหนักของหลักเกณฑ์วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมกันทั่วไป

หลังจากที่ได้ทำการศึกษาวิธี MCA ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา สามารถวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา ดังมีขั้นตอนในการวิเคราะห์พื้นที่ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโครงข่ายทางเลือก

ภาพที่ 3.3 โครงสร้างแบบจำลองการประเมินพื้นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่า PI หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จ.สิงห์บุรี (ข้อมูลดิบ)

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี		ค่าคะแนนสูงสุด
	อำเภออินทร์บุรี	อำเภอท่าช้าง	Maximum
ปัจจัยทางด้านประชากร			
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (คน)	8,653	1,029	8,653
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด (ร้อยละ)	16.75	18.34	18.34
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร (ครัวเรือน)	6018	2120	6,018
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ	3	1	3
ปัจจัยทางด้านพื้นที่			
พื้นที่เกษตรกรรม (ตร.กม)	190.27	26.97	190
พื้นที่เกษตรกรรม (ร้อยละของอำเภอ)	34.55	4.89	34.55
ระยะทางจากจังหวัดถึงอำเภอที่ตั้ง (กม.)	16	20	20
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (โรง)	81	10	81

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี		ค่าคะแนนสูงสุด
	อำเภออินทร์บุรี	อำเภอท่าช้าง	Maximum
ปัจจัยสถานที่สำคัญ			
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน (แห่ง)	13	4	13
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด : แห่ง)	56	8	56

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์คัดเลือกโครงข่ายทางเลือกที่เหมาะสมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลักคือ

- แปลงค่า PI ของหลักเกณฑ์ให้อยู่ในรูปอรรถประโยชน์

เนื่องจากค่า PI ของแต่ละหลักเกณฑ์มีค่าแตกต่างกันทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง การวิเคราะห์จะต้องแปลงค่า PI ให้อยู่ในรูปอรรถประโยชน์ (Utility) เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้ ดังแสดงในตารางที่ 3.5 สูตรที่ใช้ในการแปลงค่าหลักเกณฑ์ คือ

$$U_i = \frac{PI_i}{\max(P)} \quad (1)$$

เมื่อ u_{ij} = ค่าอรรถประโยชน์
 PI_{ij} = PI ของทางเลือก i ที่ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ j
 $\max (PI_i)$ = ค่าที่มากที่สุดระหว่างทางเลือก i ที่หลักเกณฑ์ j

- การวิเคราะห์ความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษา UVA

UVA เป็นวิธีประเมินทางเลือกที่รวมอรรถประโยชน์ย่อย (Partial Utility) ของแต่ละทางเลือกให้เป็นอรรถประโยชน์รวมเพียงค่าเดียว ทางเลือกที่มีอรรถประโยชน์รวมมากที่สุดจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดดังสมการ (2) ดังแสดงในตารางที่ 3.6

$$\text{The Best Alternative} = \text{Max.} \sum j Z_j \quad (2)$$

ตารางที่ 3.5 แสดงค่าอรรถประโยชน์ของหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ จ.สิงห์บุรี

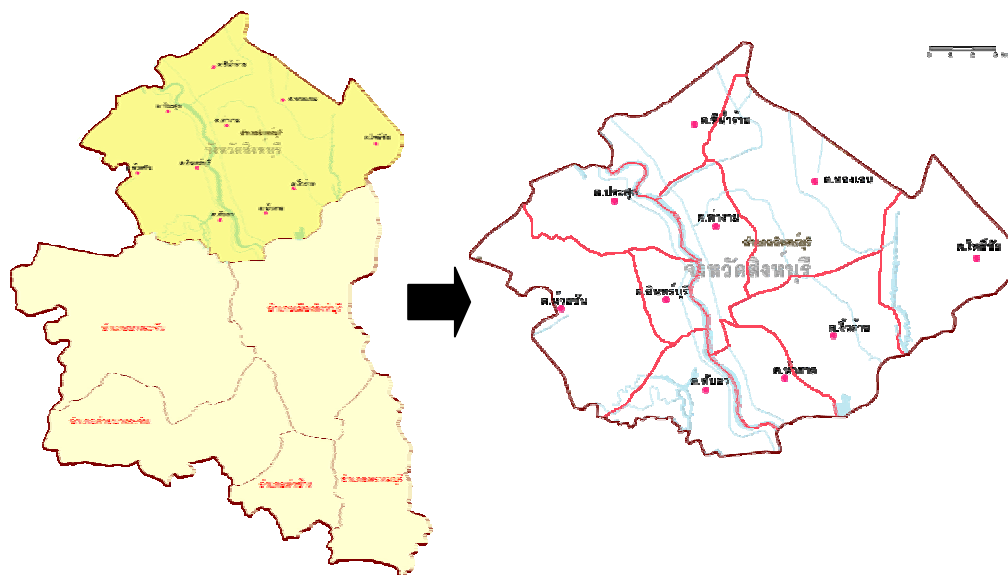
หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี				Maximum
	อ.อินทร์บุรี	ค่าอรรถประโยชน์	อ.ท่าช้าง	ค่าอรรถประโยชน์	
ปัจจัยทางด้านประชากร					
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ	8,653	1.00	1,029	0.12	8,653
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด	16.75	0.91	18.34	1.00	18

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี				Maximum
	อ.อินทร์บุรี	ค่า อรรถประโยชน์	อ.ท่าช้าง	ค่า อรรถประโยชน์	
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร	6018	1.00	2120	0.35	6,018
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ	3	1.00	1	0.33	3
ปัจจัยทางด้านพื้นที่					
พื้นที่เกษตรกรรม(ตร.กม)	190.27	1.00	26.97	0.14	190
พื้นที่เกษตรกรรม (ร้อยละของจังหวัด)	34.55	1.00	4.89	0.14	35
ระยะทางจากจังหวัดถึงอำเภอที่ตั้ง	16	0.80	20	1.00	20
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	81	1.00	10	0.12	81
ปัจจัยสถานที่สำคัญ					
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน	13	1.00	4	0.31	13
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด)	56	1.00	8	0.14	56

ตารางที่ 3.6 แสดงผลการวิเคราะห์อำเภอที่เหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	อำเภอในจังหวัดสิงห์บุรี			
	อ.อินทร์บุรี		อ.ท่าช้าง	
	คำนวณ	ผลการวิเคราะห์	คำนวณ	ผลการวิเคราะห์
ปัจจัยทางด้านประชากร				
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ	$= 8,653 \times 1.00$	8,653	$= 1,029 \times 0.12$	122
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด	$= 16.75 \times 0.91$	15.30	$= 18.34 \times 1.00$	18.34
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร	$= 6018 \times 1.00$	6,018	$= 2,120 \times 0.35$	747
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ	$= 3 \times 1.00$	3.00	$= 1 \times 0.33$	0.33
ปัจจัยทางด้านพื้นที่				
พื้นที่เกษตรกรรม(ตร.กม)	$= 190.3 \times 1.00$	190.27	$= 26.97 \times 0.14$	3.82
พื้นที่เกษตรกรรม (ร้อยละของจังหวัด)	$= 34.55 \times 1.00$	34.55	$= 4.89 \times 0.14$	0.69
ระยะทางจากจังหวัดถึงอำเภอที่ตั้ง	$= 16 \times 0.80$	12.80	$= 20 \times 1.00$	20.00
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม	$= 81 \times 1.00$	81.00	$= 10 \times 0.12$	1.23
ปัจจัยสถานที่สำคัญ				
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน	$= 13 \times 1.00$	13.00	$= 4 \times 0.31$	1.23
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด)	$= 56 \times 1.00$	56.00	$= 8 \times 0.14$	1.14
รวมคะแนน		15,077		916

จากการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาระดับอำเภอด้วยวิธีวิเคราะห์แบบหลายหลักเกณฑ์ มาประยุกต์เพื่อหาพื้นที่ศึกษาจากจำนวนอำเภอทั้งหมด 2 อำเภอ เพื่อให้มีข้อมูลการตัดสินใจในรูปของตัวเลขที่สามารถเปรียบเทียบและบอกความแตกต่างระหว่างทางเลือกได้อย่างเหมาะสมในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า พื้นที่ศึกษาระดับอำเภอ ในจังหวัดสิงห์บุรี คือ อำเภออินทร์บุรี เพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุสูงที่สุดในจังหวัดและได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านผู้สูงอายุถึง 3 ตำบล (ตำบลทับยา ตำบลท่างาม และตำบลประศุก) รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของสถานที่สำคัญในจังหวัดจำนวนมาก

ภาพที่ 3.4 พื้นที่ศึกษาอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำแนกตามตำบล

- 3) กำหนดพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ประกอบไปด้วย 10 ตำบล ดังต่อไปนี้

ระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	
- อินทร์บุรี	- ท่างาม
- ประศุก	- น้ำตาล
- ทับยา	- ทองเอน
- จักราย	- ห้วยชัน
- ชีน้ำราย	- โพธิ์ชัย

แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาบริเวณพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงาน มส.ผส. ให้เป็นต้นแบบในการปรับปรุงด้านผู้สูงอายุ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ได้รับงบประมาณการปรับปรุงในปีก่อน (ปี พ.ศ.2553 ตำบลที่ได้รับงบประมาณ ได้แก่ ต.ท่างาม ต.ถอนสมอ และ ต.ทับยา) ดังนั้นจำนวนตำบลที่ใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาจึงมี 2 ตำบล ได้แก่ ตำบลท่างามและตำบลทับยา โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจาก จำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมด จำนวนสถานที่สำคัญที่ผู้สูงอายุมักเข้าใช้บริการของแต่ละตำบล นโยบายและโครงการของตำบล รวมทั้งความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือการซ้อนทับข้อมูล (Overlay Mapping) ดังแสดงในตาราง 3.7

ตารางที่ 3.7 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์พื้นที่ระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

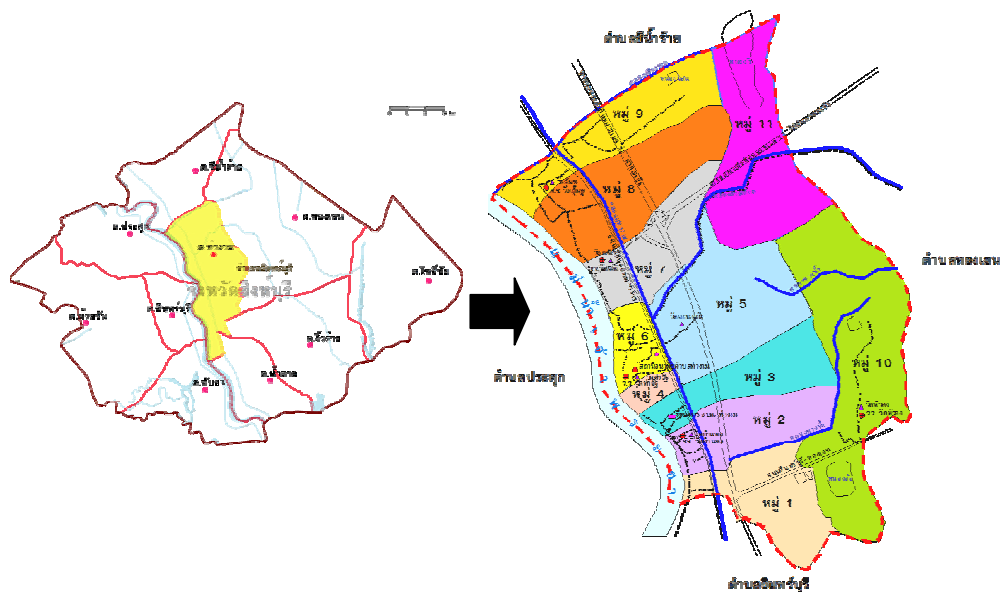
ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	หมายเหตุ
ปัจจัยทางด้านประชากร	- จำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) - สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด - จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรม	คน ร้อยละ ครัวเรือน
ปัจจัยด้านนโยบายของตำบล	- นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	นโยบาย
ปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ	- จำนวนสถานที่ราชการ - จำนวนสถานที่สำคัญ (วัด, ตลาด)	แห่ง แห่ง

ตารางที่ 3.8 แสดงหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับตำบล อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	ตำบลในอำเภออินทร์บุรี		Maximum	ค่าปรับฐาน	
	ต.ท่างาม	ต.ทับยา		ต.ท่างาม	ต.ทับยา
ปัจจัยทางด้านประชากร					
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ (คน)	830	913	913	0.91	1.00
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด (ร้อยละ)	15.20	15.05	15.20	1.00	0.99
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร (คน)	521	730	730	0.71	1.00
ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ	1	0.5	1	1.00	0.50
ปัจจัยทางด้านนโยบายของตำบล	4	2	4	1.00	0.50
ปัจจัยสถานที่สำคัญ					
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน (แห่ง)	1	2	2	0.50	1.00
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด : แห่ง)	5	6	6	0.83	1.00
จำนวนสถานศึกษา / ใช้ทำกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุ	9	9	9	1.00	1.00
จำนวนศูนย์อเนกประสงค์ / ศูนย์ผู้สูงอายุ (แห่ง)	11	1	11	1.00	0.09
รวมผลคะแนน				7.96	7.08

จากตารางการวิเคราะห์ จะเห็นได้ว่า ตำบลทำงานเป็นตำบลที่เหมาะสมต่อการนำมาเป็นพื้นที่ศึกษา เพราะเนื่องจากสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุที่มากกว่าและสูงกว่าระดับประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำบลทำงานเป็นตำบลที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ รวมทั้งในส่วนของความเข้มแข็งชมรมผู้สูงอายุตำบลทำงานที่มากกว่าตำบลท่ายา อันดูได้จากการรวมกลุ่มกิจกรรม การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ อีกทั้งทางด้านนโยบายของตำบลก็ให้การสนับสนุนทางด้านผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก ซึ่งดูได้จากโครงการปรับปรุงที่ได้เกิดขึ้นไปแล้วสำหรับผู้สูงอายุ โดยตำบลทำงานมีถึง 4 โครงการ ซึ่งมากกว่าตำบลท่ายา ในส่วนของปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญที่ผู้สูงอายุได้มีการเข้าใช้ จะพบว่าตำบลทำงานมีการกระจุกตัวของสถานที่สำคัญและสถานที่ราชการมากกว่าตำบลท่ายา โดยเฉพาะสถานที่ศูนย์อเนกประสงค์และศาสนสถานที่เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมักเข้าใช้บริการ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตำบลทำงาน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการศึกษางานวิจัยข้างต้น

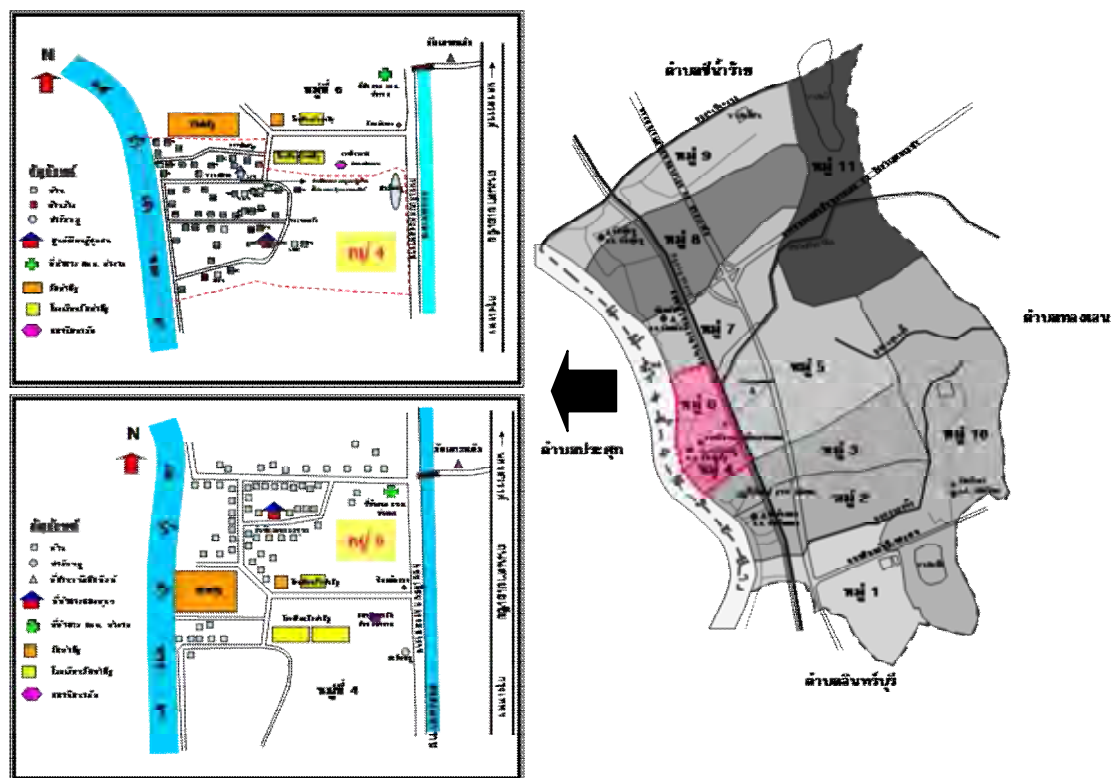
- 4) การกำหนดพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะพิจารณาจาก หมู่บ้านในตำบลทำงาน ที่มีจำนวนผู้สูงอายุ สัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน นโยบายและโครงการของตำบลทำงานที่มาลงในพื้นที่แต่ละหมู่ (โดยเฉพาะโครงการที่ได้มีการดำเนินการปรับปรุงไปแล้ว) และมีศูนย์กลางในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้นๆ

ภาพที่ 3.5 พื้นที่ศึกษาตำบลทำงาน อำเภออินทร์บุรี จำแนกตามหมู่บ้าน

ตารางที่ 3.9 แสดงปัจจัยในการวิเคราะห์หาพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ในตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	หมายเหตุ
ปัจจัยทางด้านประชากร	- จำนวนประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) - สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด - จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตรกรรม	คน ร้อยละ ครัวเรือน
ปัจจัยด้านนโยบายของตำบล	- นโยบายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ	นโยบาย
ปัจจัยทางด้านสถานที่สำคัญ	- จำนวนสถานที่ราชการ - จำนวนสถานที่สำคัญ (วัด, ตลาด) - ศูนย์อเนกประสงค์ชุมชน / ผู้สูงอายุ	แห่ง แห่ง แห่ง

ภาพที่ 3.6 พื้นที่ศึกษาหมู่บ้านท่าช้อย (หมู่ 4) และหมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 6) ต.ท่างาม จ.สิงห์บุรี

จากตารางที่ 3.10 การวิเคราะห์หลักเกณฑ์เพื่อหาพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน พบว่า มี 2 หมู่บ้านที่มีค่าคะแนนจากการวิเคราะห์สูงสุดใกล้เคียงกัน ได้แก่ หมู่บ้านท่าช้อย (หมู่ 6 ค่าคะแนน 6.78) และหมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4 ค่าคะแนน 5.16) ซึ่งทั้ง 2 หมู่บ้าน เป็นพื้นที่ที่มีความ

เหมาะสมในการที่จะทำการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท เหตุด้วยทั้ง 2 หมู่บ้านมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุดในตำบล ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุก็มีมากกว่าหมู่บ้านอื่นๆ อันดูได้จากการรวมกลุ่มและการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ รวมไปถึงในส่วนของนโยบายของตำบลที่มีการสนับสนุนในพื้นที่ดังกล่าวมากกว่าพื้นที่อื่นๆ และเหตุผลสุดท้ายในส่วนของภาระจุกตัวของสถานที่สำคัญ พื้นที่ทั้ง 2 มีสถานที่สำคัญจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน ศาสนสถาน สถานเอนามัย ที่ทำการ อบต. และสถานศึกษา ซึ่งจากการลงพื้นที่ศึกษาเบื้องต้น พบว่า สถานที่สำคัญดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุได้มีการเข้าใช้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าด้วยหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้วิเคราะห์มาถือเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านที่ได้เลือกมาทั้ง 2 แห่ง เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นพื้นที่ศึกษาต่อไป

ตารางที่ 3.10 แสดงหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษาระดับหมู่บ้าน ในตำบลท่างาม

หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	หมู่บ้านในอำเภอท่างาม											รวม	Maximum
	โคกข้าม 1	โคกข้าม 2	โคกข้าม 3	บางเล็ก	เกาะแก้ว	ท่าข่อย	ท่างาม	บางตาโหม	ปลาไหล	หัวดง	โพธิ์สำนัก		
ปัจจัยทางด้านประชากร													
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ	71	55	51	35	62	76	83	123	96	121	57	830	123.00
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด	14.14	17.86	14.45	18.04	15.35	19.79	17.08	18.44	11.68	12.66	13.44	15.34	19.79
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร	33	11	33	54	44	11	76	33	33	22	33	381	76.00
ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	12	2.00
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ	2	2	2	3	2	4	2	2	2	2	2	25	4.00
ปัจจัยสถานที่สำคัญ													
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1.00
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด)	1	-	-	1	1	1	1	-	1	1	-	7	1.00
จำนวนศูนย์อเนกประสงค์ / ศูนย์ผู้สูงอายุ	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	14	2.00
หลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา	หมู่บ้านในอำเภอท่างาม (ปรับฐานปัจจัยต่างๆ)											รวม	คะแนน
ปัจจัยทางด้านประชากร													
จำนวนประชากรวัยสูงอายุ	0.58	0.45	0.41	0.28	0.50	0.62	0.67	1.00	0.78	0.98	0.46	6.75	1.00
สัดส่วนประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด	0.71	0.90	0.73	0.91	0.78	1.00	0.86	0.93	0.59	0.64	0.68	0.77	1.00
จำนวนครัวเรือนที่ทำเกษตร	0.43	0.14	0.43	0.72	0.57	0.14	1.00	0.43	0.43	0.29	0.43	5.01	1.00
ความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุ	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	1.00	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	6.00	1.00
ปัจจัยทางด้านนโยบายของอำเภอ	0.50	0.50	0.50	0.75	0.50	1.00	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	6.25	1.00
ปัจจัยสถานที่สำคัญ													
จำนวนโรงพยาบาลและคลินิกเอกชน	-	-	-	-	-	1.00	-	-	-	-	-	1.00	1.00
จำนวนศาสนสถาน (วัด, โบสถ์, มัสยิด)	1.00	-	-	1.00	1.00	1.00	1.00	-	1.00	1.00	-	7.00	1.00
จำนวนศูนย์อเนกประสงค์ / ศูนย์ผู้สูงอายุ	0.50	0.50	0.50	1.00	0.50	1.00	0.50	1.00	0.50	0.50	0.50	7.00	1.00
รวมค่าปรับฐาน	4.22	2.99	3.07	5.16	4.35	6.76	5.04	4.36	4.30	4.41	3.07	39.79	8.00

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงลักษณะพฤติกรรมการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ และการเข้าใช้สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน รวมทั้งการติดตามผลการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพื่อนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และนำไปสู่การปรับปรุงและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในชนบท ของพื้นที่ศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 3.7 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา รัศมี 800 เมตร จากจุดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนผู้สูงอายุ (หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี)

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ กำหนดจากพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าซ้อย ตำบลท่างาม โดยกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความน่าเชื่อถือ 95% ตามสูตรการคำนวณของ Yamane (1967)⁷ ดังแสดงในตารางที่ 3.11 ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 87 ตัวอย่าง จากจำนวนประชากรจริงในพื้นที่ทั้งหมด 111 คน โดยขอบเขตพื้นที่ศึกษาจะอยู่ในรัศมีระยะ 800 เมตร⁸ (เนื่องจากเป็นระยะทางที่เกี่ยวข้องกับ

⁷ Taro Yamane. *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed. New York: Harper and Row, 1967.

⁸ Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. *Inclusive urban design: Street for life*. Oxford: Architectural Press, 2006.

ระยการเดินเท้าที่ผู้สูงอายุยังสามารถเดินทางได้) จากจุดศูนย์กลางชุมชนหมู่ที่ 4 ประกอบด้วย วัดท่าอิฐ สถานีนอนามัยตำบลท่างาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม (หมู่ 6)

ตารางที่ 3.11 แสดงจำนวนแบบสอบถามและจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนผู้สูงอายุ	ครัวเรือน (หลัง)	ประชากรผู้สูงอายุ (คน) / ประชากรรวม (คน)	สัดส่วนผู้สูงอายุ (ร้อยละ)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง / แบบสอบถาม
หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4)	44	35 (194)	18.0	27
หมู่บ้านท่าช้อย (หมู่ 6)	77	76 (384)	19.8	60
รวม 2 หมู่บ้าน	121	111 (578)	19.2	87
รวมผู้สูงอายุ ต.ท่างาม	1,164	830 (5,462)	15.2	

ที่มา : ข้อมูลสำรวจ จปฐ. ปี 2554 ฝ่ายพัฒนาชุมชน อบต.ท่างาม

สูตร ทาโร ยามาเน่

$$\text{ตัวอย่าง } n = \frac{N}{1+Ne^2} \quad \rightarrow \quad \frac{n}{1+111 (0.05)^2} = 87$$

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

e = ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น (หรือ กำหนดความเชื่อมั่น)

ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการเก็บแบบสอบถามจากผู้สูงอายุภายในหมู่ 4 และหมู่ 6 พบว่าผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มในการพบปะ/พูดคุยกันจำนวนมาก ทำให้สะดวกต่อการเก็บแบบสอบถาม ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริงเกินกว่าที่กำหนด โดยงานวิจัยฉบับนี้มีกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 106 คน หรือประมาณร้อยละ 95.5 ของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา

โดยจากที่ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างข้างต้น ทางผู้วิจัยได้มีการคัดเลือกคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ภายใต้งานวิจัย ดังนี้

- อายุและเพศผู้สูงอายุ กระจายไปทุกช่วงอายุ ตอนต้น ตอนกลาง ตอนปลาย
- ระยะทางที่ตั้งของบ้านผู้สูงอายุในหมู่บ้าน กระจายไปทุกช่วงระยะใกล้และห่างไกล จากศูนย์กลางหมู่บ้าน

- ระดับและข้อแตกต่างของความสามารถในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ความเจ็บป่วย ความพิการ และความซ้ำซ้อนของการเจ็บป่วย
- ระดับและข้อแตกต่างของความยากจน ฐานะทางเศรษฐกิจ
- ระดับและข้อแตกต่างของการมีผู้ดูแลที่อาศัยอยู่ด้วย ความโดดเดี่ยว คู่สมรสและบุตรหลาน
- ระดับและข้อแตกต่างของการอยู่อาศัย และ ที่อยู่อาศัย (บ้านเดี่ยว เรือนไม้ยกใต้ถุน บ้านสองชั้น)

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ ทางผู้วิจัยได้คำนึงถึงวิธีการเก็บข้อมูลทั้งในส่วนข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากเอกสารหรือทฤษฎีต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งได้มาจากหลายแหล่งข้อมูล เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานสถิติจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม สำนักงานเกษตรอำเภออินทร์บุรี สาธารณะสุขจังหวัดสิงห์บุรี ฝ่ายผังเมืองและโยธาจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสิงห์บุรี ฝ่ายพัฒนาชุมชนตำบลท่างาม เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การศึกษาทางสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ลักษณะทางกายภาพสภาพแวดล้อม รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในหมู่บ้านบางเล็กและหมู่บ้านท่าช้อย ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยในการเก็บข้อมูลมีขอบเขตในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในระยะรัศมี 800 เมตรจากจุดศูนย์กลางชุมชน (วัดท่าอิฐ สถานีอนามัยตำบลท่างาม ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม)

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บแบบสอบถาม

3.5.1 การสำรวจภาคสนาม (แบบสำรวจ)

ทางผู้วิจัยทำการสำรวจภาคสนาม โดยใช้แบบสำรวจที่มีโครงสร้างอันประกอบด้วยปัจจัยหลักในการสำรวจ 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยการเข้าถึงของพื้นที่, ปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่, ปัจจัยทางภูมิทัศน์, ปัจจัยทางด้านอุปสรรคของพื้นที่ และปัจจัยด้านการติดตามผลการปรับปรุง ส่วนปัจจัยด้านการจัดการระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการจะสำรวจโดยการสังเกต และใช้แผนที่เชิงภูมิศาสตร์ประกอบการสำรวจ โดยภาพรวมของการสำรวจปัจจัยทั้ง 6 ด้าน จะนำไป ดังตาราง

ที่ 3.12 ซึ่งวิธีเก็บข้อมูลจะใช้การสัมภาษณ์และเอกสารต่างๆ มาอ้างอิงรวมกับแบบสำรวจด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 3.12 แสดงตัวแปรปัจจัยที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม

ปัจจัยที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม		วิธีการเก็บข้อมูล			ดัชนีชี้วัด
		ปฐมภูมิ		ทุติยภูมิ	
ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	แบบสำรวจ	การสัมภาษณ์	เอกสาร	
ปัจจัยการเข้าถึงของพื้นที่	ลำดับคีย์ของถนน	●		●	- ถนนสายหลัก - ถนนสายรอง - ถนนสายย่อย
	ประเภทของถนน	●		●	- ถนนลูกรัง - ถนนลาดยาง - ถนนคอนกรีต
	รูปแบบการเดินทางภายใน/ภายนอกชุมชน	●	●		- การเดินเท้า - รถจักรยาน - รถจักรยานยนต์ - รถยนต์
	รูปแบบขนส่งสาธารณะภายใน/ภายนอกชุมชน	●	●		- รถจักรยานยนต์รับจ้าง - รถสองแถวรับจ้าง - รถโดยสารประจำทาง
	ปริมาณจราจรบนถนนภายในชุมชน	●	●		- หนาแน่นน้อย - หนาแน่นปานกลาง - หนาแน่นมาก
	ปริมาณคนเดินเท้าภายในชุมชน	●	●		- หนาแน่นน้อย - หนาแน่นปานกลาง - หนาแน่นมาก
ปัจจัยทางกายภาพของพื้นที่	การใช้ประโยชน์ที่ดิน	●		●	- ประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน - ข้อกำหนดและกฎหมาย
	การใช้ประโยชน์อาคาร	●		●	- ที่อยู่อาศัย

ปัจจัยที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม		วิธีการเก็บข้อมูล			ดัชนีชี้วัด
		ปฐมภูมิ		ทุติยภูมิ	
ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	แบบสำรวจ	การสัมภาษณ์	เอกสาร	
					<ul style="list-style-type: none"> - กิ่งที่อยู่อาศัย - พาณิชยกรรม - สถานศึกษา - สถานที่ราชการ
	การใช้ประโยชน์อาคาร	●		●	<ul style="list-style-type: none"> - อุตสาหกรรม - ศาสนา - พื้นที่ว่าง
	สถานที่สำคัญ	●		●	<ul style="list-style-type: none"> - ร้านค้า (ตลาด / ร้านค้าปลีก) - สถานีอนามัย - สถานีตำรวจ - สถานที่ราชการ - สถานศึกษา - สวนสาธารณะ - ลานกิจกรรม - ศูนย์เรียนรู้ชุมชน - ศาสนสถาน
ปัจจัยทางภูมิทัศน์	ภูมิทัศน์ถนน (Streetscape)	●	●		<ul style="list-style-type: none"> - ป้ายโฆษณา - เสาไฟฟ้า - ทางข้าม - สัญญาณไฟจราจร - ที่จอดรถ
	ภูมิทัศน์ทางสภาพแวดล้อม (Landscape)	●	●		<ul style="list-style-type: none"> - การให้ร่มเงา - ทางเดินเท้า - ทางคนพิการ
ปัจจัยทางด้านอุปสรรคของพื้นที่	ไฟฟ้า	●	●		- สว่าง / ไม่สว่าง
	สิ่งกีดขวางบนทางเท้า	●	●		- ร้านขายของ

ปัจจัยที่ใช้ในการสำรวจภาคสนาม		วิธีการเก็บข้อมูล			ดัชนีชี้วัด
		ปฐมภูมิ		ทุติยภูมิ	
ปัจจัยหลัก	ปัจจัยรอง	แบบสำรวจ	การสัมภาษณ์	เอกสาร	
					- ทาบแร่ - ทางเท้าแคบ/เป็นหลุม
ปัจจัยด้านการติดตามผล การปรับปรุง	อบต.ท่างาม	●	●		- ทางลาด - สวนสาธารณะ / ลานออกกำลังกาย - ห้องน้ำ
	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก / ชมรมผู้สูงอายุ	●	●		- ทางลาด - ห้องน้ำ - เครื่องออกกำลังกาย

3.5.2 การทำแบบสอบถามและสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการศึกษางานวิจัยนี้จำเป็นต้องทำการศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมถึงการศึกษาสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อศึกษาถึงทัศนคติของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน โดยในที่นี่จะมีการสอบถามถึงความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้มีการปรับปรุงไปในปีงบประมาณก่อน เพื่อจะได้นำไปสู่การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบทของพื้นที่ศึกษาอย่างแท้จริง โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2: การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3: ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

ส่วนที่ 4: ข้อมูลความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้ จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์โดยแยกเป็นส่วนย่อยต่างๆ เพราะเนื่องจากการเก็บข้อมูลนั้น ทางผู้วิจัยทำการศึกษาจากหลายแหล่งข้อมูลทั้งในเชิงปฐภูมิและทฤษฎีภูมิ อันได้แก่ การศึกษาจากบทความ เอกสาร และนโยบายจากหน่วยงานของท้องถิ่นทั้งภาครัฐหรือองค์กรที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่ ในส่วนของข้อมูลทฤษฎีที่มาจากการเก็บแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจ ซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะนำมาใช้กับวิเคราะห์ข้อมูลส่วนต่างๆ ของพื้นที่ เพราะถือเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดจากการลงพื้นที่จริง แต่จะการเพิ่มเติมในส่วนของการจัดประชุมกลุ่มย่อยของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่, นักพัฒนาชุมชน, นายกอบต. , องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นผู้สูงอายุในพื้นที่ดังกล่าว (เช่น มส.ผส) ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ถือว่ามีความสำคัญต่องานวิจัย โดยจำเป็นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ซึ่งทางผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการลงสำรวจภาคสนาม (แบบสำรวจ)

จากที่ได้กล่าวไปดังตารางที่ 3.12 จะเห็นได้ว่าทางผู้วิจัยทำการสำรวจภาคสนามในหลายปัจจัย ทั้งด้านการเข้าถึงของพื้นที่ ลักษณะทางกายภาพ สาธารณูปโภค – สาธารณูปการที่มีในพื้นที่ และสภาพแวดล้อมของพื้นที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งผู้วิจัยยังมีการสำรวจติดตามในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกรเข้าใช้สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการลงสำรวจนั้นมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทางผู้วิจัยก็ต้องนำผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้มาทำการวิเคราะห์หรือรวมกับส่วนอื่นๆ ทั้งจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อให้เกิดการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุภายในพื้นที่และเป็นต้นแบบได้อย่างแท้จริง

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และผลสรุปจากการประชุมย่อย การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ซึ่งใช้การวิเคราะห์ตามรูปแบบของการตอบคำถาม ได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์ค่าสถิติทั่วไป เช่น ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น โดยใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ (SPSS และ Excel)
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่เป็นลักษณะปลายเปิด จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์เชิงลึก และผลสรุปจากการประชุมย่อย

3.6.3 การวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในชนบทของพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ในส่วนสุดท้าย ถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญเพราะจะนำการวิเคราะห์ในส่วนที่ 1 (วิเคราะห์จากการลงสำรวจภาคสนาม) และส่วนที่ 2 (วิเคราะห์จากการทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และผลสรุปจากการประชุม) มาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อนำมาหาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุภายในพื้นที่ หลังจากนั้นก็จะเป็นการเสนอแนวทางการปรับปรุงที่มีความเหมาะสมที่ได้จากการวิเคราะห์และนำไปสู่ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในพื้นที่ศึกษาเพื่อเสนอต่อหน่วยงานท้องถิ่นให้นำแผนหรือนโยบายไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

3.7 การนำเสนอข้อมูล

เนื่องด้วยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท ดังนั้น จึงมีการศึกษาข้อมูลจากหลายแหล่ง ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมหรือเอกสารต่างๆ พบว่า ผู้สูงอายุยังประสบปัญหาด้านการเข้าถึงยังสถานที่สาธารณะต่างๆ ที่ยังขาดมาตรฐานและไม่เอื้ออำนวยแก่ผู้สูงอายุให้สามารถเข้าไปใช้งาน ซึ่งถือเป็นประเด็นในการนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นถึงเหตุผลและความสำคัญของการจัดทำวิจัยชิ้นนี้ ดังนั้นจากประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท เพื่อเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษาให้นำมาใช้ได้จริง โดยในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลส่วนสุดท้ายของงานวิจัย ซึ่งถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญโดยงานวิจัยชิ้นนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีเหมาะสมต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีลักษณะหรือบริบทใกล้เคียงกันได้

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

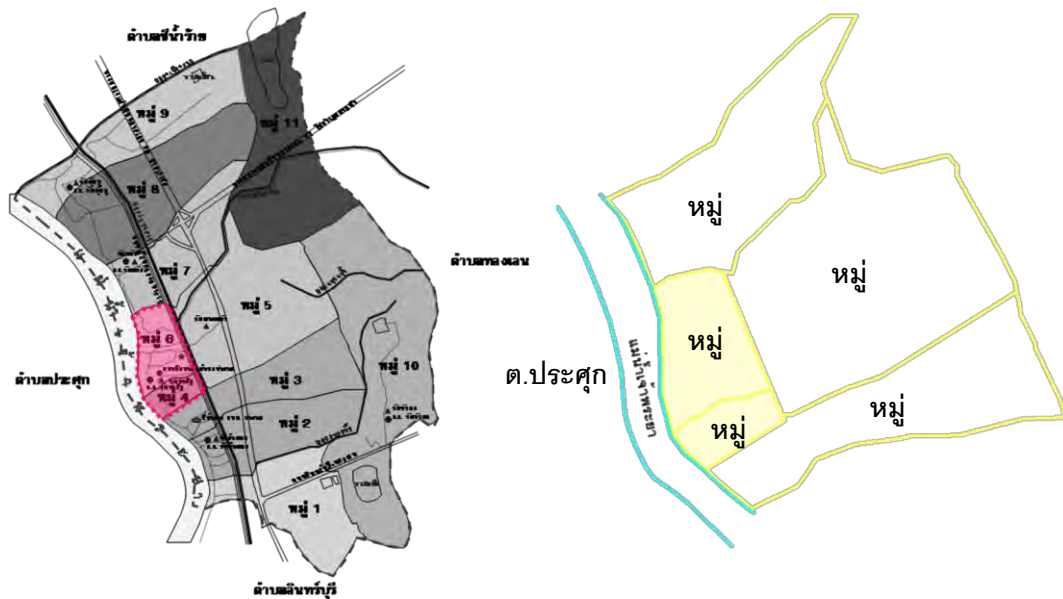
จากที่ได้มีการวิเคราะห์หาพื้นที่ศึกษาในบทที่ผ่านมา นำมาสู่การศึกษาสภาพทั่วไป ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีในหมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าช้อย (หมู่ 6) ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี ซึ่งทางผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการศึกษาอย่างครอบคลุมในทุกประเด็นเพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยทางผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง ไม่ว่าจะเป็นจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม สำนักงานสถิติจังหวัดสิงห์บุรี พัฒนาสังคมจังหวัด ฯลฯ อีกทั้งยังมีในส่วนของ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบกันในการวิเคราะห์และนำมารวมกับการวิเคราะห์ของส่วนที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสำรวจพื้นที่ และการประชุมกลุ่มย่อยในบทต่อไป ซึ่งหากมีการวิเคราะห์ร่วมกันทั้งหมดเป็นองค์รวมก็จะนำมาซึ่งข้อมูลที่ประสิทธิภาพ โดยในบทนี้ทางผู้วิจัยของกล่าวถึงการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษาซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าช้อย (หมู่ 6) เป็น 2 หมู่บ้านที่อยู่ในตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดสิงห์บุรี โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำสายย่อยไหลผ่านทั้ง 2 หมู่บ้าน โดยทางผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษา อยู่ในระยะ 800 เมตร จากศูนย์กลางชุมชน โดยประกอบด้วย 2 หมู่บ้านที่ทำการศึกษา โดยจุดศูนย์กลางชุมชนใน ที่หมายถึงพื้นที่ที่กลุ่มผู้อายุไปประกอบกิจกรรมต่างๆ บ่อยครั้ง ซึ่งได้แก่ วัดทำอิฐ สถานีอนามัย ตำบลท่างาม (หมู่ 4) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม (หมู่ 6) โดยมีพื้นที่ประมาณ 2 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,250 ไร่ โดยคิดเป็นร้อยละ 6.3 ของพื้นที่ตำบลท่างาม ดังแสดงในภาพที่ โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ หมู่บ้านท่างาม (หมู่ 7)
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่บ้านเกาะแก้ว (หมู่ 5)
- ทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่บ้านโคกขาม (หมู่ 3)
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แม่น้ำเจ้าพระยา และตำบลประศุก

ภาพที่ 4.1 ขอบเขตและที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา

4.1.2 ลักษณะทางธรณีสัณฐาน

ลักษณะทางธรณีสัณฐานโดยรวมของทั้ง 2 หมู่บ้าน จะเป็นไปในลักษณะเดียวกับตำบลท่างาม คือ ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติขนาดใหญ่ และในบริเวณใกล้เคียงยังมีคลองชลประทานมหาพราน เป็นแหล่งน้ำที่ใช้สำหรับทำการเกษตร และลักษณะดินภายในพื้นที่จะเป็นดินร่วนปนทรายและดินเหนียว ซึ่งถือเป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะต่อการทำเกษตรกรรม โดยมีความลาดชันเฉลี่ยประมาณ 1 - 3 องศา ซึ่งด้วยความลาดชันที่ต่ำและแตกต่างกันน้อยจึงไม่แทบจะไม่มีผลกระทบต่อการเดินทางของผู้สูงอายุภายในพื้นที่

4.1.3 ลักษณะทรัพยากรธรรมชาติ

- 1) ทรัพยากรแหล่งน้ำ

บริเวณพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 หมู่บ้าน (หมู่บ้านบางเล็ก และหมู่บ้านท่าข่อย) เป็นบริเวณที่มีแหล่งน้ำทางธรรมชาติไหลผ่าน ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำสายหลักและคลองชลประทาน มหาราชเป็นแม่น้ำสายย่อย ซึ่งถือเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญ เพราะเนื่องจากเป็นแหล่งน้ำที่คนภายในพื้นที่นำมาใช้ในการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญ ริมแม่น้ำเจ้าพระยาของพื้นที่ยังเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านภายในพื้นที่ตั้งแต่อดีต โดยหากศึกษาจากประวัติความเป็นมาของตำบลท่าข่อยจะพบว่า พื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาในอดีตเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านที่ผ่านมาในสมัยนั้นเลือกพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ตั้งรกรากและประกอบอาชีพเกษตรกรรมจนถึงปัจจุบัน โดยจากแหล่งน้ำที่ได้กล่าวไปทั้ง 2 แหล่ง ยังมีแหล่งน้ำส่วนอื่นที่ชาวบ้านนำมาใช้ ได้แก่ บ่อบาดาลส่วนตัว บ่อบาดาลสาธารณะ หนองน้ำสาธารณะ และประปา แต่ในส่วนของประปายังคงได้บริการอย่างไม่ทั่วถึงเพราะเนื่องจากความยากลำบากต่อการดำเนินการของหน่วยงาน แหล่งน้ำทางธรรมชาติ โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านในแนวเหนือ – ใต้ และเป็นเส้นทางคมนาคมที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างพื้นที่ศึกษากับพื้นที่โดยรอบได้เป็นอย่างดี

2) ทรัพยากรป่าไม้ และพืชพรรณ

ภาพที่ 4.2 พืชพรรณที่ปลูกภายในพื้นที่ศึกษา

ทรัพยากรป่าไม้และพืชพรรณในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพืชในกลุ่มเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวโพด, กัญชง, มะม่วง พืชผักสวนครัว (เช่น โหระพา พริก ขา ตะไคร้ ผักชี ผักบุ้ง เป็นต้น) และข้าว โดยเฉพาะข้าวจะเป็นทรัพยากรที่มีการปลูกมากกว่าครึ่งพื้นที่ของที่ดินทั้งหมด อีกทั้งพืชในกลุ่มพืชผักสวนครัวของพื้นที่หมู่ 4 ก็ยังได้รับรางวัลหมู่บ้านดีเด่นในสาขาการปลูกผักสวนครัว โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดด้วย และนอกจากพืชพรรณทางเศรษฐกิจแล้วยังมีพืชพรรณที่ปลูกบนพื้นที่สาธารณะ ได้แก่ พื้นที่วัด สวนสาธารณะ และบริเวณถนน จะเป็นพืชประเภท หูกวาง ประดู่ นนทรี ฯลฯ โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่ 4 และหมู่ 6 จะมีพืชพรรณทางธรรมชาติให้ความร่ม

เงาอยู่เกือบทั้งหมด ซึ่งทำให้สภาพแวดล้อมโดยรวมมีความร่มรื่นและเย็นสบาย แต่จากการลงพื้นที่ พบว่า ด้วยเหตุอุทกภัยทำให้พืชเศรษฐกิจได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะที่นา ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของคนในพื้นที่ ดังนั้นทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้ามาให้ความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนเพราะการทำนาถือเป็นอาชีพหลักที่ไม่ควรได้รับความเสียหายเป็นเวลานาน

4.1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของตำบลท่างาม โดยทั่วไปจะคล้ายกับสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติของภาคกลาง คือ แบ่งเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน และจะเป็นช่วงเดียวกับที่เกษตรกรบางพื้นที่ประสบภัยแล้ง ดังนั้นในพื้นที่จึงได้มีการนำน้ำที่กักเก็บไว้จากคลองชลประทานมาใช้ในการประกอบเกษตรกรรม ต่อมาเป็นฤดูฝน จะอยู่ในช่วง พฤษภาคม – ตุลาคม ซึ่งพื้นที่ศึกษาจะประสบปัญหาน้ำท่วมหรืออุทกภัยเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากบริเวณหมู่ 4 และ หมู่ 6 เป็นบริเวณทางน้ำไหลผ่านทั้งสายหลักและสายย่อย โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาจะมีการเพิ่มของระดับน้ำสูงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยในปีที่ได้ทำการวิจัย พ.ศ. 2554 เป็นปีที่มีระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ทำให้พื้นที่ศึกษาเกิดปัญหาน้ำท่วมครั้งใหญ่ซึ่งถือเป็นอุปสรรคในการวิจัยและทำให้ยากต่อการเข้าถึงพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ได้มีการเข้าอพยพและย้ายผู้ประสบภัยในพื้นที่ออกมาอยู่ที่พักพิงชั่วคราวเพื่อเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภัยพิบัติที่มาจากน้ำหรืออุทกภัยถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและควรจะระหนักถึงที่สุดของพื้นที่ศึกษา และฤดูสุดท้ายคือ ฤดูหนาว อยู่ในช่วงพฤศจิกายน – มกราคม ซึ่งอุณหภูมิไม่ต่ำมากนัก ทำให้สภาพอากาศภายในพื้นที่สบายและไม่หนาวจนเกินไป

4.2 วิวัฒนาการเชิงพื้นที่ของพื้นที่ศึกษา

กล่าวก่อนคือ พื้นที่ศึกษาบริเวณหมู่ 4 และหมู่ 6 เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน โดยจากคำบอกของกลุ่มผู้สูงอายุและชาวบ้านทั่วไป กล่าวว่า เมื่อประมาณ 150 ปีก่อน (ประมาณ พ.ศ.2390) ได้มีชาวบ้านอพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากพื้นที่เดิมมีความทุรกันดาร การทำมาหากินยากลำบาก ประชาชนอดอยาก ประกอบกับชาวลาวบางส่วนถูกกวาดต้อนมาเป็นเชลยของประเทศไทย เมื่อเดินทางผ่านมาถึงบริเวณพื้นที่แห่ง

นี้ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ไปทั่วรัชัญญาหาร ภูมิประเทศเหมาะสมต่อการเพาะปลูก จึงได้ทำการตั้งรกรากบริเวณพื้นที่แห่งนี้ อีกทั้งจากสภาพพื้นที่ที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านประกอบกับมีต้นข่อยขึ้นอยู่เรียงรายริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นจำนวนมาก จึงเรียกพื้นที่บริเวณนี้ว่า “ตำบลท่าข่อย” และต่อมาได้มีการทำนาเพื่อความสะดวกในการนำน้ำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค รวมทั้งด้านการค้าขาย ต้นข่อยจึงถูกทำลายและเกิดเป็นทำนน้ำที่มีความสวยงาม จึงมีการเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “ตำบลท่างาม” ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยจากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า บริเวณพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าข่อย (หมู่ 6) เป็นตำบลแรกที่ได้มีการพัฒนาในเชิงพื้นที่ โดยเริ่มจากการตั้งถิ่นฐานบริเวณริมน้ำ เพราะเนื่องจากเป็นเส้นทางการสัญจรในสมัยอดีต และควบคู่กับการตั้งถิ่นฐานบนที่ดินเกษตรกรรม อันเป็นที่ประกอบกิจกรรมในการดำรงชีวิตและการบริโภคของผู้ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน โดยได้มีการขยายตัวของที่ตั้งถิ่นฐานเพิ่มมากขึ้นแต่ในปัจจุบันก็ยังคงเห็นการดำรงชีวิตควบคู่กับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอยู่ภายในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันบริเวณหมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าข่อย (หมู่ 6) มีผู้อาศัยอยู่ภายในพื้นที่ทั้งสิ้น 121 ครัวเรือน โดยถือว่าเป็นสัดส่วนพื้นที่ที่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับพื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ว่าง

4.3 ลักษณะการปกครองของพื้นที่ศึกษา

ลักษณะการปกครองของพื้นที่ หมู่บ้านบางเล็ก (หมู่ 4) และหมู่บ้านท่าข่อย (หมู่ 6) เป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ซึ่งมีหมู่ที่ภายใต้การปกครองทั้งสิ้น 11 หมู่ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงรายละเอียดเขตการปกครองที่อยู่ภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ประชากร	ผู้สูงอายุ	คน พิการ	สัดส่วน ผู้สูงอายุ
1	บ้านโคกขาม 1	93	502	71	6	14.14
2	บ้านโคกขาม 2	57	308	55	3	17.86
3	บ้านโคกขาม 3	74	353	51	3	14.45
4	บ้านบางเล็ก	44	194	35	5	18.04
5	บ้านเกาะแก้ว	88	404	62	2	15.35
6	บ้านท่าข่อย	77	384	76	6	19.79
7	บ้านท่างาม	110	486	83	2	17.08
8	บ้านบางตาโหม	139	667	123	3	18.44

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร	ผู้สูงอายุ	คนพิการ	สัดส่วนผู้สูงอายุ
9	บ้านปลาไหล	185	804	96	5	11.94
10	บ้านหัวดง	196	936	121	14	12.93
11	บ้านโพธิ์สำนัก	101	424	57	6	13.44
รวม		1,164	5,462	830	55	15.20

การปกครองบริหารส่วนตำบลต่างกันได้มีการจัดเก็บรายได้เป็นของตนเอง อีกทั้งมาจากส่วนที่ราชการ และเงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ ซึ่งรายได้เหล่านี้มาจากเงินที่ราชการจัดสรรให้ตามแผนหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัด อำเภอและตำบลตามลำดับ ซึ่งทาง อบต.ต่างก็มีแผนจำนวนมากที่ได้ดำเนินการยื่นของบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพื้นที่และประชาชนในท้องถิ่น ทำให้จากการสอบถามพบว่า อบต.ต่างมี โดยเฉพาะฝ่ายพัฒนาชุมชนของ อบต. มีงบประมาณที่นำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่มากกว่า อบต.อื่นๆ ภายในจังหวัด เพราะเนื่องจากหน่วยงานมีการให้ความสำคัญและตระหนักถึงประชาชนในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่เหมาะสมและทำให้พื้นที่เกิดการพัฒนา

4.4 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

4.4.1 ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา จากการสอบถาม พบว่า แต่เดิมนั้นผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึงร้อยละ 60 รองลงมาเป็นอาชีพรับจ้างและค้าขาย ร้อยละ 22 และ 10 ตามลำดับ นอกนั้นจะประกอบอาชีพอื่นๆ แต่ในปัจจุบันด้วยสภาพร่างกายและอายุที่เปลี่ยนแปลงทำให้การประกอบอาชีพก็เปลี่ยนแปลง โดยส่วนใหญ่ในปัจจุบันผู้สูงอายุจะไม่ได้ประกอบอาชีพแล้วถึงร้อยละ 76 รองลงมาจะเป็นอาชีพรับจ้างเกษตรกรรม และค้าขาย ร้อยละ 13.21 และ 4.72 ตามลำดับ ซึ่งจากการสอบถามระดับรายได้พบว่า รายได้ส่วนใหญ่มาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 500 บาท และมีผู้สูงอายุร้อยละ 34 ได้รายรับจากลูก/หลาน โดยเฉลี่ยเดือนละ 1,000 – 2,000 บาท ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติมถึงความเพียงพอของค่าใช้จ่าย พบว่า มีรายจ่ายสูงกว่ารายรับ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ทางผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่จะปลูกพืชผักสวนครัวภายในบริเวณบ้าน เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน

เมื่อมาพูดถึงกลุ่มอาชีพภายในพื้นที่ พบว่า มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เข้าชุมชน ได้แก่ การทำข้าวเหนียว ผลิตภัณฑ์จักรสาน การสานแห เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นอาชีพที่ชาวบ้านและผู้สูงอายุในพื้นที่ร่วมกันทำ ซึ่งการรวมกลุ่มนี้ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น โดยจากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลด้านอาชีพของคนในชุมชน อาชีพที่พบเห็นมี ดังนี้

- อาชีพเกษตรกรรม (เช่น ปลูกข้าว และพืชไร่)
- การแปรรูปวัสดุจากการเกษตร (เช่น ข้าวเหนียว จักรสาน)
- รับจ้าง (เช่น ปลูก. ทำแหจับปลา ถางหญ้า)
- ค้าขาย
- รับราชการ (เช่น ทหาร อาจารย์)

ภาพที่ 4.3 ลักษณะการประกอบอาชีพภายในพื้นที่ศึกษา

4.4.2 ลักษณะทางด้านสังคม

ลักษณะทางสังคมของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา จากการลงสำรวจและอยู่อาศัยกับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุในพื้นที่มีการพบปะ/พูดคุยกัน หรือปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี โดยเฉพาะแล้วจะเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำมากที่สุดภายในหนึ่งวัน ซึ่งผู้สูงอายุจะรู้จักกันหมดเพราะเนื่องจากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น การตัดบาตรร่วมกัน กินข้าวร่วมกัน ทำบุญร่วมกัน ประกอบอาชีพร่วมกัน ออกกำลังกายร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่สร้างความผ่อนคลายได้เป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ถึงสุขภาพที่ดีขึ้นและการไม่ค่อยเป็นโรคของผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่ง

สถานที่ที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทำกิจกรรมร่วมกันแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทตามลักษณะของกิจกรรม ได้แก่

ภาพที่ 4.4 ลักษณะทางสังคมของผู้สูงอายุในพื้นที่

1) พื้นที่รวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมแบบออกแรง (Active area) ได้แก่ ลานออกกำลังกายหรือลานเอนกประสงค์ที่ผู้สูงอายุใช้ในการออกกำลังกายร่วมกัน โดยจะมีอยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ด้านข้างบ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่ 4 และบริเวณข้างโรงเรียนวัดท่าอิฐ ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าในการเต้นแอโรบิก วิ่ง และเล่นอุปกรณ์ออกกำลังกายต่างๆ

2) พื้นที่รวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมแบบออกแรง น้อย (Passive area) ได้แก่ ศาลากิจกรรม ชุมชน, วัดทำพิธี, สวนสาธารณะ, สถานเอนาามัยตำบลท่างาม, อบต.ท่างาม และร้านค้าหรือร้านขนม ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการรวมกลุ่มพูดคุย พบปะสังสรรค์ พักผ่อนหย่อนใจ และประกอบกิจกรรมที่ไม่ใช้แรงมากนัก ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะด้วยอายุและสภาพร่างกายที่ไม่เหมาะต่อการออกกำลังกายมากนัก ฉะนั้นสถานที่ดังกล่าวจึงควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

เมื่อมาพูดถึงลักษณะครอบครัวของผู้สูงอายุจะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะอาศัยคู่สมรสและบุตร/หลาน แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุบางส่วนที่อยู่คนเดียว เพราะเนื่องจากเป็นโสดและบุตร/หลานไปทำงานต่างพื้นที่ ทำให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตัวเอง แต่ด้วยความใกล้ชิดของเพื่อนบ้านที่อยู่กันมาเป็นเวลานาน จึงทำให้เวลาผู้สูงอายุเจ็บป่วยก็จะมีเพื่อนบ้านและอาสาสมัครชุมชนมาดูแล ทำให้ช่วยลดเหตุฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นได้ และจากการลงสัมภาษณ์ครอบครัวภายในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ในพื้นที่เป็นครอบครัวขยายคืออาศัยอยู่กันตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า รุ่นลูก และรุ่นหลาน

4.4.3 ลักษณะทางด้านประชากร

จากการศึกษาลักษณะทางด้านประชากร พบว่า ด้วยข้อมูลปฐมภูมิและการลงเก็บแบบสอบถามจากประชากรผู้สูงอายุภายในพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ทำให้ทราบถึงสัดส่วนผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย โดยสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงสัดส่วนจำนวนประชากรผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ

ช่วงอายุ	เพศ				ประชากรรวม	สัดส่วน
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ		
ผู้สูงอายุช่วงต้น (60 - 69 ปี)	21	19.81	31	29.25	52	49.06
ผู้สูงอายุช่วงกลาง (70 - 79 ปี)	15	14.15	28	26.42	43	40.57
ผู้สูงอายุช่วงปลาย (80 ปี ขึ้นไป)	2	1.89	9	8.49	11	10.38
รวม	38	35.85	68	64.15	106	100

จากตารางจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุภายในพื้นที่ทั้งหมด 106 คน ซึ่งก่อนประสบปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ 2554 ทำให้ผู้สูงอายุเสียชีวิตไปทั้งสิ้น 3 ราย และมีที่เข้าบวชอีก 2 ราย ดังนั้นประชากรผู้สูงอายุภายในพื้นที่มีทั้งสิ้น 111 คน แต่ 5 คนที่ได้กล่าวมา ทางผู้วิจัยจะไม่นับรวมไปในประชากรผู้สูงอายุที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้

4.4.4 ลักษณะทางด้านสภาพการอยู่อาศัย

จากการลงสำรวจพื้นที่ทำให้ทราบถึงลักษณะทางด้านสภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่ง พบว่า ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุเป็นบ้านไม้ยกสูง (ร้อยละ 74) โดยมีพื้นที่ได้ถูกไว้ใช้การทำนึ่งเส้นหรือเก็บของใช้ต่างๆ โดยบ้านที่อยู่อาศัยก่อสร้างมาเป็นเวลานาน ซึ่งจะอาศัยการซ่อมแซมเวลาที่ได้รับความสะดวกเสียหาย เช่น จากการเกิดอุทกภัย เป็นต้น และจะมีบ้านบางส่วนที่เป็นบ้านเดี่ยวทำจากปูนหรือครึ่งปูนครึ่งไม้ ซึ่งจะเป็นบ้านที่สร้างขึ้นใหม่แต่ผู้สูงอายุ ก็จะเป็นคนที่เคยอยู่มาก่อนในอดีต

ภาพที่ 4.5 ลักษณะสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

บริเวณที่อยู่อาศัยจะมีการปลูกพืชผักสวนครัวหรือต้นไม้เพื่อให้ความร่มเงา หรืออยู่ใกล้กับที่นาของตนเอง และผู้สูงอายุจะลงมาดูแลบ่อยครั้ง ถือเป็นกิจกรรมในการออกกำลังกายอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ และบริเวณเขตติดต่อกับที่อยู่อาศัยเพื่อนบ้านจะมีการสร้างรั้วที่ทำจากไม้หรือปูนเพื่อแสดงอาณาเขตแต่ไม่เป็นที่ชัดเจนนัก เช่น การสร้างรั้วไม้ที่มองเห็นกันได้หรือพูดคุยกันระหว่างเพื่อนบ้านได้อย่างชัดเจน และจะมีบางส่วนที่สร้างบ้านในอาณาเขตเดียวกันเป็นกลุ่มบ้าน ซึ่งอาจจะเป็นญาติหรือเพื่อนกัน ซึ่งแสดงให้เห็นความผูกพันและปฏิสัมพันธ์อันดีงามที่มีต่อกันได้เป็นอย่างดี

ในมุมมองทางด้านสภาพบ้านของผู้สูงอายุยังมีหลายหลังที่มีสภาพทรุดโทรมและไม่ได้รับการปรับปรุง ซึ่งเป็นอันตรายต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เช่น บ้านไต่บัน ซึ่งที่ขึ้นลงที่ต่อเนื่องระหว่างในบ้านกับนอกบ้าน ควรได้รับการปรับปรุง เพราะจากที่ลงสำรวจพบว่าบริเวณบ้านไต่บันหลายหลังจะมีความเปราะบางและโยกไปมาได้ ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงเป็นอย่างมาก, พื้นทางเดินภายในบ้าน เป็นส่วนที่ผู้สูงอายุใช้นั่ง นอนและทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน มีบางหลังที่พื้นบ้านทรุด ไม่โปร่งจากการแช่น้ำท่วมนาน เสาบานแตกร้าว เป็นต้น ซึ่งจากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเป็นบ้านที่ควรได้รับการแก้ไข แต่จากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่สภาพบ้านทรุดโทรมจะไม่มีเงินซ่อมแซมบ้านเพราะเนื่องจากไม่มีรายได้ ดังนั้นทาง อบต.จึงควรให้ความช่วยเหลือ

4.5 ลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่ศึกษา

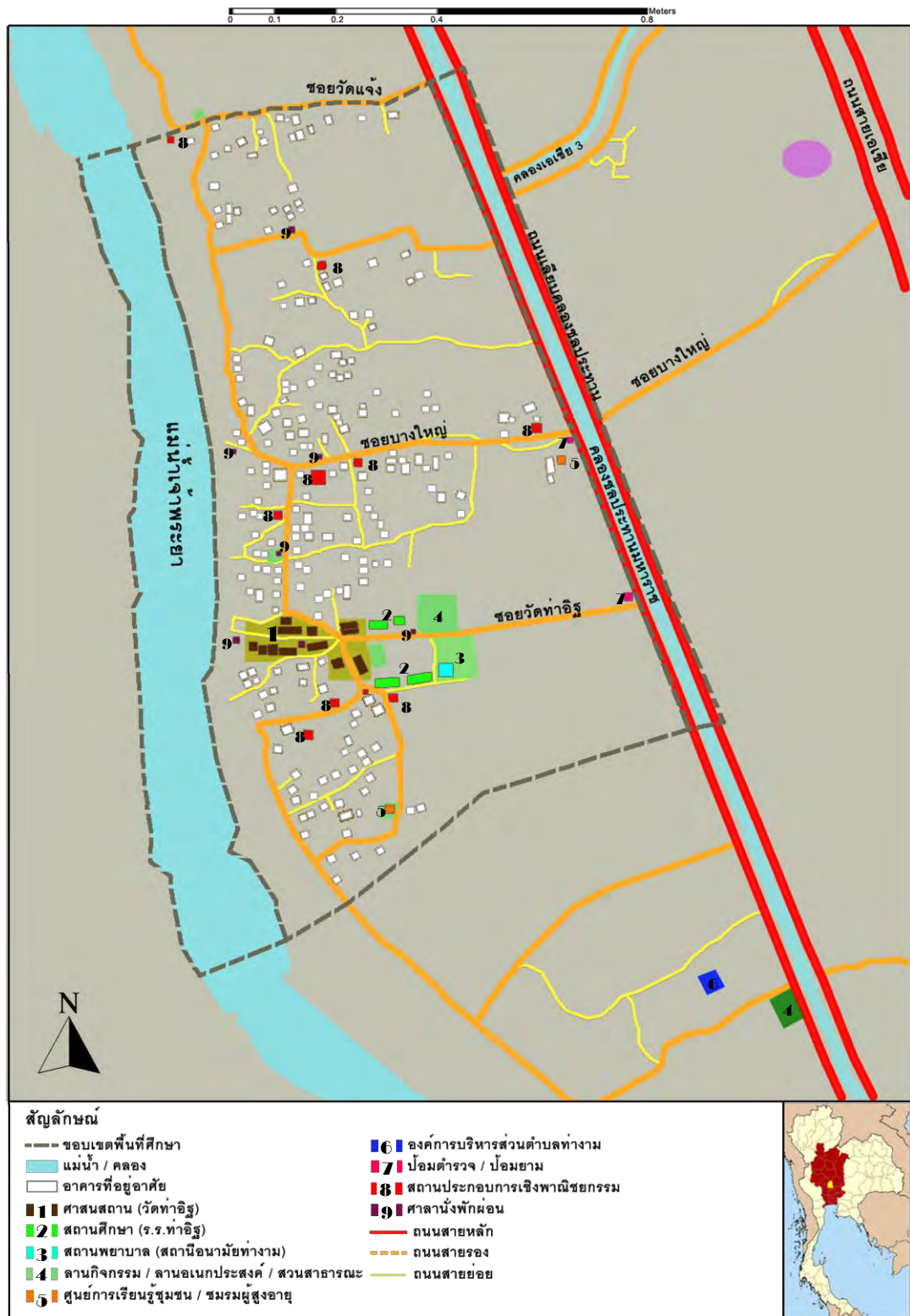
สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่ศึกษา จากการลงพื้นที่ทำให้เห็นถึงตำแหน่งที่ตั้งและการกระจายตัวของสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งสามารถเห็นได้จากแผนที่ 4.1

โดยรายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสามารถจำแนกได้เป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

ภาพที่ 4.6 องค์การบริหารส่วนตำบลท่างามเก่า (บน) และใหม่ (ล่าง)

แผนที่ 4.1 แสดงตำแหน่งที่ตั้งสถานที่ตั้งอำนวยความสะดวกชุมชนของพื้นที่ศึกษา

- องค์การบริหารส่วนตำบลท่างามเก่า ซึ่งในปัจจุบันไม่ได้มีการใช้เป็นสถานที่ราชการแล้ว แต่นำมาปรับการใช้งานเป็นพื้นที่รวมกลุ่มประกอบอาชีพ (ทำข้าวเปียบ) ของชาวบ้านและผู้สูงอายุภายในหมู่ 6 ซึ่งในบางเวลาจะใช้เป็นสถานที่ประชุมและพบปะพูดคุยของชาวบ้านหมู่ 6
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่างามใหม่ ซึ่งก่อสร้างและเข้าใช้ได้มาเป็นเวลาประมาณ 3 ปี โดยจะเป็นสถานที่ที่คนในตำบลท่างามใช้ในการติดต่อราชการต่างๆ และเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้ในการมารับเบี้ยยังชีพประจำเดือน ซึ่งได้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ 2 แห่ง ได้แก่ บริเวณทางลาดหน้าทางเข้า และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

2) ศาสนสถาน มี 1 แห่ง ได้แก่ วัดท่าอิฐ

ภาพที่ 4.7 วัดท่าอิฐและการประกอบกิจกรรมภายในวัด

วัดท่าอิฐเป็นสาธารณูปการที่มีความสำคัญต่อพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะผู้สูงอายุและชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่นี้ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางศาสนา (เช่น ทำบุญ ตักบาตร สวดมนต์ ฌาปนกิจ กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น) กิจกรรมอื่นๆ (เช่น ตลาดนัด/ตลาดระแวกบ้าน ประชุมผู้สูงอายุ ออกกำลังกาย พบปะพูดคุย พักผ่อนหย่อนใจ ประกอบกิจกรรมเทศกาลต่างๆ เป็นต้น) ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ได้ใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย และจากการสอบถามผู้สูงอายุภายในพื้นที่พบว่า อยากให้มีการปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุมากที่สุด เพราะถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุได้เข้าใช้อย่างแท้จริง โดย

วัดทำอัฐิตั้งอยู่ในตำแหน่งกึ่งกลางระหว่างหมู่ 4 และหมู่ 6 ซึ่งเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุทั้ง 2 หมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นสถานที่รวมกลุ่มของผู้สูงอายุทั้งตำบลอีกด้วย

- 3) สถานศึกษา มี 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดทำอัฐิ และสถานบันการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.)

ภาพที่ 4.8 โรงเรียนวัดทำอัฐิ (บน) และสถานบันการเรียนรู้นอกโรงเรียน (ล่าง)

โรงเรียนวัดทำอัฐิเป็นสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และส่วนใหญ่ักเรียนจะไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอาชีวะสิงห์บุรี โดยโรงเรียนวัดทำอัฐิเป็นสาธารณูปการที่ผู้สูงอายุเข้าใช้ไม่บ่อยมากนัก ซึ่งจะทำให้ในเวลาที่จะไปออกกำลังกายหรือรับบุตรหลานเวลาเลิกเรียน โดยเป็นสถานที่พบปะ/พูดคุยของผู้สูงอายุ ซึ่งโรงเรียนวัดทำอัฐิอยู่ในบริเวณเดียวกับวัดทำอัฐิ สถานีนอนามัยท่างาม สถานที่ออกกำลังกายและสถานบันการเรียนรู้นอกโรงเรียน ซึ่งถือเป็นบริเวณที่มีการระจุกตัวของสาธารณูปการจำนวนมาก

สถานบันการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เป็นสถานที่ที่มีผู้เข้าเรียนไม่มากนัก โดยจะตั้งอยู่ข้างๆ กับโรงเรียนวัดทำอัฐิ ซึ่งถือเป็นสถานที่ที่ใช้ในการนั่งเล่นพูดคุยของผู้สูงอายุภายในชุมชน เช่นเดียวกับโรงเรียนวัดทำอัฐิ แต่จากการลงพื้นที่ พบว่าสภาพแวดล้อมโดยรวมรอบพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 แห่ง มีสภาพทรุดโทรมเป็นอย่างมากและขาดการดูแลรักษา อาจเนื่องจากปัญหาอุทกภัยจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะถือเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อผู้สูงอายุได้

4) ร้านค้า สามารถแบ่งแยกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

- ร้านขายของชำ มีทั้งสิ้น 4 แห่ง
- ร้านอาหาร / ขนม มีทั้งสิ้น 4 แห่ง (ร้านอาหาร 2 แห่ง และร้านขนม 2 แห่ง)
- ร้านตัดผม มีทั้งสิ้น 2 แห่ง

ภาพที่ 4.9 ร้านค้าทั้งหมดภายในพื้นที่ศึกษา

ร้านค้าภายในพื้นที่มีรวมทั้งสิ้น 10 แห่ง โดยเฉพาะร้านขายของชำทั้ง 4 แห่ง จะเป็นศูนย์รวมการพบปะ/พูดคุยของชาวบ้านและผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ร้านค้าทั้ง 4 แห่ง จะมีเจ้าของร้านเป็นผู้สูงอายุที่ว่างงาน โดยถือเป็นกิจกรรมผ่อนคลายอย่างหนึ่ง เพราะจะได้พูดคุยกับเพื่อนบ้าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ในส่วนของร้านตัดผมในปัจจุบันจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ร้าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการบริการตัดผมที่บ้านมากกว่ามาตัดที่ร้าน โดยจะคิดค่าบริการในอัตรา 40 – 80 บาทต่อคน ในส่วนของร้านอาหารจะไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุและชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาหารกินเองในครอบครัว ซึ่งร้านอาหารทั้ง 2 แห่ง จะขายอาหารตามสั่งซึ่งลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายและวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่

5) สถานพยาบาล มี 1 แห่ง ได้แก่ สถานีอนามัยท่างาม

สถานีอนามัยท่างามเป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยผู้สูงอายุที่สามารถเดินได้หรือยังช่วยเหลือตัวเองได้จะมีการมาตรวจร่างกายเดือนละครั้ง ในส่วนของผู้สูงอายุที่ป่วยหนักหรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้จะมีพยาบาลและอาสาสมัครออกตรวจให้ โดยสถานีอนามัยจะมีผู้สูงอายุมาออกกำลังกายและพบปะพูดคุยกันบ่อยครั้ง ซึ่งจากการสอบถาม

ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ พบว่า บุคคลากรภายในสถานีนอนามัยมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นอย่างมากกับผู้ป่วยและผู้สูงอายุที่เขามารักษาและขอคำแนะนำ โดยถือเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากการลงสำรวจพบว่า ยังมีจุดที่ผู้สูงอายุเข้าใช้ได้ยาก อาทิ ห้องน้ำและทางเดิน แต่ทางสถานีนอนามัยก็ได้มีบางส่วนที่ปรับให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เช่น การย้ายสถานที่รักษาผู้สูงอายุจากชั้น 2 ลงมาชั้น 1 เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้ได้ง่ายมากขึ้น และมีการทำสถานที่ออกกำลังกายหรือกายภาพบำบัดให้กับผู้สูงอายุ

ภาพที่ 4.10 สภาพแวดล้อมโดยรอบสถานีนอนามัยทำงาน

ในบริเวณสถานีนอนามัยยังมีแหล่งเรียนรู้สมุนไพรอยู่ด้านข้างของอาคาร เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าศึกษาและรู้จักประโยชน์ของสมุนไพรดังกล่าวเพิ่มเติม อีกทั้งยังเข้าร่วมโครงการนวดแผนไทยซึ่งเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อเป็นอีกทางเลือกในการรักษาพยาบาล โดยจะมีการนวดแผนโบราณให้กับผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุที่มีความต้องการ

6) ศาลาพักผ่อน มี 4 แห่ง

ภาพที่ 4.11 ศาลาพักผ่อนภายในบริเวณพื้นที่ศึกษา

ศาลาพักผ่อน ภายในพื้นที่มีทั้งสิ้น 4 แห่ง เป็นศาลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมประเภทพบปะ/ พุดคุย และอ่านหนังสือต่างๆ โดยจะอยู่ในบริเวณแหล่งที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งศาลา 2 แห่ง ตั้งอยู่ภายในพื้นที่หมู่ 6 ส่วนหมู่ 4 จะใช้ศาลาภายในพื้นที่วัดทำอัฐเป็นพื้นที่นั่งเล่นพักผ่อน และจากการลงพื้นที่ พบว่า ศาลาที่มีอยู่นั้นมีสภาพที่ค่อนข้างทรุดโทรม อาจด้วยเพราะการขาดการดูแลและไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงจึงทำให้ไม่มีผู้ซ่อมแซม และสภาพแวดล้อมโดยรอบศาลายังไม่ค่อยมีต้นไม้ให้ร่มเงาและแสงไฟส่องสว่างในเวลากลางคืน จึงอาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้เข้าใช้และผู้สูงอายุได้ ดังนั้น ทางหมู่บ้านและ อบต.ควรเร่งเข้ามาปรับปรุงศาลาให้เกิดความเหมาะสม เพราะความถี่ในการเข้าใช้ของคนในชุมชนมีมากจึงควรได้รับการซ่อมแซม

7) สวนสาธารณะ/ลานเอนกประสงค์/สถานที่ออกกำลังกาย มี 4 แห่ง

สาธารณูปการประเภทนี้เป็นกลุ่มที่ผู้สูงอายุมักเข้าใช้บ่อยครั้ง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งมีทั้งหมด 4 แห่ง โดยกระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ ได้แก่ บริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่ 4, ลานออกกำลังกายข้างบ้านประธาน หมู่ 6, ลานบริเวณโรงเรียนวัดทำอัฐ และบริเวณลานเบตองตรงข้ามสถานีอนามัยท่างาม ซึ่งทั้ง 4 แห่ง จะมีผู้เข้าใช้ปริมาณแตกต่างกัน โดยบริเวณลานออกกำลังกายข้างบ้านประธาน หมู่ 6 และบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่ 4 จะมีผู้เข้าใช้งาน

บ่อยครั้งและมากกว่าบริเวณอื่นๆ แต่จากการลงสำรวจพื้นที่ พบว่า ควรมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเพิ่มอุปกรณ์ออกกำลังกายที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุเข้าไป เพราะบริเวณโดยรอบยังมีสภาพที่เสื่อมโทรมอาจด้วยปัญหาน้ำท่วมและขาดผู้ดูแล จึงทำให้ผู้สูงอายุอาจเกิดอันตรายได้ง่ายจากสภาพแวดล้อมและอุปกรณ์ออกกำลังกายที่ไม่เหมาะสม ซึ่งอุปกรณ์ออกกำลังกายส่วนใหญ่จะเป็นประเภทที่ต้องใช้กำลังมาก รวมทั้งพื้นผิวทางก็มีสภาพขรุขระและแตกร้าว ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

ภาพที่ 4.12 สวนสาธารณะ/ลานเอนกประสงค์/สถานที่ออกกำลังกาย ภายในพื้นที่ศึกษา

- 8) สถานีบริการน้ำมันและร้านซ่อมรถ มี 2 แห่ง ได้แก่
- สถานีบริการน้ำมันศาลเท็ก 1 แห่ง
  - ร้านซ่อมรถ 1 แห่ง บริเวณหมู่ 6

ภาพที่ 4.13 สถานีบริการน้ำมันและร้านซ่อมรถภายในพื้นที่ศึกษา

4.6 ลักษณะการคมนาคมขนส่งและการสัญจรของพื้นที่ศึกษา

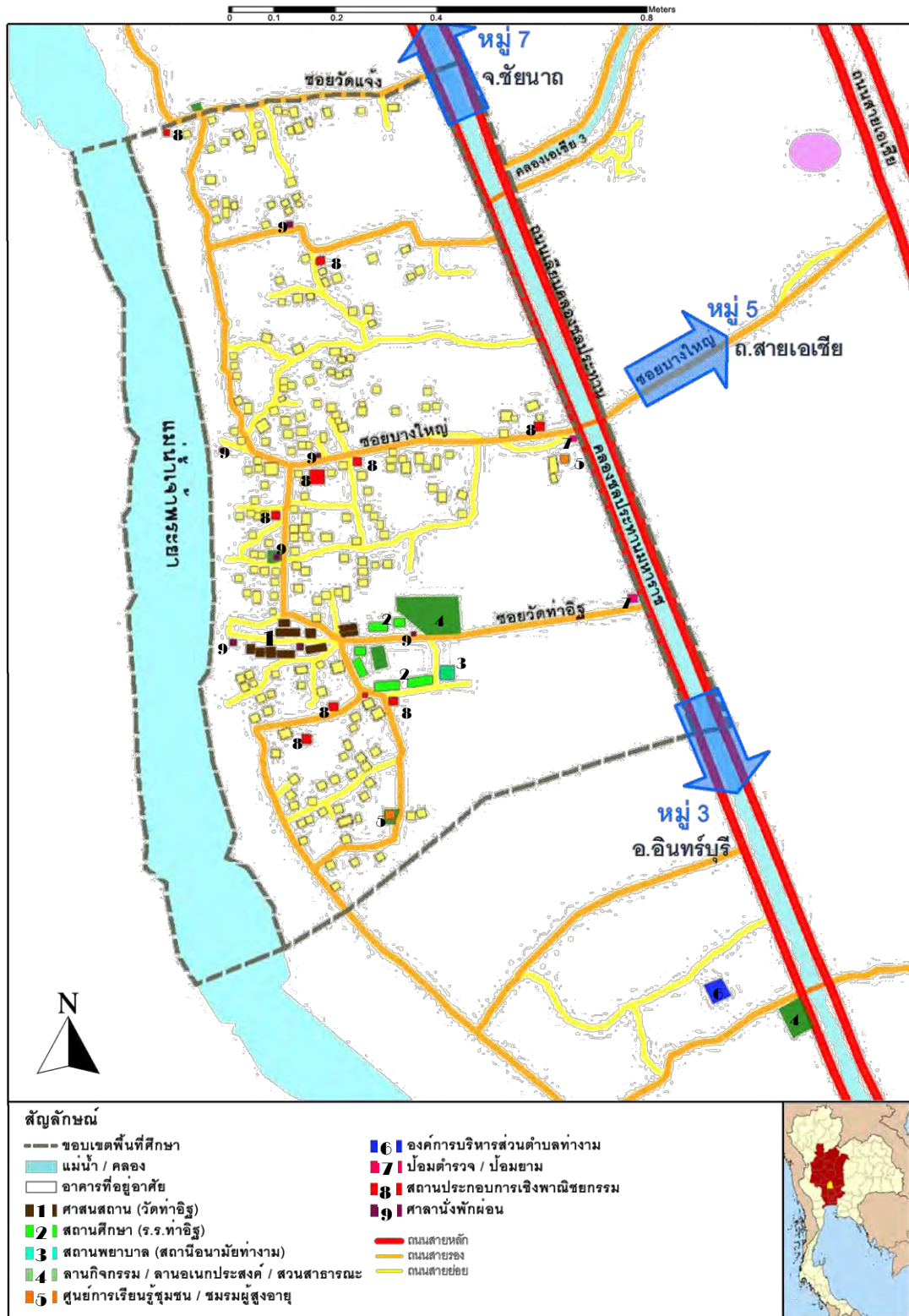
4.6.1 ลักษณะโครงข่ายถนน

ลักษณะการคมนาคมขนส่งของพื้นที่ศึกษาจากการลงสำรวจ พบว่า โครงข่ายถนนมีการแบ่งเป็นลำดับศักดิ์ตามความสำคัญของการใช้งานและศักยภาพของการเข้าถึงได้เป็น 3 ประเภท (ดังแผนที่ 4.2) ได้แก่

1) **ถนนสายหลัก** เป็นถนนที่มีการเชื่อมต่อกับพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งเป็นถนนที่มีศักยภาพในการเข้าถึงมากที่สุดภายในพื้นที่ อีกทั้งยังมีปริมาณการสัญจรมากที่สุดด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่ ถนนเลียบคลองชลประทานมหาพรต (ถนนทางหลวงชนบท นว.4033) โดยจะเป็นถนนที่ตัดผ่านสถานที่สำคัญของพื้นที่ศึกษาหลายแห่ง เช่น อบต.ท่างาม, สถานีอนามัยท่างาม, สน.ตำรวจ, ศูนย์รวมกลุ่มอาชีพ หมู่ 6 และปั้มน้ำมัน อีกทั้งประเภทยานพาหนะที่มีการสัญจรผ่านก็มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากถนนประเภทอื่นๆ และถนนสายหลักจะมีการเชื่อมต่อกับถนนสายรองของภายในพื้นที่เพื่อมุ่งเข้าสู่ย่านชุมชน เช่น ถนนหลังวัดท่าอิฐ, ถนนบางใหญ่ และถนนวัดแจ้ง โดยจะมีการเข้าใช้และปริมาณการสัญจรน้อยกว่าถนนในประเภทหลัก

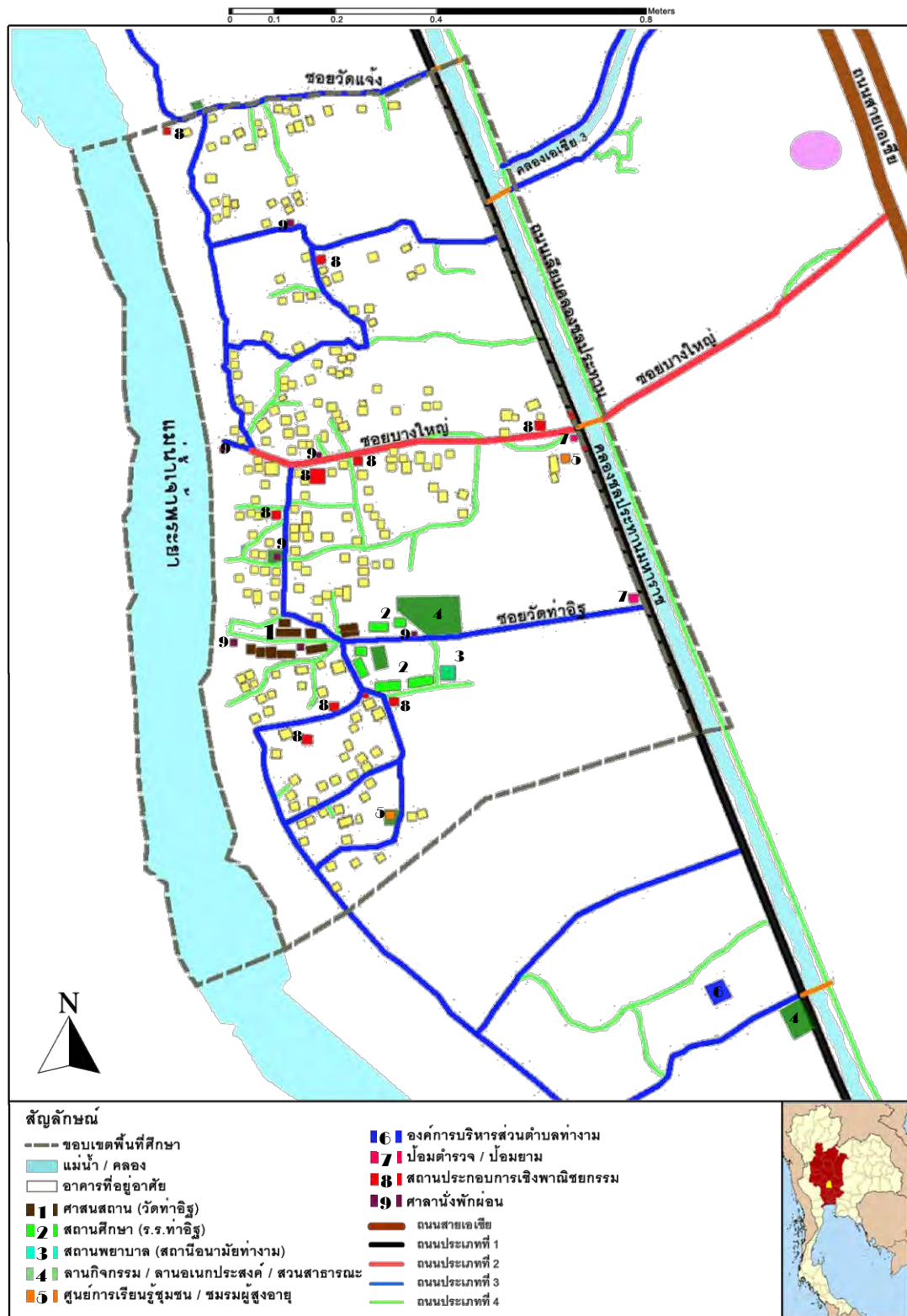
2) **ถนนสายรอง** เป็นถนนที่มีลักษณะเป็น Loop วนรอบพื้นที่ศึกษาซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายหลักและถนนสายย่อย โดยในพื้นที่มีถนนประเภทนี้อยู่หลายเส้น ได้แก่ ถนนหลังวัดท่าอิฐ, ถนนบางใหญ่, ถนนวัดแจ้ง และถนนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งถนนทั้ง 4 เส้นเป็นถนนที่มีความสำคัญต่อพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะเป็นถนนที่สามารถเชื่อมต่อกับชุมชนข้างเคียงได้ โดยเฉพาะเส้นถนนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยาจะมีผู้ใช้จำนวนมาก เพราะเป็นถนนที่เชื่อมต่อดังหมู่ 1 ถึง หมู่ 11 แต่ผู้ใช้จะเป็นเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ภายในตำบลท่างามที่รู้จักเส้นทางเป็นอย่างดี และถนนสายรองนี้จะตัดผ่านสถานที่สำคัญของพื้นที่ศึกษาจำนวนมาก เช่น วัดท่าอิฐ, โรงเรียนวัดท่าอิฐ, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่ 4, สวนสาธารณะ/ลานออกกำลังกาย ร้านค้าและศาลากิจกรรมหลายแห่ง โดยพาหนะที่ใช้สัญจรภายในพื้นที่จะไม่มีประเภทรถบรรทุกและรถทัวร์ผ่านเข้ามาเพราะเป็นย่านชุมชนและไม่ใช้เส้นทางสัญจรหลัก

3) **ถนนสายย่อย** เป็นถนนที่เชื่อมต่อมาจากถนนสายรอง โดยจะเป็นเส้นทางที่ใช้เข้าสู่ที่อยู่อาศัยโดยตรง ซึ่งปริมาณการสัญจรและการเข้าถึงจะน้อยกว่าถนน 2 ประเภทแรก อีกทั้งประเภทยานพาหนะส่วนใหญ่ก็จะมีเพียงรถเล็ก เช่น การเดิน จักรยาน และจักรยานยนต์ โดยจะมีการใช้รถยนต์เพียงเล็กน้อย

แผนที่ 4.2 แสดงลักษณะโครงข่ายถนนภายในพื้นที่ศึกษา

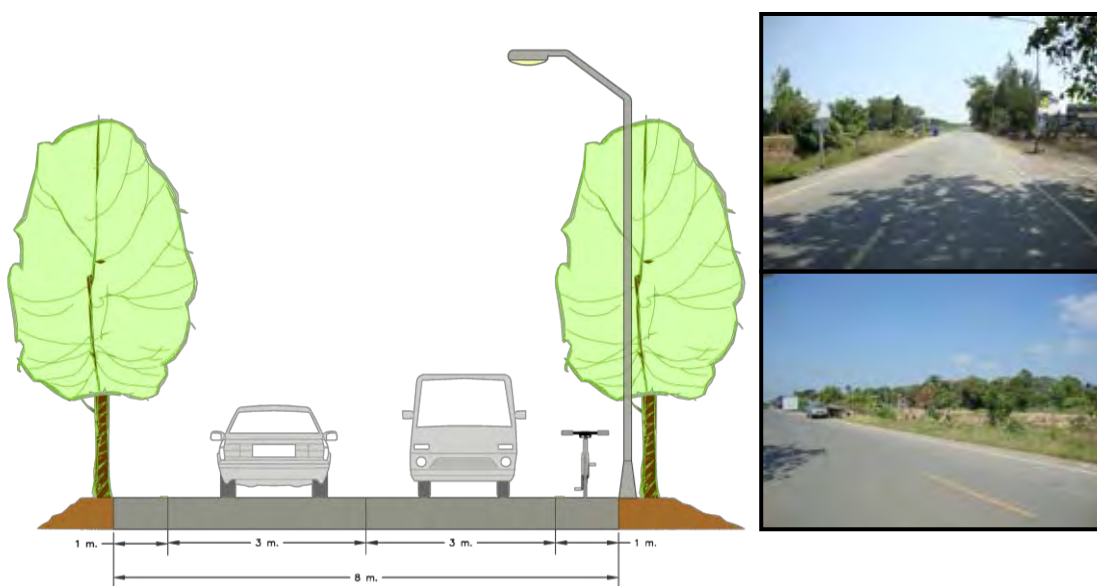
แผนที่ 4.3 แสดงลักษณะประเภทถนนในการสำรวจภายในพื้นที่ศึกษา

4.6.2 ลักษณะการสัญจรของพื้นที่ศึกษา

ลักษณะการสัญจรของพื้นที่ศึกษาจากการลงสำรวจ พบว่า ส่วนใหญ่เส้นทางการสัญจรภายในเป็นถนนที่มีคุณภาพค่อนข้างดี คือ ปูด้วยวัสดุคอนกรีตเสริมเหล็ก และมีเพียงเส้นทางเดียวที่ปูด้วยลูกรัง คือ บริเวณวัดท่าอิฐ ซึ่งเหตุที่ภายในพื้นที่ศึกษาเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเกือบหมดนั้น เพราะทางองค์การบริหารส่วนตำบลทำงานเล็งเห็นถึงความสำคัญของด้านคมนาคมเป็นอย่างมาก จึงได้ให้มีการปรับปรุงถนนจากเดิมที่เคยเป็นลูกรังมาเป็น คสล.ทั้งหมด แต่ก็มีบางแห่งที่มีลักษณะผิวถนนที่แตกพัง เพราะเนื่องจากปัญหาอุทกภัยที่ผ่านมา โดยจากการลงสำรวจทางผู้วิจัยสามารถแบ่งประเภทถนนตามขนาดเส้นทางการสัญจรได้เป็น 4 ประเภท (แผนที่ 4.3) ดังนี้

- 1) **ถนนประเภทที่ 1** มีเขตทางกว้าง 8 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร และมีช่องจราจรสำหรับจักรยาน/จักรยานยนต์ทั้ง 2 ช่องจราจร ผิวจราจรปูด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีเพียง 1 เส้นทาง คือ ถนนเลียบบคลองชลประทานมหาราช โดยเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ศึกษา ซึ่งริมถนนสายนี้จะมีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาและเสาไฟทางค่อยให้แสงสว่างในยามค่ำคืน

ภาพที่ 4.14 ถนนประเภทที่ 1 ภายในพื้นที่ศึกษา

- 2) **ถนนประเภทที่ 2** มีเขตทางกว้าง 5 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ผิวจราจรปูด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่มีไหล่ทาง ซึ่งเป็นประเภทถนนที่พบบริเวณทางเข้า อบต.ท่างามเก่า โดยจะมีขนาดใหญ่กว่าเส้นถนนทางเข้าชุมชนอื่นๆ โดยมีเพียงเส้นเดียว คือ ถนนซอยบางใหญ่ โดยสองข้างทางจะมีเสาไฟแต่จะไม่มีไฟให้แสงสว่างตามทางและ

ต้นไม้ที่ให้ร่มเงา ซึ่งต้นไม้ให้ร่มเงาจะอาศัยที่ยืนลำโพงออกมาจากตัวบ้านของคนภายในชุมชน

- 3) **ถนนประเภทที่ 3** มีเขตทางกว้าง 4 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ผิวจราจรปูด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่มีไหล่ทาง เป็นประเภทถนนที่มีมากที่สุด โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตรงบริเวณริมทาง จะมีถนนเส้นหนึ่งบริเวณหน้าบ้านประชาชนหมู่บ้าน หมู่ 6 ที่มีรางระบายน้ำอยู่ด้านข้าง แต่จะไม่มีต้นไม้ให้ร่มเงา ซึ่งอีกประเภทหนึ่งจะไม่มีที่ระบายน้ำ แต่มีเสาไฟให้แสงสว่างและต้นไม้ให้ร่มเงา ซึ่งได้แก่ ถนนซอยวัดท่าอิฐ, ถนนซอยวัดแจ้ง ถนนโดยรอบหมู่ 4 และถนนเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา

ภาพที่ 4.15 ถนนประเภทที่ 2 ภายในพื้นที่ศึกษา

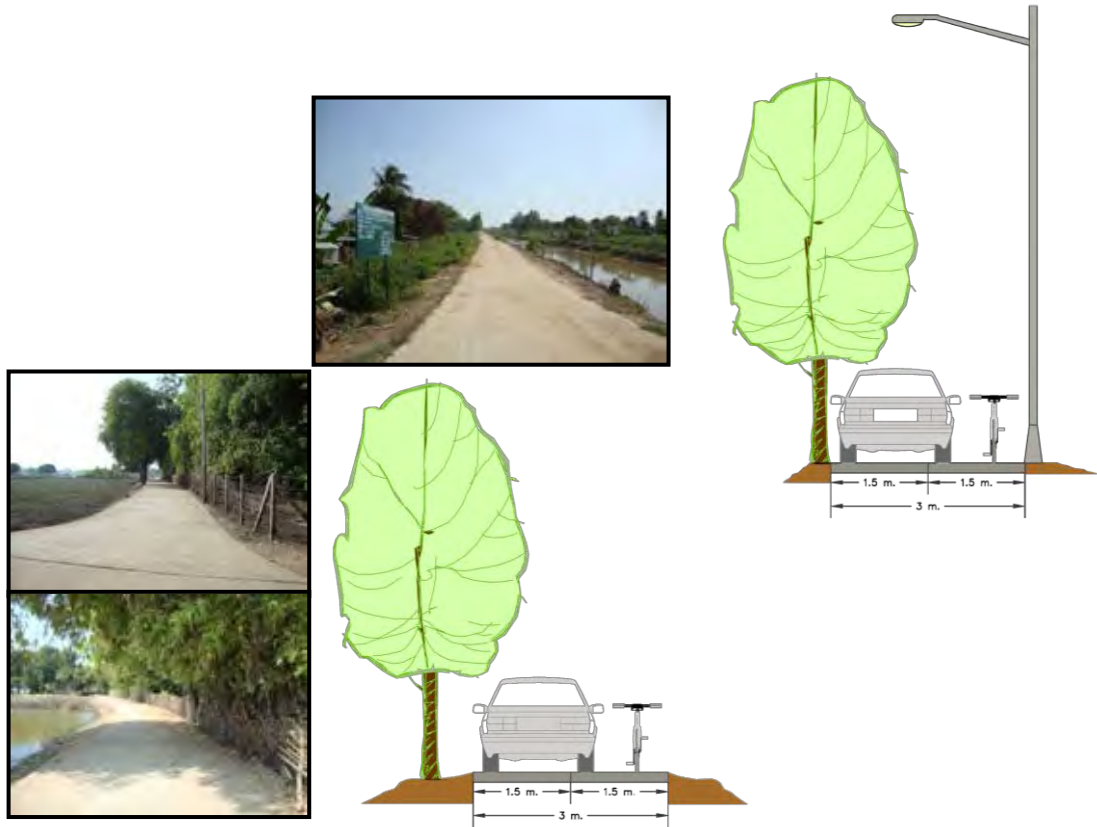
ภาพที่ 4.16 ถนนประเภทที่ 3 (แบบที่ 1) หน้าบ้านผู้ใหญ่ หมู่ 6 ภายในพื้นที่ศึกษา

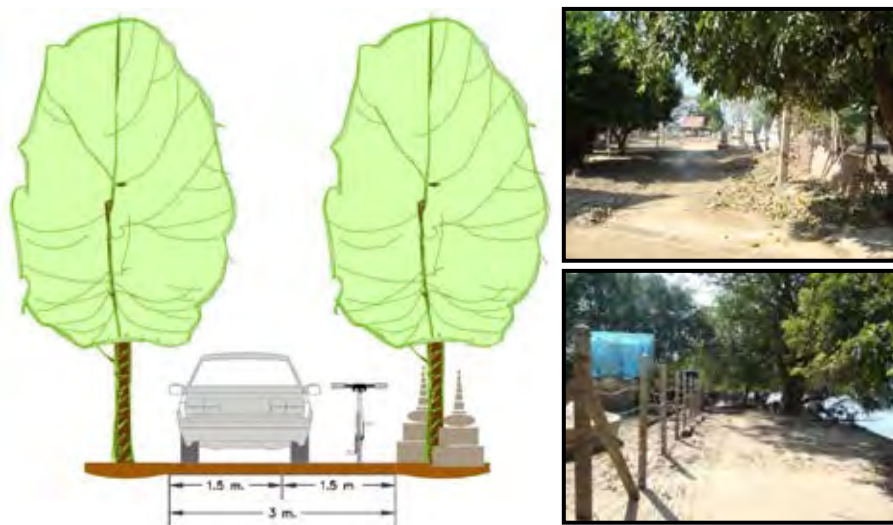
ภาพที่ 4.17 ถนนประเภทที่ 3 (แบบที่ 2) ภายในพื้นที่ศึกษา

- 4) **ถนนประเภทที่ 4** มีเขตทางกว้าง 3 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างที่ผิวจราจร โดยประเภทที่ 1 จะเป็นผิวจราจรเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่มีไหล่ทาง ริมทางจะมีต้นไม้ให้ร่มเงาและมีเสาไฟให้แสงสว่างบ้างบางจุด ซึ่งจะพบเห็นบริเวณถนนเลียบคลองชลประทานมหาวิทยาลัยราชสายนอก และถนนสายแยกจากซอยบางใหญ่ ถนนประเภทที่ 2 ผิวจราจรเป็นลูกรัง ริมถนนไม่มีไฟให้แสง

สว่างและไม่มีรางระบายน้ำจะมีเพียงต้นไม้ให้ร่มเงา ซึ่งมีสภาพถนนโดยรวมค่อนข้างทรุดโทรมมาก โดยภายในพื้นที่มีถนนประเภทนี้เพียงเส้นเดียวคือ ถนนบริเวณโดยรอบวัดท่าอิฐ

ภาพที่ 4.18 ถนนประเภทที่ 4 (แบบที่ 1) ภายในพื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 4.19 ถนนประเภทที่ 4 (แบบที่ 2) ภายในพื้นที่ศึกษา

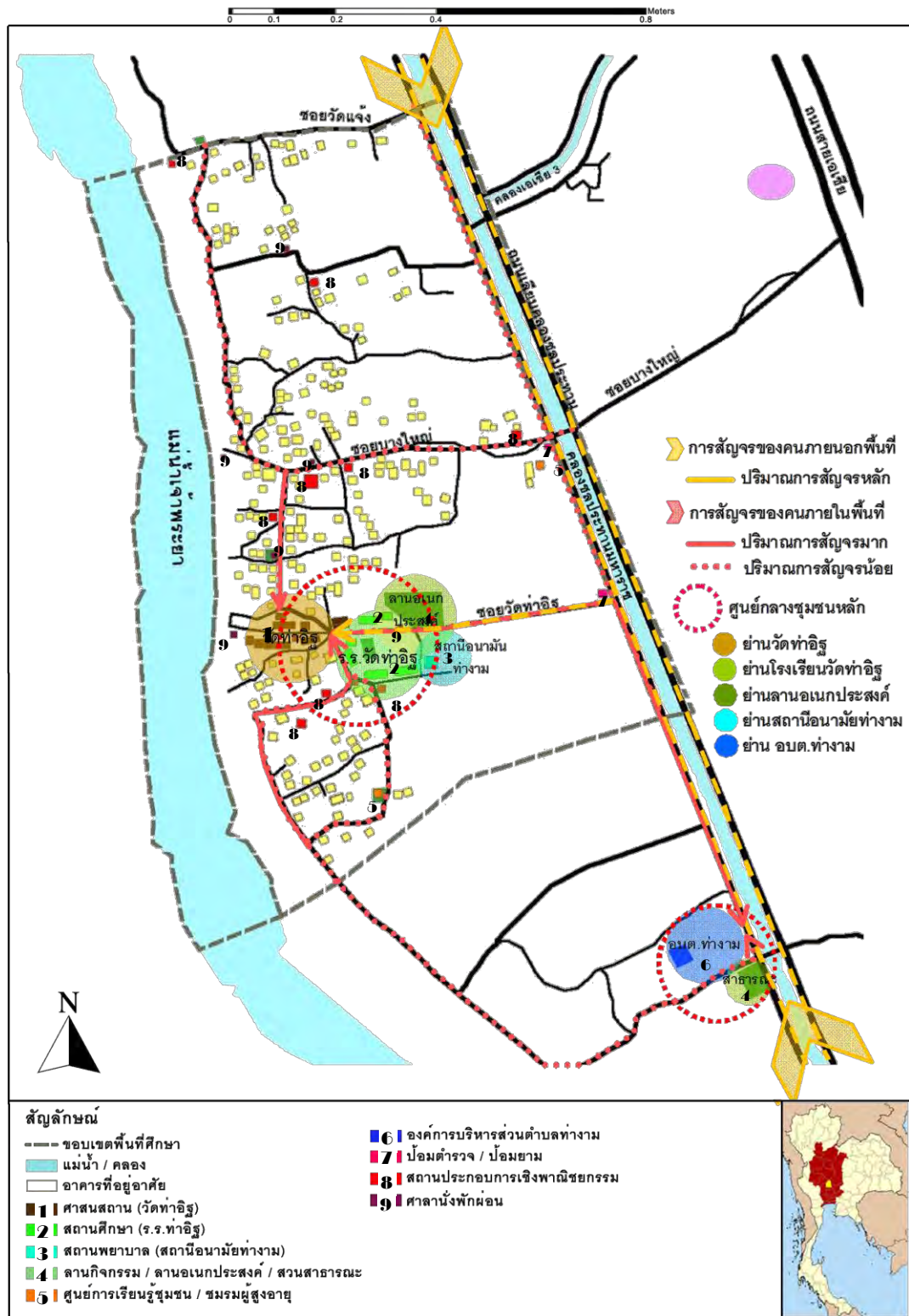
4.6.3 ปริมาณการใช้เส้นทางสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน

จากที่ได้มีการกล่าวถึงศูนย์กลางชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ไปแล้วในบทก่อน ซึ่งเมื่อดูถึงปริมาณการเข้าใช้เส้นทางและการเข้าถึงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ วัดท่าอิฐ, สถานีอนามัยท่างาม, โรงเรียนวัดท่าอิฐ สวนสาธารณะ/ลานเอนกประสงค์ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามใหม่ โดยจากการลงสำรวจพื้นที่ทำให้ทราบถึงปริมาณการสัญจรของคนภายในพื้นที่ศึกษาไปยังศูนย์กลางชุมชน ซึ่งศูนย์กลางชุมชนหลักประกอบด้วย

- 1) **วัดท่าอิฐ** ตั้งอยู่ตรงกลางของพื้นที่ศึกษาโดยเป็นตัวเชื่อมระหว่างหมู่ 4 และหมู่ 6 ซึ่งมีทางเข้าสู่วัดท่าอิฐ 3 ทาง ซึ่งมี 2 ทางที่มีปริมาณการเข้าใช้มากที่สุดคือ ทางด้านทิศเหนือเป็นการเข้าใช้ของคนภายในหมู่ 6 และทางด้านทิศใต้เป็นทางเข้าใช้ของคนภายในหมู่ 4 ส่วนทางเข้าวัดท่าอิฐทางด้านถนนสายหลัก (ถนนเลียบบคลองชลประทานมหาราช) จะมีการเข้าใช้มากของบุคคลภายนอกพื้นที่เพื่อมุ่งตรงเข้าวัดท่าอิฐโดยตรง โดยจะเห็นได้ว่าจากที่กล่าวมาวัดท่าอิฐเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเข้าถึงสูงมาก และยานพาหนะก็มีความหลากหลายประเภท
- 2) **โรงเรียนวัดท่าอิฐ** ตั้งอยู่ติดกับวัดท่าอิฐ เป็นโรงเรียนประจำตำบลท่างาม และมีผู้สูงอายุรวมทั้งบุคคลทั่วไปเข้าใช้พื้นที่จำนวนมาก โดยเฉพาะลานออกกำลังกายและศาลาพักผ่อน ซึ่งมีทางเข้า 2 ทาง ซึ่งทางเข้าที่มีปริมาณมากที่สุดคือ ทางด้านข้างโรงเรียนทางทิศตะวันตก โดยจะเป็นทางที่ทั้ง 2 หมู่บ้านมาส่งบุตร/หลานและมาออกกำลังกาย ส่วนของผู้ใช้งานที่อยู่ภายนอกพื้นที่หรืออยู่หมู่ข้างเคียงจะใช้เส้นทางทางเข้าหลักที่เชื่อมต่อกับถนนชลประทานมหาราช ซึ่งจะเข้าทางทิศตะวันออกของโรงเรียน
- 3) **สถานีอนามัยท่างาม** ตั้งอยู่ติดโรงเรียนวัดท่าอิฐ ซึ่งเป็นสถานีอนามัยที่มีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยจะเป็นในรูปแบบของการตรวจโรคต่างๆ ประจำเดือน โดยทางเข้าหลักจะอยู่ที่ถนนซอยวัดท่าอิฐ ซึ่งถ้าเป็นคนภายในพื้นที่จะมีปริมาณการเข้าใช้ถนนเส้นเลียบบแม่เจ้าพระยาแล้วออกบริเวณข้างวัดท่าอิฐเพื่อเข้าสู่สถานีอนามัยท่างามตะวันตก ส่วนอีกเส้นทางจะเป็นเส้นทางที่มีปริมาณการเข้าใช้มากของคนภายนอกพื้นที่โดยเฉพาะหมู่ข้างเคียง ซึ่งจะเข้าทางเส้นเลียบบคลองชลประทานมหาราชแล้วเข้าสู่วัดท่าอิฐทางทิศตะวันออก โดยถือเป็นสถานที่ที่มีการเข้าใช้งานของคนภายในตำบลท่างามเป็นจำนวนมาก

- 4) **ลานอเนกประสงค์** เป็นลานเบตองเก่า ซึ่งใช้ในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุและกำลังดำเนินการปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ โดยตั้งอยู่ตรงข้ามสถานีอนามัยท่างาม ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ 2 เส้นทางเช่นเดียวกับการเข้าถึงสถานีอนามัย แต่ปริมาณการเข้าใช้น้อยกว่าสถานที่ที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าใช้จะมีเพียงผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่เท่านั้น
- 5) **องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม (ใหม่)** ตั้งอยู่บริเวณ หมู่ 3 ห่างจากพื้นที่ศึกษา ประมาณ 300 เมตร โดยเป็นพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุเข้าใช้อยู่เสมอ โดยสามารถเข้าถึงได้ 2 เส้นทาง โดยเส้นทางที่มีปริมาณการสัญจรมากที่สุดจะเป็นถนนเลียบบคลองชลประทานมหาธาตุ ซึ่งคนภายในพื้นที่ก็จะใช้เส้นทางนี้เป็นหลักด้วยเช่นกัน และมีศักยภาพในการเข้าถึงมากที่สุดด้วยเช่นกัน ส่วนอีกเส้นทางเป็นถนนเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา โดยคนที่อาศัยอยู่ในหมู่ 6 จะต้องวิ่งตรงเลียบบแม่น้ำและมาออกบริเวณซอยข้าง อบต.ท่างาม โดยจะมีปริมาณการเข้าใช้น้อยกว่าเส้นแรก เพราะถนนซอยข้าง อบต.มีความอันตรายและแคบมากกว่าถนนสายหลักที่ได้กล่าวไป

แผนที่ 4.4 แสดงปริมาณการใช้เส้นทางสัญจรและการเข้าถึงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ศึกษา

4.7 แผน นโยบายและยุทธศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

องค์การบริหารส่วนตำบลท่างามได้ดำเนินการวางแผนและนโยบายทางด้านผู้สูงอายุที่สอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ของจังหวัดสิงห์บุรีในข้อที่ 2 คือ การพัฒนาคุณภาพและทุนทางสังคม โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามนั้นได้จัดทำโครงการที่สอดคล้องต่อประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งมีแผนงานทางด้านผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2553 – 2556 โดยทาง อบต.ได้มีการเสนองบประมาณทางด้านผู้สูงอายุทุกปี ซึ่งในปัจจุบัน ช่วง 2555 – 2556 ได้มีการยื่นของบประมาณในแต่ละประเด็นแต่บางโครงการก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอความคิดเห็นในส่วนของรายละเอียดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุต่อ อบต.เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการที่จะดำเนินการตามงบประมาณที่ได้ตั้งไว้ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยจากที่ได้กล่าวมาแผนพัฒนาที่ทาง อบต.ได้ทำการยื่นขอประมาณมีดังต่อไปนี้

- โครงการภายใน 1 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2554 - 2555)
  - โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
  - โครงการขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมาย งบประมาณ 90,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กพข./สนง./สท.)
  - โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ งบประมาณ 1,500,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการพัฒนาตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (พื้นที่ติดตามต้นแบบ) งบประมาณ 250,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการเตรียมความพร้อมการดำเนินงานศาลาสร้างสุขผู้สูงอายุ (ศูนย์อเนกประสงค์ผู้สูงอายุ) ต.ท่างาม งบประมาณ 129,800 บาท (โดยการสนับสนุน : กองทุน กสจ.และอบต.ท่างาม)
  - โครงการฝึกอบรมอาชีพสร้างชีวิตใหม่ ให้แก่สตรีและครอบครัว ต.ท่างาม (208 วัน) งบประมาณ 550,000 บาท (โดยการสนับสนุน : กรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ)
  - โครงการ ๓ ส. สร้างสุขสู่ผู้ประสบอุทกภัยด้วยใจ พม.

- โครงการแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ : พัฒนาพื้นที่ต้นแบบและปัจจัยสำคัญ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (โดยการสนับสนุน : สสส./มส.ผส.)
- โครงการภายใน 1 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2555 - 2556)
  - โครงการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
  - โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาสังคมด้วยชุมชนแบบบูรณาการงบประมาณ 1,980,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)
  - โครงการก่อสร้างศูนย์บริการชุมชนและสร้างสุขทางสังคมแบบมีส่วนร่วม ต.ท่างาม งบประมาณ 2,500,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)
  - โครงการลานเอนกประสงค์และปรับปรุงสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หมู่ 6 ต.ท่างาม งบประมาณ 1,980,000 บาท (โดยการสนับสนุน : อ.อินทร์บุรี)

4.8 การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา

จากการศึกษาพื้นที่ที่ได้กล่าวไปข้างต้น นำมาสู่การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา โดยทางผู้วิจัยจะใช้รูปแบบการวิเคราะห์แบบ SWOT เพื่อให้เห็นรายละเอียดที่ชัดเจนในแต่ละด้าน ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ศึกษา โดยในการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่หรือ SWOT ถือเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากสามารถนำมาใช้ในการออกแบบหรือดูถึงสิ่งที่เหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้ กล่าวคือ เพื่อนำมาเป็นตัวช่วยหรือเครื่องมือที่นำมาใช้ในการสร้างแผนและนโยบายในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป โดยรายละเอียดของการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่หรือ SWOT มีดังต่อไปนี้

1) จุดแข็ง (S : Strength)

- สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ อุดมสมบูรณ์ ระบบการชลประทานทั่วถึง เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ทำให้สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดี
- มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพื้นฐานที่ทั่วถึง และกระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่ที่เหมาะสม ซึ่งเพียงพอต่อการเข้าใช้งานของกลุ่มผู้สูงอายุ

- มีศูนย์กลางชุมชนจำนวนมากและกระจายตัวอยู่ภายในพื้นที่ซึ่งเป็นที่รวมกลุ่มของผู้สูงอายุในการทำกิจกรรม ได้แก่ วัดท่าอิฐ, สถานีอนามัยตำบลท่างาม, ลานอเนกประสงค์ (ชมรมผู้สูงอายุเก่า), ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างามเก่า (ที่รวมกลุ่มอาชีพ)
- มีเส้นทางการสัญจรที่ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก อีกทั้งปริมาณและความถี่ของการสัญจรก็มีไม่มากนัก ทำให้ช่วยลดอุบัติเหตุจากการเดินทางได้เป็นอย่างดี
- พื้นที่ศึกษาเป็นบริเวณที่มีถนนสายหลักระดับอำเภอตัดผ่าน ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวก รวมทั้งสภาพถนนสายหลักของพื้นที่ก็มีคุณภาพที่ดีและแข็งแรง

- กลุ่มผู้สูงอายุมีความเข้มแข็งและมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กลุ่มฝึกอาชีพ กลุ่มวงเดือนลำดวน (รวมกลุ่มทำกิจกรรม) ชมรมผู้สูงอายุในแต่ละหมู่บ้าน

เป็นต้น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่จะทำให้การขับเคลื่อนหรือช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่
ภายในพื้นที่เป็นได้อย่างสะดวกและประสบความสำเร็จได้ง่าย

- ในการทำกิจกรรมของแต่ละพื้นที่จะมีการใช้งานที่สม่ำเสมอและมีช่วงเวลา
ที่แน่นอน โดยในกลุ่มผู้สูงอายุจะมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในลักษณะกันเดียวกัน
คือ มีช่วงเวลาและการเข้าใช้พื้นที่ที่แน่นอน ดังนั้นจึงงานต่อการจัดการพื้นที่ใน
ย่านที่การศึกษา

2) จุดอ่อน (W : Weakness)

- กลุ่มผู้สูงอายุบางส่วนต้องอยู่ตามลำพังหรืออาศัยกับผู้สูงอายุด้วยกัน ทำให้ไม่มีผู้ดูแล โดยบุตร หลานและญาติบางรายก็ไม่ได้ส่งค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการที่จะใช้จ่ายต่อเดือน

- สาธารณูปโภคและสาธารณูปการยังขาดการดูแลรักษาที่เหมาะสม อีกทั้งสิ่งแวดล้อมก็มีความเสื่อมโทรม ไม่เหมาะต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ
  - สวนสาธารณะและลานอเนกประสงค์บางแห่งเสื่อมโทรมและไม่เหมาะต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ
  - ศาสนสถานเป็นแหล่งทำกิจกรรมของผู้สูงอายุแต่ไม่ได้รับการปรับปรุงการเข้าใช้ที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีบางจุดที่ยากต่อการเข้าถึง
  - ชมรมผู้สูงอายุที่ตั้งขึ้นยังอยู่ห่างไกลและยากต่อการเข้าถึง อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกภายในก็ยังไม่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งวัตถุประสงค์ของชมรมเพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใช้ ดังนั้นจึงควรมีบริการในระบบขนส่งสาธารณะและปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ
  - ศาลาที่นั่งพักผ่อนส่วนใหญ่ ยังมีสภาพทรุดโทรมและระยะห่างของศาลายังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุ

- เสไฟฟ้าทางให้แสงสว่างตามถนนและย่านที่อยู่อาศัยยังมีไม่เพียงพอ โดยบางแห่งเป็นพื้นที่อับแสง จึงเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายได้ง่าย
- พื้นที่สาธารณะเกือบทุกแห่งขาดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ เช่น รววจับ ทางลาด ห้องน้ำ พื้นลาดแข็งที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์และเอื้อต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ
- ในหลายพื้นที่ยังขาดต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณทางเดินและจุดที่ทำกิจกรรม
- ไม่มีระบบขนส่งมวลชนหรือรถโดยสารสาธารณะบริการสำหรับผู้สูงอายุที่จะออกไปภายนอกพื้นที่ที่อยู่อาศัย
- บางพื้นที่ยังขาดความชัดเจนในการทำกิจกรรม เกิดการทับซ้อนของช่วงเวลาทำกิจกรรมและขาดการใช้งานให้เกิดประโยชน์

- ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีรั้วที่แสดงถึงขอบเขตที่ชัดเจน แต่ในทางกลับกันก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่เชื่อมโยงของพื้นที่เปิดโล่ง ซึ่งด้วยวิถีชีวิตของชนบทควรจะแสดงออกถึงความสัมพันธ์ทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงจิตใจ

- ในพื้นที่ขาดผู้เชี่ยวชาญและผู้มีความรู้ที่แท้จริงเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะในส่วนของพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุหรือต่อคนทุกวัย ทำให้พื้นที่สาธารณะที่ได้รับการปรับปรุงจึงไม่เกิดประสิทธิผลอย่างที่ได้วางไว้ และไม่ตอบสนองต่อกลุ่มผู้เข้าใช้งานจริง

3) โอกาส (O : Opportunity)

- มีโครงการของรัฐและหน่วยงานให้ความสำคัญต่อพื้นที่ในด้านผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นโครงการระดับประเทศ โดยถือเป็นโอกาสให้พื้นที่เกิดการพัฒนาดังกล่าว และทำให้ อบต. มีงบประมาณที่จะมาทำการสนับสนุนโครงการสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่

- ด้วยพื้นที่ยังมีที่ว่างและพื้นที่รกร้างอยู่มาก ทำให้สามารถที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงให้เป็นพื้นที่สาธารณะให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มคนทุกวัยได้ ซึ่งถือว่าพื้นที่มีศักยภาพที่จะนำมาพัฒนาได้เป็นอย่างดี อีกทั้งพื้นที่ว่างส่วนใหญ่ก็อยู่กับหน่วยงานของรัฐและสำนักงานของ อบต.

- เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีการรวมกลุ่มอาชีพเกี่ยวกับพืชผลทางการเกษตรจำนวนมาก ทำให้การส่งเสริมอาชีพเป็นไปได้ง่ายและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี
- ด้วยความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุในระดับจังหวัดและระดับตำบล (ชมรมผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่ม วงเดือนรำดวล) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ทำให้เป็นที่สนใจต่อคนภายนอกที่จะเข้ามาให้การสนับสนุนชมรมดังกล่าว และด้วยความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุทำให้การพัฒนาเป็นไปได้ง่ายและอาจเกิดศักยภาพในการพัฒนาได้เป็นอย่างมาก

4) ภัยคุกคาม (T : Threat)

- เนื่องด้วยพื้นที่เป็นพื้นที่ที่อยู่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองย่อยตัดผ่านพื้นที่ทำให้เกิดภัยธรรมชาติได้ง่ายโดยเฉพาะอุทกภัย ซึ่งในช่วงปีที่ผ่านมาเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ ทำให้พื้นที่ศึกษาเกิดปัญหาน้ำท่วมกินเป็นบริเวณกว้าง ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดภัยอันตรายต่อคนในพื้นที่จำนวนมาก อีกทั้งสภาพพื้นที่ก็เกิดความเสื่อมโทรมลงและการโครงการพัฒนาพื้นที่ที่จะดำเนินการก็เลื่อนระยะเวลาลงไป ทำให้ถือเป็นภัยคุกคามครั้งใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ศึกษา

- งบประมาณที่ได้รับในบางโครงการไม่เพียงพอต่อการนำไปปฏิบัติให้เกิดความสมบูรณ์ได้ จึงทำให้หลายโครงการที่เกิดขึ้นไม่ได้ตอบสนองและบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง เช่น งบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ จำนวนเงิน 15,000 บาท/แห่ง จากหน่วยงานศูนย์พัฒนาที่ 63 จ.สิงห์บุรี ซึ่งจากการสอบถาม อบต.พบว่า เป็นงบประมาณที่ไม่สามารถปรับปรุงให้ตอบสนองได้จริง
- การสัญจรในบางช่วงเวลาจะมีการเดินทางของรถบรรทุกที่ใช้เส้นทางนี้เป็นทางผ่านในการขนส่งของทำให้ส่งผลต่อความทรมานของผิวจราจร
- ปบ่อยครั้งที่หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่างๆ เลือกพื้นที่ศึกษาเป็นที่ดำเนินการพัฒนาโครงการต่างๆ แต่ขาดการประสานความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างหน่วยงานกับหน่วยงาน และหน่วยงานกับประชาชน จึงทำให้โครงการที่ดำเนินการยากที่จะประสบความสำเร็จได้

สรุป

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งทางด้านลักษณะกายภาพ สังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน การคมนาคมขนส่ง รวมถึงแผนและนโยบายที่

เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นต่างๆ ของพื้นที่ เพื่อช่วยในการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุภายในพื้นที่ ได้ดังต่อไปนี้

- 1) ด้วยลักษณะภูมิประเทศและทรัพยากรทางธรรมชาติ ทำให้พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเอื้อต่อการประกอบอาชีพหลัก แต่ในทางกลับกันก็ส่งผลให้เกิดปัญหาอุทกภัยได้ง่ายอย่างเช่นในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นที่โดยรวมทำให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก
- 2) ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ 3 อันดับแรกจากการสำรวจ พบว่า ผู้สูงอายุจะอาศัยอยู่กับลูก/หลาน อาศัยอยู่กับคู่สมรส และอาศัยอยู่ตามลำพัง โดยผู้ดูแลส่วนใหญ่จะเป็นคู่สมรส เพราะเนื่องจากบุตรต้องออกไปทำงานและอาศัยอยู่ต่างถิ่น อีกทั้งยังมีในส่วนของผู้สูงอายุที่ต้องอยู่ตามลำพัง ซึ่งมีความน่าเป็นห่วงในการเคลื่อนย้ายเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จึงมีผู้ดูแลเป็นเพื่อนบ้านและอาสาสมัครภายในพื้นที่ และการเข้าใช้งานในพื้นที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบอยู่นอกสถานที่พักอาศัยในเวลาเย็นเพื่อทำการพบปะ/พูดคุยกับเพื่อน ระบายบ้านหรือบริเวณวัดเพื่อไปทำบุญ พักผ่อนเหนื่อยใจ ดังนั้น ด้วยการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุที่ต้องมีการออกนอกพื้นที่ที่อยู่อาศัยบ่อยครั้ง จึงควรมีการปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวที่มีการเข้าใช้หรือบริเวณสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในเวลาผู้สูงอายุเข้าใช้
- 3) การรวมกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก โดยจะมีการทำกิจกรรมร่วมกันบ่อยครั้ง เช่น การทำบุญ การพบปะ/พูดคุย การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งสถานที่รวมกลุ่มและพบปะ ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณวัดท่าอิฐ, สถานีอนามัยท่างาม, ลานอเนกประสงค์/ลานออกกำลังกาย ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และศาลานั่งพักผ่อน ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีกระดูกตัวของกิจกรรมจำนวนมาก อยู่บริเวณทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่ 4 และหมู่ 6 ซึ่งจะมีการเข้าใช้งานบ่อยครั้งจากการสัมภาษณ์
- 4) ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว ดังนั้นรายได้จึงมาจากเบี้ยยังชีพและบุตร/หลานส่งให้ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ต่อเดือนที่ค่อนข้างต่ำมาก ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ซึ่งค่าใช้จ่ายต่อเดือนก็ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ การใช้จ่ายในการไปทำบุญ/บริจาคทาน แต่เนื่องจากด้วยปัญหาอุทกภัยจึงทำให้ส่งผลต่อ

รายจ่ายในด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการยากที่ผู้สูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ จึงทำให้พบเห็นได้ว่า สภาพที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุมีสภาพทรุดโทรมและต้องการได้รับการปรับปรุงเป็นอย่างมาก

- 5) สภาพที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ได้ทุนสูง สภาพค่อนข้างทรุดโทรม ซึ่งอาจเกิดอันตรายได้ง่าย เพราะเนื่องจากสภาพบ้านและสภาพร่างกายที่อ่อนแอหลง โดยมีบันไดเป็นตัวเชื่อมต่อกับพื้นที่บริเวณลานหน้าบ้าน โดยรอบบ้านจะมีรั้วซึ่งเป็นส่วนที่แสดงถึงขอบเขตบ้านแต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะเข้าพูดคุยกับเพื่อนบ้านข้างเคียง ซึ่งการมีรั้วถือเป็นสิ่งกีดขวางและเพิ่มระยะทางในการสัญจรให้มากขึ้น ทำให้อาจเกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นหากบ้านผู้สูงอายุที่อยู่ในระแวกเดียวกันและมีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีควรมีการเชื่อมพื้นที่เข้าหากันโดยการเอารั้วออก เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงของผู้สูงอายุ โดยในพื้นที่มีบ้านผู้สูงอายุบางหลังที่ทำในรูปแบบลักษณะดังกล่าว เพื่อในยามเจ็บป่วยจะได้ช่วยเหลือกันทันเวลา
- 6) สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน จากการสำรวจและสอบถาม สามารถสรุปได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ ทั้งในแง่ของเกณฑ์ขั้นต่ำและสภาพจริงของพื้นที่ โดยส่วนใหญ่แล้วสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมและยังไม่ได้มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่ายเมื่อผู้สูงอายุเข้าใช้ โดยเฉพาะบริเวณลานอเนกประสงค์ที่ออกกำลังกาย และศาลานั่งพักผ่อน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ
- 7) เส้นทางในการสัญจรภายในพื้นที่ โดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่ายังขาดในส่วนของแสงไฟให้แสงสว่างและต้นไม้ริมทางที่ให้ร่มเงา ซึ่งในตอนพลบค่ำและตอนกลางคืนจะเป็นการยากมากที่ผู้สูงอายุจะออกมาเดินภายในพื้นที่ เพราะเนื่องจากด้วยปัญหาสายตาและแสงสว่างจากไฟของพื้นที่ที่ยังมีไม่มากนัก โดยยังมีหลายเส้นทางที่ยังไม่มีแสงไฟที่ได้กล่าวมา ในส่วนของต้นไม้ให้ร่มเงาในเวลากลางวัน ก็มีอยู่เพียงไม่กี่เส้นทาง โดยต้องอาศัยต้นไม้ที่ขึ้นล้าออกมาจากบ้านเรือนริมทางเพื่อให้ร่มเงาแทน
- 8) ในพื้นที่ศึกษาได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางแห่งที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุแล้ว แต่จากการลงตรวจก็พบว่ายังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งมีข้อผิดพลาดอยู่มาก โดยจากการสอบถามถึงปัญหาในการดำเนินการ พบว่าเนื่องจากบุคคลากรในพื้นที่และหน่วยงานไม่มีความรู้ในด้านผู้สูงอายุ จึงทำให้ไม่มี

ความเข้าใจ แต่ก็ได้มีความใส่ใจและพร้อมที่จะดำเนินโครงการทางด้านผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความเท่าเทียมของกลุ่มวัยดังกล่าว

จากที่ได้สรุปมาเป็นประเด็นต่างๆ จะเห็นได้ว่าภาพรวมของพื้นที่ศึกษามีความเหมาะสมเป็นอย่างมากที่จะมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากด้วยความสะดวกพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลักษณะโดยรวมของผู้สูงอายุ และการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ ทำให้หากมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ง่ายกว่าพื้นที่อื่นๆ และสามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่นๆ ได้อีกด้วย

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท ของพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ผู้สูงอายุในพื้นที่เข้าใช้ เพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ที่ทางผู้วิจัยได้ตั้งไว้ ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนดังกล่าว โดยการเก็บแบบสอบถามจากผู้สูงอายุที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งในแบบสอบถามจะประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 2 : การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

ส่วนที่ 4 : ข้อมูลความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

โดยแบบสอบถามทั้ง 4 ส่วนและจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ถึงประเด็นต่างๆ ทางผู้วิจัยสามารถทำการวิเคราะห์และแบ่งตามวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประเด็นที่ตั้งไว้ ดังนี้

จาก **วัตถุประสงค์ข้อที่ 1** ซึ่งเป็นการศึกษาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา โดยสอดคล้องกับแบบสอบถามในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 1)

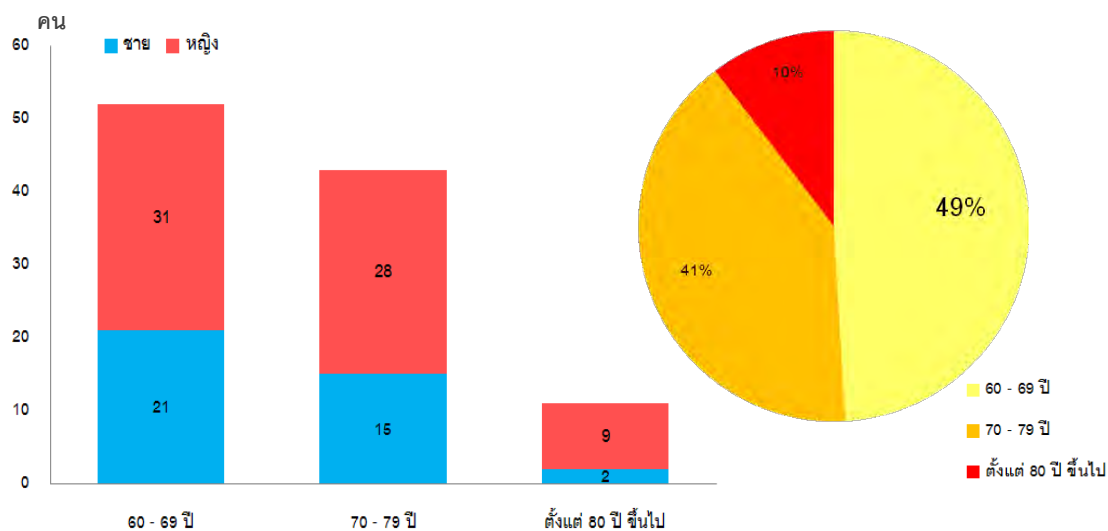
- **ด้านประชากร**

ตารางที่ 5.1 แสดงสัดส่วนเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ (N=106)

ช่วงอายุ	เพศ					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
60 - 69 ปี	21	19.81	31	29.25	52	49.06

ช่วงอายุ	เพศ					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
70 - 79 ปี	15	14.15	28	26.42	43	40.57
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	2	1.89	9	8.49	11	10.38
รวม	38	35.85	68	64.15	106	100.00

ในการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผู้สูงอายุในพื้นที่หมู่ 4 จำนวน 35 คน และ หมู่ 6 จำนวน 71 คน รวมทั้งสิ้น 106 คน โดยเป็นร้อยละ 95.50 ของผู้สูงอายุทั้งหมดในพื้นที่ ซึ่งแบ่งเป็นเพศชายร้อยละ 35.85 และเป็นผู้หญิงร้อยละ 64.15 โดยช่วงอายุ 60 – 69 ปี เป็นช่วงอายุที่มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.06 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 70 – 79 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.57 และช่วงอายุตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไปมีสัดส่วนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.38 ดังตารางที่ 5.1 และแผนภูมิที่ 5.1

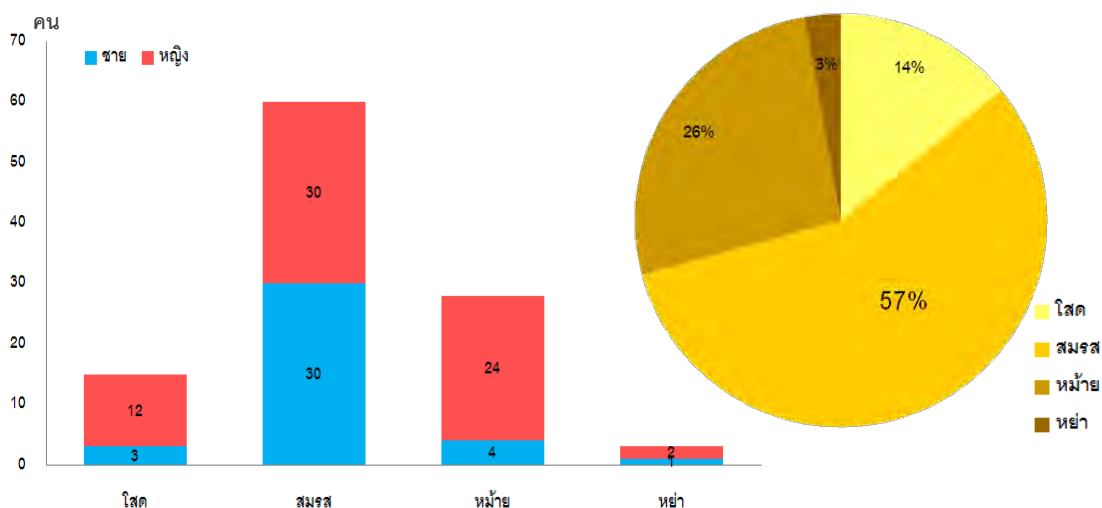
แผนภูมิที่ 5.1 แสดงเพศของผู้สูงอายุจำแนกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 5.2 แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ (N=106)

สถานภาพ	เพศ					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
โสด	3	2.83	12	11.32	15	14.15
สมรส	30	28.30	30	28.30	60	56.60
หม้าย	4	3.77	24	22.64	28	26.42
หย่า	1	0.94	2	1.89	3	2.83

สถานภาพ	เพศ					
	ชาย	ร้อยละ	หญิง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
รวม	38	35.85	68	64.15	106	100.00

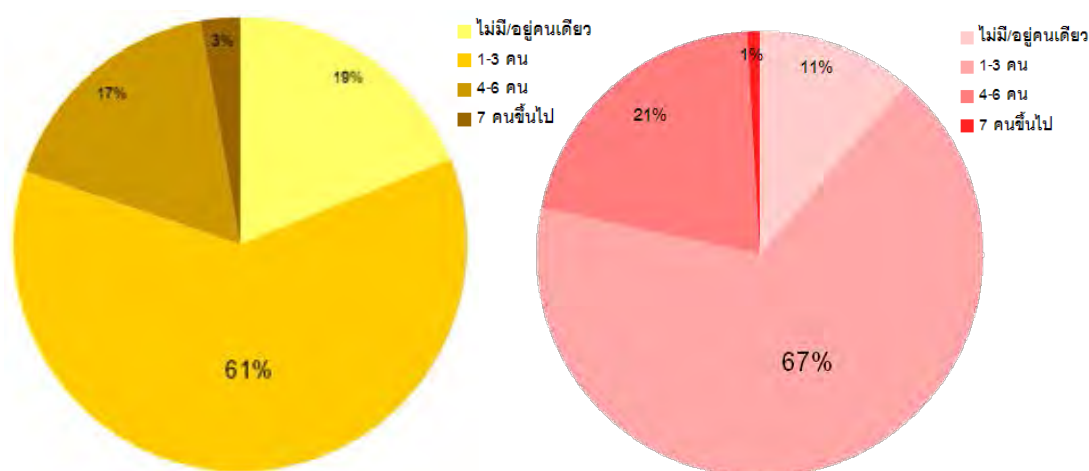
สถานภาพของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 56.60 รองลงมาเป็นหม้ายและโสด คิดเป็นร้อยละ 26.42 และ 14.15 ตามลำดับ โดยการหย่าร้างจะมีอยู่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 2.83 ซึ่งจากการสอบถามถึงสถานภาพของหม้ายก็จะเกิดจากที่คู่สมรสเสียชีวิตและส่วนใหญ่หม้ายจะอยู่ในกลุ่มเพศหญิงถึงร้อยละ 22.64 มากกว่าเพศชายที่มีเพียงร้อยละ 3.77 ดังตารางที่ 5.2 และแผนภูมิที่ 5.2

แผนภูมิที่ 5.2 แสดงสถานภาพของผู้สูงอายุจำแนกตามเพศ

● ด้านสังคม

ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่มีบุตรประมาณ 1 – 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 61.32 รองลงมาคือไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 18.87 น้อยสุดคือมีบุตรตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.83 และเมื่อดูถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ จะพบว่าสอดคล้องต่อจำนวนบุตรซึ่งจำนวนครอบครัวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประมาณ 1 – 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 66.98 รองลงมาคือ 4 – 7 คน และอยู่คนเดียว โดยคิดเป็นร้อยละ 20.75 และ 11.32 ซึ่งในกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรส่วนใหญ่ก็จะอยู่คนเดียวหรือไม่ก็อยู่กับคู่สมรส อีกทั้งในกลุ่มที่มีบุตรจากการสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ก็จะอาศัยอยู่กับบุตรในครอบครัวเดียวกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.3 และแผนภูมิที่ 5.3)

แผนภูมิที่ 5.3 แสดงจำนวนบุตร (ซ้าย) และจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ (ขวา)

ผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่มีบุตรประมาณ 1 – 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 61.32 รองลงมาคือไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละ 18.87 น้อยสุดคือมีบุตรตั้งแต่ 7 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 2.83 และเมื่อดูถึงจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ จะพบว่าสอดคล้องต่อจำนวนบุตรซึ่งจำนวนครอบครัวส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประมาณ 1 – 3 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 66.98 รองลงมาคือ 4 – 7 คน และอยู่คนเดียว โดยคิดเป็นร้อยละ 20.75 และ 11.32 ซึ่งในกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรส่วนใหญ่ก็จะอยู่คนเดียวหรือไม่ก็จะอยู่กับคู่สมรส อีกทั้งในกลุ่มที่มีบุตรจากการสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ก็จะอาศัยอยู่กับบุตรในครอบครัวเดียวกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.3 และภาพที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนบุตรและจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ (N=106)

จำนวน	จำนวนบุตรทั้งหมด		จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี/อยู่คนเดียว	20	18.87	12	11.32
1-3 คน	65	61.32	71	66.98
4-6 คน	18	16.98	22	20.75
7 คนขึ้นไป	3	2.83	1	0.94
รวม	106	100.00	106	100.00

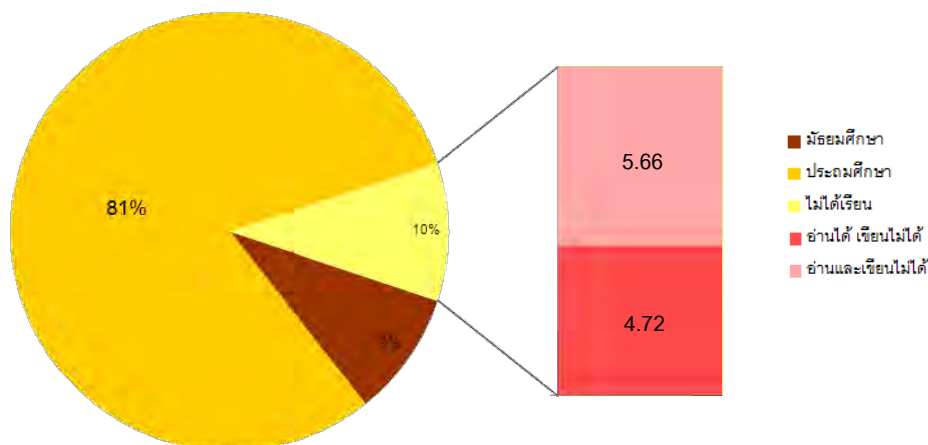
โดยจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสังคมครอบครัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาเป็นลักษณะครอบครัวขยายโดยจะอยู่กันหลายคน ซึ่งต่างจากครอบครัวในเมืองที่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยวมีเพียงพ่อ แม่และลูก โดยพื้นที่ศึกษาจะเป็นไปตามทฤษฎีของพื้นที่ชนบทคือมีลักษณะเป็นครอบครัวขยายอยู่กันตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า รุ่นลูกและรุ่นหลาน โดยเมื่อดูถึงสัดส่วนของจำนวนคนใน

ครัวเรือนก็จะพบว่าผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวจะมีน้อยกว่าผู้สูงอายุที่อยู่เป็นครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามในกลุ่มของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวก็ถือเป็นกลุ่มที่ทุกคนควรให้ความสนใจและเห็นความสำคัญ เพราะเนื่องจากในยามเจ็บไข้หรือในการดำรงชีวิตย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการเข้าไปดูแลเพื่อให้ผู้สูงอายุในกลุ่มดังกล่าวสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัย

ตารางที่ 5.4 แสดงระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษา	10	9.43
ประถมศึกษา	87	82.08
ไม่ได้เรียน	11	10.38
อ่านได้ เขียนไม่ได้	5	4.72
อ่านและเขียนไม่ได้	6	5.66
รวม	106	100.00

ระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะระดับชั้นประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 82.08 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษาและมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.38 และ 9.43 ตามลำดับ โดยระดับประถมศึกษาที่จบมาจะอยู่ในระดับชั้น ป.4 ซึ่งสามารถอ่านและเขียนได้ ซึ่งหากดูในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อ่านและเขียนไม่ได้ร้อยละ 5.66 และเมื่อดูถึงภาพรวมจากการสัมภาษณ์ จะพบว่าด้วยอายุที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้การอ่านเขียนเป็นได้อย่างช้าและทำให้ความถี่ในการอ่านหนังสือต่อวันของกลุ่มผู้สูงอายุลดลงไปด้วย (รายละเอียดดังตารางที่ 5.4 และแผนภูมิที่ 5.4)

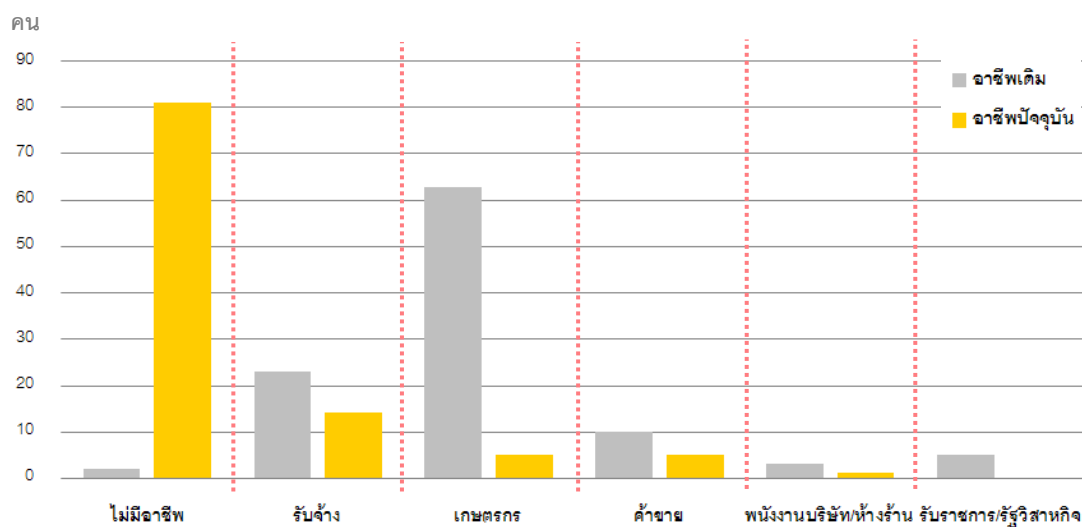
แผนภูมิที่ 5.4 แสดงระดับการศึกษาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

● ด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 5.5 แสดงสัดส่วนอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

อาชีพ	อาชีพเดิม		อาชีพปัจจุบัน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีอาชีพ	2	1.89	81	76.42
รับจ้าง	23	21.70	14	13.21
เกษตรกร	63	59.43	5	4.72
ค้าขาย	10	9.43	5	4.72
พนักงานบริษัท/ห้างร้าน	3	2.83	1	0.94
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	5	4.72	-	-
รวม	106	100.00	106	100.00

การประกอบอาชีพของกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ในอดีตผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ 59.43 จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือรับจ้างและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.70 และ 9.43 ตามลำดับ ซึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพจะมีเพียงส่วนน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.89 แต่ในปัจจุบันผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพและศักยภาพทางด้านร่างกายก็ลดลง ทำให้ไม่หลายท่านไม่สามารถประกอบอาชีพได้ โดยในปัจจุบันมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพถึงร้อยละ 76.42 และยังมีส่วนน้อยที่ประกอบอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 13.21 โดยอาชีพอื่นๆ ก็มีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกัน อาจด้วยอายุงานที่จำกัดอย่างเช่นการเป็นข้าราชการที่เมื่ออายุถึง 60 ปีก็จำเป็นที่จะต้องเกษียณอายุงาน เป็นต้น

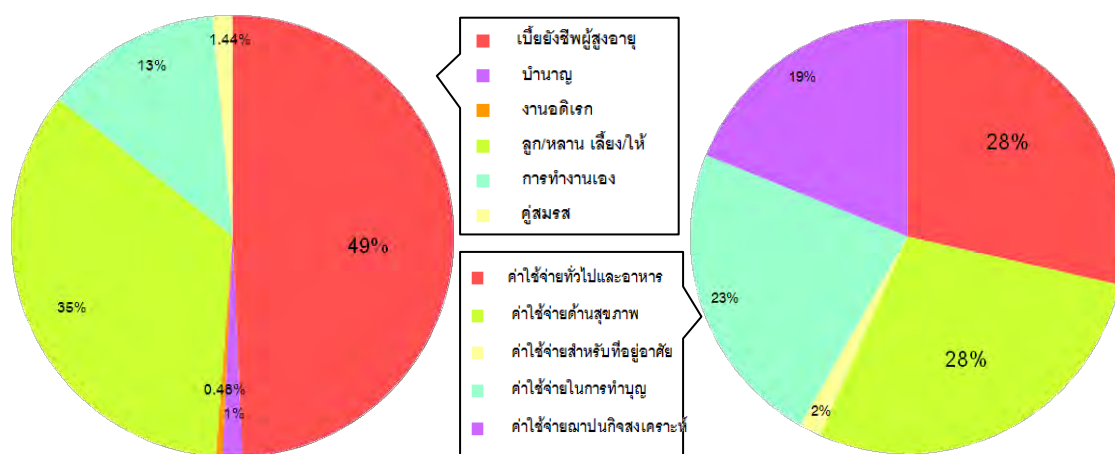

แผนภูมิที่ 5.5 แสดงอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากการสัมภาษณ์ด้านอาชีพของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีมากในอดีตและปัจจุบัน พบว่า ปัจจุบันในบริเวณพื้นที่ศึกษามีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นจำนวนมากเกือบทุกครัวเรือน ซึ่งผู้สูงอายุในพื้นที่ก็มีความรักและผูกพันกับอาชีพเกษตรกรรมเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากอาชีพดังกล่าวเป็นการตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะไม่ได้ทำเกษตรกรรมแล้วก็ตาม โดยจะเห็นได้ว่าด้วยอาชีพแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ว่ามีความเป็นเกษตรกรรมและวิถีชีวิตแบบชนบทอย่างมาก ซึ่งพืชที่มีการปลูกมากในบริเวณพื้นที่ศึกษาจะเป็น ข้าว ข้าวโพด และพืชผักสวนครัว โดยสามารถนำมาทำกินได้ในชีวิตประจำวันทำให้รายจ่ายต่อวันมีไม่มากนัก ดังนั้นด้วยวิถีชีวิตของคนในพื้นที่จึงแสดงให้เห็นถึงความเรียบง่ายและความพอเพียง

จากตารางที่ 5.6 และแผนภูมิที่ 5.6 เป็นการแสดงถึงที่มาของรายได้ต่อเดือน และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงถึงด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยจะเห็นได้ว่ารายได้ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาจากการได้รับเบี้ยยังชีพเดือนละ 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.28 ซึ่งหากดูเป็นรายบุคคลจะพบว่ามีเพียง 3 คนที่ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพ เพราะเนื่องจากเป็นข้าราชการเกษียรซึ่งจะรับเป็นเงินบำนาญต่อเดือนแทน (ร้อยละ 1.44) ซึ่งถือว่าเป็นอัตราเงินที่มากกว่าเบี้ยยังชีพ ที่มาของรายได้รองลงมาคือมาจาก ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้ และการทำงานเอง โดยคิดเป็นร้อยละ 34.45 และ 12.92 ตามลำดับ โดยที่มาของรายได้น้อยที่สุดคือจากการทำงานอดิเรก เพียงร้อยละ 0.48 ซึ่งหากดูในส่วนของรายได้ที่มาจากคู่สมรสมีน้อยมาก เพียงร้อยละ 1.44 เป็นเพราะส่วนใหญ่คู่สมรสมักได้รายได้จากบุตรหลานจึงไม่จำเป็นที่คู่สมรสต้องมีการให้เงินในการใช้จ่ายซึ่งกันและกัน

แผนภูมิที่ 5.6 แสดงที่มาของรายได้ต่อเดือน (ซ้าย) และรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ (ขวา)

ในส่วนของค่าใช้จ่ายสำหรับผู้สูงอายุส่วนใหญ่แล้วจะไปกับค่าใช้จ่ายทั่วไปและค่าอาหารมากที่สุดถึงร้อยละ 28.34 (ผู้สูงอายุทุกคนเสียค่าใช้จ่ายในส่วนนี้) รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพหรือในการไปพบแพทย์หรือซื้อยาและค่าใช้จ่ายในการทำบุญ คิดเป็นร้อยละ 27.81 และ 22.73 ตามลำดับ โดยในกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีการไปทำบุญที่วัดบ่อยครั้งและตักบาตรเกือบทุกวัด จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มากพอกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายฌาปนกิจสงเคราะห์ และค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 18.72 และ 1.60 ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัยมีน้อยที่สุดโดยเกิดจากการปรับปรุงหรือซ่อมแซมบ้าน โดยหลังจากพื้นที่โดนน้ำท่วมจึงทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

ตารางที่ 5.6 แสดงที่มาของรายได้ต่อเดือนและรายจ่ายต่อเดือนของผู้สูงอายุ (N=106)

รายได้/รายจ่าย	จำนวน	ร้อยละ
ที่มาของรายได้ต่อเดือน		
เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	103	49.28
บำนาญ	3	1.44
งานอดิเรก	1	0.48
ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้	72	34.45
การทำงานเอง	27	12.92
คู่สมรส	3	1.44
รายจ่ายต่อเดือน		
ค่าใช้จ่ายทั่วไปและอาหาร	106	28.34
ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ	104	27.81
ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย	6	1.60
ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ	85	22.73
ค่าใช้จ่ายฌาปนกิจสงเคราะห์	70	18.72
อื่นๆ	3	0.80

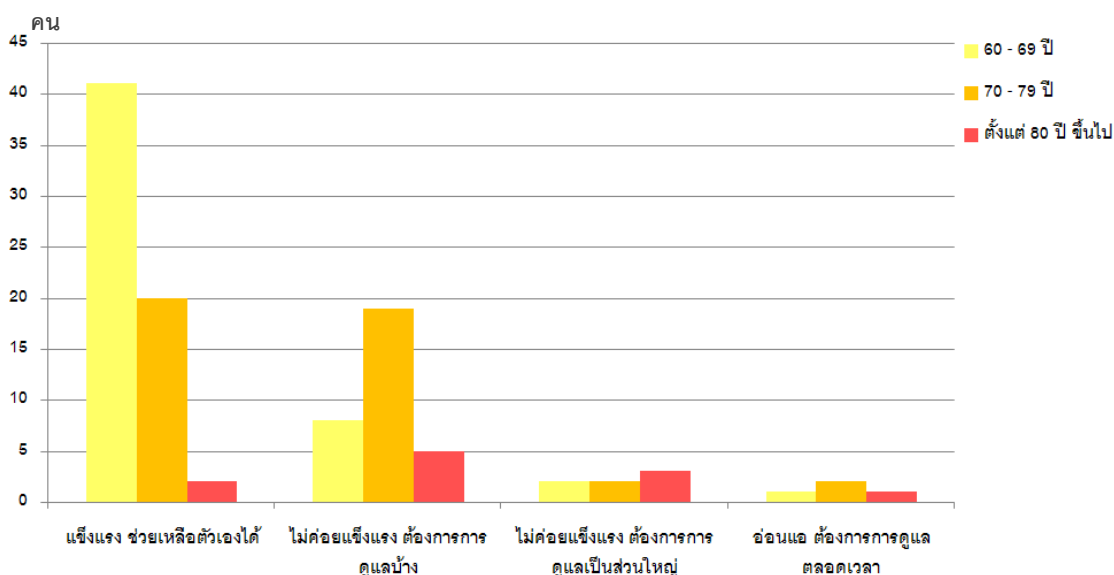
• ด้านโรคประจำตัว

จากตารางที่ 5.7 และแผนภูมิที่ 5.7 จะเห็นได้ว่าลักษณะสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่แข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ โดยคิดเป็นร้อยละ 62.26 รองลงมาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยแข็งแรงและต้องการคนดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 28.30 ต่อมาเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 5.66 ซึ่งลักษณะสุขภาพโดยรวม

อันดับสุดท้ายคืออ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา มีเพียงร้อยละ 3.77 ซึ่งในกลุ่มสุดท้ายนี้จะเป็นผู้สูงอายุที่เป็นโรคอัมพาต / อัมพฤกษ์ รวมทั้งผู้ที่เป็นโรคชราและต้องนอนติดเตียง โดยในพื้นที่ศึกษาจะมีผู้ป่วยประเภทนี้รวมทั้งสิ้น 4 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 3.77 ของประชากรผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.7 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่ (N=106)

ช่วงอายุ	ลักษณะสุขภาพโดยรวม									
	แข็งแรง ช่วยเหลือ ตัวเองได้		ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการ ดูแลบ้าง		ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแล เป็นส่วนใหญ่		อ่อนแอ ต้องการการ ดูแลตลอดเวลา		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
60 - 69 ปี	41	38.68	8	7.55	2	1.89	1	0.94	52	49.06
70 - 79 ปี	20	18.87	19	17.92	2	1.89	2	1.89	43	40.57
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	2	1.89	5	4.72	3	2.83	1	0.94	11	10.38
รวม	66	62.26	30	28.30	6	5.66	4	3.77	106	100.00

แผนภูมิที่ 5.7 แสดงลักษณะสุขภาพโดยรวมจำแนกตามช่วงอายุของผู้สูงอายุในพื้นที่

เมื่อมาดูรายช่วงอายุ จะพบว่า ผู้สูงอายุในช่วง 60 - 69 ปี ลักษณะสุขภาพโดยรวมจะแข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงร้อยละ 38.68 รองลงมาคือไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการ

ดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 7.55 ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะมีเพียงเล็กน้อยที่จะไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่หรืออ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา โดยมีเพียงร้อยละ 2.83 ซึ่งจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลพบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงและยังคงทำงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะมีความแตกต่างกับผู้สูงอายุในกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในช่วงตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

ต่อมาเป็นลักษณะสุขภาพโดยรวมของกลุ่มผู้สูงอายุช่วงวัย 70 - 79 ปี จะมีลักษณะสุขภาพที่คล้ายคลึงกับช่วงอายุ 60 - 69 ปี คือลักษณะสุขภาพโดยรวมจะแข็งแรง และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงร้อยละ 18.83 รองลงมาคือไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.92 โดยในช่วงอายุนี้ร่างกายของผู้สูงอายุจะเริ่มไม่ค่อยแข็งแรงและในยามเจ็บป่วยก็อาจจะต้องการคนดูแลบ้างแต่เป็นส่วนน้อยซึ่งจะแตกต่างจากช่วงอายุก่อนที่ได้กล่าวไป แต่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะมีเพียงเล็กน้อยที่จะไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่หรืออ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา โดยมีเพียงร้อยละ 3.78 ซึ่งผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เริ่มที่จะเข้าสู่ช่วงของผู้สูงอายุตอนปลายดังนั้นร่างกาย อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นจึงมีผู้สูงอายุที่ ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่มากกว่าผู้สูงอายุช่วงอายุ 60 - 69 ปี

ช่วงอายุสุดท้ายหรือผู้สูงอายุตอนปลาย (ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป) จะพบว่าลักษณะสุขภาพโดยรวมของผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง ร้อยละ 4.72 รองลงมาคือสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 2.83 ซึ่งถือเป็นแนวโน้มที่อาจจะเกิดเพิ่มมากขึ้นได้ในอนาคต และจะมีในส่วนของผู้สูงอายุที่แข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองได้อยู่บ้างประมาณร้อยละ 1.89 รวมทั้งผู้สูงอายุอ่อนแอและต้องการการดูแลตลอดเวลา อยู่ร้อยละ 0.89 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ พบว่า ด้วยลักษณะสุขภาพที่ยังไม่อ่อนแอและค่อนข้างแข็งแรงนั้นมาจากการที่ในอดีตจนถึงปัจจุบันผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายและทำงานอยู่เสมอทำให้ร่างกายมีความแข็งแรงและล้มป่วยค่อนข้างน้อย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ควรได้รับการดูแลและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเนื่องจากด้วยร่างกายที่เปลี่ยนแปลงและอ่อนแอลง จึงอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุในการดำรงชีวิตได้ง่ายขึ้นมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ

ตารางที่ 5.8 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

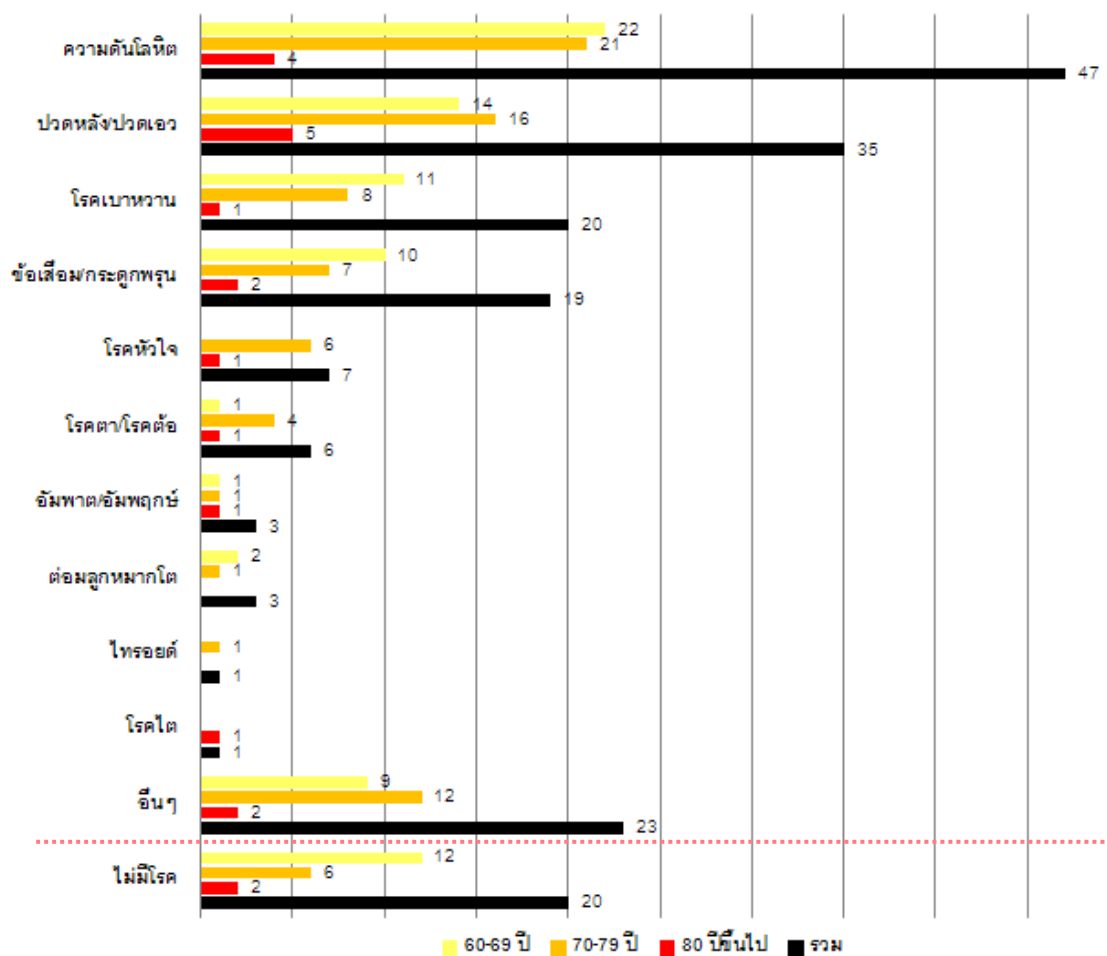
โรค	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีโรค	12	6.49	6	3.24	2	1.08	20	10.81

โรค	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ความดันโลหิต	22	11.89	21	11.35	4	2.16	47	25.41
โรคหัวใจ	-	-	6	3.24	1	0.54	7	3.78
โรคเบาหวาน	11	5.95	8	4.32	1	0.54	20	10.81
อัมพาต/อัมพฤกษ์	1	0.54	1	0.54	1	0.54	3	1.62
โรคตา/โรคต้อ	1	0.54	4	2.16	1	0.54	6	3.24
ปวดหลัง/ปวดเอว	14	7.57	16	8.65	5	2.70	35	18.92
โรคไต	-	-	-	-	1	0.54	1	0.54
ต่อมลูกหมากโต	2	1.08	1	0.54	-	-	3	1.62
ไทรอยด์	-	-	1	0.54	-	-	1	0.54
ข้อเสื่อม/กระดูกพรุน	10	5.41	7	3.78	2	1.08	19	10.27
อื่นๆ	9	4.86	12	6.49	2	1.08	23	12.43
รวม	82	44.32	83	44.86	20	10.81	185	100.00

โรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จากการเก็บข้อมูลพบว่า โรคประจำตัวที่เป็นมากที่สุด ได้แก่ โรคความดันโลหิต ร้อยละ 25.41 รองลงมาเป็นโรคปวดหลัง/ปวดเอวและโรคเบาหวาน ร้อยละ 18.92 และ 10.81 ตามลำดับ และอีกโรคที่ผู้สูงอายุเป็นมากคือโรค ข้อเสื่อม/กระดูกพรุน ร้อยละ 10.27 ซึ่งจากการสอบถามพบว่ายังมีโรคอื่นๆ ที่ผู้สูงอายุเป็นกัน คิดเป็นร้อยละ 12.43 ได้แก่ โรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด โรคอัลไซเมอร์ (ภาวะสมองเสื่อม) เป็นต้น นอกนั้นก็จะเป็นโรคประจำตัวที่มีสัดส่วนเพียงเล็กน้อย เช่น โรคหัวใจ (ร้อยละ 3.78) โรคตา/ต้อ (ร้อยละ 3.24) โรคอัมพาต/อัมพฤกษ์ (ร้อยละ 1.62) โรคต่อมลูกหมากโต (ร้อยละ 1.62) โรคไทรอยด์ (ร้อยละ 0.54) โรคไต (ร้อยละ 0.54) เป็นต้น โดยจากการเก็บข้อมูลพบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ที่ไม่มีโรคประจำตัวอยู่ ร้อยละ 10.81 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุในช่วงวัย 60-69 ปี ร้อยละ 6.49

หากดูตามช่วงอายุจะพบว่า อายุ 60-69 ปี และ 70-79 ปี จะมีโรคประจำตัวที่ค่อนข้างคล้ายคลึงกัน คือส่วนใหญ่จะเป็นโรค ความดันโลหิต อายุ 60-69 ปี อยู่ที่ร้อยละ 11.89 ส่วนอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 11.35 รองลงมาเป็นโรคปวดหลัง/ปวดเอว อายุ 60-69 ปี อยู่ที่ร้อยละ 7.57 ส่วนอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 8.65 รองลงมา ก็จะเป็นโรคเบาหวาน ซึ่งเป็นมากในกลุ่ม อายุ 60-69 ปี อยู่ที่ร้อยละ 5.95 ส่วนอายุ 70-79 ปี ร้อยละ 4.32 โดยช่วงอายุ 70-79 ปี จะมีโรคอื่นๆ เกิดขึ้นด้วยถึง ร้อยละ 6.49 ซึ่งโรคที่เป็นก็คือโรคไขมันอุดตันในเส้นเลือด

ในช่วงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป โรคที่พบบ่อยมากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ โรคปอดหลัง/ปอดเอว คิดเป็นร้อยละ 2.70 อันดับต่อมาเป็นโรคความดันโลหิต ร้อยละ 2.16 และอันดับต่อมาเป็นโรคข้อเสื่อม/กระดูกพรุน ร้อยละ 1.08 ซึ่งผู้สูงอายุในวัยนี้จะมีโรคประจำตัวอื่น เช่น โรคอัลไซเมอร์ (ภาวะสมองเสื่อม) คิดเป็นร้อยละ 1.08 ดังนั้นจึงควรมีการดูแลและให้ความเอาใจใส่อย่างระมัดระวัง

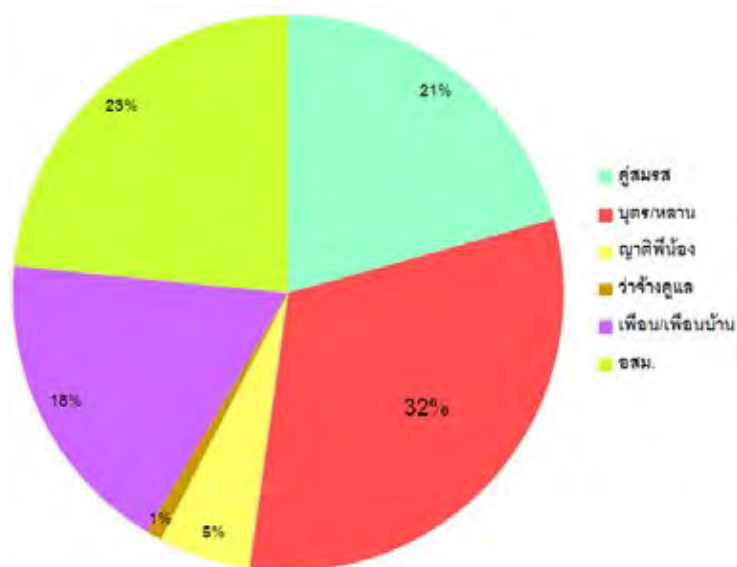

แผนภูมิที่ 5.8 แสดงโรคประจำตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

โดยเมื่อดูในส่วนของผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวจะพบว่า การเพิ่มขึ้นของอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเป็นโรคต่างๆ ซึ่งผู้สูงอายุในช่วงต้น (60-69 ปี) จะไม่ค่อยมีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 6.49 ต่างจากผู้สูงอายุในช่วงปลาย (ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ที่จะมีจำนวนของผู้ที่ไม่มีโรคประจำตัวน้อยกว่า ประมาณร้อยละ 1.08 ดังตารางที่ 5.8 และแผนภูมิที่ 5.8

ตารางที่ 5.9 แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

ผู้ดูแลยามเจ็บป่วย	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
คู่สมรส	30	13.51	14	6.31	2	0.90	46	20.72
บุตร/หลาน	30	13.51	31	13.96	9	4.05	70	31.53
ญาติพี่น้อง	6	2.70	6	2.70	-	-	12	5.41
ว่าจ้างดูแล	2	0.90	-	-	-	-	2	0.90
เพื่อน/เพื่อนบ้าน	21	9.46	13	5.86	6	2.70	40	18.02
อสม.	23	10.36	21	9.46	8	3.60	52	23.42
รวม	112	50.45	85	38.29	25	11.26	222	100.00

แผนภูมิที่ 5.9 แสดงผู้ดูแลยามเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในพื้นที่จำแนกตามช่วงอายุ

จากตารางที่ 5.9 และแผนภูมิที่ 5.9 แสดงให้เห็นถึงผู้ดูแลผู้สูงอายุในยามเจ็บป่วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ผู้ดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่จะเป็นบุตร/หลาน คิดเป็นร้อยละ 31.53 รองลงมาเป็น อสม. และคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 23.42 และ 20.72 ตามลำดับ สัดส่วนที่น้อยที่สุดจะเป็นการว่าจ้างมาดูแลมีเพียงร้อยละ 0.90 เท่านั้น และเมื่อดูลึกกลงในส่วนของ อสม. จากการสอบถามพบว่า จะมีการดูแลผู้สูงอายุในทุกช่วงวัย ซึ่งจะเป็นการลงตรวจบ่อยครั้ง เช่น การวัดความดัน วัดไข้ เป็นต้น และผู้ที่ เป็น อสม. ส่วนใหญ่ก็จะเป็นคนภายในพื้นที่ซึ่งรู้จักกับผู้สูงอายุภายในพื้นที่เป็นอย่างดี

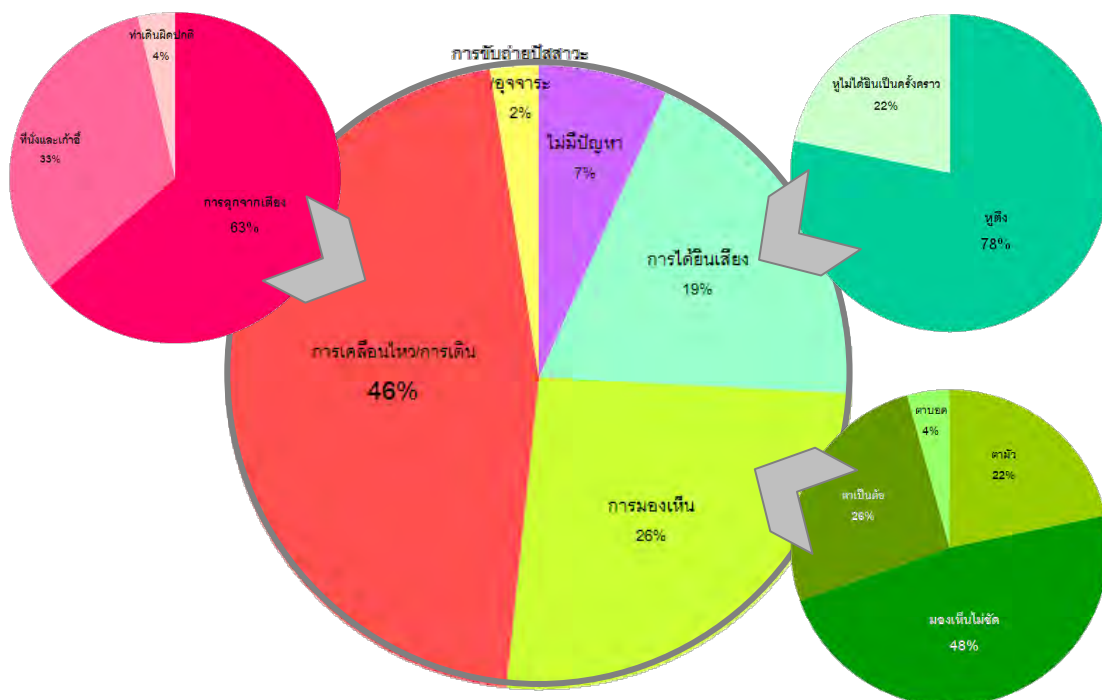
ตารางที่ 5.10 แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ

ปัญหาการทำงานของ ร่างกาย	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	4	3.33	2	1.67	2	1.67	8	6.67
การได้ยินเสียง	9	7.50	10	8.33	4	3.33	23	19.17
การมองเห็น	12	10.00	16	13.33	3	2.50	31	25.83
การเคลื่อนไหว/การเดิน	21	17.50	28	23.33	6	5.00	55	45.83
การขับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ	1	0.83	1	0.83	1	0.83	3	2.50
รวม	47	39.17	57	47.50	16	13.33	120	100.00

ตารางที่ 5.11 แสดงรายละเอียดปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุ

ปัญหาการทำงานของร่างกาย	จำนวน	ร้อยละ
การได้ยินเสียง		
หูตึง	18	78.26
หูไม่ได้ยินเป็นครั้งคราว	5	21.74
รวม	23	100.00
การมองเห็น		
ตามัว	5	21.74
มองเห็นไม่ชัด	11	47.83
ตาเป็นต้อ	6	26.09
ตาบอด	1	4.35
รวม	23	100.00
การเคลื่อนไหว/การเดิน		
การลุกจากเตียง	35	63.64
ที่นั่งและเก้าอี้	18	32.73
ทำเดินผิดปกติ	2	3.64
รวม	55	100.00
การขับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ		
การกลั้นปัสสาวะ-อุจจาระไม่อยู่	3	100.00
รวม	3	100.00

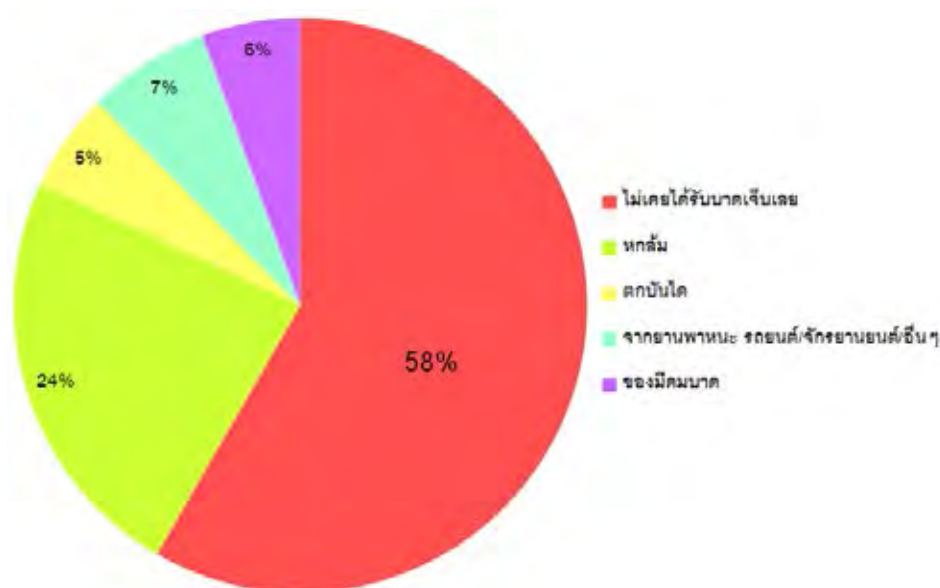

แผนภูมิที่ 5.10 แสดงปัญหาการทำงานของร่างกายในผู้สูงอายุโดยจำแนกตามช่วงอายุ

ด้านปัญหาการทำงานของร่างกายในกลุ่มผู้สูงอายุของพื้นที่ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ สำหรับผู้สูงอายุคือ การเคลื่อนไหว/การเดิน คิดเป็นร้อยละ 45.83 รองลงมาเป็นปัญหาทางด้านการมองเห็นและการได้ยิน ร้อยละ 25.83 และ 19.17 ซึ่งปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือปัญหาด้านการขยับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ ร้อยละ 2.50 โดยเมื่อดูลึกลงไปในส่วนต่างๆ จะพบว่า ปัญหาด้านการเคลื่อนไหวและการเดินซึ่งจะพบบ่อยในเวลาที่มีการลุกจากเตียง และลุกจากที่นั่งหรือเก้าอี้ คิดเป็นร้อยละ 63.64 และ 32.73 ตามลำดับ ปัญหาด้านการมองเห็นส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของตามองเห็นไม่ชัดและตาเป็นต้อ คิดเป็นร้อยละ 47.83 และ 26.09 ปัญหาทางด้านของการได้ยินจะเป็นในลักษณะของหูตึงและ หูไม่ได้ยินเป็นครั้งคราว คิดเป็นร้อยละ 78.26 และ 21.74 ในส่วนสุดท้ายเป็นปัญหาทางด้าน การขยับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ ที่ผู้สูงอายุกลับไม่อยู่โดยจะเกิดกับผู้สูงอายุที่เป็นโรค อัมพาต/อัมพฤกษ์ โดยจะมีอยู่เพียง 3 คน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.10 , 5.11 และแผนภูมิที่ 5.10)

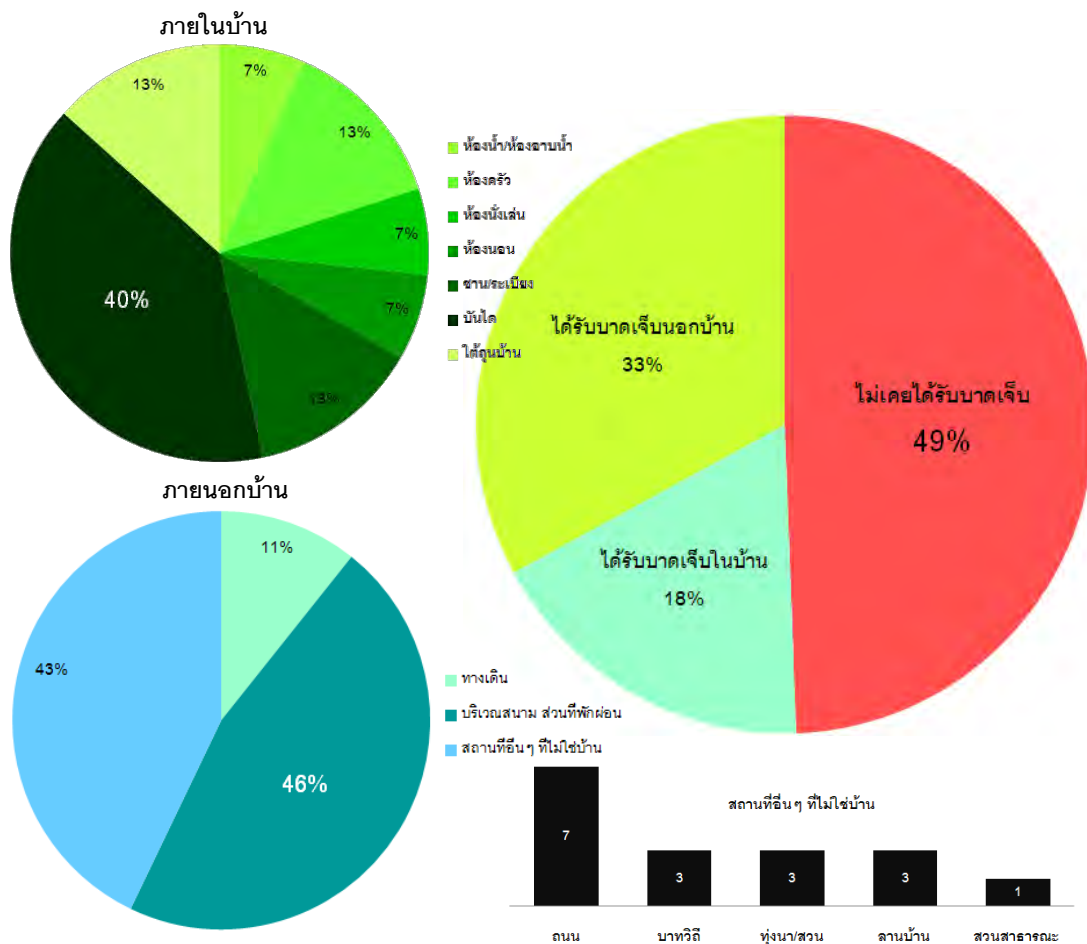
ตารางที่ 5.12 แสดงการได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

การได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย	62	58.33
หกล้ม	25	23.61
ตกบันได	6	5.56
จากยานพาหนะ รถยนต์/จักรยานยนต์อื่นๆ	7	6.94
ของมีคมบาด	6	5.56
รวม	106	100.00

แผนภูมิที่ 5.11 แสดงการได้รับบาดเจ็บในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากเก็บข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่า ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา มีผู้สูงอายุที่ได้รับบาดเจ็บรวม ร้อยละ 41.67 หรือประมาณ 44 ราย ซึ่งการได้รับบาดเจ็บส่วนใหญ่เกิดจากการหกล้ม คิดเป็นร้อยละ 23.61 รองลงมาเป็นการได้รับบาดเจ็บที่เกิด จากยานพาหนะ รถยนต์/จักรยานยนต์/ จักรยาน คิดเป็นร้อยละ 6.94 และสองอันดับสุดท้ายเป็นเหตุที่เกิดจากการตกบันไดและของมีคมบาด คิดเป็นร้อยละ 5.56 ซึ่งอุบัติเหตุที่เกิดจากการหกล้มของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณภายนอกที่อยู่อาศัยบ่อยครั้ง ซึ่งจากการสอบถามพบว่าเหตุของการหกล้ม มาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายทำให้เกิดการหกล้มและปวดเมื่อยอยู่เสมอ (รายละเอียดดังตารางที่ 5.12 และแผนภูมิที่ 5.11)

แผนภูมิที่ 5.12 แสดงสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากตารางที่ 5.13 และแผนภูมิที่ 5.12 แสดงให้เห็นถึงสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุ ซึ่งจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะได้รับบาดเจ็บบริเวณนอกบ้าน ถึงร้อยละ 32.94 ซึ่งจะอยู่ที่บริเวณสนามหรือส่วนพักผ่อนร้อยละ 15.29 รองลงมาเป็นบริเวณสถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านร้อยละ 14.12 โดยส่วนใหญ่อีกจะเป็นบริเวณถนนร้อยละ 5.88 แต่อย่างไรก็ตามพื้นที่ภายในบ้าน (ร้อยละ 17.69) ก็เป็นที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะบริเวณบันได ประมาณร้อยละ 7.06 ซึ่งเป็นที่ที่ผู้สูงอายุได้รับบาดเจ็บได้ง่ายจากการขึ้นลง รองลงมาจะเป็นชาน/ระเบียง ห้องครัวและ ใต้ถุนบ้าน ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 2.35

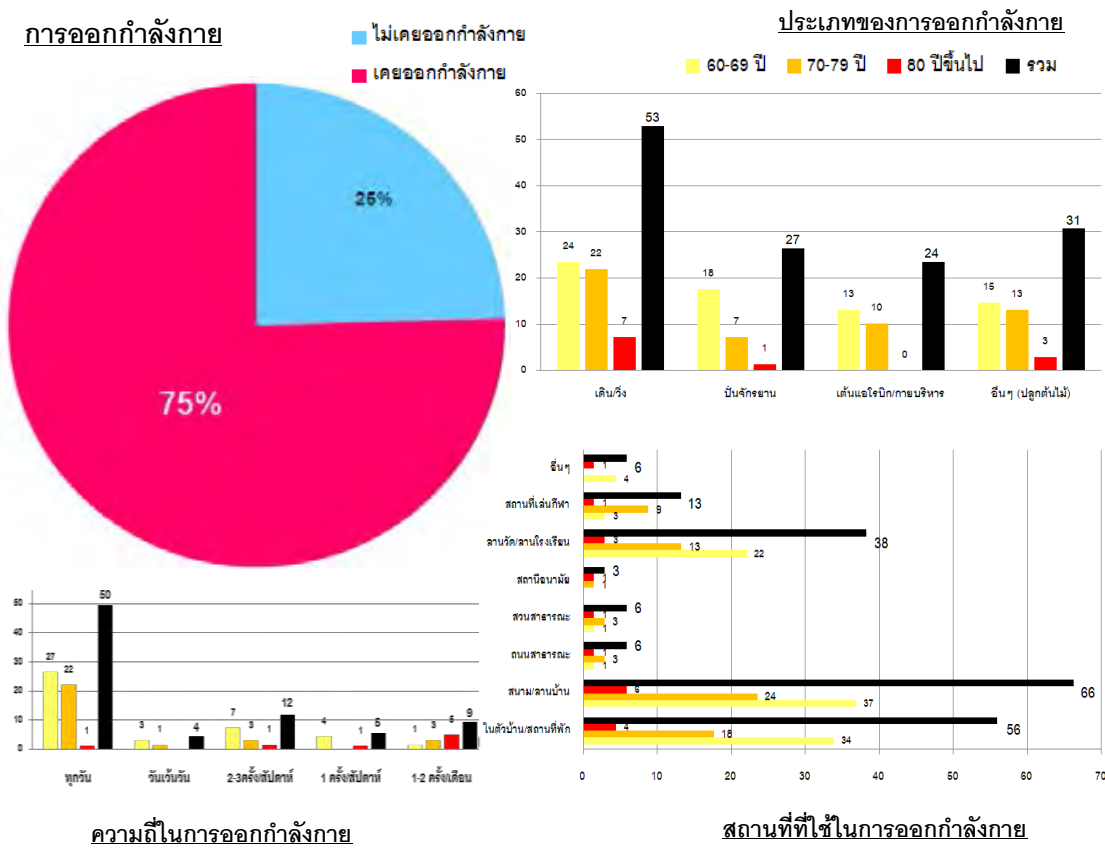
ตารางที่ 5.13 แสดงสถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยได้รับบาดเจ็บ	62	49.41

สถานที่ที่ได้รับบาดเจ็บ	จำนวน	ร้อยละ
ได้รับบาดเจ็บในบ้าน	22	17.65
ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ	1	1.18
ห้องครัว	3	2.35
ห้องนั่งเล่น	1	1.18
ห้องนอน	1	1.18
ชาน/ระเบียง	3	2.35
บันได	9	7.06
ใต้ถุนบ้าน	3	2.35
ได้รับบาดเจ็บนอกบ้าน	41	32.94
ทางเดิน	4	3.53
บริเวณสนาม ส่วนที่พักผ่อน	19	15.29
สถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้าน	18	14.12
ถนน	7	5.88
บาทวิถี	3	2.35
ทุ่งนา/สวน	3	2.35
ลานบ้าน/ลำไ้	3	2.35
สวนสาธารณะ	1	1.18
รวม	125	100.00

● **ด้านพฤติกรรมกรรมการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ**

จากตารางที่ 5.14 และแผนภูมิที่ 5.13 แสดงให้เห็นถึงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในพื้นที่จะออกกำลังกายถึงร้อยละ 75.47 และจะมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่ออกกำลังกายประมาณร้อยละ 24.53 โดยการออกกำลังกายส่วนใหญ่จะเป็นประเภทการเดิน/วิ่ง ร้อยละ 39.56 รองลงมาจะเป็นการออกกำลังกายประเภทอื่นๆ เช่น การปลูกต้นไม้/พรวนดินของผู้สูงอายุ การเล่นฟิตเนส (มีอุปกรณ์) เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 23.08 อันดับต่อมาจะเป็นการปั่นจักรยานและเดินแอโรบิก คิดเป็นร้อยละ 19.78 และ 17.58 ตามลำดับ ซึ่งสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการออกกำลังกายบ่อยครั้ง 3 อันดับแรกได้แก่ สนาม/ลานหน้าบ้าน (ร้อยละ 34.09) ในตัวบ้าน/สถานที่พัก (ร้อยละ 28.79) และลานวัด/ลานโรงเรียน (ร้อยละ 19.72) ซึ่งความถี่ในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะออกกำลังกายทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 61.51 รองลงมาเป็น 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 14.61

แผนภูมิที่ 5.13 แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

เมื่อมาดูลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุตามช่วงอายุ จะพบว่า ผู้สูงอายุในช่วงต้น (60 – 69 ปี) ส่วนใหญ่จะออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 43.40 โดยประเภทของการออกกำลังกาย ส่วนใหญ่คือการเดิน/วิ่ง ร้อยละ 17.58 รองลงมาคือการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ เช่น เล่นฟิตเนส การปลูกต้นไม้ ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 13.19 และ 10.99 ตามลำดับ สถานที่ที่ให้ออกกำลังกายส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณลานหน้าบ้าน/สนาม ร้อยละ 18.94 รองลงมาเป็นบริเวณ ในตัวบ้าน/สถานที่พักและลานวัด/ลานโรงเรียน ร้อยละ 17.42 และ 11.36 ตามลำดับ และความถี่ในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในวัยนี้จะออกกำลังกายทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 32.87 เพราะเนื่องจากด้วยร่างกายที่ยังมีความแข็งแรงอยู่

ตารางที่ 5.14 แสดงลักษณะการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

การออกกำลังกาย	ช่วงอายุ							
	60-69 ปี		70-79 ปี		80 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การออกกำลังกาย								
ไม่เคยออกกำลังกาย	6	5.66	16	15.09	4	3.77	26	24.53
เคยออกกำลังกาย	46	43.40	27	25.47	7	6.60	80	75.47
รวม	52	49.06	43	40.57	11	10.38	106	100.00
ประเภทของการออกกำลังกาย								
เดิน/วิ่ง	24	17.58	22	16.48	7	5.49	53	39.56
ปั่นจักรยาน	18	13.19	7	5.49	1	1.10	27	19.78
เดินแอโรบิก/กายบริหาร	13	9.89	10	7.69	-	-	24	17.58
อื่นๆ (ปลูกต้นไม้)	15	10.99	13	9.89	3	2.20	31	23.08
รวม	69	51.65	53	39.56	12	8.79	134	100.00
สถานที่ที่ใช้ในการออกกำลังกาย								
ในครัวบ้าน/สถานที่พัก	34	17.42	18	9.09	4	2.27	56	28.79
สนาม/ลานบ้าน	37	18.94	24	12.12	6	3.03	66	34.09
ถนนสาธารณะ	1	0.76	3	1.52	1	0.76	6	3.03
สวนสาธารณะ	1	0.76	3	1.52	1	0.76	6	3.03
สถานีอนามัย	-	-	1	0.76	1	0.76	3	1.52
ลานวัด/ลานโรงเรียน	22	11.36	13	6.82	3	1.52	38	19.70
สถานที่เล่นกีฬา	3	1.52	9	4.55	1	0.76	13	6.82
อื่นๆ	4	2.27	-	-	1	0.76	6	3.03
รวม	103	53.03	71	36.36	21	10.61	194	100.00
ความถี่ในการออกกำลังกาย								
ทุกวัน	27	32.87	22	27.39	1	1.24	50	61.51
วันเว้นวัน	3	3.65	1	1.83	-	-	4	5.48
2-3 ครั้ง/สัปดาห์	7	9.13	3	3.65	1	1.83	12	14.61
1 ครั้ง/สัปดาห์	4	5.48	-	-	1	1.24	5	6.72
1-2 ครั้ง/เดือน	1	1.83	3	3.65	5	6.20	9	11.68
รวม	43	52.96	29	36.53	7	9.13	81	100.00

สำหรับผู้สูงอายุในช่วงกลาง (70 – 79 ปี) จะมีลักษณะการออกกำลังกายคล้ายคลึงกับ ผู้สูงอายุในช่วงต้นคือ ส่วนใหญ่แล้วจะมีการออกกำลังกาย (ร้อยละ 25.47) โดยประเภทการออกกำลังกาย ก็จะเป็นการเดิน/วิ่ง ร้อยละ 16.48 รองลงมาคือการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ เช่น เล่นฟิตเนส การปลูกต้นไม้และการ เต้นแอโรบิก/กายบริหาร ซึ่งคิดเป็น ร้อยละ 9.89 และ 7.69 ตามลำดับ ซึ่ง สถานที่ที่ใช้การออกกำลังกายส่วนใหญ่คือบริเวณลานหน้าบ้าน/สนาม ร้อยละ 12.12 รองลงมา เป็นบริเวณในตัวบ้าน/สถานที่พัก และลานวัด/ลานโรงเรียน ร้อยละ 9.09 และ 6.82 ตามลำดับ แต่ ผู้สูงอายุในวัยนี้ที่มีบางส่วนไปออกกำลังกายบริเวณสถานที่ที่เล่นกีฬา คิดเป็นร้อยละ 4.55 ซึ่ง ความถี่ในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในวัยนี้ก็จะเช่นเดียวกับผู้สูงอายุช่วงต้น คือออก กายออกกำลังกายบ่อยครั้งทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 27.39

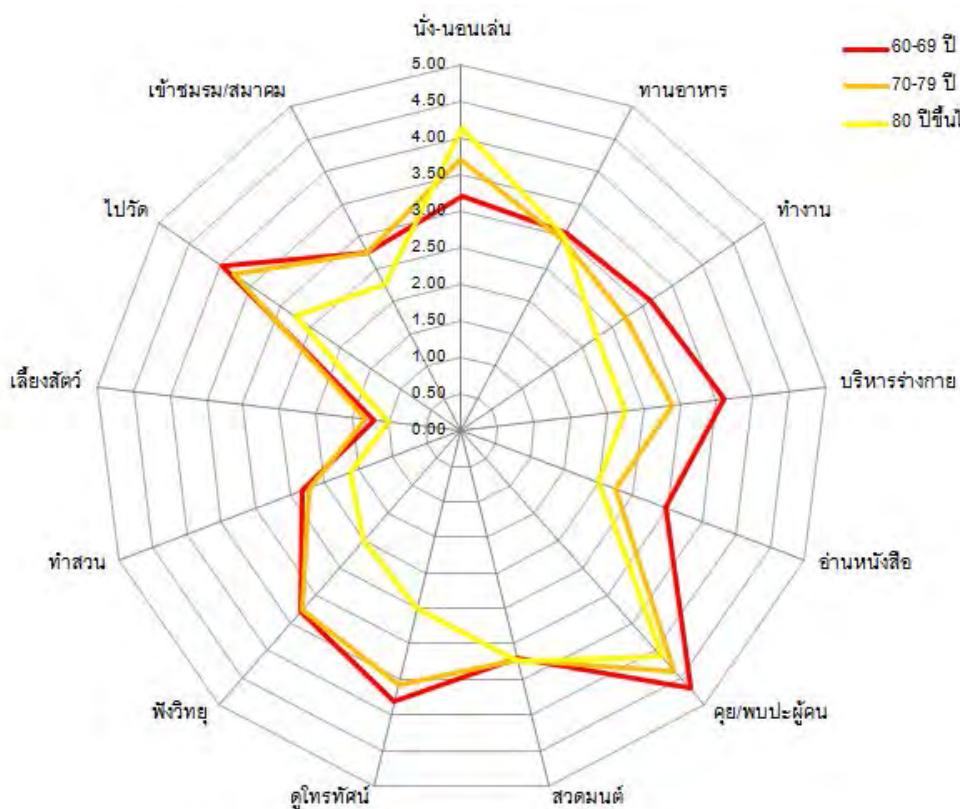
ผู้สูงอายุในช่วงปลาย (ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ลักษณะการออกกำลังกายส่วนใหญ่จะออก กายกำลังกายเล็กๆ น้อย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 6.60 ซึ่งรูปแบบการออกกำลังกายจะเป็นการเดินเป็นส่วน ใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 5.49 รองลงมา ก็จะเป็นการปลูกต้นไม้เล่น ร้อยละ 2.20 ซึ่งจะมีความแตกต่าง จากผู้สูงอายุในช่วงก่อน เพราะตนเองจากด้วยร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วอ่อนแอลง จึงทำให้ไม่ สามารถที่จะออกกำลังกายประเภทที่หนักเกินไปได้ อย่างเช่น การปั่นจักรยาน การเต้นแอโรบิก สำหรับสถานที่ที่ผู้สูงอายุในวัยนี้ใช้ออกกำลังกายจะเป็นบริเวณลานหน้าบ้าน/สนาม ร้อยละ 3.03 รองลงมา เป็นบริเวณ ในตัวบ้าน/สถานที่พัก ร้อยละ 2.27 และความถี่ในการออกกำลังกายจะอยู่ที่ ประมาณ 1-2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 6.20 ซึ่งด้วยอายุที่เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้ไม่สามารถออกกำลังกาย ได้บ่อยครั้งอย่างผู้สูงอายุในช่วงต้นและช่วงกลาง

ตารางที่ 5.15 แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

กิจกรรม	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
นั่ง-นอนเล่น ●	3.21	3.71	4.13	3.53	มาก
ทานอาหาร ●	3.06	2.97	3.00	3.01	ปานกลาง
ทำงาน ●	3.12	2.74	2.25	2.86	ปานกลาง
บริหารร่างกาย +	3.61	2.90	2.25	2.92	ปานกลาง
อ่านหนังสือ ●	2.97	2.26	2.00	2.56	ปานกลาง
คุย/พบปะผู้คน ●	4.70	4.39	4.13	4.50	มากที่สุด
สวดมนต์ ●	3.21	3.23	3.25	3.22	ปานกลาง
ดูโทรทัศน์ ●	3.82	3.58	2.50	3.57	มาก

กิจกรรม		ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
		ช่วงอายุ				
		60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
ฟังวิทยุ	●	3.30	3.29	2.00	3.15	ปานกลาง
ทำสวน	+	2.33	2.23	1.63	2.21	น้อย
เลี้ยงสัตว์	+	1.21	1.32	1.00	1.24	น้อยที่สุด
ไปวัด	●	3.97	3.77	2.75	3.75	มาก
เข้าชมรม/สมาคม	●	2.76	2.74	2.25	2.69	ปานกลาง

หมายเหตุ : ความหมายของระดับความถี่เฉลี่ย 0.00-1.49 = น้อยที่สุด, 1.50-2.49 = น้อย, 2.50-3.49 = ปานกลาง 3.50-4.49 = มาก และ 4.50 ขึ้นไป = มากที่สุด/ ● Passive Activity + Active Activity

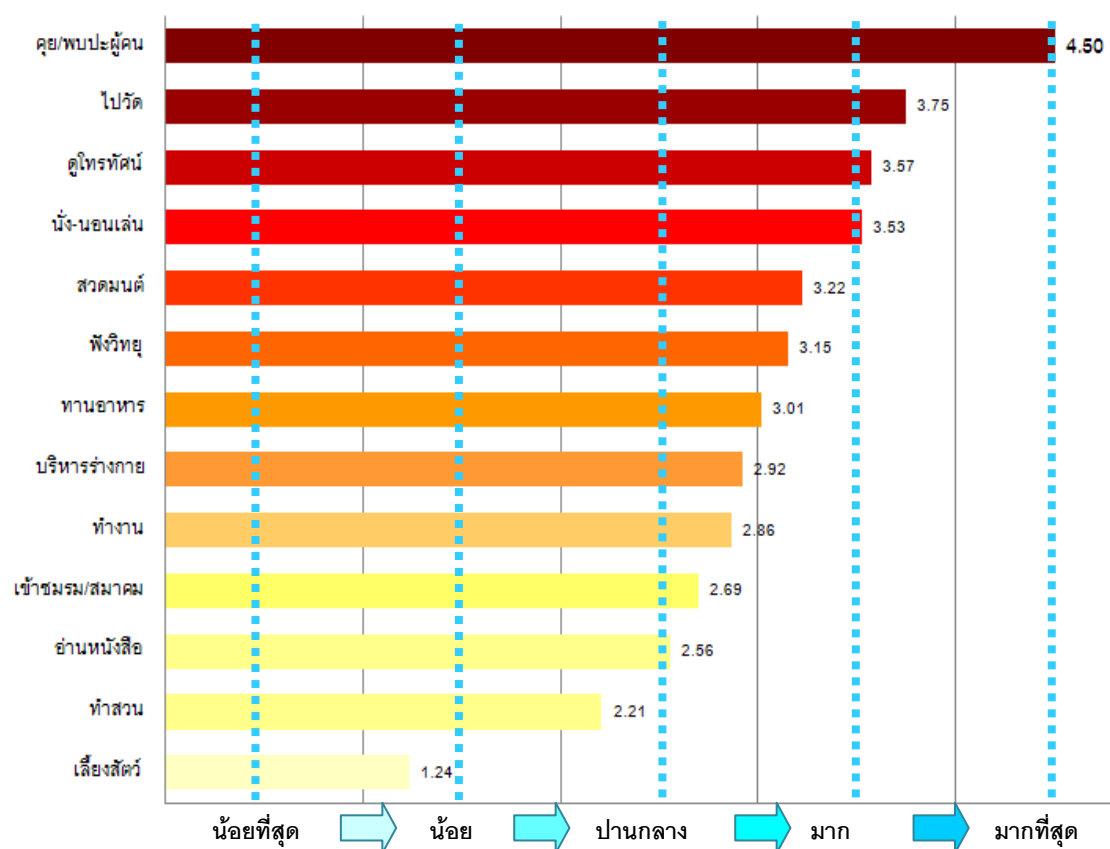
แผนภูมิที่ 5.14 แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ

ความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา ทางผู้วิจัยได้ทำการแบ่งระดับความถี่ออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีความถี่ในการทำกิจกรรม **มากที่สุด** ได้แก่ การพูด คุย/พบปะผู้คนภายในชุมชนเดียวกัน คิดเป็นค่าความถี่ 4.50 กลุ่มต่อมาเป็นกิจกรรมที่มีความถี่ในการทำ **มาก** ได้แก่ การไปวัด การดูโทรทัศน์ และการ นั่ง-นอนเล่น ค่าความถี่ 3.75, 3.57 และ 3.53

ตามลำดับ กลุ่มต่อมาเป็นกลุ่มที่มีระดับ **ปานกลาง** ได้แก่ สวดมนต์ (ค่า 3.22) ฟังวิทยุ (ค่า 3.15) ทานอาหาร (ค่า 3.01) บริหารร่างกาย (ค่า 2.92) ทำงาน (ค่า 2.86) เข้าชมรม/สมาคม (ค่า 2.69) และอ่านหนังสือ (ค่า 2.56) กลุ่มต่อมาเป็นความถี่ในการทำกิจกรรม **น้อย** ได้แก่ การทำสวน (ค่า 2.21) และกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่มีความถี่ในการทำกิจกรรมน้อยที่สุด ได้แก่ เลี้ยงสัตว์ มีค่าความถี่ 1.24 (รายละเอียดดังตารางที่ 5.15 และแผนภูมิที่ 5.14 , 5.15)

เมื่อมาดูความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงวัยตามช่วงอายุ จะพบว่า ผู้สูงอายุในช่วงต้น (60 – 69 ปี) ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมประเภทการพบปะ/ พุดคุยมากที่สุด โดยมีค่าความถี่อยู่ที่ 4.70 รองลงมาเป็นการไปวัด, ดูโทรทัศน์ และการบริหารร่างกาย ซึ่งมีค่าความถี่อยู่ในระดับมากที่สุดมาเป็นกลุ่มความถี่ในระดับปานกลาง มีด้วยกันทั้งสิ้น 7 ประเภท เช่น การฟังวิทยุ, การสวดมนต์, การทำงานและการเข้าร่วมสมาคม/ชมรม โดยสองกลุ่มสุดท้ายเป็นกลุ่มที่มีความถี่ในการทำกิจกรรมน้อยและน้อยที่สุด ซึ่งได้แก่ การทำสวนและการเลี้ยงสัตว์

หมายเหตุ : ความหมายของระดับความถี่เฉลี่ย 0.00-1.49 = น้อยที่สุด, 1.50-2.49 = น้อย, 2.50-3.49 = ปานกลาง 3.50-4.49 = มาก และ 4.50 ขึ้นไป = มากที่สุด

แผนภูมิที่ 5.15 แสดงความถี่ในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ผู้สูงอายุช่วงกลาง (70 – 79 ปี) ความถี่ในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการพบปะ/ พุดคุย, นั่ง – นอนเล่น, ไปวัด และดูโทรทัศน์ ซึ่งอยู่ในระดับมาก (อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.5 – 3.5) ต่อมาในระดับปานกลางจะเป็นกิจกรรมประเภทการสวนมนต์, ฟังวิทยุ, ทานอาหาร, ทำงาน, บริหารร่างกาย และเข้าชมรม/สมาคม (อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.5 – 2.5) สำหรับกิจกรรมที่มีความถี่น้อยและน้อยที่สุด ได้แก่ การอ่านหนังสือ, การทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ (อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.5 – 1.5 และค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 1.5)

สำหรับผู้สูงอายุช่วงปลาย (ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ความถี่ในการทำกิจกรรมจะแตกต่างจากผู้สูงอายุในช่วงต้นและช่วงกลาง กล่าวคือกิจกรรมที่มีความถี่ในการทำมาก ได้แก่ การนั่ง – นอนเล่น และการพบปะ/พุดคุย (อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.5 – 3.5) เหตุเพราะเนื่องจากอุปสรรคทางด้านร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรมประเภทอื่นๆ มากนัก ต่อมาเป็นกิจกรรมที่มีความถี่ระดับปานกลาง ได้แก่ สวนมนต์, ไปวัด ดูโทรทัศน์ และทานอาหาร ซึ่งก็เป็นกิจกรรมที่ลักษณะคล้ายกิจกรรมในกลุ่มแรกคือไม่ใช้แรงหรือออกกำลังมากนัก กิจกรรมในกลุ่มต่อมาที่มีน้อยถึงน้อยที่สุด ได้แก่ ทำงาน, การบริหารร่างกาย, การเข้าสมาคม/ชมรม, การอ่านหนังสือ, การฟังวิทยุ การทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งกิจกรรมสองชนิดสุดท้ายเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุมักทำน้อยที่สุด

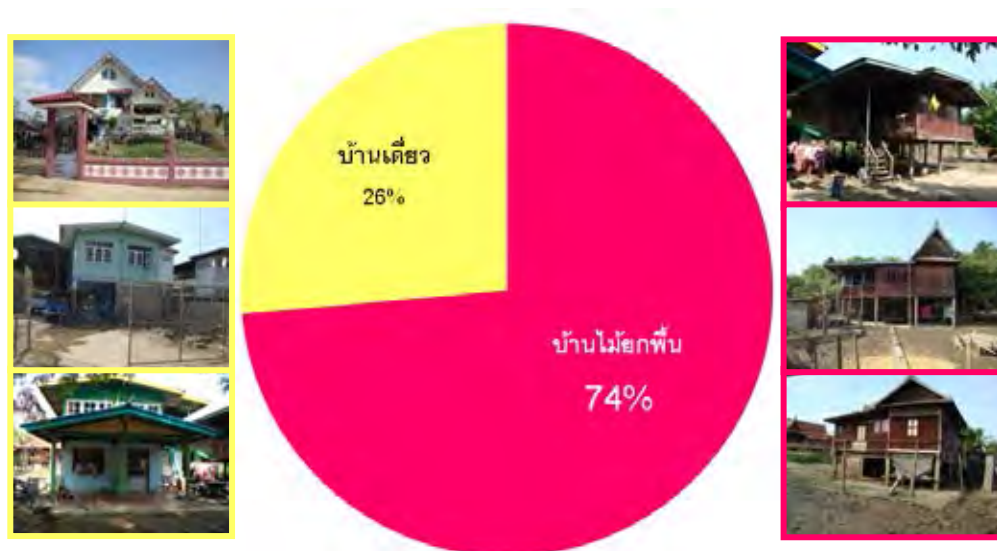
ฉะนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุทั้ง 3 กลุ่ม จะมีกิจกรรมที่ทำบ่อยมากที่สุดเหมือนกันคือการพบปะ/พุดคุย และกิจกรรมที่ทำน้อยที่สุดคือ การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งการพบปะ/พุดคุยเป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุในพื้นที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้เป็นอย่างดี และจากการสอบถามยังพบว่า การพุดคุยระหว่างเพื่อนบ้านสำหรับผู้สูงอายุถือเป็นการคลายเครียดและผ่อนคลายจิตใจได้เป็นอย่างมาก โดยจากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าลักษณะของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมแบบออกแรงน้อย (Passive Activity) ถึงร้อยละ 62 ซึ่งสอดคล้องกับสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้บ่อยครั้งซึ่งเป็นสถานที่ที่ใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจ หรือ พื้นที่รวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมแบบออกแรงน้อย ซึ่งได้แก่ ศาลนสถาน ศาลานั่งพัก ลานอเนกประสงค์ สถานือนามัย เป็นต้น

5.1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ส่วนที่ 2)

ตารางที่ 5.16 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านไม้ยกพื้น	78	74.00
บ้านเดี่ยว	28	26.00
รวม	106	100.00

ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ยกพื้น ถึงร้อยละ 74 และอีกส่วนหนึ่งเป็นบ้านเดี่ยว ร้อยละ 26 ซึ่งบ้านเดี่ยวส่วนใหญ่วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างจะเป็นแบบไม้ ผสมปูนหรือครึ่งไม้ครึ่งปูน จะมีส่วนน้อยที่เป็นบ้านเดี่ยวทำจากปูนทั้งหมด โดยในพื้นที่ศึกษาจะไม่มีบ้านลักษณะทาวนเฮ้าส์และตึกแถวเลยแม้แต่หลังเดียว ซึ่งจากปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้น ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า ลักษณะบ้านไม้ยกสูงเป็นลักษณะที่เหมาะสมกับพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างดี แต่หลังจากอุทกภัยผ่านไปก็เกิดความเสียหายเกิดขึ้นในบ้านที่ถูกน้ำท่วมถึง เพราะทำให้ไม้โป่ง พุพัง และเกิดช่องว่างระหว่างรอยต่อของแผ่นไม้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขและหน่วยงานภาครัฐควรที่จะเข้ามาดูแลให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างเร่งด่วน

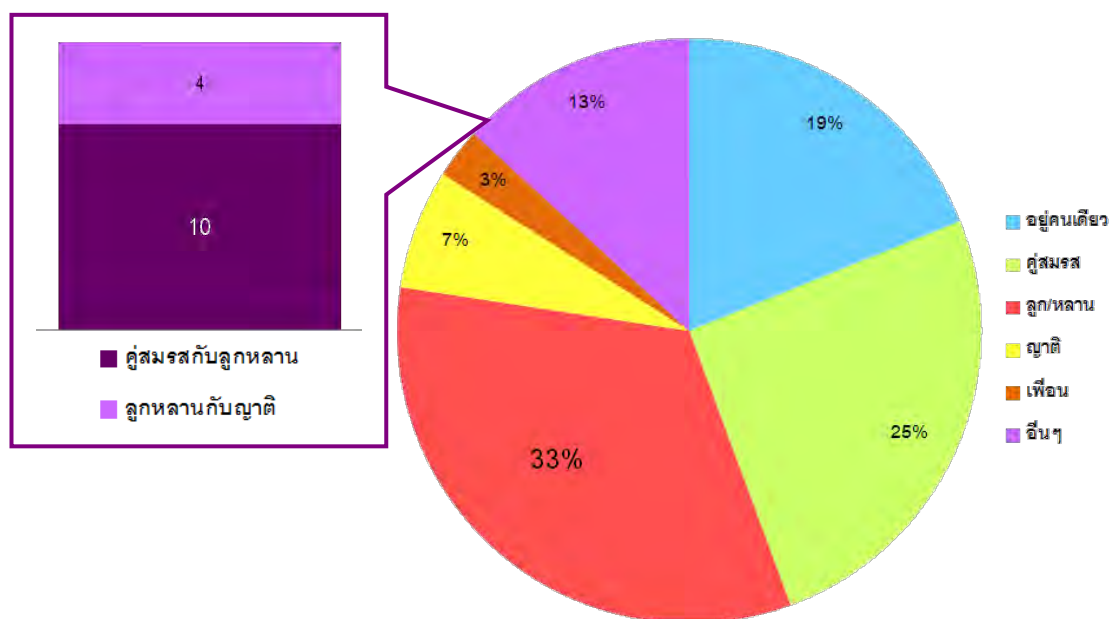
แผนภูมิที่ 5.16 แสดงลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 5.1 ความเสียหายของบ้านไม้ที่เกิดจากอุทกภัยในปี 2554

ตารางที่ 5.17 แสดงคนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

คนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
อยู่คนเดียว	20	18.88
คู่สมรส	27	25.49
ลูก/หลาน	35	33.04
ญาติ	7	6.61
เพื่อน	3	2.78
อื่นๆ	14	13.21
คู่สมรสกับลูกหลาน	10	9.44
ลูกหลานกับญาติ	4	3.78
รวม	106	100.00

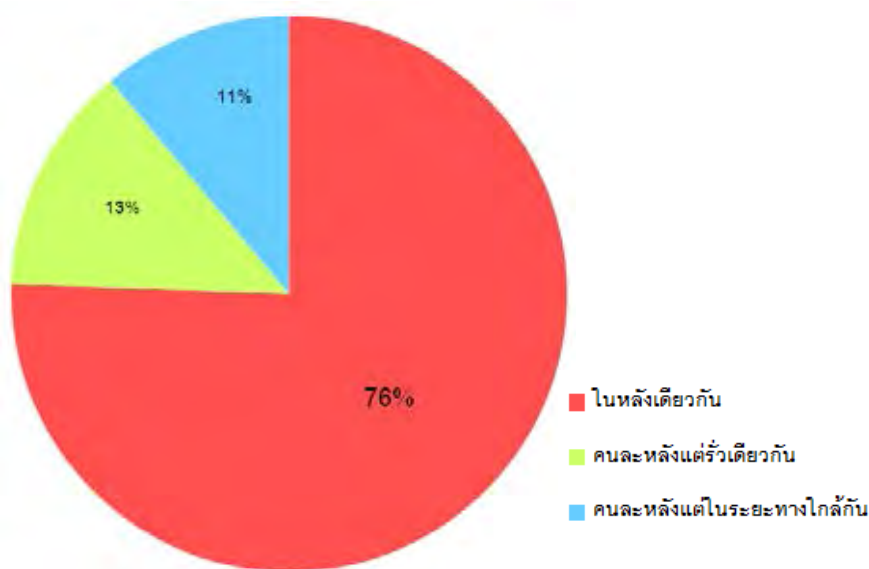
แผนภูมิที่ 5.17 แสดงคนที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับผู้ที่อยู่อาศัยรวมกับผู้สูงอายุในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 33.04 รองลงมาเป็นคู่สมรส ร้อยละ 25.49 แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวในบ้านถึงร้อยละ 18.88 หรือประมาณ 20 ราย ที่ลูกหลานไม่ได้มาดูแลอย่างใกล้ชิด แต่สัดส่วนการอยู่อาศัยด้วยที่น้อยที่สุดจะเป็นเพื่อน เพียงร้อยละ 2.78 ซึ่งจากการสอบถามจะเป็นการอยู่อาศัยระหว่างเพื่อนที่สถานภาพโสดและรู้จักกันมาเป็นเวลานาน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.17 และแผนภูมิที่ 5.17)

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าผู้ที่อยู่อาศัยกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นลูก/หลานนั้น ทางผู้วิจัยจึงได้มีการสอบถามต่อไปถึงการอยู่อาศัย จึงพบว่าส่วนใหญ่แล้วลูก/หลานจะอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกับผู้สูงอายุ ถึงร้อยละ 75.56 รองลงมาจะอาศัยอยู่คนละหลังแต่รั้วเดียวกันและอาศัยอยู่คนละหลังแต่ในระยะใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และ 11.11 ตามลำดับ ซึ่งก็จะสอดคล้องกับข้อมูลผู้ดูแลที่ได้กล่าวไปในตารางที่ 5.9 ว่าส่วนใหญ่ผู้ดูแลผู้สูงอายุจะเป็นบุตรหลานมากที่สุดเช่นกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.18 และแผนภูมิที่ 5.18)

ตารางที่ 5.18 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=45)

ลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลาน	จำนวน	ร้อยละ
ในหลังเดียวกัน	34	75.56
คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน	6	13.33
คนละหลังแต่ในระยะทางใกล้เคียงกัน	5	11.11
รวม	45	100.00

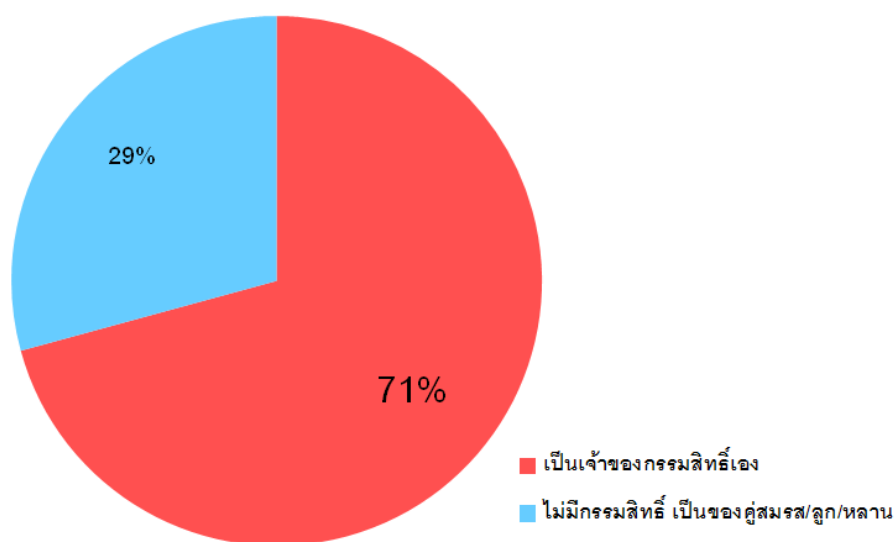
ภาพที่ 5.18 แสดงลักษณะการอยู่อาศัยกับลูก/หลานของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง ถึงร้อยละ 70.75 หรือประมาณ 75 คน ซึ่งจะมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ โดยอาศัยอยู่กับของคู่สมรส/ลูก/หลาน เพียงร้อยละ 29.25 ซึ่งจากการสอบถามพบว่า เหตุที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีกรรมสิทธิ์เป็นของตัวเองนั้นเพราะพื้นที่ที่อยู่อาศัย อยู่มาเป็นเวลานานซึ่งตกทอดจาก

รุ่นสู่รุ่นจึงเป็นกรรมสิทธิ์โดยชอบธรรมของผู้อยู่อาศัย และจากการสัมภาษณ์ถึงเรื่องการซื้อขายที่ดิน ก็พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่ไม่คิดที่จะขาย เพราะเนื่องจากรักและผูกพันรวมทั้งเป็นพื้นที่มรดกจึงไม่คิดที่จะขายให้กับบุคคลภายนอกชุมชนของตน

ตารางที่ 5.19 แสดงลักษณะการครอบครองในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

ลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เอง	75	70.75
ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน	31	29.25
รวม	106	100.00

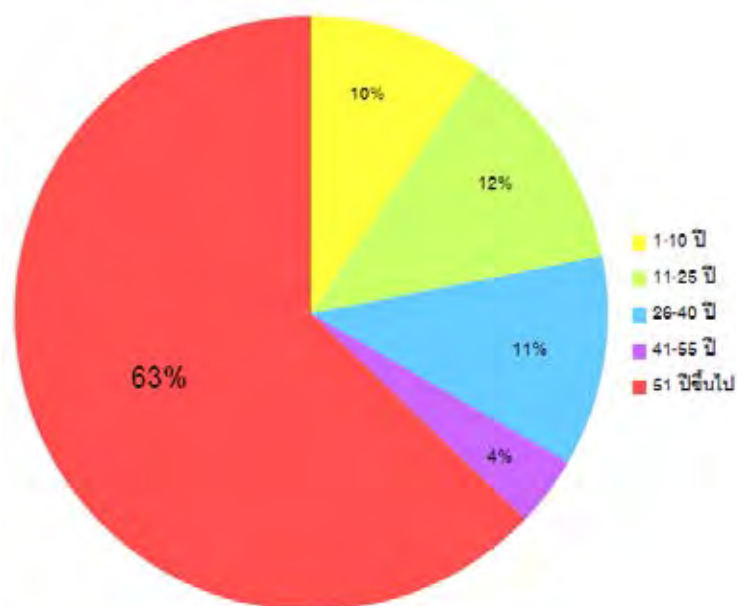

แผนภูมิที่ 5.19 แสดงลักษณะการครอบครองในการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากตารางที่ 5.20 และแผนภูมิที่ 5.20 แสดงให้เห็นถึงระยะเวลาในการอยู่อาศัย ณ ที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุ โดยพบว่าส่วนใหญ่ผู้สูงอายุอยู่มานานเป็นเวลามากกว่า 55 ปีขึ้นไป ร้อยละ 62.50 โดยจากการสอบถาม พบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่อยู่มาตั้งแต่เกิดเพราะฉะนั้นระยะเวลาที่อยู่อาศัยจริงก็จะมากกว่า 60 ปีขึ้นไป ระยะเวลาในการอยู่อาศัยรองลงมาจะอยู่ที่ 11 – 25 ปี และ 26 – 40 ปี ร้อยละ 12.50 และ 10.91 ตามลำดับ ซึ่งจะมีเพียงส่วนน้อยที่อยู่อาศัยเพียง 1 – 10 ปี ประมาณร้อยละ 9.72 โดยผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะเกิดการจากการย้ายถิ่นกลับมายังบ้านเกิดของตน ทำให้ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในที่อยู่ปัจจุบันค่อนข้างสั้น แต่หากดูถึงครอบครัวของผู้สูงอายุก็จะพบว่าการตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่นี้มาเป็นเวลานาน

ตารางที่ 5.20 แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

ช่วงอายุ	ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน											
	1-10 ปี		11-25 ปี		26-40 ปี		41-55 ปี		55 ปีขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
60 - 69 ปี	4	4.17	3	2.78	7	6.82	3	2.78	31	29.17	49	45.83
70 - 79 ปี	4	4.17	10	9.72	3	2.73	1	1.39	27	25.00	46	43.06
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	1	1.39	-	-	1	1.36	-	-	9	8.33	12	11.11
รวม	10	9.72	13	12.5	12	10.9	4	4.17	66	62.50	106	100.00

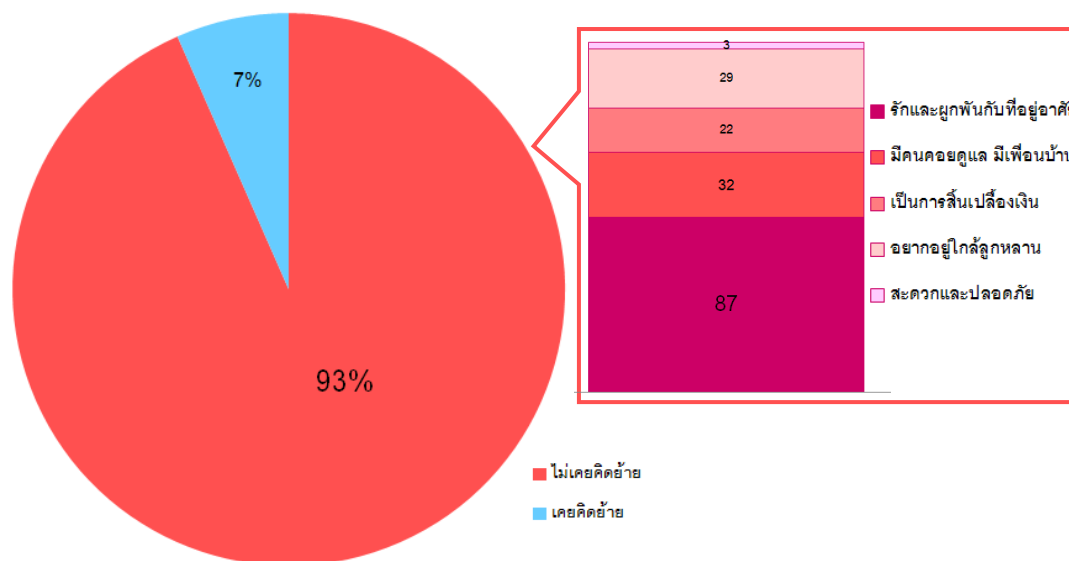
แผนภูมิที่ 5.20 แสดงระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.21 แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

ความคิดที่จะย้ายจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ	เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยคิดย้าย	99	93.40	รักและผูกพันกับที่อยู่อาศัย	87	47.97
			มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน	32	17.89
			เป็นการสิ้นเปลืองเงิน	22	12.20
			อยากอยู่ใกล้ลูกหลาน	29	16.26

ความคิดที่จะย้ายจากที่ อยู่อาศัยปัจจุบัน	จำนวน	ร้อยละ	เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
			สะดวกและปลอดภัย	3	1.63
เคยคิดย้าย	7	6.60	สภาพไม่เหมาะสม	7	4.07
รวม	106	100.00			100.00

จากการสอบถามในประเด็นเรื่องความคิดที่จะย้าย ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุไม่คิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัย ร้อยละ 93.40 โดยเหตุผลที่ไม่คิดจะย้ายที่อยู่ 3 อันดับแรก คือ เนื่องจากรักและผูกพันในที่อยู่อาศัยเดิม ร้อยละ 47.97 รองลงมาคือ มีคนคอยดูแลมีเพื่อนบ้าน และอยากอยู่ใกล้ลูกหลาน คิดเป็นร้อยละ 17.89 และ 16.26 โดยมีเพียงส่วนน้อยที่คิดจะย้ายที่อยู่อาศัยด้วยเหตุผลที่ว่าสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 4.07 ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมในที่นี้หมายถึงการประสบปัญหาอุทกภัยทำให้ผู้สูงอายุในกลุ่มดังกล่าวอยากย้ายที่อยู่เพิ่มมากขึ้น (รายละเอียดดังตารางที่ 5.21 และแผนภูมิที่ 5.21)

แผนภูมิที่ 5.21 แสดงความคิดที่จะย้ายที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

จากที่ได้กล่าวไปข้างต้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 1 และ 2 โดยจะเป็นการตอบวัตถุประสงค์ในประเด็นที่ 1 ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทางด้านผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ในส่วนของ **วัตถุประสงค์ประเด็นที่ 2** จะเป็นการศึกษาถึงลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในปัจุบันประมาณก่อนที่ได้มีการจัดทำไป ซึ่งจะ

สอดคล้องกับแบบสอบถามใน ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 โดยทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ได้ผลการศึกษาดังนี้

5.1.3 การวิเคราะห์ทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 3)

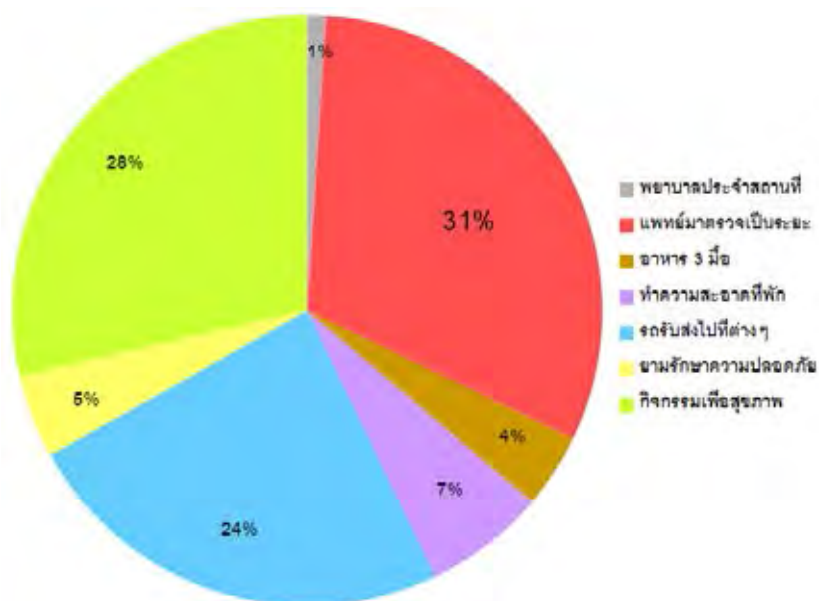
- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

ตารางที่ 5.22 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

บริการที่ควรจัดให้มีในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
พยาบาลประจำสถานที่	2	1.02
แพทย์มาตรวจเป็นระยะ	61	31.12
อาหาร 3 มื้อ	8	4.08
ทำความสะอาดที่พัก	13	6.63
รถรับส่งไปที่ต่างๆ	47	23.98
ยามรักษาความปลอดภัย	9	4.59
กิจกรรมเพื่อสุขภาพ	56	28.57
รวม	196	100.00

ในการวิเคราะห์ทางด้านทัศนคติและความพึงพอใจที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน นั้น ทางผู้วิจัยได้ทำการสอบถามกลุ่มผู้สูงอายุในหลายประเด็น ซึ่งประเด็นแรกก็จะเป็นในเรื่องของบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองของผู้สูงอายุ ซึ่งผลการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุต้องการให้มีบริการประเภทแพทย์มาตรวจเป็นระยะ คิดเป็นร้อยละ 31.12 ซึ่งส่วนใหญ่ในพื้นที่ก็จะมี อสม. หรืออาสาสมัครมาตรวจสุขภาพโดยทั่วไปให้ เช่น การวัดความดัน การวัดไข้ แต่ไม่ได้เป็นการตรวจโรคที่มาจากแพทย์โดยตรง ดังนั้นผู้สูงอายุจึงอยากให้มีแพทย์มาตรวจเป็นระยะ โดยสถานพยาบาลที่อยู่ใกล้ก็คือ สถานีอนามัยท่างาม ซึ่งอยู่ในพื้นที่ศึกษาจึงมีความเป็นไปได้ง่ายเป็นอย่างมากหากจะจัดให้มีบริการประเภทดังกล่าว บริการรองลงมาคือให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพและการจัดรถรับส่งไปที่ต่างๆ ร้อยละ 28.57 และร้อยละ 23.98 ตามลำดับ ซึ่งหากดูถึงการออกกกำลังกายจะพบว่าผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ชอบออกกกำลังกายถึงร้อยละ 75.47 (ตารางที่ 5.14) ดังนั้นบริการดังกล่าวจึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เช่น อาจจะมีการจัดลานเดินแอโรบิก หรือ สร้างลานสุขภาพที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุได้ออกกกำลังกาย เป็นต้น และในส่วนของ

บริการรถรับส่งก็ถือเป็นบริการที่ผู้สูงอายุเห็นว่าควรจะมี เพราะเนื่องจากมีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ไม่มียานพาหนะและบางท่านก็ไม่มีผู้ดูแล เพราะฉะนั้นในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชนจึงเป็นไปได้ยาก ดังนั้นบริการนี้จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะมี แต่จากการสอบถามทาง อบต. พบว่ามีบริการรับส่งผู้สูงอายุอยู่แล้วแต่อาจจะยังไม่ทั่วถึงและไม่ได้รับส่งไปที่อื่นๆ นอกจาก อบต. ในช่วงวันที่มีประชุมหรือมีงาน ดังนั้นทาง อบต. จึงควรมีการจัดบริการประเภทนี้ให้กับผู้สูงอายุได้เดินทางไปยังพื้นที่อื่นๆ เช่น วัดนอกพื้นที่ ตลาดสิงห์บุรี ห้างสรรพสินค้า หรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น โดยบริการชุมชนที่ผู้สูงอายุต้องการน้อยที่สุด คือพยาบาลประจำสถานที่และอาหาร 3 มื้อ ร้อยละ 1.02 และ 4.08 ตามลำดับ เพราะเนื่องจากเป็นบริการที่มีอยู่แล้วและด้านอาหารก็เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุทำกินเองได้ (รายละเอียดดังตารางที่ 5.22 และแผนภูมิที่ 5.22)

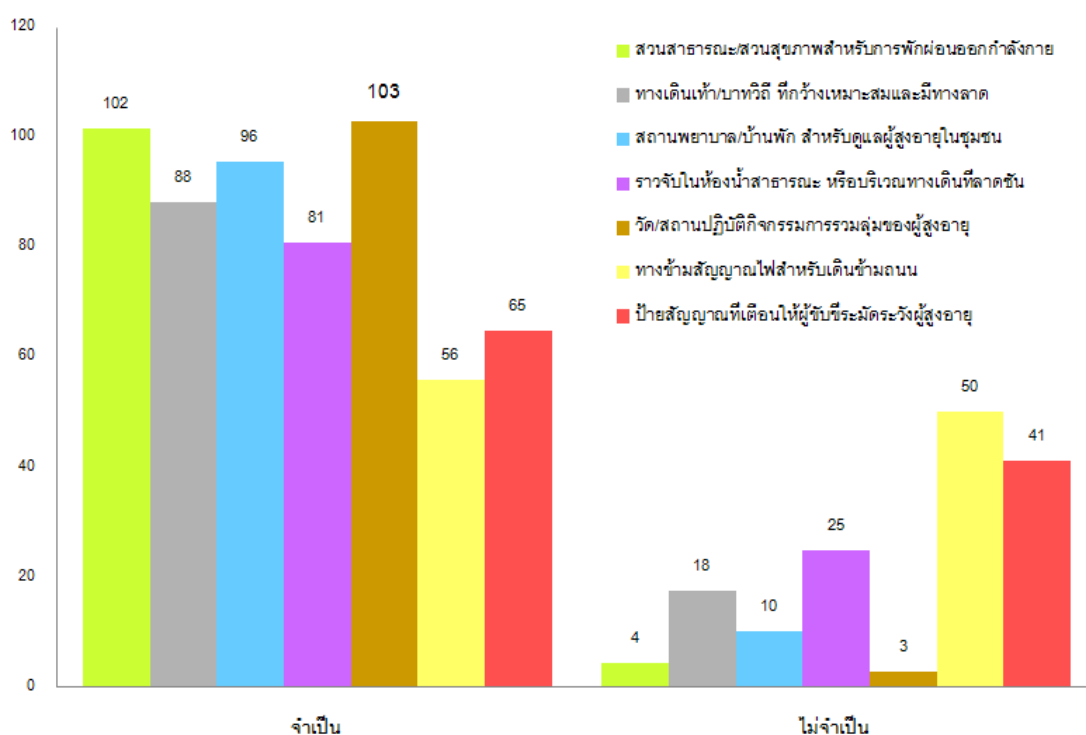

แผนภูมิที่ 5.22 แสดงบริการที่ควรจัดให้มีในชุมชนในมุมมองผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.23 แสดงความจำเป็น สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล่อมสำหรับ ผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา (N=106)

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล่อมสำหรับผู้สูงอายุ	จำเป็น		ไม่จำเป็น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย	102	95.83	4	4.17
ทางเดินเท้า/บาทวิถี ที่กว้างเหมาะสมและมีทางลาด	88	83.33	18	16.67
สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน	96	90.28	10	9.72

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	จำเป็น		ไม่จำเป็น	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ราวจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชัน	81	76.39	25	23.61
วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ	103	97.22	3	2.78
ทางข้ามสัญญาณไฟสำหรับเดินข้ามถนน	56	52.78	50	47.22
ป้ายสัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ	65	61.11	41	38.89

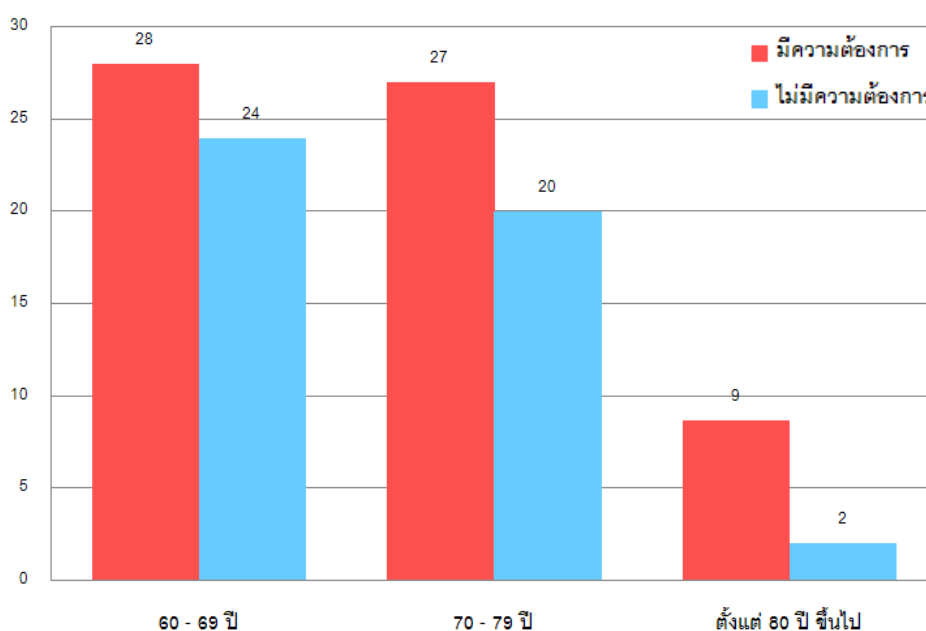
แผนภูมิที่ 5.23 แสดงสาธารณูปโภค / สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ประเด็นต่อมาเป็นการดูถึงความจำเป็นของสาธารณูปโภค / สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ในมุมมองของผู้สูงวัยเอง ซึ่งจากการสอบถามพบว่า วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวม กลุ่มของผู้สูงอายุ ถือเป็นสถานที่ที่มีความจำเป็นเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 97.22 รองลงมาคือ สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย และสถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 95.83 และ 90.28 ตามลำดับ ส่วนสาธารณูปโภค/ สิ่งแวดล้อมที่มีความจำเป็นน้อยที่สุดคือ ทางข้ามสัญญาณไฟสำหรับเดินข้ามถนน คิดเป็นร้อยละ 52.78 ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า เหตุที่ ทางข้ามสัญญาณไฟสำหรับเดินข้ามถนน ไม่จำเป็นมากนัก เพราะเนื่องจากในบริเวณที่อยู่อาศัยไม่มีการสัญจรของจำนวนรถยนต์มากนักและเป็นถนนไม่

กว้างมากจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีสัญญาณไฟจราจร รวมทั้งการสัญจรภายในชุมชนก็จะมีแต่รถจักรยาน จักรยานยนต์ และการเดินเท้าเท่านั้นซึ่งไม่มีความจำเป็นในประเด็นดังกล่าว และเหตุที่วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวม กลุ่มของผู้สูงอายุ จำเป็นมากเพราะเนื่องจากผู้สูงอายุในพื้นที่เข้าใช้บริการสถานที่ดังกล่าวบ่อยครั้งและเป็นที่ยอมรับในการทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุในชุมชน (รายละเอียดดังตารางที่ 5.23 และแผนภูมิที่ 5.23)

ตารางที่ 5.24 แสดงความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทางของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ช่วงอายุ	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทาง					
	มีความต้องการ		ไม่มีความต้องการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
60 - 69 ปี	28	25.53	24	21.88	52	47.42
70 - 79 ปี	27	24.62	20	18.24	47	42.86
ตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไป	9	7.91	2	1.82	11	9.73
รวม	64	58.06	46	41.94	110	100.00

แผนภูมิที่ 5.24 แสดงความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทางของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

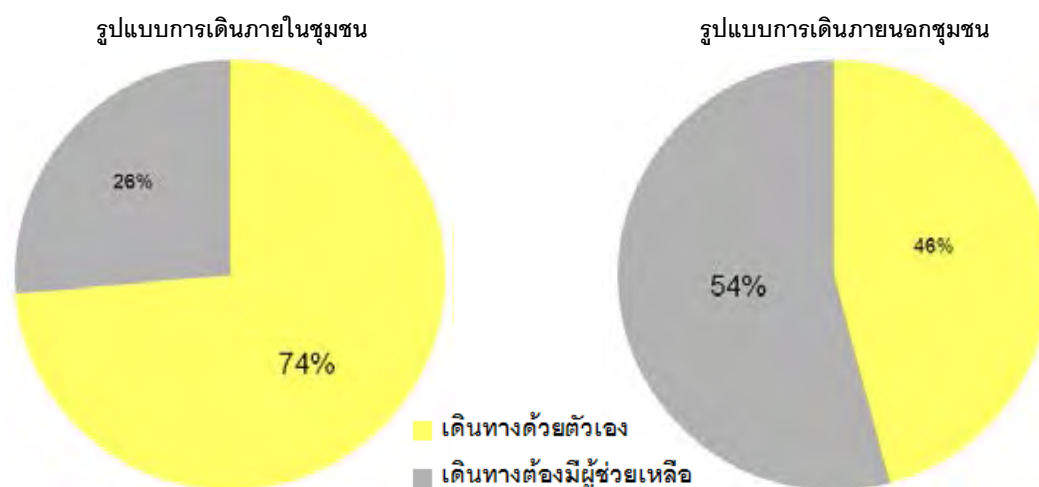
สำหรับความต้องการได้รับความช่วยเหลือในการเดินทางของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา จากการสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการในการได้รับความช่วยเหลือในการเดินทาง ร้อยละ 58.06 ซึ่งมีสัดส่วนใกล้เคียงกับผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ ร้อยละ 41.96 ซึ่งในกลุ่ม

ผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือ พบว่า ผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนความต้องการความช่วยเหลือในการเดินทางมากกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งเมื่อดูสัดส่วนของผู้สูงอายุในช่วงอายุอื่นๆ จะมีความต้องการใกล้เคียงกับความไม่ต้องการ ดังตารางที่ 5.24 และแผนภูมิที่ 5.24 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า เหตุที่ผู้สูงอายุไม่ต้องการความช่วยเหลือเพราะเนื่องจากยังสามารถเดินทางด้วยตัวเองได้และมีผู้สูงอายุบางรายที่ถูกหลานหรือคู่สมรสช่วยเหลือในการเดินทางอยู่แล้ว

ตารางที่ 5.25 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายใน และภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ

รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	รูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางด้วยตัวเอง	78	73.61	เดินทางด้วยตัวเอง	49	45.83
60-69 ปี	43	40.28	60-69 ปี	29	27.78
70-79 ปี	29	27.78	70-79 ปี	18	16.67
80 ปีขึ้นไป	6	5.56	80 ปีขึ้นไป	1	1.39
เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	28	26.39	เดินทางต้องมีผู้ช่วยเหลือ	57	54.17
60-69 ปี	6	5.56	60-69 ปี	19	18.06
70-79 ปี	16	15.28	70-79 ปี	28	26.39
80 ปีขึ้นไป	6	5.56	80 ปีขึ้นไป	10	9.72
รวม	106	100.00	รวม	106	100.00

จากตารางที่ 5.25 และแผนภูมิที่ 5.25 แสดงถึงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายใน และภายนอก ชุมชนของผู้สูงอายุ ซึ่งหากดูถึงรูปแบบการเดินทางภายในชุมชนจะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุเดินทางด้วยตัวเอง ร้อยละ 73.61 โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ 60-69 ปี จะเดินทางด้วยตัวเองถึงร้อยละ 40.28 ซึ่งจะมีเพียงร้อยละ 26.39 ที่ต้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน ส่วนการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชนจะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุจะต้องมีผู้ช่วยเหลือในการเดินทาง โดยคิดเป็นร้อยละ 54.17 โดยเมื่อเทียบสัดส่วนการเดินทางด้วยตัวเองกับการเดินทางโดยมีผู้ช่วยเหลือพบว่า ผู้สูงอายุในวัยตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปต้องมีผู้ช่วยเหลือเป็นอย่างมาก ร้อยละ 9.72 ซึ่งในกลุ่มผู้สูงอายุช่วงต้นกับช่วงกลางจะสามารถเดินทางด้วยตัวเองได้ คิดเป็นร้อยละ 45.83 และ 27.78 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 5.25 แสดงรูปแบบการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

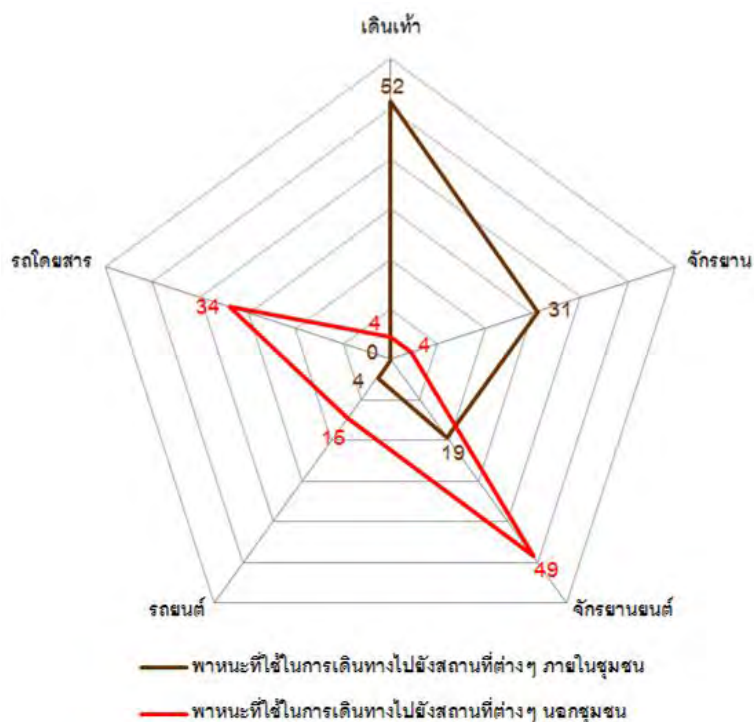
ตารางที่ 5.26 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
เดินเท้า	52	48.61	เดินเท้า	4.42	4.17
60-69 ปี	27	25.00	60-69 ปี	2.94	2.78
70-79 ปี	21	19.44	70-79 ปี	1.47	1.39
80 ปีขึ้นไป	4	4.17	80 ปีขึ้นไป	-	-
จักรยาน	31	29.17	จักรยาน	4.42	4.17
60-69 ปี	15	13.89	60-69 ปี	2.94	2.78
70-79 ปี	13	12.50	70-79 ปี	1.47	1.39
80 ปีขึ้นไป	3	2.78	80 ปีขึ้นไป	-	-
จักรยานยนต์	19	18.06	จักรยานยนต์	48.58	45.83
60-69 ปี	7	6.94	60-69 ปี	27.97	26.39
70-79 ปี	9	8.33	70-79 ปี	22.08	20.83
80 ปีขึ้นไป	3	2.78	80 ปีขึ้นไป	2.94	2.78
รถยนต์	4	4.17	รถยนต์	14.72	13.89
60-69 ปี	-	-	60-69 ปี	4.42	4.17

พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
70-79 ปี	3	2.78	70-79 ปี	7.36	6.94
80 ปีขึ้นไป	1	1.39	80 ปีขึ้นไป	2.94	2.78
รถโดยสาร	-	-	รถโดยสาร	33.86	31.94
60-69 ปี	-	-	60-69 ปี	13.25	12.50
70-79 ปี	-	-	70-79 ปี	14.72	13.89
80 ปีขึ้นไป	-	-	80 ปีขึ้นไป	5.89	5.56
รวม	106	100.00	รวม	106.00	100.00

ประเด็นในเรื่องของพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่า พาหนะที่ใช้ในการเดินทางภายในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นการเดินทางและการใช้จักรยาน คิดเป็นร้อยละ 48.61 และ 29.17 ตามลำดับ ซึ่งจะไม่การใช้รถโดยสารในการเดินทางภายในชุมชนเลย โดยกลุ่มผู้สูงอายุวัย 60 – 69 ปี และ 70 – 79 ปี จะใช้การเดินทางเท้ามากที่สุดเมื่อเทียบสัดส่วนการใช้พาหนะทั้งหมดในกลุ่มวัยเดียวกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 25 และ 19.44 ตามลำดับ และในกลุ่มผู้สูงอายุวัยตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปจะใช้การเดินทางมากที่สุดเช่นกันแต่ในบางรายจะต้องมีผู้ช่วยเหลือในการเดินทางเวลาไปสถานที่ต่างๆ (รายละเอียดดังตารางที่ 5.26 และแผนภูมิที่ 5.26)

ส่วนพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกชุมชน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้จักรยานยนต์ในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 48.58 รองลงมาจะเป็นการเดินทางโดยรถโดยสารและรถยนต์ ร้อยละ 33.86 และ 14.72 ตามลำดับ ซึ่งจะมีผู้สูงอายุเพียงส่วนน้อยที่ใช้การเดินทางและจักรยาน ร้อยละ 4.42 โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มผู้สูงอายุวัย 60 – 69 ปี และ 70 – 79 ปี จะใช้จักรยานยนต์มากที่สุดเมื่อเทียบสัดส่วนการใช้พาหนะทั้งหมดในกลุ่มวัยเดียวกัน โดยคิดเป็นร้อยละ 27.92 และ 22.08 ตามลำดับ รองลงมาจะเป็นการเดินทางโดยรถโดยสาร ร้อยละ 13.24 และ 14.72 และในกลุ่มผู้สูงอายุวัยตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไปจะใช้รถโดยสารมากที่สุดเมื่อเทียบสัดส่วนการใช้พาหนะทั้งหมดในกลุ่มวัยเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 5.89 ซึ่งแตกต่างจากผู้สูงอายุช่วงต้นและช่วงกลาง โดยจากการสอบถามผู้สูงอายุพบว่า รถโดยสารที่ใช้เป็นรถที่ทาง อบต.จัดให้มารับส่งที่บ้านผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุวัยนี้จะเคลื่อนไหวและเดินทางลำบากจึงใช้ยานพาหนะประเภทนี้มากที่สุด โดยในช่วงวัยก่อนจะสามารถเดินทางด้วยตัวเองได้ดั่งนั้นพาหนะที่ใช้จึงแตกต่างออกไป

แผนภูมิที่ 5.26 แสดงพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ภายในและภายนอกชุมชนของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

ตารางที่ 5.27 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน - ละแวกบ้าน					
ศาสนสถาน	4.73	4.55	3.38	4.50	ทุกสัปดาห์
สวนสาธารณะ	3.79	3.42	2.88	3.53	ทุกเดือน
ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย	4.42	4.35	2.75	4.21	ทุกเดือน
อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ	3.58	2.84	2.13	3.10	ทุกๆ 3 เดือน
ป้อมตำรวจ อปพร.	1.91	1.55	1.25	1.68	นานๆ ครั้ง
ศาลา ป้ายรถโดยสาร	1.30	1.45	1.13	1.35	นานๆ ครั้ง
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน					
ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ	4.70	4.29	3.13	4.35	ทุกเดือน
ตลาดละแวกหมู่บ้าน	4.79	4.74	2.88	4.56	ทุกสัปดาห์
ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว	1.94	1.58	1.38	1.72	นานๆ ครั้ง
ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม	1.15	1.19	1.13	1.17	ไม่เคยไป

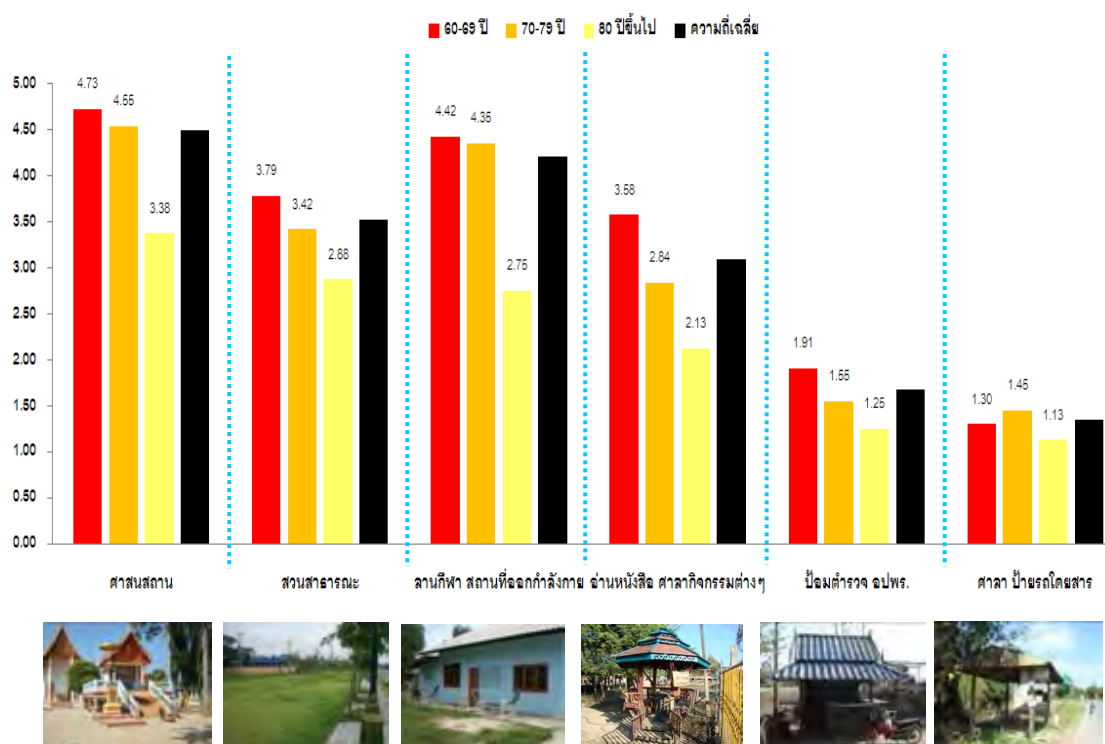
สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม			ความถี่เฉลี่ย	ระดับความถี่เฉลี่ย
	ช่วงอายุ				
	60-69 ปี	70-79 ปี	80 ปีขึ้นไป		
ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม	2.09	1.71	1.50	1.86	นานๆ ครั้ง
ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์	2.18	1.48	1.38	1.79	นานๆ ครั้ง
ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง	1.06	1.03	1.00	1.04	ไม่เคยไป
คลินิก ร้านขายยา	3.12	3.52	2.25	3.19	ทุกๆ 3 เดือน
ปั้มน้ำมัน ปั้มหลอด	3.42	2.00	1.13	2.56	ทุกๆ 3 เดือน
หมอนวด/พินบ้าน	1.73	1.68	1.38	1.67	นานๆ ครั้ง
สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด					
สถานีอนามัยประจำตำบล	3.91	3.39	2.88	3.57	ทุกเดือน
สถานศึกษาประจำตำบล	3.48	2.32	2.13	2.83	ทุกๆ 3 เดือน
สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ	3.45	3.06	2.75	3.21	ทุกๆ 3 เดือน
ตลาดสด ตลาดนัด	4.58	3.45	2.88	3.90	ทุกเดือน
ธนาคาร สหกรณ์ ออมสิน ธกส.	2.09	1.87	1.63	1.94	นานๆ ครั้ง
ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.	2.58	2.71	1.88	2.56	ทุกๆ 3 เดือน
สถานีตำรวจ อปพร.	1.18	1.06	1.00	1.11	ไม่เคยไป
ฌาปนกิจสถาน	2.09	2.03	2.00	2.06	นานๆ ครั้ง
โรงพยาบาลตำบล/อำเภอ/จังหวัด	2.79	2.90	2.88	2.85	ทุกๆ 3 เดือน
ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลาง	1.27	1.35	1.00	1.28	ไม่เคยไป
ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.09	1.06	1.13	1.08	ไม่เคยไป
ที่ทำการไปรษณีย์	2.42	2.16	1.88	2.25	นานๆ ครั้ง
สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด	1.00	1.00	1.00	1.00	ไม่เคยไป
ตลาดใหญ่/ในเมือง/ในจังหวัด	2.33	2.06	1.88	2.17	นานๆ ครั้ง
ห้างสรรพสินค้า/ห้างค้าส่ง	1.97	1.77	1.25	1.81	นานๆ ครั้ง
สถานีขนส่งของชุมชน	1.61	1.42	1.63	1.53	นานๆ ครั้ง
สถานที่ส่วนตัว					
ที่นา ไร่ สวน	2.48	2.03	1.50	2.18	นานๆ ครั้ง
ที่ทำงานภาครัฐ เอกชน	2.04	1.70	1.00	1.79	นานๆ ครั้ง
ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด	1.00	1.00	1.00	1.00	ไม่เคยไป

หมายเหตุ : ความหมายระดับความถี่เฉลี่ย 0.00-1.49 = ไม่เคยไป, 1.50-2.49 = นานๆครั้ง, 2.50-3.49 = ทุก 3 เดือน, 3.50-4.49 = ทุกเดือน, 4.50-5.49 = ทุกสัปดาห์ และ 5.50 ขึ้นไป = ทุกวัน

จากตารางที่ 5.27 เป็นการแสดงให้เห็นถึงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยจำแนกเป็น 4 ประเภทสถานที่ต่างๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน, สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน, สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด และสถานที่ส่วนตัว ซึ่งแต่ละประเภทสถานที่ที่มีความถี่ในการเข้าใช้แตกต่างกัน โดยสถานที่ประเภทแรกคือ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดหรือทุกสัปดาห์ (ระดับความถี่เฉลี่ย 4.50-5.49) คือ ศาสนสถานหรือวัด (ระดับค่า 4.50) โดยผู้สูงอายุในชุมชนส่วนใหญ่มักจะเข้าใช้วัดทำอิฐทุกวันพระหรือทุกวันที่เป็นวันสำคัญทางศาสนา ส่วนสถานที่ประเภทต่อมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดหรือทุกสัปดาห์ คือ ตลาดละแวกหมู่บ้าน (ระดับค่า 4.56) ในที่นี้คือตลาดบริเวณวัดทำอิฐ ซึ่งจะเปิดขายทุกวันพุธและวันเสาร์ โดยผู้สูงอายุในพื้นที่จะใช้การเดินทางไป เพราะเนื่องจากเป็นระยะทางที่ใกล้มากและอยู่ภายในชุมชน สถานที่ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ที่มีการเข้าใช้มากที่สุดหรือทุกเดือน (ระดับความถี่เฉลี่ย 3.50-4.49) คือ ตลาดสดและตลาดนัด (ระดับค่า 3.90) ในที่นี้หมายถึงตลาดอินทร์บุรีเป็นตลาดระดับอำเภอ ซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่ศึกษาประมาณ 2 กิโลเมตร โดยการเดินทางไปของผู้สูงอายุมักจะใช้จักรยานยนต์และจักรยาน ซึ่งต่อเดือนผู้สูงอายุมักจะเดินทางไป 2 – 3 ครั้ง และสถานที่ประเภทสุดท้ายคือ สถานที่ส่วนตัว จะเป็นการเข้าใช้ที่ไม่บ่อยมากนักหรือนานๆ ครั้ง (ระดับความถี่เฉลี่ย 1.50-2.49) ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 2.18) โดยจะเป็นในกลุ่มของผู้สูงอายุที่ยังคงทำเกษตรกรรมอยู่ และส่วนใหญ่ผู้สูงอายุที่เหลือที่ไม่ได้ทำเกษตรกรรมพื้นที่ส่วนตัวที่ใช้บ่อยก็จะเป็นที่อยู่อาศัยของตนเอง

เมื่อมาดูถึงรายละเอียดในแต่ละประเภท โดยเริ่มจากความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน – ละแวกบ้าน**ของผู้สูงอายุ จะพบว่า ความถี่ในการเข้าใช้สถานที่ต่างๆในกลุ่มนี้ของผู้สูงอายุแต่ละช่วงจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ทั้งผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) ตอนกลาง (70 – 79 ปี) และตอนปลาย (ตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) ส่วนใหญ่จะเข้าใช้พื้นที่ศาสนสถานมากที่สุด โดยในผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี (ระดับค่า 4.73) และ 70 – 79 ปี (ระดับค่า 4.55) จะเข้าใช้ทุกสัปดาห์ แต่สำหรับผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ขึ้นไปจะไปศาสนสถานทุกเดือน (ระดับค่า 3.39) เพื่อไปทำบุญ แต่อันดับรองลงมาจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้สูงอายุในช่วง 60 – 69 ปี และ 70 – 79 ปี จะเข้าใช้ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย ทุกเดือนประมาณเดือนละ 2

– 3 ครั้ง (ระดับค่า 4.42 และ 4.35 ตามลำดับ) แต่อันดับรองลงมาสำหรับผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป จะเป็นสวนสาธารณะ เพราะเนื่องจากต้องการพื้นที่พักผ่อนแบบเงียบสงบ โดยความถี่ในการเข้าใช้จะประมาณเดือนละครั้ง (ระดับค่า 2.88) และพื้นที่ที่มีการเข้าใช้น้อยที่สุดของผู้สูงอายุทั้ง 3 ช่วงคือ ศาลา ป้ายรถโดยสาร ซึ่งความถี่ในการเข้าใช้คือทุกๆ ครั้ง จากการสัมภาษณ์เป็นเพราะเนื่องจากบริเวณพื้นที่หมู่ 4 ไม่มีป้ายรถโดยสารและสำหรับหมู่ 6 ผู้สูงอายุก็จะไม่ใช่เพราะเนื่องจากเดินทางด้วยรถส่วนตัวหรือมีรถโดยสารมารับจึงไม่จำเป็นที่จะต้องไปนั่งรอที่ศาลาหรือป้ายรถโดยสาร (รายละเอียดจัดแผนภูมิที่ 5.27)

แผนภูมิที่ 5.27 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ที่สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน –
ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดจัดแผนภูมิที่ 5.28) จากการสอบถามพบว่า แต่ละช่วงอายุมีการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

- สถานที่ที่เดินทางไปบ่อยหรือทุกสัปดาห์สำหรับผู้สูงอายุในช่วง 60 – 69 ปี จะเป็น ตลาดละแวกหมู่บ้าน (ระดับค่า 4.79) และร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับค่า 4.70) รองลงมาสถานที่ไปบ่อยทุกๆ 3 ก็จะเป็น บั๊มน้ำมัน บั๊มหลด (ระดับค่า 3.42)

และคลินิก ร้านขายยา (ระดับค่า 3.12) ส่วนสถานที่ที่ผู้สูงอายุในวัยนี้มานานๆ ไปครั้ง หรือไม่ได้ไป คือ ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์ (ระดับค่า 2.18), ร้านเสริมสวย ร้านสระ ผอม ตัดผม (ระดับค่า 2.09), ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว (ระดับค่า 1.94), หมอ นวด/พื้นบ้าน (ระดับค่า 1.73), ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม (ระดับค่า 1.15) และ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง (ระดับค่า 1.06)

แผนภูมิที่ 5.28 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ที่สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน) – ละแวกบ้าน ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

- สถานที่ที่เดินทางไปบ่อยหรือทุกสัปดาห์สำหรับผู้สูงอายุในช่วง 70 – 79 ปี จะเป็น ตลาดละแวกหมู่บ้าน (ระดับค่า 4.74) รองลงมาเป็นสถานที่ไปทุกเดือน คือ ร้านขาย ของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับค่า 4.29) และ คลินิก ร้านขายยา (ระดับค่า 3.52) สำหรับสถานที่ที่ผู้สูงอายุนานๆ ไปครั้งและไม่เคยไปเลย เช่น บิ๊มน้ำมัน บิ๊มหลอด

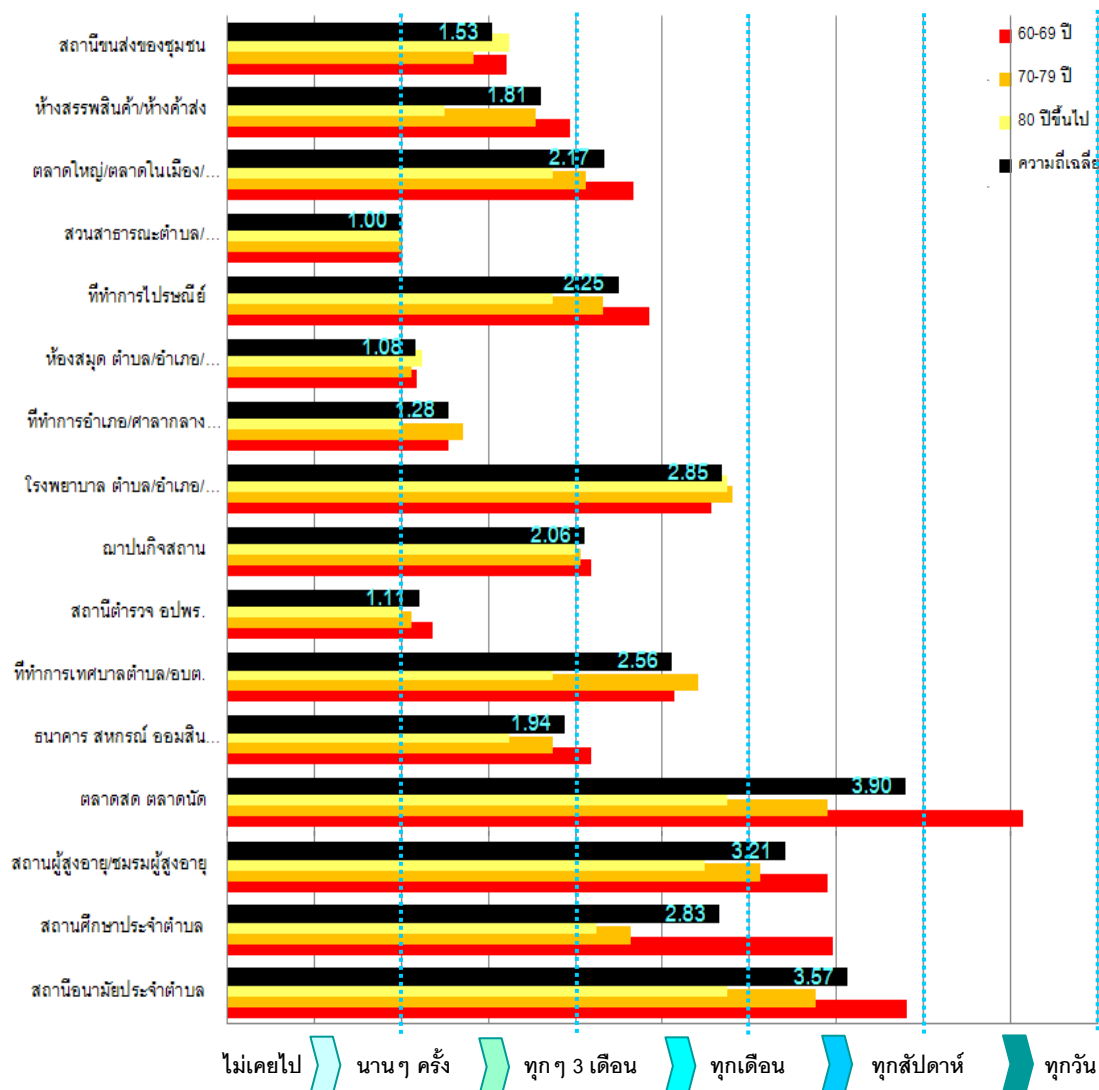
(ระดับค่า 2.00), ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม (ระดับค่า 1.71), หมอนวด/พื้นบ้าน (ระดับค่า 1.68), ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว (ระดับค่า 1.58), ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม (ระดับค่า 1.15) เป็นต้น

- ความถี่ในการเดินทางของผู้สูงอายุวัยตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะไปทุกๆ 3 เดือน ได้แก่ ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ (ระดับค่า 3.13) และตลาดละแวกหมู่บ้าน (ระดับค่า 2.88) รองลงมาเป็นสถานที่นานๆ ไปครั้ง ได้แก่ คลินิก ร้านขายยา (ระดับค่า 2.25) นอกนั้นเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุไม่เคยไปเลยหรือไม่ได้ไปมานานเกิน 20 ปี และจากการสอบถามพบว่าผู้สูงอายุในกลุ่มนี้จะไม่ไปตลาดบ่อยเช่นผู้สูงอายุในช่วงก่อน แต่จะใช้วิธีการฝากซื้อจากคนที่ไปภายในชุมชน

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.29) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

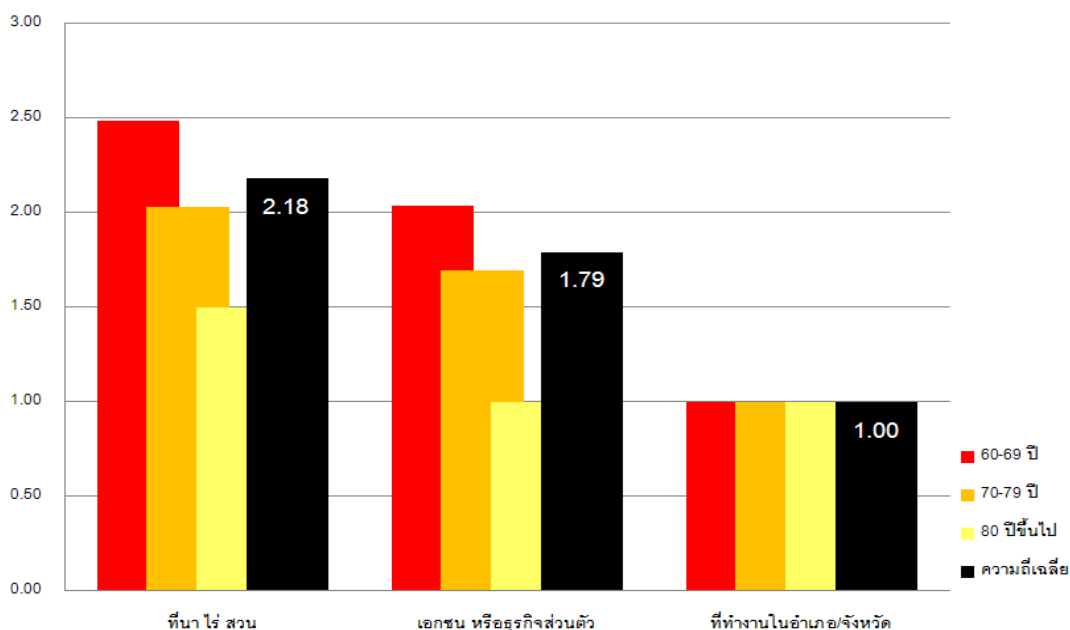
- ผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปบ่อยที่สุดหรือทุกสัปดาห์ ได้แก่ ตลาดสด ตลาดนัด (ระดับค่า 4.58) รองลงมาเป็น สถานีอนามัยประจำตำบล (ระดับค่า 3.91) ซึ่งความถี่ในการเข้าใช้ประมาณเดือนละครั้ง และสำหรับสถานที่ที่ผู้สูงอายุไปทุกๆ 3 เดือน ได้แก่ สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ (ระดับค่า 3.45), สถานศึกษาประจำตำบล (ระดับค่า 3.48), โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ระดับค่า 2.79) และที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต. (ระดับค่า 2.58) โดยจะมีอีก 10 แห่งที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้นานๆ ไปครั้งและไม่เคยไปเลย
- ผู้สูงอายุช่วง 70 – 79 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปบ่อยที่สุดหรือทุกๆ 3 เดือน ได้แก่ ตลาดสด ตลาดนัด (ระดับค่า 3.45) รองลงมาเป็น สถานีอนามัยประจำตำบล (ระดับค่า 3.39), สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ (ระดับค่า 3.06), โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ระดับค่า 2.90) และที่ทำการเทศบาลตำบล (ระดับค่า 2.71) ตามลำดับ โดยจะมีอีก 11 แห่งที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้นานๆ ไปครั้งและไม่เคยไปเลย
- ผู้สูงอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปบ่อยที่สุดหรือทุกๆ 3 เดือน มีด้วยกัน 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดสด ตลาดนัด, สถานีอนามัยประจำตำบล และโรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด (ระดับค่า 2.88) รองลงมา สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ (ระดับค่า 2.75) โดยจะมีอีก 12 แห่งที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้นานๆ ไปครั้งและไม่

เคยไปเลย ซึ่งสถานที่ที่ไม่เคยไปเลยของผู้สูงอายุในกลุ่มจะมีด้วยกันถึง 5 แห่ง ได้แก่ สถานีตำรวจ อปพร. , ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลางจังหวัด , สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด, ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด และห้างสรรพสินค้า/ห้างค้าส่ง

แผนภูมิที่ 5.29 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ซึ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด ของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

สำหรับความถี่ในการเดินทางไปยัง **สถานที่ส่วนตัว** ของผู้สูงอายุ (รายละเอียดดังแผนภูมิที่ 5.30) จากการสอบถามผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุได้ข้อสรุป ดังนี้

แผนภูมิที่ 5.30 แสดงความถี่ในการเดินทางไปยังสถานที่ส่วนตัวของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา

- ผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 2.48) รองลงมาเป็นที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 2.04) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น แต่ความถี่ในการไปสถานที่ดังกล่าวจะน้อยกว่าสถานที่ใน 3 กลุ่มแรก เหตุเพราะเนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว
- ผู้สูงอายุช่วง 70 – 79 ปี สถานที่ที่ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้เดินทางไปมากที่สุด ได้แก่ ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 2.03) รองลงมาเป็นที่ที่เป็น เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว (ระดับค่า 1.70) เช่น ประเภทร้านค้าส่วนบุคคล เป็นต้น แต่ความถี่ในการไปสถานที่ดังกล่าวจะน้อยกว่าสถานที่ใน 3 กลุ่มแรก
- ผู้สูงอายุช่วงตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ไปในสถานที่ส่วนตัวมากนัก แต่จะมีเพียงส่วนน้อยที่จะไป ที่นา ไร่ สวน (ระดับค่า 1.50) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะอยู่กับที่พักของตนเอง และทั้ง 3 ช่วงอายุจะมีความคล้ายคลึงกันคือไม่เคยไป ที่ทำงานใน อำเภอ/จังหวัดเลย อาจเพราะเนื่องจากด้วยอายุและอาชีพที่ทำทำให้ไม่ความจะเป็นที่จะไปในสถานที่ดังกล่าว

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ ทศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนจะพบว่า ส่วนใหญ่แล้วผู้สูงอายุในพื้นที่จะให้ความสำคัญกับสถานที่ที่เข้าไปบ่อยครั้งอย่างเช่น ศาสนสถาน สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย ตลาดระแวกบ้านหรือตลาดสด ชมรม/สมาคมผู้สูงอายุ และสถานีนอนามัย ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นทีี่นัดหมายเวลามีประชุมหรือรวมกลุ่มผู้สูงอายุ และการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ก็จะไปโดยการเดินและจักรยาน เพราะเนื่องจากสถานที่เหล่านี้อยู่ภายในระยะเดินได้ของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ค่อนข้างมีสุขภาพที่แข็งแรงเพราะได้ออกกำลังกายบ่อยครั้ง ดังนั้นสถานที่หรือสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้กล่าวไป จึงควรได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพื่อสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและลดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้สูงอายุภายในพื้นที่

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน (ส่วนที่ 4)

การติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

ภาพที่ 5.2 พื้นที่ที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

ในการวิเคราะห์ ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน นั้นทางผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสอบถามผู้สูงอายุ และแบบสำรวจเพื่อที่ลงตรวจพื้นที่จริงที่ได้มีการปรับปรุง โดยจากการลงพื้นที่พบว่า พื้นที่ที่ได้ทำการปรับปรุงมีด้วยกัน 3 แห่ง (ดังภาพที่ 5.2) ได้แก่ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเด็ก/ชมรมผู้สูงอายุหมู่ 4 และศาลาเอนกประสงค์ภายในวัดท่าอิฐ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) สำนักงานบริหารส่วนตำบลท่างาม

ทางลาดหน้าทางเข้า อบต.

ห้องน้ำผู้สูงอายุ

ภาพที่ 5.3 แสดงพื้นที่ที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในสำนักงาน อบต.ท่างาม

จากการลงพื้นที่เพื่อสำรวจการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุบริเวณสำนักงาน อบต. พบว่า ทาง สำนักงาน อบต.ได้ทำการปรับปรุง 2 แห่ง ได้แก่ ทางลาดหน้าทางเข้า สำนักงาน อบต.และห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ (ดังภาพที่ 5.3) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน สามารถอธิบายได้ดังนี้

- ทางลาดหน้า อบต.ท่างาม โดยมีรายละเอียดตามเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 5.28 แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด ภายใน อบต.ท่างาม

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....พื้น ค.ส.ล.ผิวหน้าขัดหยาบ.....).	●	
2. ความชันไม่เกิน 1 : 12 (ความชันที่วัดได้ = 1 : 4.17) : สูง 48 ซม. ยาว 200 ซม.		●
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว : 200 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง : 100 ซม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (มีราวจับ 2 ข้าง)	●	
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ปลายราวจับไม่ยื่นเกินออกมา)		●
6. ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ชานพัก และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้นที่ 80 – 90 ซม. (ราวจับสูง : 90 ซม.)	●	
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม. (เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ : 6 ซม.)		●

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ทำด้วยสแตนเลส แข็งแรง)	●	

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องของมาตรฐานวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 5.4 การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาดภายใน อบต.ท่างาม

ซึ่งจะเห็นได้จากการตรวจประเมินทางลาด พบว่า ยังมีความไม่เหมาะสมอยู่หลายประเด็น โดยเฉพาะความชันที่ควรได้รับการปรับแก้ เพราะเนื่องจากทางลาดดังกล่าวมีความชันมากกว่ามาตรฐานจนเกินไป อาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย และจากการสอบถามความพึงพอใจของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ พบว่า ทางลาดที่จัดทำขึ้นเวลาเดินเข้าใช้จะเหนื่อยกว่าปกติ เพราะเนื่องจากความชันที่มากเกินไปแต่ราวจับที่มั่นคงจึงทำให้สามารถเดินขึ้นได้อย่างสะดวก และผู้ใช้ทางลาดส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุที่ใช้การเดินขึ้น ไม่ใช่ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นเพราะภายในพื้นที่มีผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นเพียง 5 ราย แต่อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่เข้าใช้ สำนักงาน อบต.ก็ชอบใช้ทางลาดมากกว่าการใช้บันได ดังนั้น ทางลาดจึงควรได้รับการปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

- ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดตามเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 5.29 แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก (ทางเดินขรุขระ)		●
2. ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม. (90 ซม.)	●	
3. ประตูมีราวจับเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. (5 ซม.) ปลายบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1 ม. ปลายล่างไม่เกิน 80 ซม. (ปลายบน : 1.2 ม. ปลายล่าง : 90)		●
4. พื้นกว้างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม. (150 ซม.)	●	
5. ราวจับบริเวณชักโครกแนวนอนสูงจากพื้น 60 – 70 ซม. (85 ซม.) ยื่นล้ำออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 – 30 ซม. (85 ซม.) ราวจับแนวตั้งต่อจากราวแนวนอนขึ้นไปอย่างน้อยกว่า 60 ซม. (50 ซม.)		●
6. มีราวจับนำไปสู่สุขภัณฑ์ สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ไม่มีไปสู่สุขภัณฑ์)		●
7. ระยะกึ่งกลางของชักโครกต้องห่างจากผนังด้านข้าง 45 – 50 ซม. (50 ซม.)	●	
8. มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก (มีสายชำระ)	●	
9. ติดตั้งระบบแสงหรือเสียงแจ้งเหตุเตือนภัย (ไม่มี)		●
10. โถส้วมนั่งราบสูงจากพื้น 45 – 50 ซม. และพนักพิงหลังได้ (45 ซม.)	●	
11. อุปรกรณ์เปิด-ปิดประตูต้องเป็นก้านบิดหรือแกนผลัก สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (บิดล็อก – ช่วยเหลือลำบาก สูง 85 ซม.)		●
12. อ่างล้างมือที่ติดผนัง ต้องเข้าถึงง่ายและสะดวก (เข้าถึงสะดวก) และมีราวจับในแนวนอนแบบพับได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างอ่าง (ไม่มี)		●
13. อ่างล้างมือที่ติดผนัง ขอบอ่างต้องอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 55 ซม. (45 ซม.) และสูงจากขอบอ่างล่าง 75 - 80 ซม. (75 ซม.)		●
14. ก๊อกเปิดปิดน้ำต้องเป็นชนิดแกนโยกหรือก้านบิดหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ (แบบก้านบิด)	●	
15. ราวจับทั้งหมดต้องลักษณะกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. (6 ซม.) ทำจากวัสดุเรียบและมั่นคง (วัสดุเรียบและมั่นคง)		●
16. มีพื้นที่ผิวต่างสัมผัสที่หน้าประตูขนาด 30 ซม. ยาวเท่าหัวหรือขนานประตูและห่างจากประตู 30 – 35 ซม. (ไม่มี)		●

ภาพที่ 5.5 การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำ ภายใน อบต.ท่างาม

โดยจากการตรวจประเมินห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุที่ทาง อบต.จัดทำขึ้น พบว่า มีหลายประเด็นที่ควรปรับแก้และเพิ่มเติมเข้าไป เช่น สัญญาณแสงหรือเสียงเตือนเวลาเกิดเหตุฉุกเฉินกับผู้สูงอายุที่เข้าใช้ห้องน้ำ, ขนาดราวจับที่ไม่ได้มาตรฐานซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุจับไม่ถนัดและเกิดอุบัติเหตุได้, ราวจับที่เชื่อมต่อไปยังสุขภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เช่น ราวจับจากโถส้วม เชื่อมไปยังอ่างล้างหน้า และบริเวณอ่างล้างหน้าก็ไม่มีราวจับด้านข้างทั้งสองฝั่งที่ใช้ช่วยพยุงเวลาผู้สูงอายุยืนล้างหน้า และอีกส่วนก็คือพื้นที่ด้านหน้าห้องน้ำ เนื่องจากห้องน้ำนี้ทำขึ้นเพื่อผู้พิการด้วย ดังนั้น ห้องจึงควรมีพื้นที่ผิวต่างสัมผัสที่หน้าประตูเพื่อให้ผู้สูงอายุและผู้พิการสามารถปรับตัวได้ทัน รวมทั้งบริเวณด้านหน้าทางเข้าห้องน้ำพื้นเป็นทรายและผิวทางขรุขระ ซึ่งควรมีการปรับปรุงแก้ไขเพราะถือเป็นอุปสรรคในการเข้าใช้ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้สูงอายุได้ โดยจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นพบว่า ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการได้มีการสร้างเสร็จเมื่อไม่นานจึงทำให้มีการใช้บริการของผู้สูงอายุน้อยรายและบางท่านก็ยังไม่ทราบว่าได้มีการจัดทำขึ้น ซึ่งจากการสอบถามผู้สูงอายุที่ได้เข้าใช้ พบว่ามีความพึงพอใจเป็นระดับปานกลาง เพราะเนื่องจากห้องน้ำมีที่ว่างและดูโล่ง โปร่ง อีกทั้งยังมีราวจับภายในซึ่งสามารถช่วยในการลุกขึ้นได้ แต่ก็ยังไม่เหมาะสมมากนักเพราะมีขนาดราวจับที่ใหญ่เกินไปจนทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าจะอาจจะลื่นได้ และจากการสอบถามเพิ่มเติมถึงเหตุผลที่พอใจเป็นเพราะในพื้นที่ยังไม่มีห้องน้ำในลักษณะนี้จึงรู้สึกดีและน่าเข้าใช้ ซึ่งหากมีการปรับแก้ให้เหมาะสมโดยทางผู้วิจัยได้บรรยายให้ผู้สูงอายุที่สัมภาษณ์ฟังถึงลักษณะที่ถูกต้อง ทางผู้สูงอายุก็คิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะเนื่องจากทางผู้สูงอายุเองจะได้เข้าใช้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมต่อสภาพร่างกายและวัยของตนเอง

2) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 4

ภาพที่ 5.6 พื้นที่ที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

จากการลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุบริเวณศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ภายในพื้นที่ได้ทำการปรับปรุง 2 แห่ง ได้แก่ ทางลาดหน้าทางเข้า และห้องน้ำ (ดังภาพที่ 5.6) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน สามารถอธิบายได้ดังนี้

- ทางลาดหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุหมู่ 4 โดยมีรายละเอียดตามเกณฑ์ ดังนี้

ภาพที่ 5.7 การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด
ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ตารางที่ 5.30 แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....พื้น ค.ส.ล.ผิวหน้าขัดหยาบ : สภาพแตก.....).	●	
2. ความชันไม่เกิน 1 : 12 (ความชันที่วัดได้ = 1 : 16.67) : สูง 15 ซม. ยาว 250 ซม.	●	
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว : 250 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง : 10 ม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (ไม่มีราวจับ)		●
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ไม่มีเลย)		●
6. ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ขานพัก และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้นที่ 80 – 90 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ไม่มีราวจับ)		●

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

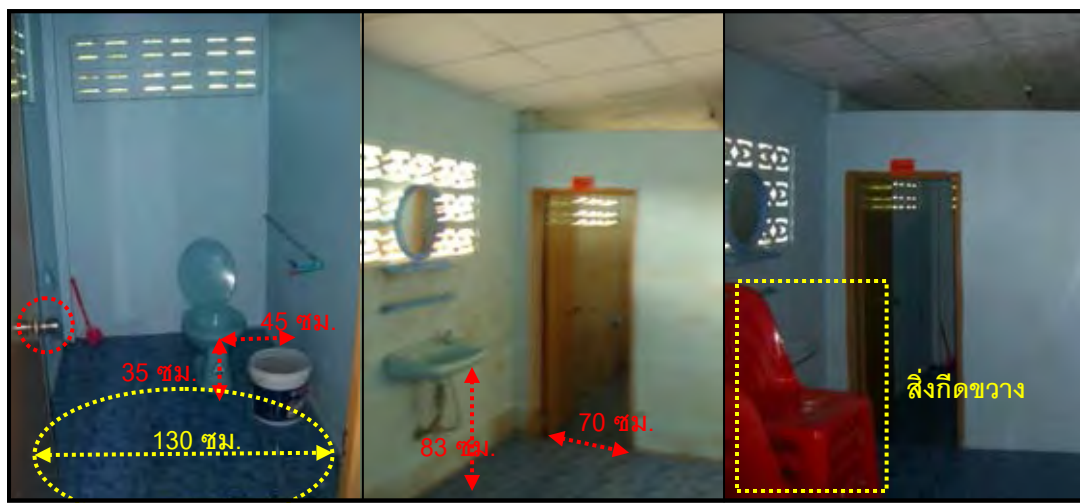
จากการตรวจประเมินทางลาดหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุหมู่ 4 พบว่า ลักษณะทางลาดที่ทาง อบต.จัดทำให้บริเวณดังกล่าว เป็นทางลาดที่มีความชัดในระดับที่ดีมาก แต่สภาพผิวทางก่อนขึ้นทางลาดเป็นพื้นผิวที่แตกและมีความลาดเอียงไม่สม่ำเสมอจึงอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายหากใช้รถเข็นหรือการใช้ไม้เท้า และบริเวณทางลาดดังกล่าวไม่มีการจัดทำราวจับไว้ให้กับผู้สูงอายุ ซึ่งหากดูลักษณะโดยรวมทางลาดดังกล่าวจะคล้ายทางขึ้นรถ ซึ่งควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการเพิ่มเติมในส่วนของราวจับเข้าไปโดยทำช่องทางขึ้นที่มีขนาดพอเหมาะตามเกณฑ์มาตรฐาน แต่ไม่ถึงกับต้องกว้างเท่าทางขึ้นที่มีอยู่ เพราะอาจจะไม่สอดคล้องต่อการใช้งานจริง และจากการสอบถามผู้สูงอายุที่ได้เข้าใช้ทางลาด พบว่า เป็นทางเดินเข้าสถานที่ที่ง่ายและไม่สูงเกินไป โดยไม่ต้องเหนื่อยเหมือนการเดินขึ้นบันได แต่ไม่ได้ให้ความรู้สึกถึงการปรับปรุงเพื่อผู้สูงอายุมากนัก เพราะจากการที่ผู้วิจัยได้บรรยายถึงทางลาดที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุฟังจึงเกิดความเข้าใจถึงความสำคัญของทางลาดที่ถูกต้องตามเกณฑ์ แต่ทางผู้สูงอายุก็ยังคงมีความพึงพอใจกับทางลาดดังกล่าวในระดับปานกลาง เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่ช่วยเหลือตัวเองได้จึงยังไม่เห็นถึงประโยชน์ของราวจับมากนัก แต่อย่างไรก็ตามในอนาคตผู้สูงอายุในกลุ่มดังกล่าวก็จะต้องมีอายุที่เพิ่มมากขึ้น ร่างกายก็จะอ่อนแอลง จึงควรมีการปรับปรุงทางลาดให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้นต่อไป

- ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดตามเกณฑ์ ดังนี้

ตารางที่ 5.31 แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก (มีของวางข้างประตู)		●
2. ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม. (70 ซม.)		●
3. ประตูมีราวจับเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. ปลายบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1 ม. ปลายล่างไม่เกิน 80 ซม. (ไม่มี)		●
4. พื้นกว้างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม. (130 ซม.)		●
5. ราวจับบริเวณชักโครกแนวอนสูงจากพื้นที่ 60 – 70 ซม. ยื่นล้ำออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 – 30 ซม. ราวจับแนวตั้งต่อจากราวแนวอนขึ้นไปอย่างน้อย 60 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
6. มีราวจับนำไปสู่สุขภัณฑ์ สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ไม่มีไปสูสุขภัณฑ์)		●
7. ระยะกึ่งกลางของชักโครกต้องห่างจากผนังด้านข้าง 45 – 50 ซม. (45 ซม.)	●	
8. มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก (ไม่มีสายชำระ)		●
9. ติดตั้งระบบแสงหรือเสียงแจ้งเหตุเตือนภัย (ไม่มี)		●
10. โถส้วมนั่งราบสูงจากพื้น 45 – 50 ซม. และพนักพิงหลังได้ (35 ซม.)		●
11. อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูต้องเป็นก้านบิดหรือแกนผลัก สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ลูกบิด - ช่วยเหลือลำบาก สูง 85 ซม.)		●
12. อ่างล้างมือที่ติดผนัง ต้องเข้าถึงง่ายและสะดวก (มีสิ่งกีดขวาง) และมีราวจับในแนวอนแบบพับได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างอ่าง (ไม่มี)		●
13. อ่างล้างมือที่ติดผนัง ขอบอ่างต้องอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 55 ซม. (45 ซม.) และสูงจากขอบอ่างล่าง 75 - 80 ซม. (83 ซม.)		●
14. ก๊อกเปิดปิดน้ำต้องเป็นชนิดแกนโยกหรือก้านบิดหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ (แบบก้านบิด)	●	
15. ราวจับทั้งหมดต้องลักษณะกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. ทำจากวัสดุเรียบและมั่นคง (ไม่มีราวจับ)		●
16. มีพื้นที่ผิวต่างสัมผัสที่หน้าประตูขนาด 30 ซม. ยาวเท่าหัวหรือขนานประตูและห่างจากประตู 30 – 35 ซม. (ไม่มี)		●

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 5.8 การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภทห้องน้ำ
ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 5.9 สถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ หมู่ 4 (บน) และหมู่ 6 (ล่าง)

จากการตรวจประเมินห้องน้ำภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุหมู่ 4 พบว่า ห้องน้ำดังกล่าวเป็นห้องน้ำสำหรับคนทั่วไป คือ ไม่ได้ปรับปรุงเพื่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยในอดีตจากการสอบถาม อบต. เบื้องต้น พบว่าจะใช้สถานที่แห่งนี้เป็นชมรมผู้สูงอายุในปัจจุบัน และทำการเบิกงบประมาณมาเพื่อจัดทำห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุไปแล้ว ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยลงตรวจและประเมินพบว่า แทบจะไม่มีสิ่งใดเลยที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยใน

ประเด็นนี้ทางผู้วิจัยจึงได้เสนอทาง อบต. เป็นการขอเสนอแบบเพื่อปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมต่อไป เพราะหากห้องน้ำยังคงเป็นเช่นนี้คงจะเป็นการยากที่จะให้ผู้สูงอายุเข้าใช้ เพราะไม่เหมาะต่อสภาพร่างกายของผู้สูงอายุและอาจจะเกิดอุบัติเหตุง่ายและอาจจะเกิดขึ้นได้บ่อยครั้ง และจากการสัมภาษณ์ถึงการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ พบว่า เป็นห้องน้ำที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจน้อยมาก เพราะลำบากในการเข้าใช้และเลือกที่จะกลับไปใช้ห้องน้ำที่บ้านตนเองมากกว่า และเมื่อเปรียบเทียบกับห้องน้ำของ อบต. ที่ได้ทำการปรับปรุงใหม่ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของการเข้าใช้จริงอย่างชัดเจน ดังนั้นทาง อบต. จึงควรริบมีการปรับปรุง เพราะถือเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีการใช้งานจริง

ในบริเวณพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนบ้านบางลึก/ชมรมผู้สูงอายุหมู่ 4 ทาง อบต. ยังได้มีการนำเครื่องออกกำลังกายมาตั้งไว้ให้กับผู้สูงอายุได้มาออกกำลังกาย โดยเป็นที่นิยมในการเข้าใช้เป็นอย่างมากสำหรับผู้ที่อยู่ใกล้เคียง ซึ่งสำหรับผู้สูงอายุที่อยู่บริเวณหมู่ 6 ก็จะมีการไปออกกำลังกายเช่นกันบริเวณศาลากิจกรรมหน้าบ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 หรือหน้าบ้านคุณจำเรียน ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ทำร่วมกันได้ แต่อย่างไรก็ตามอุปกรณ์ออกกำลังกายที่ทาง อบต. จัดให้เป็นเครื่องออกกำลังกายที่ยังไม่เหมาะสมกับช่วงอายุมากนัก เพราะเป็นเครื่องออกกำลังกายที่ใช้กำลังมาก ซึ่งถ้าหักโหมหรือนานๆ มาออกกำลังกายก็อาจจะทำให้เกิดการป่วยเมื่อยและเป็นอันตรายได้ ดังนั้นทาง อบต. จึงควรจัดให้มีผู้ดูแลในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและถูกวิธี

3) ศาลาเอนกประสงค์ภายในวัดท่าอิฐ

จากการลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุบริเวณศาลาเอนกประสงค์ภายในวัดท่าอิฐ พบว่า ภายในพื้นที่ได้ทำการปรับปรุง 1 แห่ง ได้แก่ ทางลาดหน้าทางเข้าศาลาเอนกประสงค์ เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 5.32 แสดงการตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด ภายในศาลาเอนกประสงค์วัดท่าอิฐ

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....พื้น ค.ส.ล. ผิวหน้าขัดหยาบ.....).	●	
2. ความชันไม่เกิน 1 : 12 (ความชันที่วัดได้ = 1 : 10) : สูง 16 ซม. ยาว 160 ซม.		●
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว : 160 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง : 310 ม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (ราวจับ 2 ข้าง)	●	

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ไม่มีเลย)		●
6. ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ชานพัก และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้น 80 – 90 ซม. (ราวจับสูง : 97)		●
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม. (เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ : 1.5 ซม.)		●
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ทำด้วยเหล็ก แข็งแรง)	●	

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 5.10 การตรวจประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนประเภททางลาด
ในศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

จากการตรวจประเมินทางลาดหน้าศาลาเอนกประสงค์ วัดท่าอิฐ พบว่า ลักษณะทางลาดที่ทาง อบต.จัดทำให้บริการดังกล่าว เป็นทางลาดที่มีความชันในระดับที่ปานกลาง คือพอที่จะใช้ได้ง่ายได้อย่างปลอดภัย เพราะไม่ชันมากเกินไป และมีลักษณะทางลาดที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เพราะเนื่องจากปลายทางลาดมีการปาดมุม 45 องศา เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นขึ้นได้ง่ายขึ้น แต่จะมีปัญหาบริเวณราวจับที่มีขนาดเล็กและสูงเกินไป ไม่เหมาะต่อลักษณะทางร่างกายของผู้สูงอายุ อีกทั้งปลายราวจับก็ไม่มีส่วนยื่นออกมาทำให้อาจเกิดอุบัติเหตุได้ในการลงทางลาด และควรมีการเพิ่มเติมในส่วนของพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาดเพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวได้ทันเวลาที่ขึ้นทางลาด โดยจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พบว่า มีความพึงพอใจในทางลาดดังกล่าวเป็นอย่างมากและเป็นสถานที่ที่ได้รับการเข้าใช้งานของกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง เพราะ

เนื่องจากพื้นที่ศาลาเอนกประสงค์นี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นที่รวมกลุ่มของผู้สูงอายุทั้งตำบล เวลาทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันเทศกาลต่างๆ ซึ่งหากมีการปรับปรุงเพิ่มเติม ก็จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

วัดท่าอิฐ เป็นสถานที่ที่ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในส่วนของห้องน้ำให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากไม่เพียงแต่เป็นสถานที่จัดกิจกรรมวันสำคัญเท่านั้น ยังเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุมีความถี่ในการเข้าใช้งานมากที่สุด ซึ่งกิจกรรมที่ทำความหลากหลาย เช่น ออกกำลังกาย, พักผ่อนหย่อนใจ, จับจ่ายใช้สอยตลาดนัด, ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และประชุมกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นทาง อบต.จึงควรให้ความสำคัญกับสถานที่แห่งนี้เพิ่มมากขึ้นและมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวมให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุให้มากที่สุด

จากที่ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 4 ส่วนของแบบสอบถามเพื่อนำมาตอบวัตถุประสงค์ 2 ประเด็นแรกที่ทางผู้วิจัยได้มีตั้งไว้ จะเห็นได้ว่ามีส่วนช่วยในการนำมาวิเคราะห์ต่อไปยังวัตถุประสงค์ประเด็นสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกพื้นที่ที่มีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุบ่อยครั้งและเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างแท้จริง นำมาเป็นพื้นที่ต้นแบบในการออกแบบปรับปรุงต่อไป โดยทางผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ กับทางผู้สูงอายุภายในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสามารถสรุปเนื้อหาในการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย

ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งได้มีการกล่าวในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุไปแล้วบางในการวิเคราะห์หัวข้อ 5.1 โดยจากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุทำให้เห็นภาพรวมของผู้สูงอายุในพื้นที่มากขึ้น ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ซึ่งการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะอยู่ วัดท่าอิฐ, ชมรมผู้สูงอายุ, สถานที่ออกกำลังกายหรือสวนสาธารณะ และบริเวณบ้านผู้ใหญ่อายุ โดยการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ก็จะเป็นการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน และเป็นการออกกำลังกายร่วมกัน ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและมีความเป็นชนบทค่อนข้างมาก โดยความถี่ในการทำกิจกรรมประเภทดังกล่าวค่อนข้างสูง เพราะจากการสัมภาษณ์กิจกรรมดังกล่าวถือเป็นการคลายเครียดและความเคยชินที่ผู้สูงอายุทำอยู่เสมอ ทำให้เวลาผู้สูงอายุป่วยหรือเกิดความผิดปกติก็จะทราบได้โดยเร็วจากความผิดปกติในการทำกิจกรรมร่วมกัน และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในชุมชนเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งของผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความผูกพันกันมากเพราะระยะเวลาที่อยู่ด้วยกันและ

ลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกันทำให้เกิดความรักและไม่คิดที่จะย้ายออกจากที่อยู่อาศัยปัจจุบัน ในส่วนของ อบต. ได้มีการเรียกจัดประชุมกลุ่มย่อยผู้สูงอายุเสนอแผนโครงการที่จะพัฒนาพื้นที่ลาน เอนกประสงค์บริเวณหมู่ 4 และปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือชมรมผู้สูงอายุทั้งหมู่ 4 และ หมู่ 6 เพื่อจะปรับให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ โดยการประชุมครั้งนี้ได้มีผู้สูงอายุ ที่สนใจและเห็นด้วยกับโครงการที่จะจัดทำขึ้นเป็นอย่างมาก และได้เสนอให้ตัวผู้วิจัยเป็นผู้ทำการ ออกแบบลานเอนกประสงค์ที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุโดยตกลงว่าจะนำแบบที่ได้ไป ปฏิบัติจริง และทางผู้สูงอายุที่เข้าร่วมประชุมก็เห็นพ้องต้องกันต่อการปรับปรุงครั้งนี้ เพื่อตนเองจะ ได้เข้าใช้ได้อย่างปลอดภัย

ในส่วนของ การสัมภาษณ์ นายก อบต. และนักพัฒนาชุมชนที่ดูแลเรื่องของการปรับปรุงสิ่ง อำนวยความสะดวกที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการ ออกแบบปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวเกิดจากปัจจัย 3 อย่างได้แก่

- 1) เอกสารที่ได้รับเกี่ยวกับมาตรฐานหรือการออกแบบที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุมาถึง หลังจากที่ได้ตั้งงบประมาณไว้แล้ว จึงทำให้การออกแบบก่อสร้างพื้นที่ดังกล่าวมี ข้อผิดพลาด
- 2) ทาง อบต. ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญในการ ออกแบบและปรับปรุงบนพื้นที่จริง และรายละเอียดในการก่อสร้างตามแบบที่ได้รับก็ ไม่ชัดเจนจึงทำให้ยากต่อการที่จะทำตามได้
- 3) งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุมี ไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้จริง

สรุป

จากการเก็บแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสำรวจติดตามผลการปรับปรุงสิ่ง อำนวยความสะดวกชุมชน จะเห็นได้ว่าสามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในประเด็น ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และเป็นยังตัวช่วยในการนำมาออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเข้าใจและทราบถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดทำโครงการในด้านผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เห็นแง่มุมต่างๆ ของผู้สูงอายุ อาทิ ทางด้านการใช้พื้นที่ก็แสดงให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของพื้นที่ต่างๆ ที่ ผู้สูงอายุเข้าใช้ สะท้อนให้เห็นถึงความเร่งด่วนในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกว่าควรเริ่ม

จากสถานที่ใด และบริเวณใดก่อนหลัง อีกทั้งในประเภทกิจกรรมก็สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่สอดคล้องต่อสถานที่ต่างๆ จึงทำให้การวิเคราะห์ในบทนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาช่วยในการออกแบบและปรับปรุงเพื่อ พัฒนาเป็นต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน สำหรับการอยู่อาศัยอย่างมีคุณภาพที่เหมาะสมของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 5.11 ผู้สูงอายุที่ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในพื้นที่ศึกษา

บทที่ 6

แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท

จากที่ได้มีการศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งการติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้มาทำการออกแบบและปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่เกิดจากการปรับปรุงในครั้งก่อน เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคในการทำงานในครั้งต่อไป อีกทั้งจะได้เป็นพื้นที่ต้นแบบที่มีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง โดยในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงการเสนอแผนพัฒนาชุมชนของพื้นที่ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำมาปรับใช้และบรรจุลงแผนในครั้งต่อไปได้ ซึ่งแผนพัฒนาที่ทางผู้วิจัยนำเสนอจะมีความสอดคล้องต่อความต้องการและมีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ เพราะเนื่องจากเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มาจากหลายภาคส่วน ทั้งภาคประชาชน ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนและมากพอที่จะนำมาใช้กับงานวิจัยฉบับนี้ โดยรายละเอียดของแผนที่ทางผู้วิจัยนำเสนอมีดังนี้

6.1 การกำหนดแผน และนโยบายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

การกำหนดแผนและนโยบายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุของพื้นที่ศึกษา ทางผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาถึงความต้องการและความเร่งด่วนของพื้นที่ควบคู่กัน ซึ่งเมื่อทำการวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ก่อนหน้านี้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งการพัฒนาพื้นที่ออกเป็น 3 ช่วง ซึ่งแต่ละช่วงจะมีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กับความต้องการและกิจกรรมที่ทำของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยจะแบ่งเป็นแผนพัฒนาระยะสั้น (ช่วงปีที่ 1 – 2) แผนพัฒนาระยะกลาง (ช่วงปีที่ 3 – 4) และแผนพัฒนาระยะยาว (ช่วงปีที่ 5 – 6) ซึ่งแผนพัฒนาแต่ละช่วงจะมีความเร่งด่วนและความสำคัญในการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยรายละเอียดของแผนพัฒนาแต่ละช่วงมีดังนี้

1) แผนพัฒนาระยะสั้น (ช่วงปีที่ 1 – 2)

แผนพัฒนาระยะสั้นเป็นแผนที่มีความเร่งด่วนที่สุดและควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างรวดเร็ว เพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุมีความถนัดในการเข้าใช้บ่อยครั้งและเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายได้ง่ายต่อผู้สูงอายุ โดยในที่นี้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พื้นที่ที่ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงเป็นกลุ่มแรก คือ บริเวณศาสนสถาน และเส้นทางการสัญจรสายหลักและรอง โดยบริเวณวัดทำอัฐจะเป็นพื้นที่ที่มีความถนัดในการเข้าใช้บ่อยครั้งของผู้สูงอายุโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง และส่วนของเส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่ก็ยังพบเห็นสภาพที่ทรุดโทรมและความไม่ต่อเนื่องของถนนภายในย่านชุมชน แต่ในแผนพัฒนาระยะสั้นนี้ยังมีโครงการที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ทาง อบต. ได้ตั้งงบประมาณไว้แล้ว ได้แก่ การปรับปรุงและพัฒนาลานอเนกประสงค์ที่ใช้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หมู่ที่ 6 ซึ่งทาง อบต. ได้มอบหมายให้กับผู้วิจัดำเนินการออกแบบและจะนำไปสู่การปฏิบัติใช้จริง ดังนั้นในแผนพัฒนาระยะสั้นจึงมีพื้นที่ที่ควรได้รับการพัฒนาทั้งสิ้น 3 แห่ง ได้แก่ วัดทำอัฐ ลานอเนกประสงค์หมู่ 6 และเส้นทางการสัญจรสายหลักและสายรอง

2) แผนพัฒนาระยะกลาง (ช่วงปีที่ 3 – 4)

แผนพัฒนาระยะกลางเป็นแผนที่มีความเร่งด่วนและสำคัญในการปรับปรุงรองลงมาจากแผนระยะสั้น ซึ่งรายละเอียดในแผนพัฒนาจะนำมาจากข้อมูลความถนัดในการเข้าใช้งานของกิจกรรมต่างๆ และความต้องการของผู้สูงอายุ โดยแผนพัฒนาในระยะกลางประกอบด้วย การปรับปรุงเส้นทางสัญจรสายรองและย่อย ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างชุมชนต่างๆ ในส่วนของการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ได้แก่ สถานีอนามัยท่างาม, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน, สถานที่ออกกำลังกาย/ลานอเนกประสงค์ และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้บ่อยครั้งประมาณ 1 – 3 เดือน/ครั้ง ซึ่งจากการสำรวจพบว่า พื้นที่ได้มีการปรับปรุงบางแต่ยังเกิดความไม่เหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุมากนัก ดังนั้นในแผนที่ทางผู้วิจัเสนอจะเป็นการออกแบบและปรับปรุงให้พื้นที่ดังกล่าวเกิดความเหมาะสมมากขึ้น

3) แผนพัฒนาระยะที่ยาว (ช่วงปีที่ 5 – 6)

แผนพัฒนาระยะยาว เป็นแผนที่มีความสำคัญและเร่งด่วนน้อยที่สุด กล่าวคือเป็นพื้นที่ที่ควรได้รับการปรับปรุง แต่ยังสามารถรอการปรับปรุงได้ในอนาคต ซึ่งจะเป็นการปรับปรุงพื้นที่ในระดับละแวกบ้าน ได้แก่ การปรับปรุงเส้นทางสัญจรสายย่อย ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญเพราะเนื่องจากผู้สูงอายุมีการเข้าใช้อย่างสม่ำเสมอ โดยจำเป็นต้องออกแบบให้เกิดความเป็นมิตรต่อ

ผู้สูงอายุให้มากที่สุด (Pedestrian friendly) อีกทั้งเส้นทางการสัญจรยังเป็นตัวสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนพื้นที่ และพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ควรปรับปรุงในระยะยาวจะเป็นสถานที่ที่อยู่ในละแวกบ้าน ได้แก่ ร้านค้า (ขายสะดวกซื้อ/ขายอาหาร/ขายขนม), ตลาดละแวกบ้าน และศาลากิจกรรม ซึ่งการปรับปรุงในส่วนนี้จะเป็นการปรับปรุงที่รวมถึงการปรับภูมิทัศน์ของพื้นที่ย่านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้เกิดความเหมาะสมในการเข้าใช้ของผู้สูงอายุในระดับพื้นที่อย่างแท้จริง

โดยจะเห็นได้ว่าหากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแกมนำแผนที่ทางผู้วิจัยเสนอไปปรับใช้ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำหรับชุมชนผู้สูงอายุภายในพื้นที่เป็นอย่างมาก เพราะการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและเส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่ที่ทางผู้วิจัยได้เสนอนั้นมีเนื้อหาคครอบคลุมทั้งพื้นที่ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่องในเชิงขอบเขตพื้นที่จากใหญ่ไปเล็ก กล่าวคือ ใน การปรับปรุงเส้นทางการสัญจรก็จะปรับจากถนนสายหลักไปสู่ถนนสายย่อย เพราะเนื่องจากมีความจำเป็นต่อการเข้าใช้ของทั้งคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนทางผู้วิจัยจะเสนอการปรับปรุงจากสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้งไปจนถึงไม่ค่อยได้เข้าใช้ เพราะเนื่องจากที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้บ่อยครั้งถือเป็นสถานที่ที่เร่งด่วนและควรได้รับการปรับปรุงก่อน ซึ่งหากทาง อบต.มีการปรับปรุงพื้นที่ครบทั้ง 3 ระยะ จะทำให้บริเวณพื้นที่ศึกษากลายเป็นต้นแบบของเมืองผู้สูงอายุให้กับพื้นที่อื่นๆ ได้ในที่สุด

ตารางที่ 6.1 แสดงแผนพัฒนาตามช่วงปีในการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

ลำดับ	โครงการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
แผนระยะสั้น (ช่วงปีที่ 1 – 2)					
1	โครงการปรับปรุงสภาพและภูมิทัศน์บริเวณถนนสายหลักและรอง (ถนนเลียบบคลองชลประทานมหาธาตุ ถนนซอยวัดท่าอิฐ)	เพื่อเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างถนนสายหลักและถนนสายรอง ซึ่งเอื้อต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุและคนในพื้นที่	การใช้งานถนนสายหลักและสายรองภายในพื้นที่สะดวกและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุและคนในชุมชน อีกทั้งยังเชื่อมต่อถนนสายรองได้เป็นอย่างดี	1 ปี	อบต.
2	โครงการปรับปรุงศาลาอเนกประสงค์	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความเหมาะสมและ	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้ได้รับความปลอดภัยและ	2 ปี	อบต./วัด

ลำดับ	โครงการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
	วัดทำอิฐและภูมิทัศน์โดยรอบให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ	ส่งเสริมการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนมากกับคนทุกวัยในชุมชน	สะดวกมากกว่าเดิม อีกทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุจำนวนมากได้อย่างดี		
3	โครงการปรับปรุงและพัฒนาลานอเนกประสงค์ที่ใช้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ (หมู่ที่ 6)	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความเหมาะสมและส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผู้สูงอายุกับคนทุกวัยในชุมชน	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้ได้รับความปลอดภัยและเข้าถึงง่าย อีกทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างดี	1 ปี	อบต.
แผนระยะกลาง (ช่วงปีที่ 3 – 4)					
4	โครงการปรับปรุงสภาพและภูมิทัศน์บริเวณถนนสายรอง (ซอยวัดแจ้ง และถนนเลียบแม่น้ำเจ้าพระยา)	เพื่อเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างถนนสายรองและถนนสายย่อย ซึ่งมีปริมาณการสัญจรมาก โดยเชื่อมต่อการใช้ของผู้สูงอายุและคนในพื้นที่	การใช้งานถนนสายรองภายในพื้นที่สะดวกและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุและคนในชุมชน อีกทั้งยังเชื่อมต่อกับสถานที่สำคัญที่ผู้สูงอายุเข้าใช้ได้เป็นอย่างดี	1 ปี	อบต.
5	โครงการปรับปรุงสถานีอนามัยท่างามและภูมิทัศน์โดยรอบ	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุจำนวนมากกับคนทุกวัยในชุมชน	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้ได้รับความปลอดภัยและสะดวกมากกว่าเดิม อีกทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุจำนวนมากได้อย่างดี	2 ปี	อบต./วัด
6	โครงการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมู่ 4 (ชมรมผู้สูงอายุ)	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุและคนทุกวัยในชุมชน	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้ได้รับความปลอดภัยและสะดวกมากกว่าเดิม อีกทั้งตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างดี	1 ปี	อบต.
7	โครงการปรับปรุง	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิด	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้หรือมา	2 ปี	อบต.

ลำดับ	โครงการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
	อาคาร อบต.ท่างาม และบริเวณโดยรอบ ให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ	ความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุ และคนทุกวัยในชุมชน	ทำกิจกรรมภายในพื้นที่ได้รับความปลอดภัย และสะดวกมากกว่า การปรับปรุงในครั้งก่อน		
8	โครงการปรับปรุงลานออกกำลังกาย หมู่ 4 / หมู่ 6	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุ และคนทุกวัยในชุมชน	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้ได้รับความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการใช้งานได้อย่างดี อีกทั้งยังส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุภายในพื้นที่	1 ปี	อบต./ ผู้ใหญ่บ้าน
แผนระยะยาว (ช่วงปีที่ 5 – 6)					
9	โครงการปรับปรุงสภาพและภูมิทัศน์บริเวณถนนสายย่อย และทางเดินที่เป็นมิตรต่อชุมชน	เพื่อเป็นเส้นทางการสัญจรภายในชุมชน และทางเดินที่เป็นมิตรในละแวกบ้านของผู้สูงอายุ ซึ่งมีปริมาณการใช้งานที่หนาแน่นโดยเน้นการพัฒนาที่ปลอดภัย และเหมาะสมจากทุกภาคส่วนร่วมมือกัน	ผู้สูงอายุและคนในชุมชน สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดีและเหมาะสม อีกทั้งยังเชื่อมต่อกับสถานที่สำคัญที่ผู้สูงอายุเข้าใช้ได้เป็นอย่างดี	2 ปี	อบต./ ผู้ใหญ่บ้าน / ชาวบ้าน
10	โครงการปรับปรุงและสร้างศาลากิจกรรมภายในชุมชน	สร้างพื้นที่ทำกิจกรรมสำหรับกลุ่มคนขนาดเล็กในระดับ ละแวกบ้าน	คนใน ชุมชนและผู้สูงอายุมีศาลาเพื่อทำกิจกรรมสำหรับกลุ่มคนขนาดเล็กใน ละแวกบ้านโดยพื้นที่มีสภาพเหมาะสมและปลอดภัย	1 ปี	อบต.
11	โครงการปรับปรุงตลาดละแวกบ้าน (วัดท่าอิฐ)	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้หรือมาทำกิจกรรมภายในพื้นที่ได้รับความปลอดภัย และเข้าถึงได้ง่าย	1 ปี	อบต./ ชาวบ้าน

ลำดับ	โครงการ	วัตถุประสงค์	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ระยะเวลาดำเนินการ	ผู้รับผิดชอบ
		และคนทุกวัยในชุมชน			
12	โครงการปรับปรุงบริเวณร้านค้าขายภายในชุมชน	เพื่อปรับสถานที่ให้เกิดความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของกลุ่มผู้สูงอายุและคนทุกวัยในชุมชน	ผู้สูงอายุที่เข้าใช้หรือมาทำกิจกรรมภายในพื้นที่ได้รับความปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่าย	1 ปี	อบต./ชาวบ้าน

6.2 แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผ่านมา ทั้งในส่วนของคุณภาพพื้นฐานและทัศนคติต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ที่มาจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการลงสำรวจติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเสนอแนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุของพื้นที่ศึกษาได้ โดยทางผู้วิจัยมีประเด็นที่สามารถสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดได้ดังนี้

- 1) ลักษณะโดยทั่วไปของผู้สูงอายุในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุช่วงต้น และช่วงกลาง ร้อยละ 49 และ ร้อยละ 40 ตามลำดับ ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่สูงอายุช่วงปลาย ดังนั้นจึงควรมีการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ และในด้านของสุขภาพส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะมีความแข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ถึงร้อยละ 62.26 รองลงมาจะไม่ค่อยแข็งแรง โดยต้องการคนดูแลบ้างบางเวลา คิดเป็นร้อยละ 28.30 โดยโรคที่ผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ ความดันโลหิตสูง และการปวดหลัง/ปวดเอว โดยหากพิจารณาต่อไปจะพบว่า ปัญหาทางด้านการทำงานของร่างกายที่ผู้สูงอายุเป็นมากที่สุด ได้แก่ การเคลื่อนไหว/การเดิน ถึงร้อยละ 45.83 ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทางผู้วิจัยต้องคำนึงถึงและออกแบบให้เกิดความเหมาะสม เพราะปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหวอันได้แก่ การปวดหลัง/ปวดเอว รวมถึงปวดขา

- บ่อยครั้งนั้น ในการออกแบบจำเป็นต้องมีที่นั่งพักและราวจับภายในชุมชนเพื่อช่วยในการประครองตัวของผู้สูงอายุและลดการเกิดอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น
- 2) สถานที่ที่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้รับอุบัติเหตุมากที่สุด คือ บริเวณนอกที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 32.94 โดยบริเวณภายนอกที่เกิดบ่อยได้แก่ สนามและที่พักผ่อน ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า สนามและสถานพักผ่อนดังกล่าว ได้แก่ บริเวณวัดทำอิฐ ลานอเนกประสงค์หมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมถึงบริเวณศาลานั่งพักผ่อน โดยจากการลงสำรวจพื้นที่ดังกล่าวของผู้วิจัย พบว่า มีสภาพที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม และควรได้รับการปรับปรุง เพราะเนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้บ่อยครั้ง ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงพิจารณาพื้นที่ดังกล่าวให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ
  - 3) การใช้งานเส้นทางการสัญจรภายในชุมชน จะพบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะใช้เวลาเดินมากกว่าการใช้รถยนต์พาหนะ คิดเป็นร้อยละ 48.61 และการเดินทางภายนอกชุมชนจะใช้จักรยานยนต์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.58 ซึ่งจะพบว่าภายในชุมชนจะมีปริมาณยานพาหนะขนาดใหญ่ค่อนข้างน้อย ฉะนั้นการออกแบบทางเดินภายในชุมชนให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุก็จึงมีความเป็นไปได้ และการใช้เส้นทางการสัญจร ส่วนใหญ่จะใช้บริเวณถนนสายรอง เพราะเนื่องจากเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ต่างๆ อีกทั้งยังเป็นถนนเส้นที่ตัดผ่านศูนย์กลางชุมชน จึงได้รับการเข้าใช้ในปริมาณมาก ดังนั้นถนนที่ควรปรับให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุมากเป็นอันดับแรกคือ ถนนสายรอง
  - 4) สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อม ภายในชุมชนที่ผู้สูงอายุต้องการ 3 อันดับแรกได้แก่
    - วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ (ร้อยละ 97.22)
    - สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย (ร้อยละ 95.83)
    - สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน (ร้อยละ 90.28)
  - 5) สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางในระดับชุมชน – ระแวกบ้าน มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่
    - ศาสนสถาน
    - ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย
    - สวนสาธารณะ
    - อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ
    - ป้อมตำรวจ อปพร.
  - 6) สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางในระดับชุมชน – ระแวกบ้าน (เอกชน) มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่

- ตลาดละแวกหมู่บ้าน
  - คลินิก ร้านขายยา
  - ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม
  - ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ
  - ปิมน้ำมัน ปิมหลด
- 7) สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางในระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด มากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่
- ตลาดสด ตลาดนัด
  - สถานที่ผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ
  - ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.
  - สถานีอนามัยประจำตำบล
  - สถานศึกษาประจำตำบล
- 8) การติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ พบว่า ปัญหาหลักที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในก่อสร้างจริง ได้แก่
- เอกสารที่ได้รับเกี่ยวกับมาตรฐานหรือการออกแบบที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ มาถึงหลังจากที่ได้ตั้งงบประมาณไว้แล้ว จึงทำให้การออกแบบก่อสร้างพื้นที่ดังกล่าวมีข้อผิดพลาด
  - ทาง อบต. ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบและปรับปรุงบนพื้นที่จริง และรายละเอียดในการก่อสร้างตามแบบที่ได้รับก็ไม่ชัดเจนจึงทำให้ยากต่อการที่จะทำตามได้
  - งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุมีไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้จริง

จากประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมา นำสู่การออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อการใช้ของผู้สูงอายุ ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ถึงสภาพต่างๆ ของผู้สูงอายุ รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน โดยเบื้องต้นจากการวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการวางแผนของพื้นที่ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมของการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ดัง แผนที่ที่ 6.1 ซึ่งจากการวางแผนของพื้นที่ศึกษา นำมาสู่รายละเอียดในการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน รวมถึงแนวทางการแก้ไขในประเด็นข้อจำกัดต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 6.1 แสดงผังแม่บทในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนชนบทของพื้นที่ศึกษา

6.2.1 การปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ

ในการเสนอปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ทางผู้วิจัยได้ทำการเลือกจากพื้นที่ที่มีความถี่ในการเข้าใช้ของผู้สูงอายุบ่อยครั้ง และมีความผิดพลาดจากการปรับปรุงในครั้งก่อน โดยพื้นที่ที่ผู้วิจัยเสนอปรับปรุงได้แก่ วัดท่าอิฐ, สถานีอนามัยท่างาม, ลานอเนกประสงค์, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหมู่ 4 และองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม ซึ่งจะมีในส่วนของพื้นที่ต่อเนื่องที่ทางผู้วิจัยจะออกแบบเพิ่มเติม เพราะถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเช่นกัน ได้แก่ ภูมิทัศน์เส้นทางการสัญจรที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ, ศาลากิจกรรมต่างๆ และที่นั่งพักผ่อนสำหรับผู้สูงอายุ โดยการออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนข้างต้นจะอยู่ภายใต้ผังแม่บทของพื้นที่ที่ทางผู้วิจัยได้วางไว้ ซึ่งมีรายละเอียดในการออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

- 1) การปรับปรุงพื้นที่ศาสนสถาน : วัดท่าอิฐ เป็นสถานที่สร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ โดยเป็นพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกที่ผู้สูงอายุเข้าใช้มากที่สุด โดยประมาณ 2 - 3 ครั้ง/สัปดาห์ และเป็นสถานที่หลักที่ใช้ในการประชุมรวมกลุ่มผู้สูงอายุของ อบต.ท่างาม ทั้ง 11 หมู่ ฉะนั้นวัดท่าอิฐจึงมีความเหมาะสมที่จะได้รับการปรับปรุงพื้นที่เป็นอย่างมาก ซึ่งวัดท่าอิฐเคยได้รับการปรับปรุงบริเวณศาลาอเนกประสงค์ให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุแล้ว แต่ยังไม่ได้มาตรฐานและบริบทรอบข้างก็ยังไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่วัดท่าอิฐให้เกิดความเหมาะสมโดยมีรายละเอียดในส่วนต่างๆ ดังนี้

- ศาลาอเนกประสงค์ / ศาลากิจกรรม

ในการปรับปรุงพื้นที่บริเวณศาลาอเนกประสงค์ จะเป็นการปรับปรุงทางลาดเดิมที่ทางอบต.ได้เคยทำการปรับปรุงไว้ก่อนหน้า และเพิ่มในส่วนทางลาดด้านข้างเพื่อเกิดการเข้าใช้ที่สะดวกเพิ่มมากขึ้น โดยจากการลงสำรวจพื้นที่บริเวณทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์ ทำให้ได้ข้อมูลการตรวจวัดดังตารางที่ 5.32 ในบทที่ผ่านมา

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ห่างจาก.....พื้น ค.ส.ล.ผิวหน้าขัดหยาบ.....)	●	
2. ความชันไม่เกิน 1:12 (ความชันที่วัดได้ = 1:10); สูง 16 ซม. ยาว 160 ซม.		●
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว: 160 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง: 320 ม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (ราวจับ 2 ข้าง)	●	
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ไม่มีเหลี่ยม)		●
6. ต้องมีผิวต่างระดับบริเวณทางขึ้น ขานพัก และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ราวจับสูง: 97)		●
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 - 4 ซม. (เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ: 1.5 ซม.)		●
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ทำด้วยเหล็ก แข็งแรง)	●	

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ ตามมติดิโอะรัฐมนตรี

ภาพที่ 6.1 ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

โดยทางผู้วิจัยได้เสนอการปรับปรุงในส่วนทางลาดดังกล่าว เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ปรับความยาวพื้นทางลาดจาก 1.5 ม. เป็น 2 ม. ดังนั้นความชันจะเปลี่ยนจาก 1:10 เป็น 1:12.5 ซึ่งถือเป็นระดับความชันที่ได้มาตรฐาน
- ทำราวจับใหม่ โดยมีระดับความสูง 80 ซม. และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ขัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง แต่หากทางอบต.มีงบประมาณในการจัดสรรมาก ก็จะสนับสนุนให้เป็นการใช้ราวจับที่ทำจากสแตนเลส เพื่อเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงมากกว่าไม้ไผ่
- ในส่วนของพื้นผิวทางลาด จะเทพื้นด้วยทรายล้างเพื่อป้องกันการลื่นหกล้มของผู้สูงอายุ
- ความกว้างของทางลาดจะใช้ขนาดเท่าเดิมคือ 3.2 ม.ซึ่งได้มาตรฐานอยู่แล้ว

ตารางที่ 6.2 แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์

รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม
			หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
งานปรับปรุงทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์							
- ทางลาด ทรายล้าง	6.2	ตร.ม.	250	1,550	80	496	2,046
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ขัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	4.66	ม.	6	27.96	80	373	401
- งานเรือทางลาดเก่า (ค่าแรง)	6.2	ตร.ม.			50	310	310
รวมงานข้อ 1				1,578		1,179	2,757

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างทางลาดด้านหน้าจะอยู่ที่ประมาณ 2,757 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 1,578 บาท ค่าแรง 1,179 บาท รายละเอียดดังตาราง

ภาพที่ 6.2 การปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

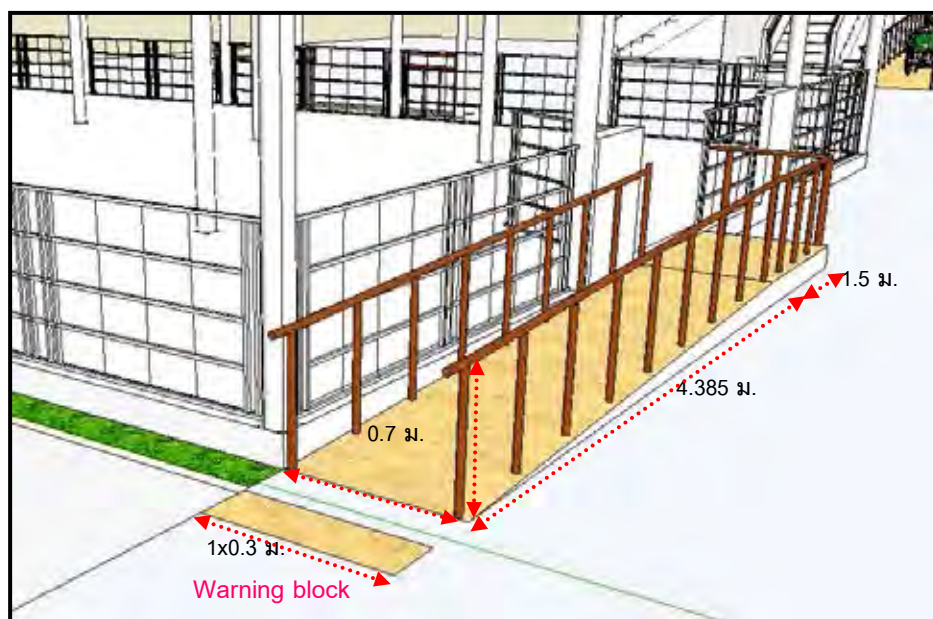
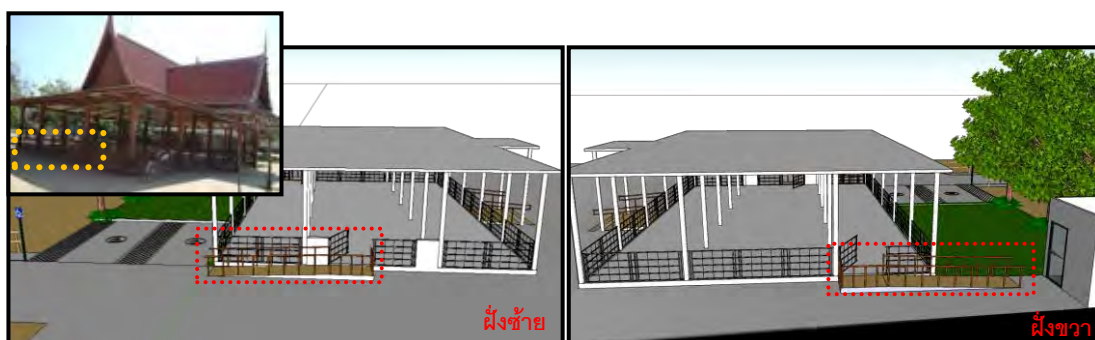
จากการปรับปรุงทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์ ทางผู้วิจัยได้เสนอการจัดทำทางเข้าสู่ศาลาเพิ่มเติมอีก 2 แห่ง ได้แก่ บริเวณด้านข้างตัวอาคารทั้ง 2 ฝั่ง โดยทางลาดฝั่งซ้ายของตัวอาคาร จะเป็นทางลาดที่เชื่อมระหว่างที่จอดรถของผู้สูงอายุและคนพิการเข้าสู่ตัวศาลา โดยจะวางทางลาดขนานกับแนวถนน เพื่อสะดวกในการเข้าถึงของผู้สูงอายุ และสำหรับ ทางลาดฝั่งขวาจะเป็นทางลาดที่เชื่อมระหว่างศาลากับห้องน้ำ จัดทำเพื่อความสะดวกและปลอดภัยต่อการเข้าใช้ห้องน้ำของผู้สูงอายุ โดยทางลาดทั้ง 2 แห่ง จะมีขนาดและความลาดชันเท่ากัน อันเกิดจากการลงสำรวจพื้นที่และความเหมาะสมของบริบทรอบข้าง โดยมีรายละเอียดของทางลาดดังนี้

- ความชันของทางลาดเท่ากับ 1:27.4 (พื้นที่ทางลาดยาว 4.385 ม. สูง 0.16 ม.)
- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ
- ความกว้างของทางลาดจะใช้ขนาดเท่าเดิมคือ 1 ม.ซึ่งได้มาตรฐานอยู่แล้ว
- มีชานพักบริเวณทางเข้า เพื่อเป็นการปรับพื้นที่ให้เสมอกันก่อนเข้าสู่ศาลา (1 x 1.5 ม.)
- มีราวจับ 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 70 ซม. เพื่อผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้าออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 20 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ
- มีการพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาด ขนาด 11.1 x 0.30 ม. เพื่อสะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่พิการทางสายตา

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างทางลาดด้านข้าง 2 ฝั่งจะอยู่ที่ประมาณ 5,909 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 3,084 บาท ค่าแรง 2,825 บาท รายละเอียดดังตาราง

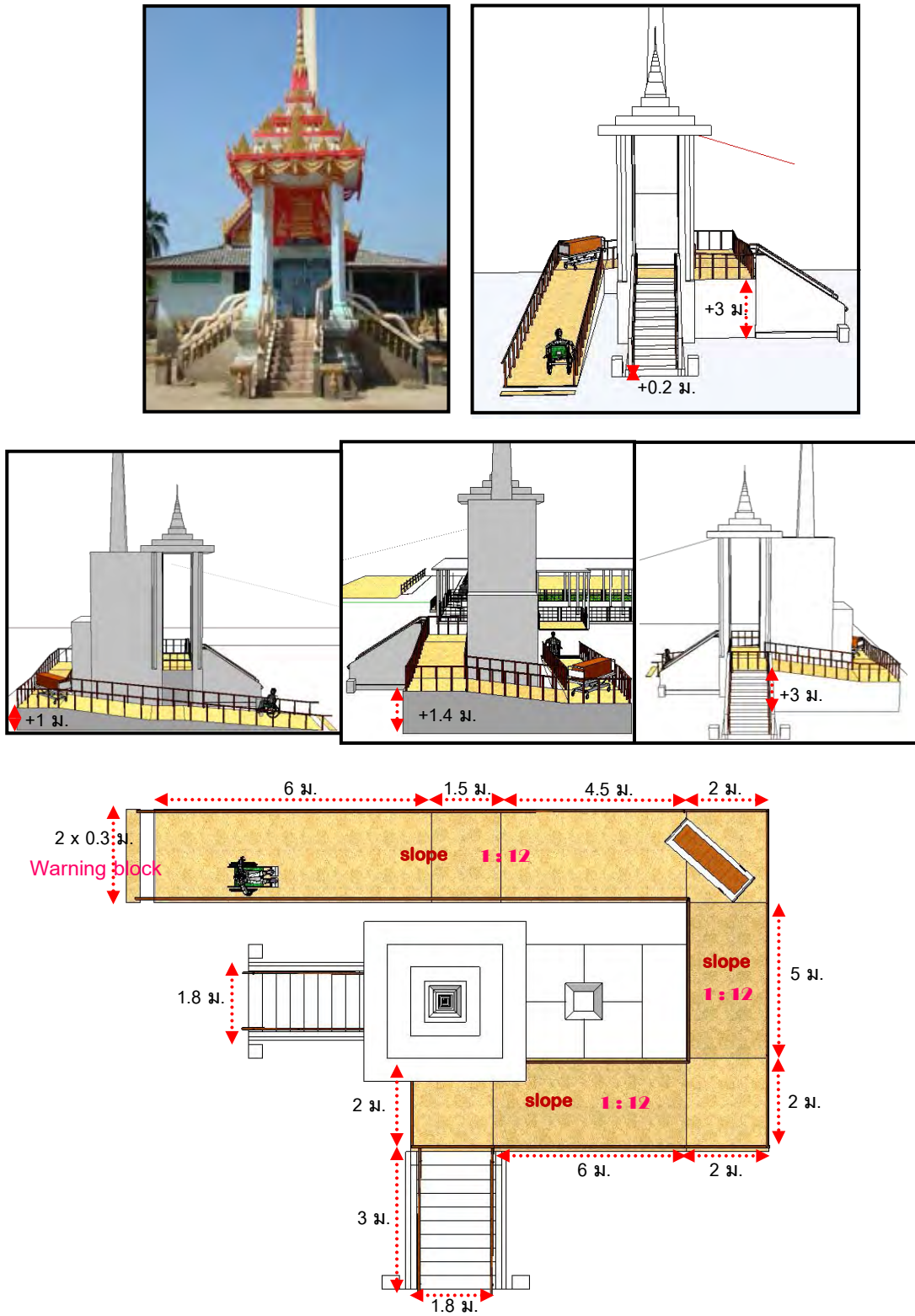
ตารางที่ 6.3 แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านข้างศาลาอเนกประสงค์

งานสร้างทางลาดด้านข้างศาลาอเนกประสงค์ 2 ฝั่ง						
- ทางลาด ทายล้าง x2	11.77 ตร.ม.	250	2,943	80	942	3,884
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	23.54 ม.	6	141.24	80	1,883	2,024
รวมงานข้อ 2			3,084		2,825	5,909

ภาพที่ 6.3 การสร้างทางลาดด้านข้างศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

โดยรวมงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดภายในศาลาอเนกประสงค์ จะอยู่ที่ประมาณ 8,666 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 4,662 บาท ค่าแรง 4,004 บาท

ภาพที่ 6.4 การสร้างทางลาดและบันไดขึ้นเมรุ วัดท่าอิฐ

- เมรุเผาศพ

เมรุเผาศพ เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีการเข้าใช้ ดังนั้นจึงควรได้รับการปรับปรุง เพราะเนื่องจากระดับความสูงของเมรุปัจจุบัน มีความชันและสูงเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ความสูงของเมรุอยู่ที่ประมาณ 2 ม. บันไดทางขึ้นกว้าง 1.8 ม. มีทั้งสิ้น 10 ขั้นบันได (ลูกตั้งของบันได 0.2 ม. ลูกนอน 0.3 ม.) ไม่มีราวจับมีแต่ขอบปูนกันตก ซึ่งจากที่สำรวจข้างต้น จะเห็นได้ว่าบันไดทางขึ้นเมรุมีความไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหว อาทิ โรคไขข้อ ปวดหลัง/ปวดเอว รวมทั้งผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น ซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุจากการเข้าใช้ได้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้เสนอการปรับปรุงเมรุเพื่อให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น รวมทั้งสะดวกสำหรับการนำศพขึ้นมาเผา ซึ่งหากมีการปรับปรุงก็จะสามารถเข้าใช้งานได้ในหลายรูปแบบโดยถือเป็นประโยชน์อย่างมาก

ผู้วิจัยได้เสนอการปรับปรุงทางขึ้นเมรุ แบบที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยการสร้างทางลาด และเพิ่มราวจับทางขึ้นบันได โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. สร้างทางลาด

- ทางลาดแบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงแรกยาว 12 (ความชัน 1:12) ช่วงที่ 2 ยาว 5 (ความชัน 1:12) ช่วงที่ 3 ยาว 6 ม. (ความชัน 1:12) ซึ่งถือเป็นระดับความชันที่มีความเหมาะสม ผสานกับชานพักที่มีอยู่ในระยะใกล้เคียงจึงทำให้ความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายมีน้อยลง
- ความกว้างทางลาดอยู่ที่ 2 ม. ชานพักมีความกว้างเท่ากับ 2 x 2 ม. โดยระดับความกว้างดังกล่าว จะทำให้สามารถเคลื่อนย้ายศพขึ้นไปยังเมรุได้อย่างสะดวกอีกด้วย
- ราวจับมีโดยรอบทางลาด (เส้นนอก 30.5 ม. เส้นใน 23 ม.) ซึ่งมีทั้ง 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 70 ซม. เพื่อผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง
- มีการพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาด ขนาด 11.1 x 0.30 ม. เพื่อสะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่พิการทางสายตา
- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ

ข. ปรับปรุงบันได

- เพิ่มราวจับบันไดกลาง ทั้ง 2 ข้าง ความยาว 4 ม./ข้าง

- เพิ่มบันไดต่อเนื่องกับชานพักทางลาด สูง 2 ม. และราวจับบันไดทั้ง 2 ข้าง ยาว 4 ม./ข้าง

ตารางที่ 6.4 แสดงงบประมาณในการสร้างทางลาดขึ้นเมรุ

งานสร้างทางลาดขึ้นเมรุ							
- ทางลาด พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ช่วง	28.5	ตร.ม.	500	14,250	100	2,850	17,100
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2 (ทางลาด)	40.5	ม.	6	243	80	3,240	3,483
- งานเรือบันไดเก่า 2 ชั้น (ค่าแรง)	8.1	ตร.ม.			50	405	405
- สร้างบันไดใหม่ 10 ชั้น	4.05	ตร.ม.	5000	20250	100	405	20,655
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x4 (บันได)	16	ตร.ม.	6	96	80	1,280	1,376
รวมงานข้อ 3				34,839		8,180	43,019

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างทางลาดและบันไดขึ้นเมรุจะอยู่ที่ประมาณ 43,019 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 34,839 บาท ค่าแรง 8,180 บาท รายละเอียดดังตาราง

- **สภาพแวดล้อมโดยรอบศาสนสถาน**

การปรับสภาพแวดล้อมโดยรอบศาสนสถานหรือวัดทำอิฐูให้มีความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ทางผู้วิจัยได้จัดทำการปรับปรุงและสร้างเพิ่มเติมในส่วนของห้องน้ำที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ, ที่จอดรถผู้สูงอายุ และทางเดินโดยรอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. ห้องน้ำที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

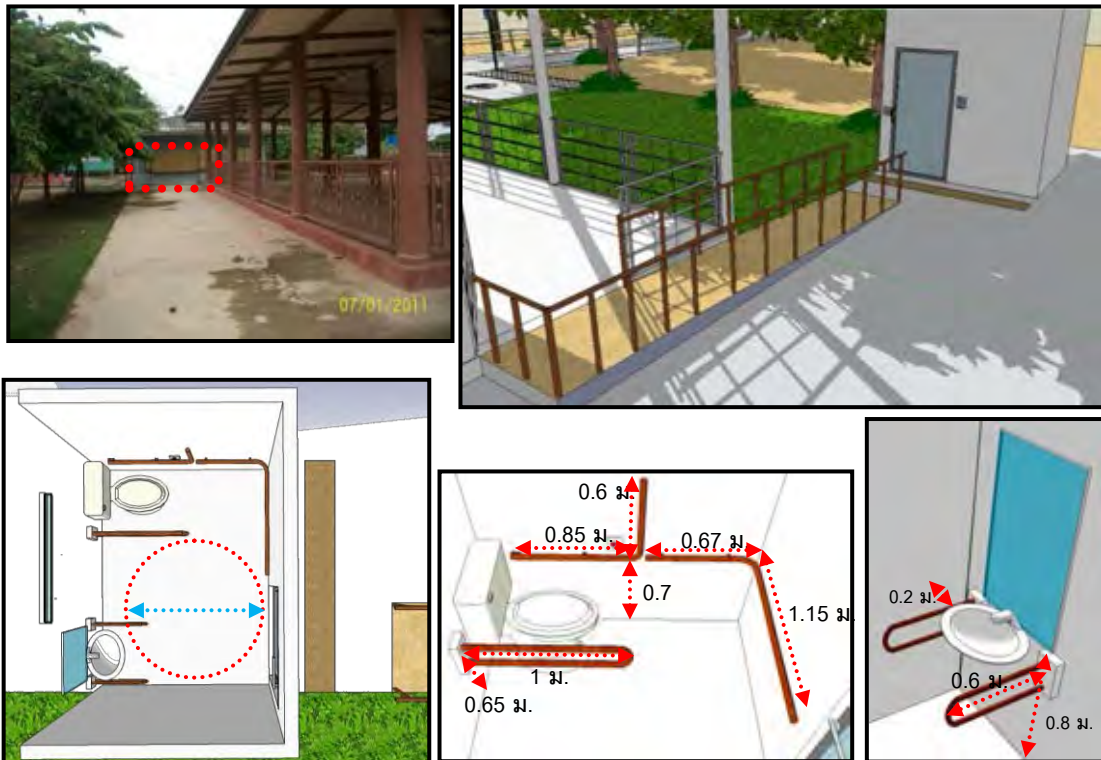
ทางผู้วิจัยได้เลือกสถานที่ตั้งห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุไว้ทางด้านข้างศาลาอเนกประสงค์ และมีราวจับทางเดินเชื่อมจากศาลามายังห้องน้ำ ซึ่งมีขนาดและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องน้ำที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

- ห้องน้ำตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกและปลอดภัย
- ประตูเป็นบานเลื่อน และมีความกว้าง 1 ม. โดยแกนล็อกเปิดประตูเป็นก้านบิด ปลายบนราวจับประตูสูงจากพื้น 1.05 ม. ปลายล่างสูงจากพื้นที่ 0.85 ม. ขนาดราวจับเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม.
- พื้นที่ว่างภายในห้องน้ำเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 ม. (เทพื้นคอนกรีตหน้า 10 ซม.)
- ภายในห้องน้ำมีราวจับโดยรอบเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. โดยราวจับข้างชักโครกสูงจากพื้น 70 ซม. และมีราวจับยื่นจากชักโครก 30 ซม. ต่อเนื่องกับราวจับแนวตั้งเป็นรูปตัวแอลสูง 60 ซม. และมีราวจับต่อเนื่องไปสู่สุขภัณฑ์ต่างๆ สูงจากพื้น 70 ซม.

- อ่างล้างมือ สูงจากพื้น 80 ซม. เข้าถึงได้ง่าย และมีราวจับในแนวนอนแบบพับได้ในแนวดิ่งทั้งสองข้างอ่าง โดยสูงในระดับเดียวกับอ่างล้างมือ
- ชักโครกวางในตำแหน่งที่เหมาะสม คือ ระยะกึ่งกลางไกลห่างจากผนัง 45 ซม. สูงจากพื้น 45 ซม. มีสายชำระด้านข้าง
- มีสัญญาณเตือนเวลาเหตุฉุกเฉิน และมีพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าห้องน้ำผู้สูงอายุ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างห้องน้ำผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 17,384 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 13,136 บาท ค่าแรง 4,248 บาท รายละเอียดดังตาราง

ภาพที่ 6.5 การสร้างห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุบริเวณศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

ตารางที่ 6.5 แสดงงบประมาณในการสร้างห้องน้ำบริเวณศาลาอเนกประสงค์

ปรับปรุงห้องน้ำ (สร้างใหม่)							
- โถงรถคันเบ็ดแบบนั่งราบ	1.00	ชุด	1,600	1,600	300	300	1,900
- ผนังก่อคอนกรีตบล็อกหนา 7 ซม.	15.70	ตร.ม.	100	1,570	80	1,256	2,826
- โครงหลังคาไม้เนื้อแข็ง	5.07	ตร.ม.	500	2,535	100	507	3,042
- หลังคาเขียว (แผ่นละ 2.4 x 0.9 ม.) ขนาดหลังคา 2.6 x 1.9	2.00	แผ่น	200	400	160	320	720
- งานประตูปานเลื่อน PVC ขนาด 0.90 x 2.00 เมตร	1.00	ชุด	1,930	1,930	200	200	2,130
- พร้อมวงกบ PVC ขนาด 2x4 นิ้ว ทุบเจาะกันบิต และอุปกรณ์บานเลื่อนครบชุด							
- เทพื้นคอนกรีตเสริมไม้ไผ่หนา 10 ซม.	4.44	ตร.ม.	125	555	80	355	910
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	7.62	ม.	6	46	80	610	656
- อ่างล้างหน้า + กระຈกสอง + ก้อนน้ำ + สายชำระ	1.00	ชุด	4,000	4,000	500	500	4,500
- สักยภาพเตือนเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ	1.00	ชุด	500	500	200	200	700
รวมงานข้อ 4				13,136		4,248	17,384

ข. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ

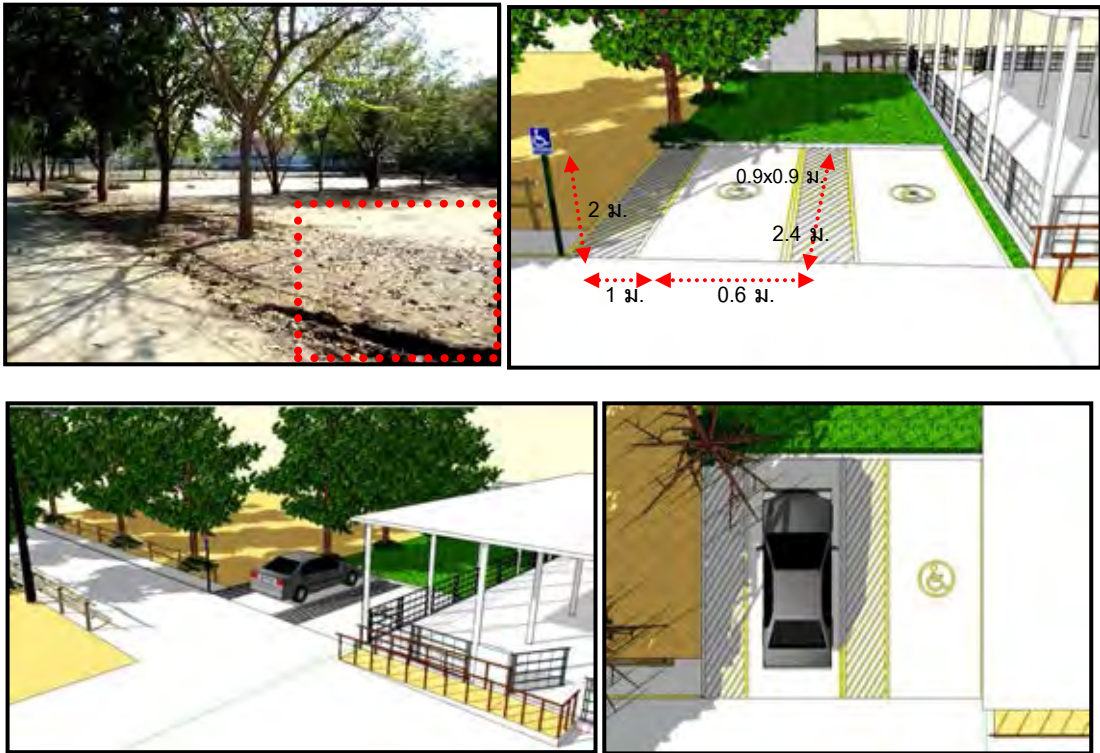
ทางผู้วิจัยได้จัดตั้งที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุไว้บริเวณด้านหลังศาลาอเนกประสงค์ แต่สะดวกสำหรับการเข้าจอดรถเพราะอยู่ในแนวทางเดินรถเข้ามาภายในวัด ซึ่งที่จอดรถจะเชื่อมโยงกับทางลาดที่มุ่งเข้าสู่ตัวศาลา โดยมีขนาดตามเกณฑ์มาตรฐาน

- ขนาดช่องจอดรถ 6 x 2.4 ม. และมีช่องว่างข้างที่จอดรถขนาด 1 ม. อยู่ทางด้านขวา และมีการตีเส้นที่ว่างข้างที่จอดรถชัดเจน
- มีสัญลักษณ์รูปคนพิการกลางที่จอดรถ ขนาด 90 x 90 ซม.
- มีป้ายสัญลักษณ์ที่จอดรถรูปคนพิการขนาด 30 x 30 ซม. สูงจากพื้น 2 ม.
- ที่จอดรถผู้สูงอายุอยู่ใกล้ทางเข้า – ออกตัวศาลาและอยู่แนวตรงกันข้ามกับทางเดินรถ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 9,258 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 5,740 บาท ค่าแรง 3,518 บาท รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 6.6 แสดงงบประมาณในการสร้างที่จอดรถบริเวณศาลาอเนกประสงค์

ที่จอดรถผู้สูงอายุ							
- ปรับสภาพพื้นที่ + เทพื้นคอนกรีตหนา 10 ซม.	42.72	ตร.ม.	125	5,340	80	3,418	8,758
- สีพลาตติกทาภายนอก	1	กระเบื้อง	200	200	100	100	300
- ป้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ	1	เสา	200	200			200
รวมงานข้อ 5				5,740		3,518	9,258

ภาพที่ 6.6 การสร้างที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุบริเวณศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ

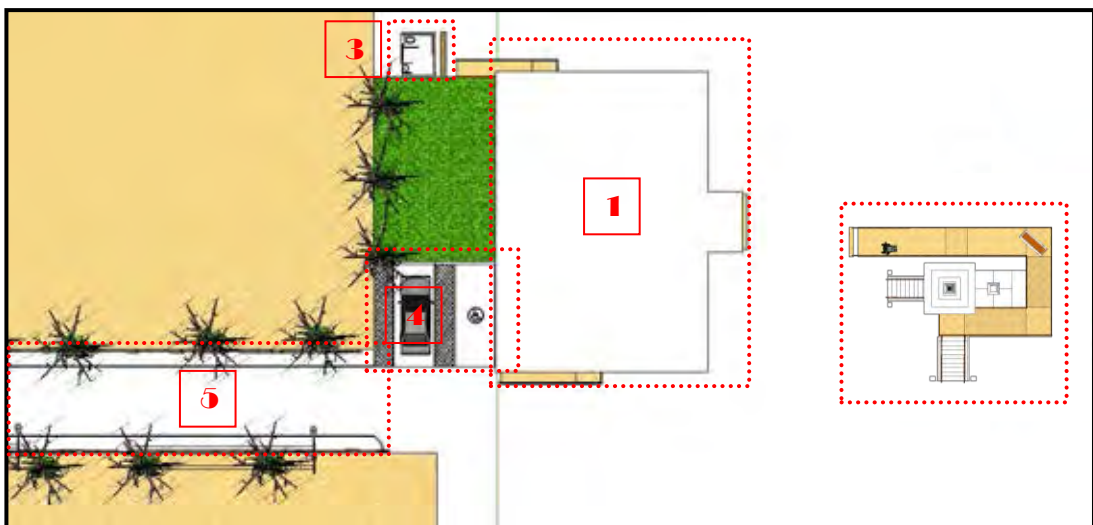
ค. สภาพแวดล้อมโดยรอบ

ภาพที่ 6.7 การปรับปรุงทางสัญจรที่มุ่งเข้าสู่วัดท่าอิฐ

ซึ่งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบวัดท่าอิฐเบื้องต้น ทางผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงบริเวณทางเดินริมถนน ซึ่งเป็นทางเดินที่มีผู้สูงอายุใช้บ่อยครั้งในชีวิตประจำวัน โดยจะทำการขยายและปรับสภาพด้านข้างถนนให้มีช่องทางเดินขนาด 1 ม. และมีราวจับตลอดแนวทางเดิน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่จะเข้าใช้ โดยในระยะ 50 ม.จะมีจุดนั่งพัก และในระยะ 200 ม. จะมีการจัดสร้างศาลาสำหรับทำกิจกรรมต่างหรือเป็นที่พบปะพูดคุย โดยมีตำแหน่งที่วางผังผังแม่บทที่กล่าวไปแล้ว แต่ในเบื้องต้นจะเป็นการออกแบบปรับปรุงทางเดินและเพิ่มต้นไม้ รวมทั้งแสงไฟส่องสว่างภายในพื้นที่เชื่อมต่อกับวัดท่าอิฐในระยะ 20 ม. ดังภาพข้างต้น

ภาพที่ 6.8 พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 5 แห่ง ภายในวัดท่าอิฐ

ตารางที่ 6.7 รายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบวัดท่าอิฐ

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม	
				หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน		วัสดุ+แรงงาน
1	งานปรับปรุงทางลาดด้านหน้าศาลาอเนกประสงค์								
	- ทางลาด หายล้าง	6.20	ตร.ม.	250	1,550	80	496	2,046	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	4.66	ม.	6	27.96	80	373	401	
	- งานเรือทางลาดเก่า (ค่าแรง)	6.20	ตร.ม.			50	310	310	
	รวมงานข้อ 1				1,578		1,179	2,757	
2	งานสร้างทางลาดด้านข้างศาลาอเนกประสงค์ 2 มິง								
	- ทางลาด หายล้าง x2	11.77	ตร.ม.	250	2,943	80	942	3,884	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	23.54	ม.	6	141.24	80	1,883	2,024	
	รวมงานข้อ 2				3,084		2,825	5,909	
3	งานสร้างทางลาดขึ้นเมรุ								
	- ทางลาด ที่คอนกรีตเสริมเหล็ก 3 ช่วง	28.50	ตร.ม.	500	14,250	100	2,850	17,100	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2 (ทางลาด)	40.50	ม.	6	243	80	3,240	3,483	
	- งานเรือบันไดเก่า 2 ชั้น (ค่าแรง)	8.10	ตร.ม.			50	405	405	
	- สร้างบันไดใหม่ 10 ชั้น	4.05	ตร.ม.	5000	20250	100	405	20,655	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x4 (บันได)	16.00	ตร.ม.	6	96	80	1,280	1,376	
	รวมงานข้อ 3				34,839		8,180	43,019	
4	สร้างห้องน้ำใหม่								
	- โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบ	1.00	ชุด	1,600	1,600	300	300	1,900	
	- ผนังก่อคอนกรีตบล็อก หน้า 7 ซม.	16.70	ตร.ม.	100	1,670	80	1,256	2,826	
	- โครงหลังคาไม้เนื้อแข็ง	5.07	ตร.ม.	500	2,535	100	507	3,042	
	- หลังคาเขียว (แผ่นละ 2.4 x 0.9 ม.) ขนาดหลังคา 2.6 x 1.9	2.00	แผ่น	200	400	180	320	720	
	- งานประตูปานเดือน PVC ขนาด 0.90 x 2.00 เมตร หรือมวงกบ PVC ขนาด 2x4 นิ้ว กุญแจกันเบ็ด และอุปกรณ์บานเดือนครบชุด	1.00	ชุด	1,930	1,930	200	200	2,130	
	- ฝ้าที่คอนกรีตเสริมไม้ไผ่ หน้า 10 ซม.	4.44	ตร.ม.	125	555	80	355	910	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	7.62	ม.	6	48	80	610	658	
	- อ่างล้างหน้า + กระบอกสอง - คีอกรน้ำ + สายชำระ	1.00	ชุด	4,000	4,000	500	500	4,500	
	- สัญญาณเตือนเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ	1.00	ชุด	500	500	200	200	700	
		รวมงานข้อ 4				13,136		4,248	17,384
	5	สร้างที่จอดรถผู้สูงอายุ							
- ปรับสภาพพื้นที่ - ฝ้าที่คอนกรีต หน้า 10 ซม.		42.72	ตร.ม.	125	5,340	80	3,418	8,758	
- สีพลาตติกทาภายนอก		1	กระป๋อง	200	200	100	100	300	
- บ้ายสัญลักษณ์ผู้สูงอายุ		1	เสา	200	200			200	
	รวมงานข้อ 5				5,740		3,518	9,258	
6	งานปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางสัญจร								
	- ปรับสภาพพื้นที่ - ฝ้าที่คอนกรีต หน้า 10 ซม. x2	40.74	ตร.ม.	125	5,093	80	3,259	8,352	
	- สีพลาตติกทาภายนอก	1	กระป๋อง	200	200	100	100	300	
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	43.00	ม.	6	258	80	3,440	3,698	
	รวมงานข้อ 6				5,551		6,799	12,350	
รวมทั้งหมด(ข้อ 1-5)					63,927		26,748	90,675	

จากที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงพื้นที่ภายในวัดท่าอิฐให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุนั้นจะต้องปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ ศาลาอเนกประสงค์, เมรุ, ห้องน้ำ, ที่จอดรถ และสภาพแวดล้อม โดยจากที่ได้กล่าวรายละเอียดการออกแบบปรับปรุงไปแล้วข้างต้น

สามารถสรุปงบประมาณเบื้องต้นรวมได้ทั้งสิ้น 90,675 บาท คิดเป็นค่าวัสดุทั้งสิ้น 63,927 บาท และค่าแรง 26,748 บาท รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

2) **สถานพยาบาล : สถานเอนามัยท่างาม** เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุภายในพื้นที่มีการเจ็บป่วยบ่อยครั้งและเป็นสถานเอนามัยที่ใกล้กับชุมชนเป็นอย่างมาก โดยความถี่ในการเข้าใช้จากการเก็บแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จะอยู่ที่ประมาณ 2 – 3 ครั้ง/เดือน โดยมีผู้สูงอายุบางรายไปสถานเอนามัยทุกสัปดาห์ เพื่อนั่งพักผ่อน พบปะ/พูดคุย โดยภายในสถานเอนามัยจะมีกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้ได้หลายอย่าง เช่น การตรวจโรค, ลานออกกำลังกาย/นั่งพักผ่อน และสวนสมุนไพรนั่งพักผ่อน ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกพื้นที่สถานเอนามัยเป็นสถานที่ปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ โดยเบื้องต้นจากการลงสำรวจ พบว่า ทางสถานเอนามัยได้มีการปรับปรุงพื้นที่บางส่วน ได้แก่ ทางลาดเข้าอาคารและห้องน้ำให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ แต่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานและออกมาในรูปแบบของผู้ใช้งานทั่วไป ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่สถานเอนามัยโดยรวมให้เกิดความเหมาะสมโดยมีรายละเอียดในส่วนต่างๆ ดังนี้

- การปรับปรุงตัวอาคารสถานเอนามัยท่างาม

- ก. ทางลาดเข้าสู่ตัวอาคาร

ทางลาดที่เข้าสู่ตัวอาคารสถานเอนามัยท่างาม มีด้วยกัน 2 ผัง ซึ่งแต่เดิมทางสถานเอนามัยได้มีการเทพื้นเป็นทางลาด เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใช้ แต่ยังไม่เหมาะสมและอาจเกิดอุบัติเหตุได้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงทางลาดดังกล่าว ซึ่งอยู่บริเวณทางเชื่อมต่อกับทางเดิน โดยมีรายละเอียดของทางลาดดังนี้

- ทางลาดยาว 1.2 ม สูง 0.1 ม.ระดับความชันเท่ากับ 1:12 ซึ่งถือเป็นความชันที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก
- ความกว้างทางลาดอยู่ที่ 1.5 ม.
- ราวจับทางลาด ทั้ง 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 80 ซม. และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้าออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ขัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและ

แข็งแรง แต่หากทาง อบต.มีงบประมาณในการจัดสรรมาก ก็จะสนับสนุนให้เป็นการใช้ราวจับที่ทำจาก สเตนเลส เพื่อเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงและมีระยะเวลาการใช้งานยาวนานกว่าไม้ไผ่

- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการปรับปรุงทางลาด 2 ผังจะอยู่ที่ประมาณ 1,704 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 936 บาท ค่าแรง 768 บาท

ภาพที่ 6.9 ตำแหน่งทางลาดเข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่างาม

โดยทางผู้วิจัยได้เสนอการเพิ่มทางลาดด้านหลังอาคารสถานีอนามัย เพื่อสะดวกต่อการเคลื่อนย้ายผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุที่มีความจำเป็น รวมทั้งในยามน้ำท่วม ซึ่งในปัจจุบันชั้น 2 ของสถานีอนามัยไม่ได้มีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพราะต้องการอำนวยความสะดวกในการเข้าใช้ แต่ในยามน้ำท่วมชั้น 2 ของสถานีอนามัยถือว่าเป็นสถานที่ที่มีความจำเป็นอย่างมาก เพราะสามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยรวมทั้งผู้สูงอายุได้ อีกทั้งอุปกรณ์ทางการแพทย์บางอย่างก็ยังคงอยู่ที่ชั้น 2 ฉะนั้นทางผู้วิจัยจึงได้เสนอให้มีการจัดทำทางลาดดังกล่าว แต่ด้วยต้นทุนค่าใช้จ่ายที่สูงสำหรับการก่อสร้างทางผู้วิจัยจึงได้เสนอแบบและงบประมาณเบื้องต้นให้กับสถานีอนามัยไว้พิจารณา ซึ่งรายละเอียดในการออกแบบมีดังนี้

- ทางลาดแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกละ 17 ม. โดยมีระดับความชันเท่ากับ 1:12 ซึ่งด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ จึงทำให้ความชันอยู่ในระดับดังกล่าว โดยยังถือว่าเป็นความชันที่

ไม่มากนัก ผสานกับชนบทที่มีอยู่ในระยะใกล้จึงทำให้ความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายมีน้อยลง

- ความกว้างทางลาดอยู่ที่ 2 ม. ชนบทมีความกว้างเท่ากับ 1.8 x 2 ม. โดยทางผู้วิจัยได้จัดให้มีความกว้างมากกว่ามาตรฐาน เพื่อที่จะได้สะดวกในการขนย้ายผู้ป่วยที่ใช้เตียง
- ราวจับมีโดยรอบทางลาด (เส้นนอก 35.5 ม. เส้นใน 31.5 ม.) ซึ่งมีทั้ง 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 70 ซม. เพื่อผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบเคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง
- มีการพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาด ขนาด 11.1 x 0.30 ม. เพื่อสะดวกและปลอดภัยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่พิการทางสายตา
- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ

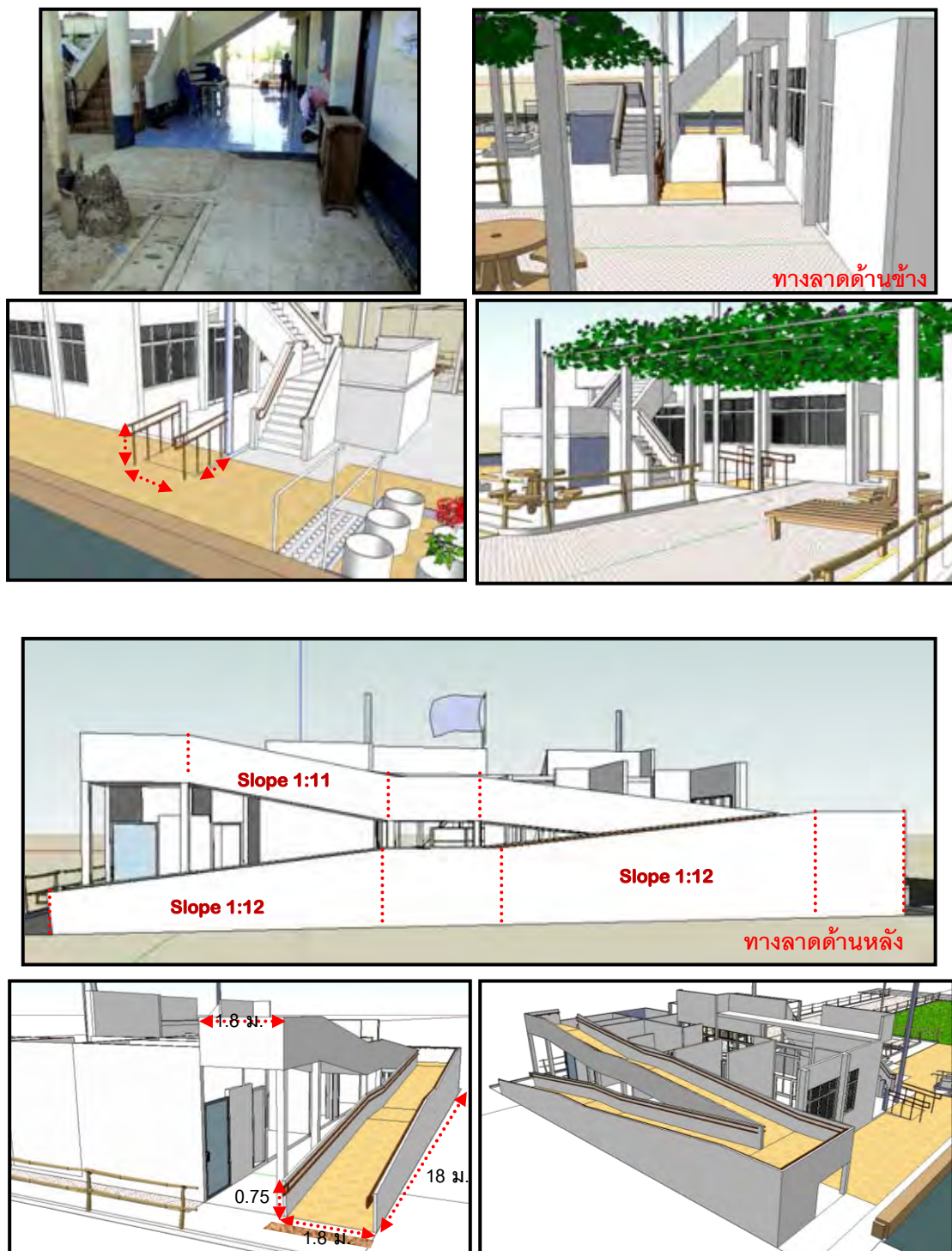
ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างทางลาดขึ้นชั้น 2 จะอยู่ที่ประมาณ 73,082 บาท

โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 61,602 บาท ค่าแรง 11,480 บาท รายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ 6.8 แสดงงบประมาณในการปรับปรุงทางลาดด้านหน้าและด้านหลังสถานีอนามัย

รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม
			หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
งานปรับปรุงทางลาดด้านหน้าสถานีอนามัย							
- ทางลาด ทรายล้าง x2	3.60	ตร.ม.	250	900	80	288	1,188
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	6.00	ม.	6	36	80	480	516
รวมงานข้อ 1				936		768	1,704
งานปรับปรุงทางลาดด้านหลังสถานีอนามัย							
- ทางลาด พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น	61.2	ตร.ม.	1,000	61,200	100	6,120	67,320
- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	67	ม.	6	402	80	5,360	5,762
รวมงานข้อ 2				61,602		11,480	73,082

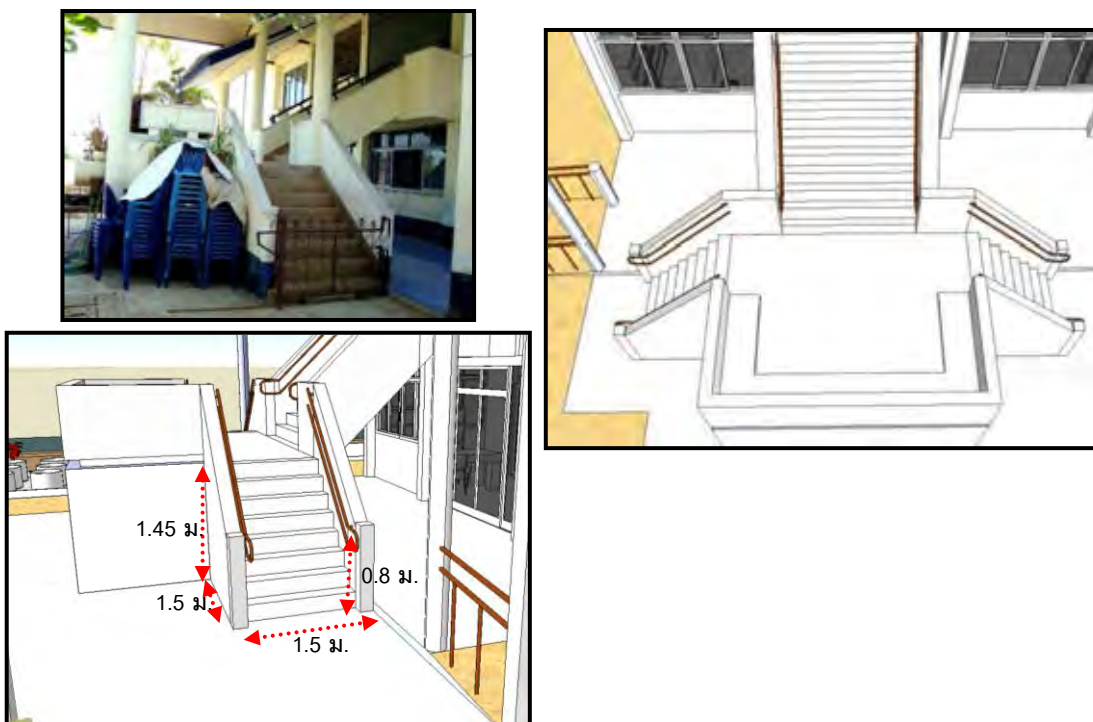
รวมต้นทุนในการก่อสร้างทางลาดทั้ง 3 แห่ง อยู่ที่ประมาณ 74,786 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 62,538 บาท ค่าแรง 12,248 บาท

ภาพที่ 6.10 การปรับปรุงทางลาดเข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่าแกม

ข. บันไดขึ้นชั้น 2

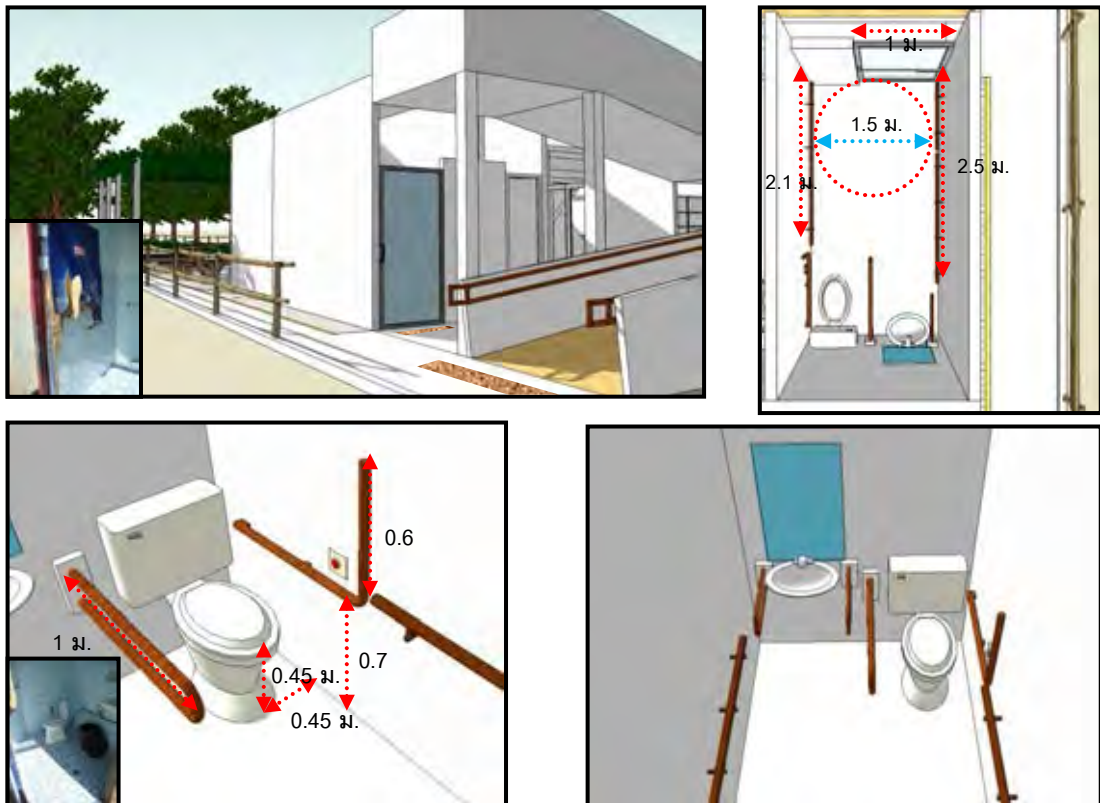

ภาพที่ 6.11 การปรับปรุงบันไดขึ้นชั้น 2 เข้าสู่ตัวอาคารสถานีอนามัยท่างาม

บันไดขึ้นชั้น 2 ของสถานีอนามัยท่างาม มีจำนวนขั้นค่อนข้างมาก ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงเสนอให้มีการเพิ่มราวจับในส่วนบันได และมีการเพิ่มทางลาดบริเวณด้านหลังอาคารดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งต้นทุนในการเพิ่มราวจับทั้งหมดอยู่ที่ประมาณ 1,300 บาท โดยความยาวราวจับเท่ากับ 2.28 (4 อัน) และ 3 ม. (2 อัน) ซึ่งมีทั้ง 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 80 ซม. และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง แต่หากทาง อบต.มีงบประมาณในการจัดสรรมาก ก็จะสามารถให้เป็นการใช้ราวจับที่ทำจากสแตนเลส เพื่อเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงมากกว่าไม้ไผ่

ค. ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

ทางผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ โดยอยู่บริเวณด้านหลังตัวอาคารซึ่งมีราวจับนำไปสู่ห้องน้ำ ภายในห้องน้ำมีขนาดและอุปกรณ์ต่างๆ ภายในห้องน้ำที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

ภาพที่ 6.12 การปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุ ภายในสถานีนอนามัยทำงาน

- ห้องน้ำตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกและปลอดภัย
- ประตูเป็นบานเลื่อน และมีความกว้าง 1 ม. โดยแกนล็อกเปิดประตูเป็นก้านบิด ปลายบนราวจับประตูสูงจากพื้น 1.05 ม. ปลายล่างสูงจากพื้นที่ 0.85 ม. ขนาดราวจับเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม.
- พื้นที่ว่างภายในห้องน้ำเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 ม.
- ภายในห้องน้ำมีราวจับโดยรอบเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. โดยราวจับข้างชักโครกสูงจากพื้น 70 ซม. และมีราวจับยื่นจากชักโครก 30 ซม. ต่อเนื่องกับราวจับแนวตั้งเป็นรูปตัวแอลสูง 60 ซม. และมีราวจับต่อเนื่องไปสู่สุขภัณฑ์ต่างๆ สูงจากพื้น 70 ซม.
- อ่างล้างมือ สูงจากพื้น 80 ซม. เข้าถึงได้ง่าย และมีราวจับในแนวนอนแบบพับได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างอ่าง โดยสูงในระดับเดียวกับอ่างล้างมือ
- ชักโครกวางในตำแหน่งที่เหมาะสม คือ ระยะกึ่งกลางโถห่างจากผนัง 45 ซม. สูงจากพื้น 45 ซม. มีสายชำระด้านข้าง
- มีสัญญาณเตือนเวลาเหตุฉุกเฉิน และมีพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าห้องน้ำผู้สูงอายุ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างห้องน้ำผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 17,384 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 13,136 บาท ค่าแรง 4,248 บาท รายละเอียดดังตาราง

ง. ประชาสัมพันธ์

ภายในอาคารสถานีนอนามัยทำงาน ได้มีการจัดตั้งโต๊ะประชาสัมพันธ์ไว้ให้กับบุคคลทั่วไป เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนมาตรฐานของโต๊ะก็พบว่า ระดับความสูงและความกว้างเป็นไปตามมาตรฐาน แต่ยังมีรายละเอียดในประเด็นอื่น เช่น พื้นที่ว่างใต้เคาเตอร์ ซึ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ใช้รถเข็นเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงเพื่อเอื้อต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุและผู้พิการ

ภาพที่ 6.13 การปรับปรุงโต๊ะประชาสัมพันธ์ ภายในสถานีนอนามัยทำงาน

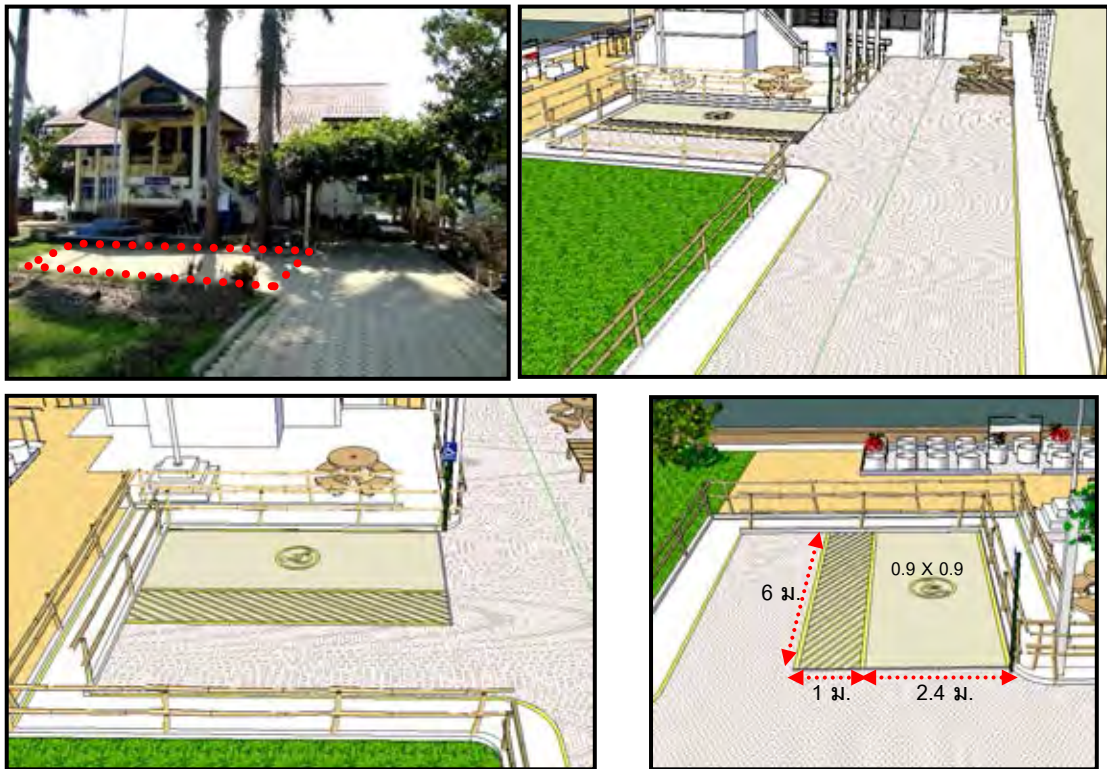
- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกตัวอาคาร

ก. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ

ทางผู้วิจัยได้จัดตั้งที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุไว้บริเวณด้านหน้าตัวอาคารสถานีนอนามัยทำงาน ซึ่งสามารถเข้าสู่อาคารได้อย่างสะดวก และการเข้าจอดรถสามารถเข้าถึงได้ง่ายเพราะอยู่ในแนวทางเดินรถเข้ามาภายในสถานีนอนามัย โดยมีขนาดตามเกณฑ์มาตรฐาน

- ขนาดช่องจอดรถ 6 x 2.4 ม. และมีช่องว่างข้างที่จอดรถขนาด 1 ม. อยู่ทางด้านขวา และมีการตีเส้นที่ว่างข้างที่จอดรถชัดเจน
- มีสัญลักษณ์รูปคนพิการกลางที่จอดรถ ขนาด 90 x 90 ซม.
- มีป้ายสัญลักษณ์ที่จอดรถรูปคนพิการขนาด 30 x 30 ซม. สูงจากพื้น 2 ม.
- ที่จอดรถผู้สูงอายุอยู่ใกล้ทางเข้า – ออกตัวอาคารและอยู่แนวตรงกันข้ามกับทางเดินรถ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 9,258 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 5,740 บาท ค่าแรง 3,518 บาท รายละเอียดดังตาราง

ภาพที่ 6.14 การปรับปรุงที่จอดรถ ภายในสถานีนอนามัยท่างาม

ข. ช่องทางเดิน / ราวจับ และถนน

ภาพที่ 6.15 การปรับปรุงช่องทางเดินและทางเดินรถ ภายในสถานเอนามัยทำงาน

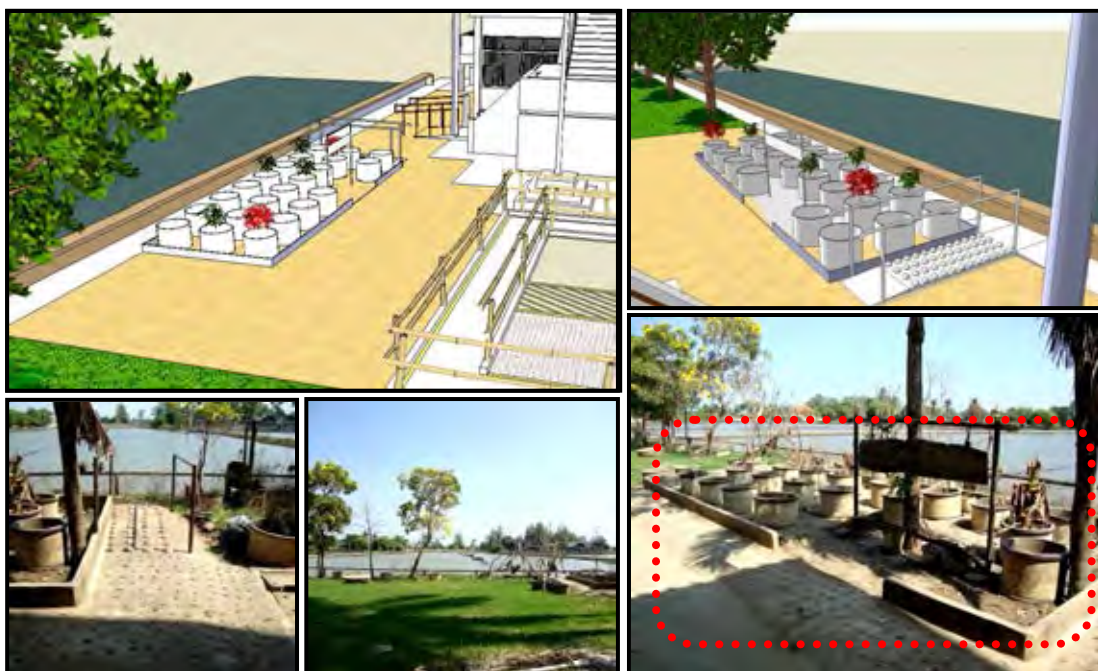
เส้นทางการสัญจรภายในสถานเอนามัยยังขาดในส่วนของราวจับและช่องทางเดิน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากทางเดินเข้าสถานเอนามัยจากเส้นถนนสายหลักมีระยะทางยาวถึง 37 ม. ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุกับผู้สูงอายุได้ อีกทั้งสภาพทางเส้นทางการสัญจรก็มีความทรุดโทรม แตกหักจากเหตุน้ำท่วม ดังนั้นจึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยมีรายละเอียดในการปรับแก้ดังภาพข้างต้น

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการปรับปรุงช่องทางเดินและเส้นทางรถวิ่งจะอยู่ที่ประมาณ 56,787 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 28,798 บาท ค่าแรง 28,080 บาท รายละเอียดดังตาราง

ค. ที่นั่งพักผ่อนริมสวนสมุนไพรและที่ออกกำลังกาย

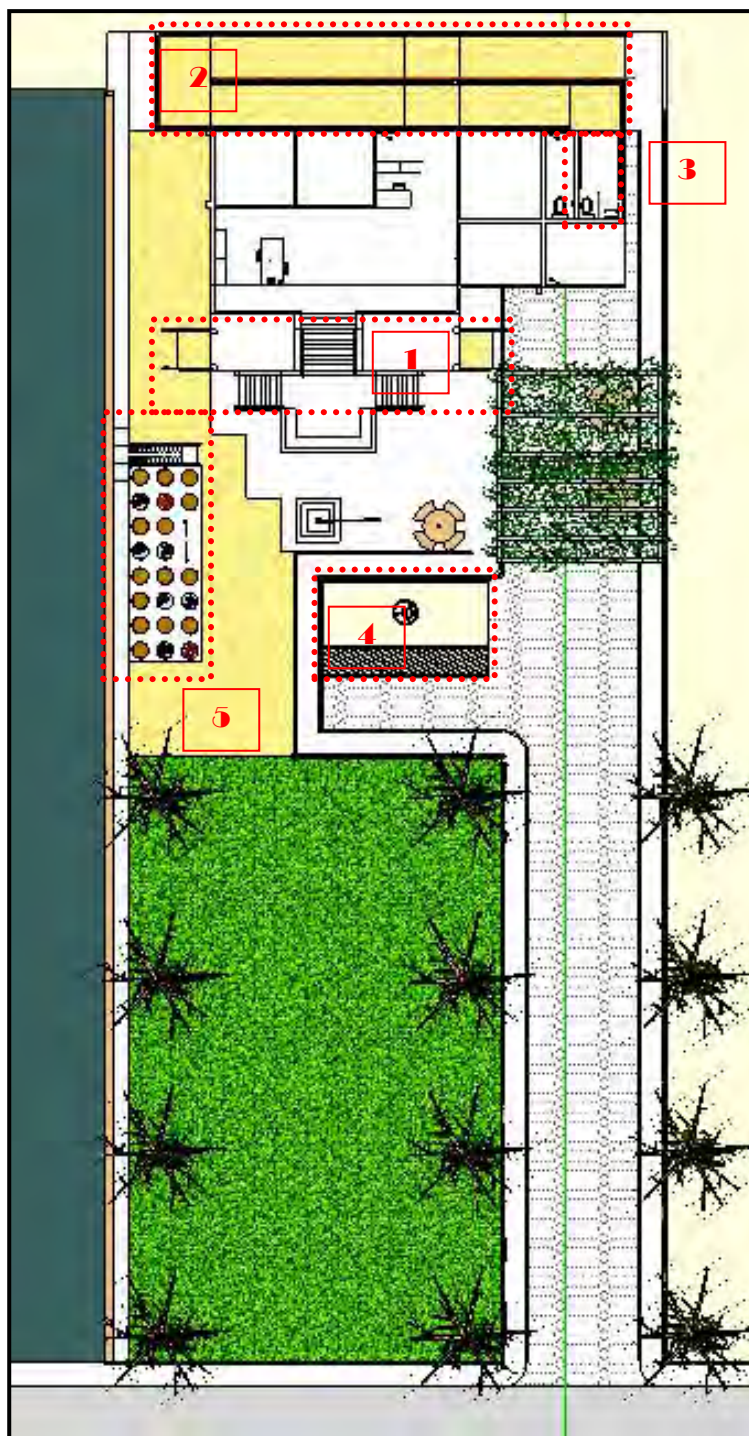
ภายในสถานีอนามัยท่างามได้มีสวนสมุนไพรเป็นบริเวณพักผ่อนหย่อนใจ แต่มีสภาพที่เสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วม และขาดการดูแลเอาใจใส่ โดยทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณสวนสมุนไพร และสร้างที่นั่งพักผ่อนที่เหมาะสมในแนวริมนาพื้นที่ข้างเคียง โดยรวมการปรับปรุงจะมีไม่มากนัก ซึ่งต้นทุนทางการก่อสร้างรวมค่าแรงการปรับปรุงจะอยู่ที่ประมาณ 3,825 บาท

ภาพที่ 6.16 การปรับปรุงที่นั่งพักผ่อนริมสวนสมุนไพรและที่ออกกำลังกาย ในสถานีอนามัยท่างาม

จากที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงพื้นที่ภายในสถานีอนามัยท่างามให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุนั้นจะต้องปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมด 6 บริเวณ ได้แก่ ทางลาดด้านหน้าสถานีอนามัย, ทางลาดด้านหลังสถานีอนามัย, ห้องน้ำ, ที่จอดรถ, ช่องทางเดิน/ราวจับ และถนนสุดท้ายคือ สภาพแวดล้อม โดยจากที่ได้กล่าวรายละเอียดการออกแบบปรับปรุงไปแล้วข้างต้น สามารถสรุปงบประมาณเบื้องต้นรวมได้ทั้งสิ้น 156,037 บาท คิดเป็นค่าวัสดุทั้งสิ้น 107,534 บาท และค่าแรง 48,503 บาท แต่เบื้องต้นสำหรับการปรับพื้นที่สถานีอนามัยอาจจะยังไม่ต้องเพิ่มทางลาดด้านหลัง เพราะเนื่องจากมีต้นทุนมากในการก่อสร้าง ซึ่งหากหักค่าต้นทุนการก่อสร้างทางลาด

ดังกล่าวออกจะเหลือต้นทุนการก่อสร้างรวม 81,655 บาท โดยรายละเอียดค่าใช้จ่ายดังตารางต่อไปนี้เป็น

ภาพที่ 6.17 พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 6 บริเวณ ภายในสถานีนอนมาย์ท่างาม

ตารางที่ 6.9 แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบสถานีอนามัยท่างาม

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม
				หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
1	งานปรับปรุงทางลาดด้านหน้าสถานีอนามัย							
	- ทางลาด ทลาดข้าง x2	3.60	ตร.ม.	250	900	80	288	1,188
	- งานจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	6.00	ม.	6	36	80	480	516
	รวมงานข้อ 1				936		768	1,704
2	งานปรับปรุงทางลาดด้านหลังสถานีอนามัย							
	- ทางลาด พื้นคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ช่อง	61.2	ตร.ม.	1,000	61,200	100	6,120	67,320
	- งานจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2 (ทางลาด)	67	ม.	6	402	80	5,360	5,762
	- งานจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x3 (บันได)	15.12	ม.	6	91	80	1,210	1,300
รวมงานข้อ 2				61,693		12,690	74,382	
3	สร้างห้องน้ำใหม่							
	- โถสุขภัณฑ์แบบนั่งราบบ	1.00	ชุด	1,600	1,600	300	300	1,900
	- ผนังก่อคอนกรีตบล็อก หน้า 7 ซม. (ผนังกลาง)	15.70	ตร.ม.	100	1,570	80	1,256	2,826
	- งานประติมากรรม PVC ขนาด 0.90 x 2.00 เมตร พร้อมวงกบ PVC ขนาด 2x4 นิ้ว ทุบแฉก้านไม้ และอุปกรณ์บานเลื่อนครบชุด	1.00	ชุด	1,930	1,930	200	200	2,130
	- ฝ้าพื้นคอนกรีต หน้า 10 ซม.	5.10	ตร.ม.	125	638	80	408	1,046
	- งานจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	8.33	ม.	6	30	80	666	716
	- ฝ้าล้างหน้า + กระงกส่อง + ก้อนน้ำ + สายชำระ	1.00	ชุด	4,000	4,000	500	500	4,500
	- วัสดุภายในเดือนเหตุถูกเอินภายในห้องน้ำ	1.00	ชุด	500	500	200	200	700
	- รั้วผนังห้องน้ำ (ขยายห้องน้ำผู้สูงอายุ)	10.02	ตร.ม.			55.00	551.10	551
	รวมงานข้อ 3				10,287		4,082	14,369
4	สร้างพิงครกผู้สูงอายุ							
	- ปรับสภาพพื้นที่ + ฝ้าพื้นคอนกรีต หน้า 10 ซม.	21.36	ตร.ม.	125	2,670	80	1,709	4,379
	- สีพลาสติคภายนอก	1.00	กระเบื้อง	200	200	100	100	300
	- ฝ้าวัสดุลักษณะผู้สูงอายุ	1.00	เสา	200	200			200
รวมงานข้อ 4				3,070		1,809	4,879	
5	งานปรับปรุงช่องทางเดิน / งานจับ และถนน							
	- ปรับสภาพพื้นที่ + ฝ้าพื้นคอนกรีต หน้า 5 ซม. (ช่องทางเดินโดยรอบ)	142.00	ตร.ม.	125	17,750	80	11,360	29,110
	- สีพลาสติคภายนอก	4.00	กระเบื้อง	200	800	100	400	1,200
	- งานจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2 (ช่องทางเดิน)	108.00	ม.	6	648	80	8,640	9,288
	- ปรับสภาพช่องทางเดินรถด้านหน้า	96.00	ตร.ม.	100	9,600	80	7,680	17,280
รวมงานข้อ 5				28,798		28,080	56,878	
6	งานปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบ							
	- ปรับสภาพพื้นที่บริเวณลานสนุนโหล	1	พม่า	1000	1,000	200	200	1,200
	- ก่อปูนสร้างเก้าอี้ริมแนวนา	17.50	ตร.ม.	100	1,750	50	875	2,625
รวมงานข้อ 6				2,750		1,075	3,825	
รวมทั้งหมด(ข้อ 1-5)					107,534		48,503	156,037

3) การปรับปรุงพื้นที่ราชการ : องค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้งประมาณ 1 ครั้ง/เดือน เพื่อมารับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งต้องมีการเข้ามาติดต่อภายในสำนักงาน ดังนั้นทาง อบต.จึงควรมีการปรับปรุง

สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าใช้ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกพื้นที่ อบต. เป็นสถานที่ปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ โดยเบื้องต้นจากการลงสำรวจพบว่า ทางหน่วยงานได้มีการปรับปรุงพื้นที่บางส่วน ได้แก่ ทางลาดเข้าสู่อาคารและห้องน้ำให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ แต่ยังไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ อบต. โดยรวมให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดในส่วนต่างๆ ดังนี้

- การปรับปรุงตัวอาคารองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

ก. ทางลาดเข้าสู่ตัวอาคาร

ทาง อบต.ท่างามได้มีการจัดทำทางลาดเข้าสู่ตัวอาคารเพื่อความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ แต่เนื่องด้วยความผิดพลาดและขาดความชำนาญในด้านการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้ทางลาดดังกล่าวไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และอาจเกิดอันตรายได้ง่าย ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการปรับปรุงและเสนอตำแหน่งทางลาดใหม่ที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้โดยเชื่อมต่อกับที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดในการปรับปรุง ดังนี้

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ห่างจาก.....พื้น ค.ส.ล.ผิวหน้าขัดหยาบ.....)	●	
2. ความชันไม่เกิน 1:12 (ความชันที่วัดได้ = 1 : 4.17) : สูง 48 ซม. ยาว 200 ซม.		●
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว : 200 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง : 100 ซม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (มีราวจับ 2 ข้าง)	●	
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ปลายราวจับไม่ยื่นเกินออกมา)		●
6. ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ซานทิค และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ราวจับสูง : 90 ซม.)	●	
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 - 4 ซม. (เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ : 6 ซม.)		●
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ทำด้วยสแตนเลส แข็งแรง)	●	

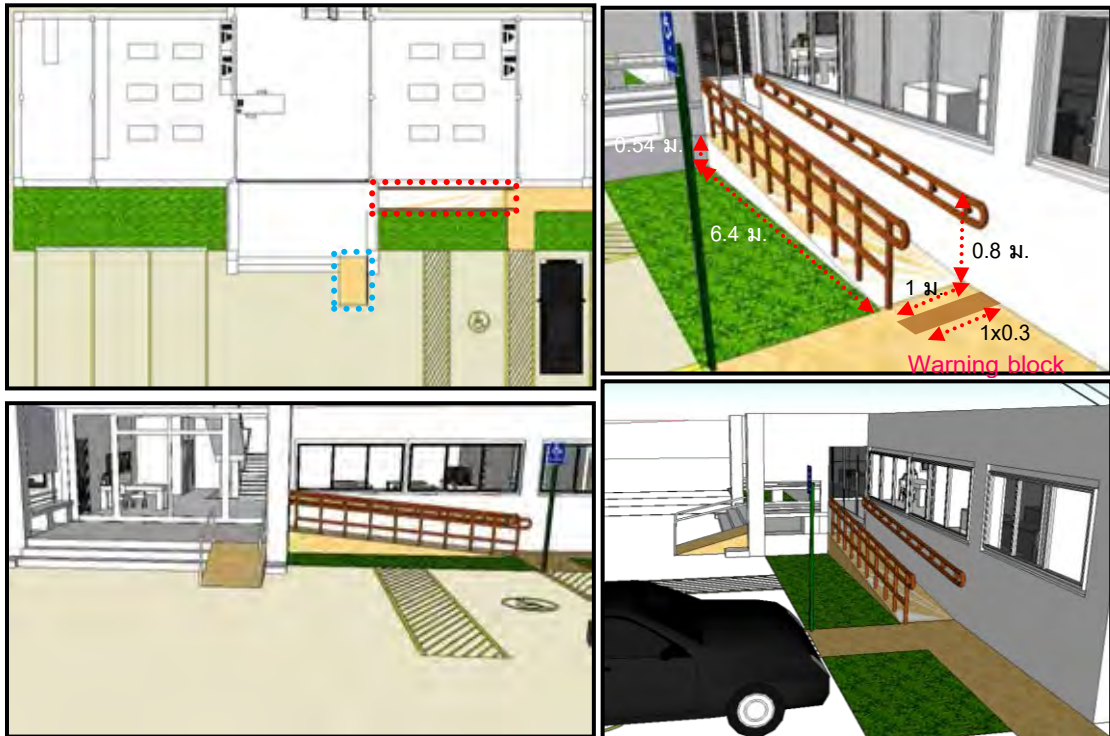
หมายเหตุ: ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 6.18 ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าสำนักงาน อบต.ท่างาม

จากการลงสำรวจพื้นที่และตรวจติดตามการปรับปรุง จะเห็นได้ว่าทางลาดดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการเข้าใช้เป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากมีความชันสูงมากถึง 1:4 ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานความชันจะต้องอยู่ที่ประมาณ 1:12 ดังนั้นจึงควรได้รับการปรับปรุง โดยหากทำการปรับปรุงบนทางลาดเดิมจะเป็นได้ยาก เพราะเนื่องด้วยความจำกัดในเชิงพื้นที่ ทางผู้วิจัยจึงได้

เสนอให้สร้างทางลาดใหม่ทางด้านหน้าปีกขวาตัวอาคาร ซึ่งมีพื้นที่ว่างและขนาดที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นทางลาด โดยมีรายละเอียดแบบมีดังนี้

ภาพที่ 6.19 ทางลาดที่เสนอให้สร้างใหม่ ภายใน อบต.ท่างาม

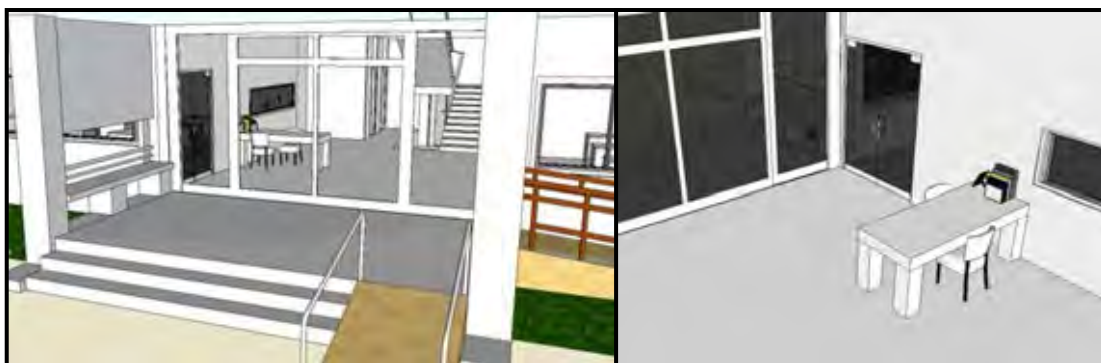
- ทางลาดยาว 6.48 ม สูง 0.54 ม.ระดับความชันเท่ากับ 1:12 ซึ่งถือเป็นความชันที่มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
- ความกว้างทางลาดอยู่ที่ 1 ม.
- ราวจับทางลาด ทั้ง 2 ข้าง โดยราวจับสูงประมาณ 80 ซม. และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ราวจับด้านที่ติดผนังอยู่ห่างจากผนัง 5 ซม. และสูงจากแกน 12 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง
- มีการพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาด ขนาด 11.1 x 0.30 ม. เพื่อสะดุดและปลอดภัยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่พิการทางสายตา
- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการปรับปรุงทางลาดจะอยู่ที่ประมาณ 3,743 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 1,487 บาท ค่าแรง 2,256 บาท

ข. จุดประชาสัมพันธ์

อบต.ท่างาม จำเป็นต้องมีจุดประชาสัมพันธ์ที่ได้มาตรฐานและเอื้อต่อการเข้าใช้งานของคนทุกประเภท เพราะเนื่องจากเป็นจุดที่ใช้ในการติดต่อและให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนมาตรฐานของโต๊ะก็พบว่า ระดับความสูงและความกว้างไม่เป็นไปตามมาตรฐานและยังมีรายละเอียดในประเด็นอื่น เช่น พื้นที่ว่างใต้เคาเตอร์ ซึ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ใช้รถเข็นเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงเพื่อเอื้อต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุและผู้พิการ

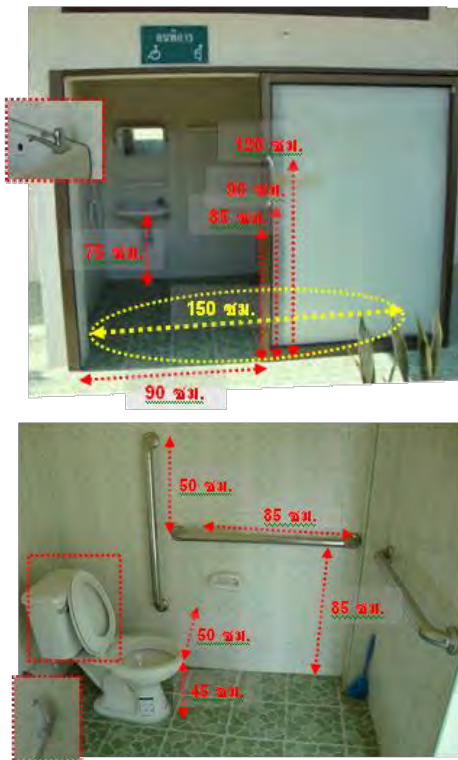

ภาพที่ 6.20 การปรับปรุงโต๊ะประชาสัมพันธ์ ภายใน อบต.ท่างาม

- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายนอกตัวอาคาร

ก. ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

ทาง อบต. ได้มีการจัดสร้างห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการขึ้นใหม่ โดยได้มีการทำตามแบบมาตรฐาน แต่จากการลงตรวจพบว่า ยังคงมีข้อผิดพลาดอยู่หลายจุด แสดงให้เห็นถึงการขาดความเชี่ยวชาญในการออกแบบห้องน้ำที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นจุดบกพร่องที่ทำให้เสียค่าใช้จ่ายโดยไม่ตอบสนองต่อการใช้งานจริง แต่อย่างไรก็ตาม ทาง อบต.ก็ยังคงให้ความสนใจและใส่ใจกับกลุ่มคนดังกล่าวซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีเป็นอย่างมาก ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้เสนอแบบปรับปรุงบางจุดภายในห้องน้ำเพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

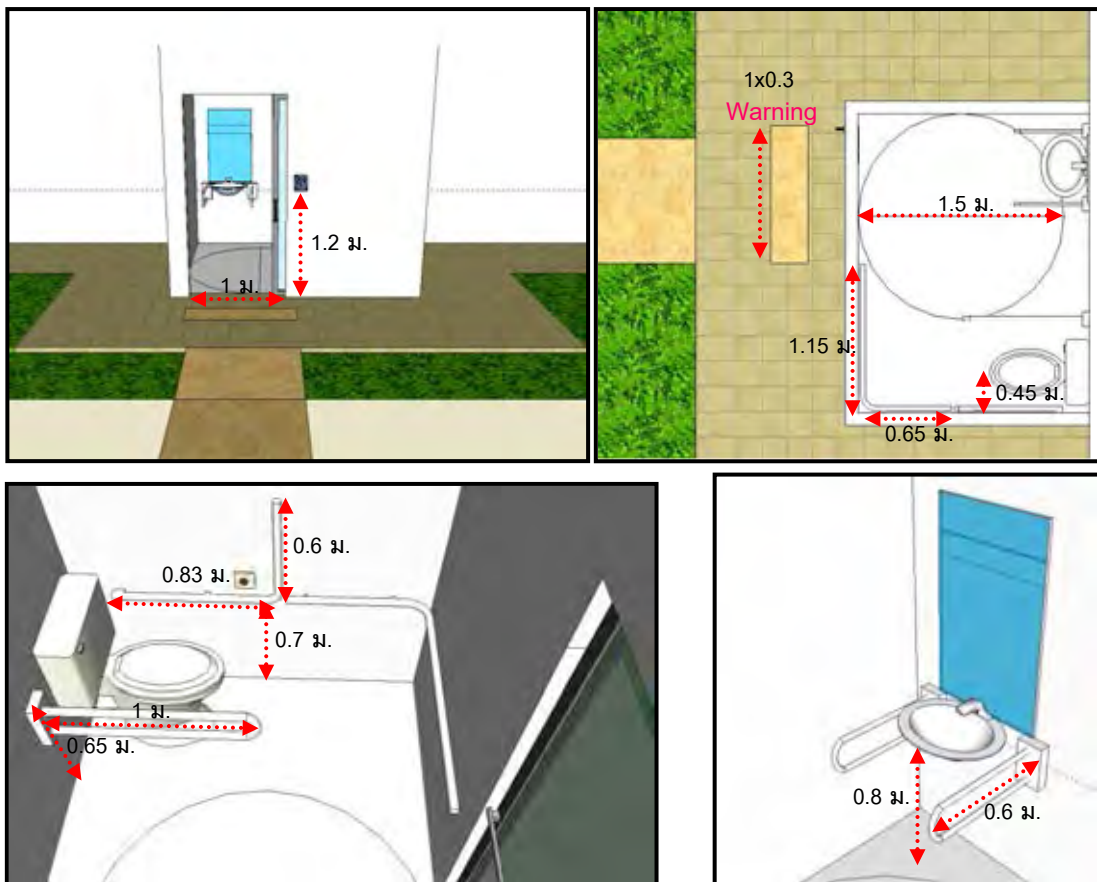

หลักเกณฑ์ที่สั่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก (ทางเดินขรุขระ)		●
2. ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม. (90 ซม.)	●	
3. ประตูมีราวจับในเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. (5 ซม.) ปลายบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1 ม. ปลายล่างไม่เกิน 80 ซม. (ปลายบน : 1.2 ม. ปลายล่าง : 90)		●
4. พื้นกว้างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม. (150 ซม.)	●	
5. ราวจับบริเวณชักโครกเว้นบนสูงจากพื้น 60 - 70 ซม. (85 ซม.) ยื่นด้ามออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 - 30 ซม. (85 ซม.) ราวจับแนวตั้งต่อจากราวแนวนอนยื่นไปอย่างน้อยกว่า 60 ซม. (50 ซม.)		●
6. มีราวจับนำไปสู่สุขภัณฑ์ สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ไม่มีไปสุขภัณฑ์)		●
7. ระยะกึ่งกลางของชักโครกตั้งห่างจากผนังด้านข้าง 45 - 50 ซม. (50 ซม.)	●	
8. มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก (มีสายชำระ)	●	
9. ลีดระบบและหรือเครื่องแจ้งเหตุเตือนภัย (ไม่มี)		●
10. โถส้วมมีราวสูงจากพื้น 45 - 50 ซม. และพนักพิงหลังได้ (45 ซม.)	●	
11. อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูต้องเป็นคันบิดหรือแขนเหล็ก สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (เบ็ดล็อก - หัวเหล็กลำบาก สูง 85 ซม.)		●
12. อ่างล้างมือที่ติดตั้ง ต้องเข้าถึงง่ายและสะดวก (เข้าถึงสะดวก) และมีราวจับในแนวนอนแบบพับได้แนบผนังทั้งสองข้าง (ไม่มี)		●
13. อ่างล้างมือที่ติดตั้ง ครอบอ่างต้องอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 55 ซม. (45 ซม.) และสูงจากขอบอ่างต่าง 75 - 80 ซม. (75 ซม.)		●
14. ก๊อกเปิดน้ำต้องเป็นชนิดแกนโยกหรือก้านบิดหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ (แบบก้านบิด)	●	
15. ราวจับที่เชื่อมต่อต้องติดกะดกมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. (6 ซม.) ทำจากวัสดุเรียบและมันคง (วัสดุเรียบและมันคง)		●
16. มีพื้นที่ผิวต่างสัมผัสที่หน้าประตูขนาด 30 ซม. ยาวเท่ากับหรือขนานประตูและห่างจากประตู 30 - 35 ซม. (ไม่มี)		●

ภาพที่ 6.21 ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุด้านข้าง สำนักงาน อบต.ท่างาม

- ปรับปรุงสภาพโดยรอบห้องน้ำ โดยการตัดหญ้า และรื้อต้นไม้บางต้นออก เพราะเนื่องจากรกและเสื่อมโทรมเป็นอย่างมาก
- ปรับขนาดราวจับให้เหลือเพียง 4 ซม. และเลื่อนตำแหน่งราวจับลง 10 ซม.
- เพิ่มราวจับโดยรอบห้องน้ำที่จะนำไปสู่สุขภัณฑ์ ซึ่งระดับที่เสนอให้ติดตั้งอยู่สูงจากพื้น 80 ซม. และเพิ่มราวจับบริเวณข้างอ่างล้างหน้าในระดับเดียวกัน
- ติดตั้งสัญญาณเตือนเวลาเกิดเหตุฉุกเฉิน
- ปูพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าห้องน้ำ ขนาด 30 ซม. และยาวขนานประตู โดยห่างจากประตู 30 ซม.

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการปรับปรุงห้องน้ำจะอยู่ที่ประมาณ 1,781 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 541 บาท ค่าแรง 1,240 บาท

ภาพที่ 6.22 การปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม

ข. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ

เนื่องจาก อบต.ท่างาม มีผู้สูงอายุจำนวนมากมาติดต่อราชการ ซึ่งทาง อบต.ควรจะมีการจัดทำที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อความสะดวกในการรับบริการของผู้สูงอายุ โดยทางผู้วิจัยได้เสนอให้อยู่บริเวณด้านหน้าตัวอาคารฝั่งขวา เชื่อมต่อกับทางลาดที่เข้าสู่ตัวอาคารและสามารถเข้าสู่ห้องน้ำผู้สูงอายุด้วยความสะดวก โดยจัดให้มีช่องจอดรถสำหรับผู้สูงอายุทั้งสิ้น 2 คัน เพราะเนื่องจากหากคิดตามสัดส่วนมาตรฐานที่จอดรถคนพิการ คือ ที่จอดรถภายใน อบต.มีมากกว่า 100 คัน จะต้องมีที่จอดรถผู้พิการ 2 คัน ซึ่งทางผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์เดียวกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

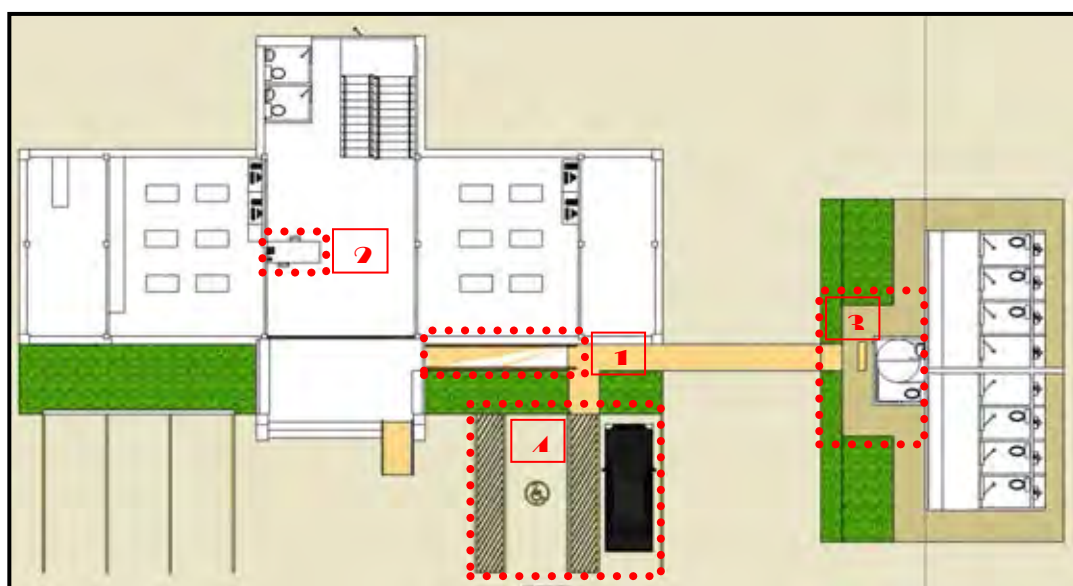
- ขนาดช่องจอดรถ 6 x 2.4 ม. และมีช่องว่างข้างที่จอดรถขนาด 1 ม. อยู่ทางด้านขวา และมีการตีเส้นที่ว่างข้างที่จอดรถชัดเจน
- มีสัญลักษณ์รูปคนพิการกลางที่จอดรถ ขนาด 90 x 90 ซม.
- มีป้ายสัญลักษณ์ที่จอดรถรูปคนพิการขนาด 30 x 30 ซม. สูงจากพื้น 2 ม.

- ที่จอดรถผู้สูงอายุอยู่ใกล้ทางเข้า – ออกตัวอาคารและอยู่แนวตรงกันข้ามกับทางเดินรถ

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 9,258 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 5,740 บาท ค่าแรง 3,518 บาท

ภาพที่ 6.23 การปรับปรุงที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุ ภายใน อบต.ท่างาม

ภาพที่ 6.24 พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 4 บริเวณ ภายใน อบต.ท่างาม

ตารางที่ 6.10 แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบ อบต.ท่างาม

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม
				หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
1	งานสร้างทางลาดด้านหน้าอาคาร							
	- ทางลาด ทราวล้าง x2	5.40	ตร.ม.	250	1,350	80	432	1,782
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	22.80	ม.	6	137	80	1,824	1,961
	รวมงานข้อ 1				1,487		2,256	3,743
2	ปรับปรุงจุดประชาสัมพันธ์	1.00	จุด	2,000	2,000	200	200	2,200
3	ปรับปรุงห้องน้ำ							
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	6.75	ม.	6	41	80	540	581
	- วัสดุถมดินนอกประตูภายในห้องน้ำ	1.00	จุด	500	500	200	200	700
	- ปรับปรุงพื้นที่ด้านหน้าห้องน้ำ	1.00	เพมา			500	500	500
	รวมงานข้อ 3				541		1,240	1,781
4	สร้างที่จอดรถผู้สูงอายุ							
	- ปรับสภาพพื้นที่ + เทพื้นคอนกรีต หน้า 10 ซม.	42.72	ตร.ม.	125	5,340	80	3,418	8,758
	- ลีทลาดตีทากภายนอก	1	กระเบื้อง	200	200	100	100	300
	- บ้ายสุขภัณฑ์ผู้สูงอายุ	1	เสา	200	200			200
	รวมงานข้อ 4				5,740		3,518	9,258
รวมทั้งหมด(ข้อ 1-4)					9,767		7,214	16,981

จากที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงพื้นที่ภายใน อบต.ท่างามให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุนั้นจะต้องปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมด 4 บริเวณ ได้แก่ งานสร้างทางลาดด้านหน้าอาคาร, จุดประชาสัมพันธ์, ห้องน้ำ และที่จอดรถ โดยจากที่ได้กล่าวรายละเอียดการออกแบบปรับปรุงไปแล้วข้างต้น สามารถสรุปงบประมาณเบื้องต้นรวมได้ทั้งสิ้น 16,981 บาท คิดเป็นค่าวัสดุทั้งสิ้น 9,767 บาท และค่าแรง 7,214 บาท ซึ่งราคาที่ได้กล่าวมาเป็นการปรับปรุงเบื้องต้น ซึ่งพื้นที่บริเวณ อบต. ต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในส่วนของทางเดินรถ ซึ่งปัจจุบันยังเป็นพื้นหินทราย โดยทางผู้วิจัยไม่ได้เสนอราคาปรับปรุง เพราะเนื่องจากไม่รู้พื้นที่ที่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามทาง อบต.ท่างาม ก็ควรริเริ่มปรับปรุงพื้นที่ให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานที่ราชการอื่นๆ และเพื่อความสะดวกของผู้สูงอายุภายในพื้นที่

- 4) การปรับปรุงพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ / ชมรมผู้สูงอายุ (หมู่ 4) เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการพบปะ/พูดคุย และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน โดยจะมีความถี่ในการเข้าใช้ไม่บ่อยมากนักประมาณ 2-3 เดือน/ครั้ง แต่หากผู้สูงอายุที่อยู่ในระแวกดังกล่าว ก็จะมีการเข้าใช้อาคารอย่างสม่ำเสมอ โดยจากการสอบถามทาง อบต.ได้มีการปรับปรุงบางบริเวณภายในชมรมผู้สูงอายุให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของกลุ่ม

ผู้สูงอายุ คือ บริเวณทางลาดหน้าทางเข้า และห้องน้ำ ซึ่งจากการลงสำรวจและติดตามประเมินผลการปรับปรุง พบว่า ทั้ง 2 บริเวณมีสภาพการปรับปรุงที่ค่อนข้างแย่มากคือ การปรับปรุงข้างต้นจากการสำรวจเหมือนยังคงไม่ได้รับการปรับปรุง ดังภาพและตารางประเมินในบทที่ 5 ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ โดยรวมให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดในส่วนต่างๆ ดังนี้

- การปรับปรุงตัวอาคารศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ

ก. ทางลาดเข้าสู่ตัวอาคาร

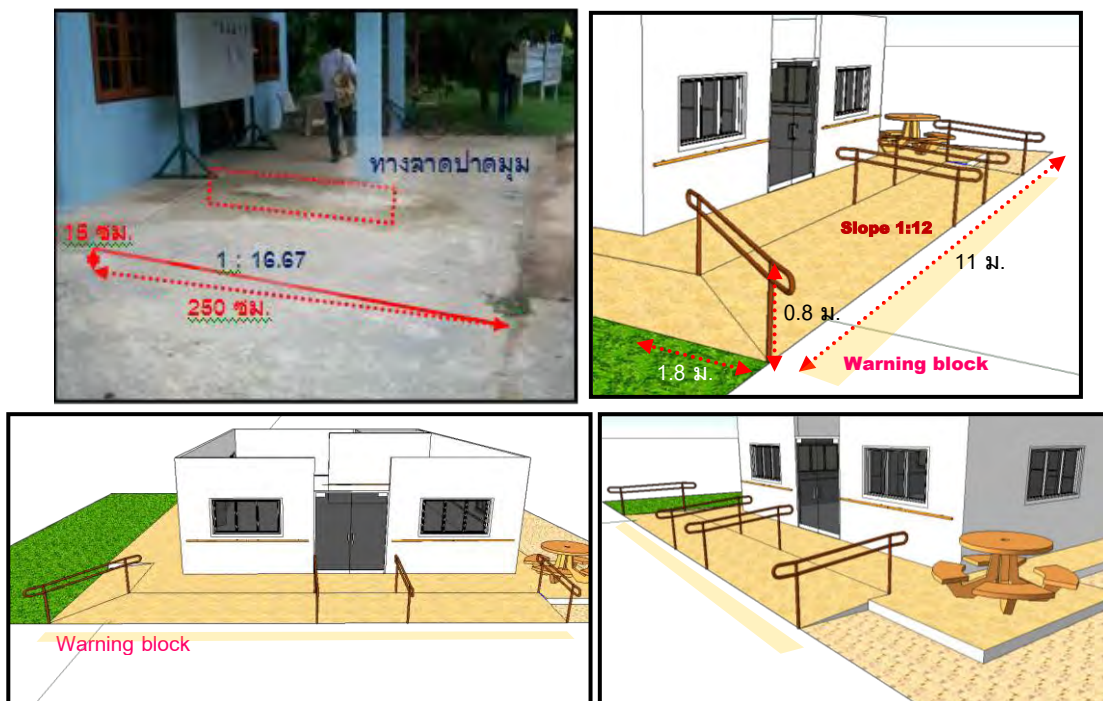
โดยจากที่ได้กล่าวไปข้างต้นถึงประเด็นทางลาดที่ทาง อบต. ได้มีการเข้ามาปรับปรุง ซึ่งเป็นเสมือนทางลาดที่ใช้ในการขึ้นรถ จึงทำให้ระดับความชันและกว้างผ่านเกณฑ์มาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามทางลาดดังกล่าวก็ยังคงมีความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อผู้สูงอายุ ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอประเด็นในการปรับปรุงเพื่อให้สะดวกต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุดังนี้

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....พื้น ค.ส.ล.ผิวหน้าขัดหยาบ : สภาพแตก.....).	●	
2. ความชันไม่เกิน 1 : 12 (ความชันที่วัดได้ = 1 : 16.67) : สูง 15 ซม. ยาว 250 ซม.	●	
3. ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. (ยาว : 250 ซม.) ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม. (กว้าง : 10 ม.)	●	
4. ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง (ไม่มีราวจับ)		●
5. ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน (ไม่มีเลข)		●
6. ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ขานกัก และปลายทางลาด (ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส)		●
7. ราวจับสูงจากพื้น 80 – 90 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
8. เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
9. ราวจับทำด้วยวัสดุเรียบและมั่นคงแข็งแรง ไม่เป็นอันตราย (ไม่มีราวจับ)		●

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถานะที่ตามมติคณะรัฐมนตรี

ภาพที่ 6.25 ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงพื้นที่ทางลาดด้านหน้าศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ภาพที่ 6.26 การปรับปรุงทางลาดด้านหน้า อาคารศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ

- จัดทำทางลาดที่มีความชัดเจนต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ ซึ่งแต่เดิมมีความไม่ชัดเจนและสภาพทรุดโทรม
- ทางลาดที่เสนยาว 1.8 ม สูง 0.15 ม.ระดับความชันเท่ากับ 1:12 ซึ่งถือเป็นความชันที่มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
- ความกว้างทางลาดยาวตลอดแนวด้านหน้าอาคาร ซึ่งเท่ากับทางลาดเดิม (ประมาณ 11 ม.)
- ราวจับทางลาด มีทั้งสิ้น 4 ราว โดยราวจับสูงประมาณ 80 ซม. และมีส่วนปลายราวจับยื่นล้ำออกมาจากจุดสิ้นสุดของราว 30 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง
- วัสดุปูพื้นเป็นทรายล้าง ป้องกันการลื่นหรืออุบัติเหตุ
- มีการพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าทางลาด ขนาด 11.1 x 0.30 ม. เพื่อสะดกและปลอดภัยต่อการใช้งานของผู้สูงอายุที่พิการทางสายตา
- พื้นที่ทางลาดโดยรวมเท่ากับ 20 ตร.ม

ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการก่อสร้างทางลาดสำหรับผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 8,722 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 5,078 บาท ค่าแรง 3,644 บาท

ข. ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ

ห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในตัวอาคารดังกล่าวมีความสำคัญมาก เพราะเนื่องจากหากผู้สูงอายุมาประกอบกิจกรรมภายในสถานที่แล้วมีความจำเป็นต้องเข้าใช้งาน ดังนั้นจึงควรได้รับการปรับปรุง ซึ่งแต่เดิมที่ทาง อบต.ปรับปรุงเป็นเพียงการปรับปรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ แต่อาจจะไม่ตอบสนองต่อการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ โดยทางผู้วิจัยได้เสนอแบบการปรับปรุงดังนี้

- ห้องน้ำตั้งอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวกและปลอดภัย
- ประตูเป็นประตู PVC บานเรียบ 1 ม. X 2.2 ม. (ห้องน้ำ) และมีลู่วิ่งแบบคันโยก ซึ่งสะดวกต่อผู้สูงอายุ ซึ่งสถานที่แห่งนี้ใช้ประตูบานเลื่อนไม่ได้เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ผู้วิจัยจึงเสนอเป็นประตูประเภทดังกล่าว
- ภายในห้องน้ำมีราวจับโดยรอบเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. โดยราวจับข้างชักโครกสูงจากพื้น 70 ซม. และมีราวจับยื่นจากชักโครก 30 ซม. ต่อเนื่องกับราวจับแนวตั้งเป็นรูปตัวแอลสูง 60 ซม. และมีราวจับต่อเนื่องไปสู่สุขภัณฑ์ต่างๆ สูงจากพื้น 70 ซม.
- อ่างล้างมือ สูงจากพื้น 80 ซม. เข้าถึงได้ง่าย และมีราวจับในแนวนอนแบบพับได้ในแนวตั้งทั้งสองข้างอ่าง โดยสูงในระดับเดียวกับอ่างล้างมือ (โดยทางผู้วิจัยนำมาวัดด้านหน้าห้องน้ำเพื่อความสะดวก และเพิ่มพื้นที่การใช้งานภายในห้องน้ำได้อย่างเต็มที่) ซึ่งเป็นการย้ายอ่างล้างหน้าจากฝั่งเดิมมาฝั่งตรงข้าม
- ชักโครกวางในตำแหน่งที่เหมาะสม คือ ระยะกึ่งกลางโถห่างจากผนัง 45 ซม. สูงจากพื้น 45 ซม. มีสายชำระด้านข้าง
- มีสัญญาณเตือนเวลาเหตุฉุกเฉิน และมีพื้นผิวต่างสัมผัสด้านหน้าห้องน้ำผู้สูงอายุ

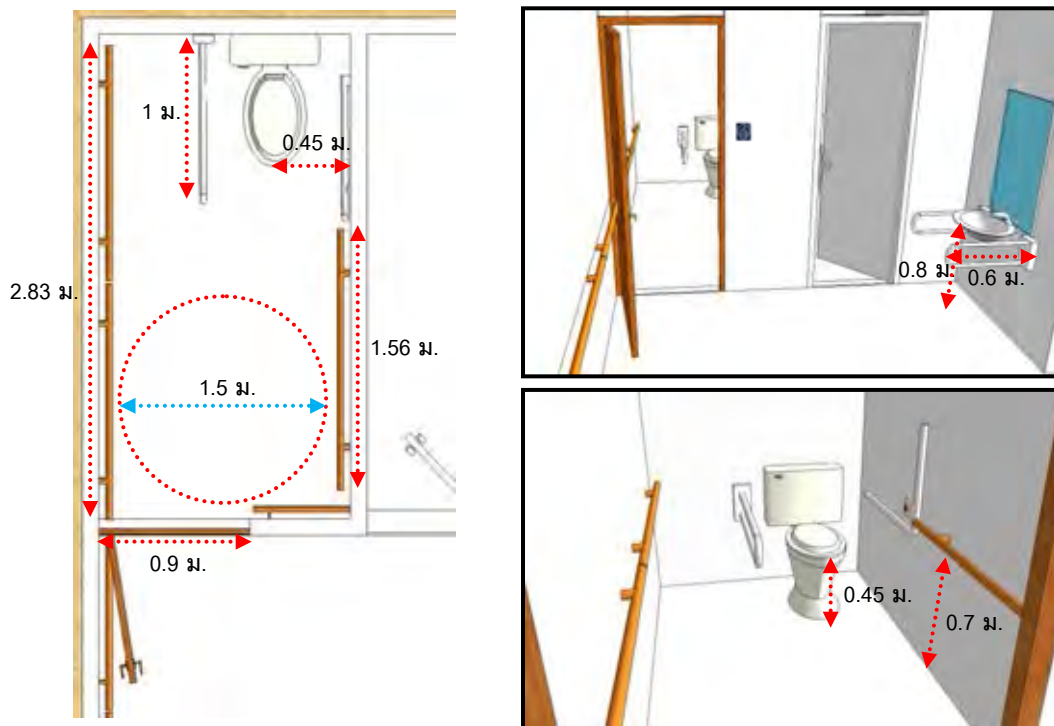
ซึ่งจากการคำนวณต้นทุนทางการปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุจะอยู่ที่ประมาณ 9,970 บาท โดยแบ่งเป็นค่าวัสดุ 8,082 บาท ค่าแรง 1,888 บาท

หลักเกณฑ์ที่สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1. ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก (มีของวางข้างประตู)		●
2. ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุดอย่างน้อย 90 ซม. (70 ซม.)		●
3. ประตูมีราวจับยื่นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. ปลายบนสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1 ม. ปลายล่างไม่เกิน 80 ซม. (ไม่มี)		●
4. พื้นที่ย่างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม. (130 ซม.)		●
5. ราวจับบริเวณชักโครกบนนวนสูงจากพื้นที่ 60 - 70 ซม. ยื่นล้ำออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 - 30 ซม. ราวจับแนวตั้งสูงจากพื้นบนนวนยื่นไปอย่างน้อยน้อยกว่า 60 ซม. (ไม่มีราวจับ)		●
6. มีราวจับนำไปสู่สุขภัณฑ์ สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ไม่มีไปสุขภัณฑ์)		●
7. ระยะกึ่งกลางของชักโครกต้องห่างจากผนังด้านข้าง 45 - 50 ซม. (45 ซม.)	●	
8. มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก (ไม่มีสายชำระ)		●
9. ติดตั้งระบบแสงหรือเสียงแจ้งเหตุเตือนภัย (ไม่มี)		●
10. โต๊ะวอร์มิ่งราบสูงจากพื้น 45 - 50 ซม. และพนักพิงหลังได้ (35 ซม.)		●
11. อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูต้องเป็นคันมือหรือแขนเหล็ก สูงจากพื้น 80 - 90 ซม. (ลูกบิด - ชั่วเหลี่ยมยาว สูง 85 ซม.)		●
12. อ่างล้างมือที่ติดตั้ง ต้องเข้าถึงง่ายและสะดวก (มีสิ่งกีดขวาง) และมีราวจับบนบนนวนแบบพับได้ในแนวตั้งทั้งสองข้าง (ไม่มี)		●
13. อ่างล้างมือที่ติดตั้ง ขอบอ่างต้องอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 55 ซม. (45 ซม.) และสูงจากขอบอ่างล่าง 75 - 80 ซม. (83 ซม.)		●
14. ฝักบัวเปิดน้ำต้องเป็นชนิดแกนโยกหรือคันมือหรือก้านหมุนหรือระบบอัตโนมัติ (แบบก้านบิด)	●	
15. ราวจับที่ชมม่อต้องตั้งลักษณะกลมมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 - 4 ซม. ทำจากวัสดุเรียบและมั่นคง (ไม่มีราวจับ)		●
16. มีพื้นที่มีวอร์มิ่งที่หน้าประตูขนาด 30 ซม. ขาวเท่ากับหรือนานประตูและห่างจากประตู 30 - 35 ซม. (ไม่มี)		●

หมายเหตุ : ทางผู้วิจัยเลือกเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องมาตรวจวัด โดยยึดตามแบบตรวจประเมินอาคาร สถาน ที่ ตามมลิตะระรัฐมนตรี

ภาพที่ 6.27 ผลการตรวจติดตามการปรับปรุงห้องน้ำผู้สูงอายุภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

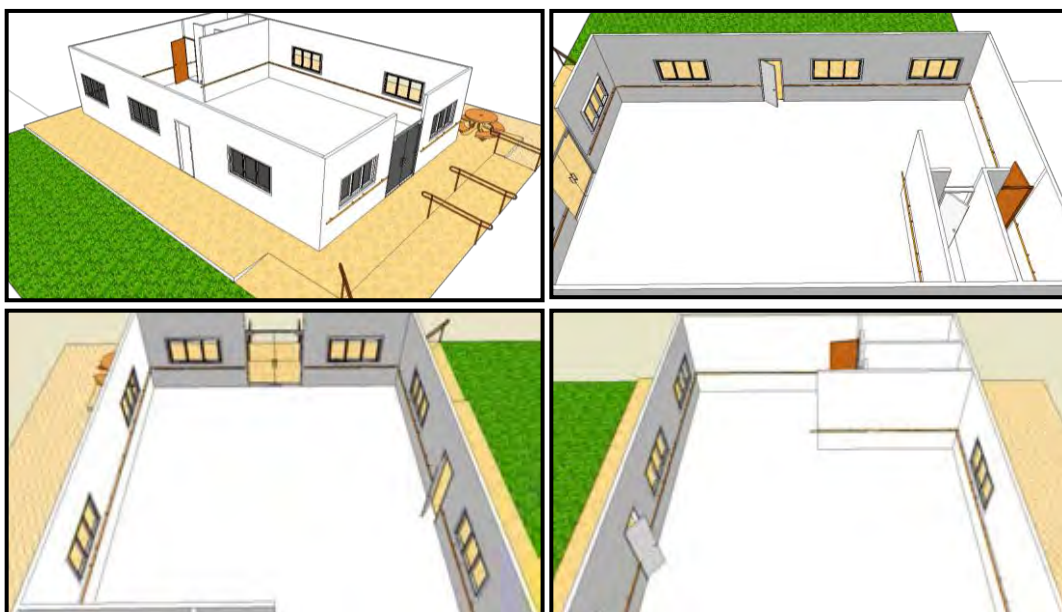

ภาพที่ 6.28 การปรับปรุงห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผู้สูงอายุ

ค. ราวจับโดยรอบ และพื้นทางเดินรอบอาคารด้านบน

เนื่องด้วยภายในชมรมผู้สูงอายุเป็นพื้นที่โล่งว่าง ดังนั้นจึงควรมีราวจับโดยรอบภายในตัวอาคารให้กับผู้สูงอายุได้จับ เพื่อป้องกันการล้มหรือเกิดอุบัติเหตุ ซึ่งทางผู้วิจัยได้คำนวณความยาวของราวจับจะอยู่ที่ประมาณ 45.5 ม. โดยจะติดตั้งราวจับสูงจากพื้นประมาณ 70 ซม. ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับจากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง แต่หากทาง อบต.มีงบประมาณในการจัดสรรมาก ก็จะสนับสนุนให้เป็นการใช้ราวจับที่ทำจากสแตนเลส เพื่อเพิ่มความมั่นคงแข็งแรงมากกว่าไม้ไผ่ ซึ่งเมื่อคิดต้นทุนค่าก่อสร้างจะอยู่ที่ประมาณ 3,913 บาท

ในส่วนของทางเดินโดยรอบอาคารด้านบน ทางผู้วิจัยเสนอให้มีการปรับปรุง เพราะเนื่องจากพื้นทางเดินด้านบนทรุดโทรมและแตกหัก ซึ่งเป็นอันตรายต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงพื้นใหม่ให้เรียบเสมอกัน และไม่ลื่น โดยอาจจะใช้พื้นผิวทรายล้าง เพื่อป้องกันการอุบัติเหตุ โดยต้นทุนในการปรับปรุงพื้นดังกล่าวจะอยู่ที่ประมาณ 10,575 บาท ซึ่งเมื่อรวมกับต้นทุนราวจับ จะอยู่ที่ประมาณ 14,488 บาท รายละเอียดดังตารางรวมค่าก่อสร้าง

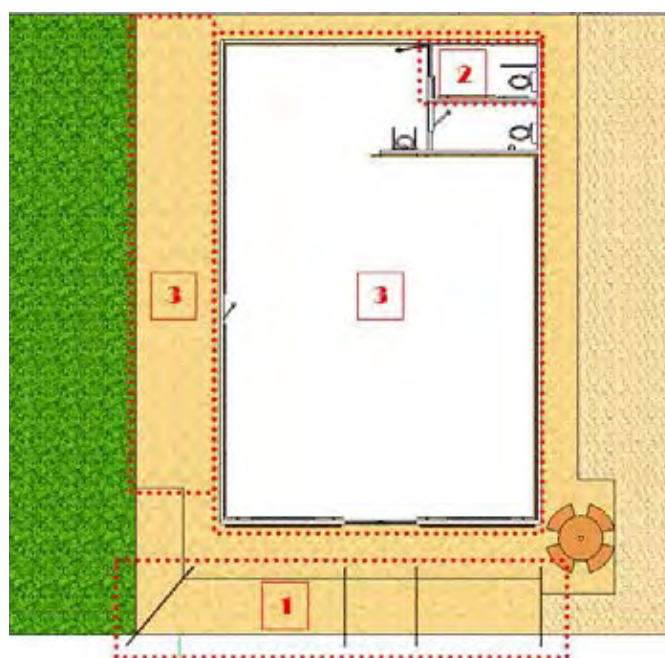
ภาพที่ 6.29 การติดตั้งราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ภายในศูนย์การเรียนรู้/ชมรมผู้สูงอายุ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การปรับปรุงพื้นที่ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/ชมรมผู้สูงอายุ ให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุนั้นจะต้องปรับปรุงพื้นที่ทั้งหมด 3 บริเวณ ได้แก่ ทางลาดด้านหน้าอาคาร, ห้องน้ำ และการเพิ่มราวจับ รวมทั้งปรับปรุงพื้นทางเดินด้านบน โดยจากที่ได้

กล่าวรายละเอียดการออกแบบปรับปรุงไปแล้วข้างต้น สามารถสรุปงบประมาณเบื้องต้นรวมได้ทั้งสิ้น 33,180 บาท คิดเป็นค่าวัสดุทั้งสิ้น 20,483 บาท และค่าแรง 12,697 บาท รายละเอียดค่าก่อสร้างดังตาราง

ตารางที่ 6.11 แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่โดยรอบ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน / ชมรมผู้สูงอายุ (หมู่ 4)

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม
				หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
1	งานปรับปรุงทางลาดด้านหน้าอาคาร							
	- ทางลาด ทรายลียง x2	20.00	ตร.ม.	250	5,000	80	1,600	6,600
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2	13.05	ม.	6	78.3	80	1,044	1,122
	- รื้อทางลาดเดิม	20.00	ตร.ม.			50	1,000	1,000
	รวมงานข้อ 1				5,078		3,644	8,722
2	สร้างห้องน้ำใหม่							
	- โถงรอกเหล็กแบบนั่งราบ	1.00	ชุด	1,600	1,600	300	300	1,900
	- ประตู PVCบานเลื่อน 1 ม. X 2 ม. พร้อมวงกบPVC ขนาด 2x4 นิ้ว กุญแจก้านบิด	1.00	ชุด	1,930	1,930	200	200	2,130
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	8.60	ม.	6	52	80	688	740
	- อ่างล้างหน้า + กระบอกสอง + ก๊อกน้ำ + สายชำระ	1.00	ชุด	4,000	4,000	500	500	4,500
	- สัญญาณเตือนเหตุฉุกเฉินภายในห้องน้ำ	1.00	ชุด	500	500	200	200	700
	รวมงานข้อ 2				8,082		1,888	9,970
3	งานเพิ่มราวจับและปรับปรุงพื้นทางเดินด้านบน							
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน x2 (ช่องทางเดิน)	45.50	ม.	6	273	80	3,640	3,913
	- ปรับสภาพทางเดินโดยรอบอาคารด้านบน	70.50	ตร.ม.	100	7,050	50	3,525	10,575
	รวมงานข้อ 3				7,323		7,165	14,488
	รวมทั้งหมด(ข้อ 1-3)				20,483		12,697	33,180

ภาพที่ 6.30 พื้นที่เสนอปรับปรุงทั้ง 3 บริเวณ ภายใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน / ชมรมผู้สูงอายุ (หมู่ 4)

ภาพที่ 6.31 พื้นที่เสนอปรับปรุงลานอเนกประสงค์ / สวนสาธารณะ

- 5) สวนสาธารณะ / ลานอเนกประสงค์ เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้ง เพื่อออกกำลังกาย โดยเฉพาะการเล่นเบตอง ซึ่งผู้สูงอายุภายในพื้นที่ที่มีความชื่นชอบเป็นอย่างมาก แต่สภาพปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเพราะเนื่องจากเหตุการณ์น้ำท่วมและขาดการดูแลรักษา ซึ่งทาง อบต.ได้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ลานอเนกประสงค์ดังกล่าว จึงมีการเสนอขออนุมัติงบประมาณปรับปรุงและให้ดำเนินการปรับปรุงจริงหากทางผู้วิจัยได้เสนอแบบแก้ไขเบื้องต้นไปให้กับทาง อบต. ซึ่งจากความต้องการของ อบต.

และผู้สูงอายุภายในพื้นที่ ลานอเนกประสงค์ดังกล่าวจะต้องมีส่วนออกกำลังกาย ส่วน เต้นแอโรบิก ศาลาและที่นั่งพักผ่อน รวมถึงทางเดินที่เหมาะสม ซึ่งภาพรวมต้องการ ลานอเนกประสงค์ที่มีลักษณะเป็นธรรมชาติและเปิดโล่ง โดยไม่กำแพงหรือรั้วทึบ ซึ่ง จากความต้องการดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่ให้สอดคล้อง ได้ดังภาพที่ 6.31

ในการเสนอปรับปรุงพื้นที่สวนสาธารณะ / ลานอเนกประสงค์นั้น ทางผู้วิจัยได้นำการ ออกแบบที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุมาใช้ โดยมีองค์ประกอบในการออกแบบส่วนต่างๆ ได้แก่

1. การเพิ่มศาลานั่งพักผ่อนภายในพื้นที่ 3 หลัง ในบริเวณลานออกกำลังกาย และลาน นั่งพักผ่อน 2 แห่ง โดยศาลาจะมีการออกแบบที่เหมาะสมในเรื่องระดับเก้าอี้ที่นั่ง พักผ่อนประมาณ 45 ซม. และทางเข้าศาลาจะไม่มีกนกระดุมเพื่อป้องกันการหกล้ม
2. การปรับปรุงพื้นภายในพื้นที่ใหม่ทั้งหมด เพราะเนื่องจากสภาพพื้นเดิมมีความทรุด โทรมและแตกกระแหงเป็นอย่างมาก โดยทางผู้วิจัยได้แบ่งสัดส่วนในการปูพื้นที่ แตกต่างกันดังภาพการปรับปรุง โดยวัสดุที่ใช้ปูพื้นจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะ การใช้ เช่น พื้นทางเดินจะปูด้วยทรายล้างเพื่อป้องกันการลื่นล้มของผู้สูงอายุ ใน บริเวณพื้นที่พักผ่อนจะปูด้วยหญ้าเพื่อทำให้พื้นที่มีความเย็นสบาย ส่วนลานออกกำลัง กายจะปูด้วยคอนกรีตหรือทรายล้าง เพราะเนื่องจากต้องการความแข็งแรงและพื้นที่ ระดับเสมอกัน เพราะมีเขื่อนนั้นอาจจะเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย
3. มีราวจับโดยรอบพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ส่วนต่างๆ ภายในสวนสาธารณะ/ลานอเนกประสงค์ ความยาวราวจับทั้งหมดโดยประมาณ 166 ม. ซึ่งราวจับสูงประมาณ 80 ซม. และมี ขนาดของราวจับมีเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 ซม. ซึ่งทางผู้วิจัยได้เสนอเป็นการทำราวจับ จากวัสดุพื้นถิ่น คือ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ขัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน เพื่อลด ต้นทุนทางด้านวัสดุ และเป็นวัสดุที่มั่นคงและแข็งแรง
4. การแบ่งส่วนกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่ จะคงอาคารอเนกประสงค์และลานเบตองไว้ ที่เดิม ซึ่งลานว่างใต้อาคารจะใช้เป็นลานเต้นแอโรบิกของผู้สูงอายุและคนภายในพื้นที่ ซึ่งผู้สูงอายุมีการเต้นแอโรบิกบ่อยครั้งแต่ไม่มีพื้นที่ที่ใช้นั่นเองทางผู้วิจัยจึงได้เสนอไว้ ในบริเวณดังกล่าว และทางผู้วิจัยได้เพิ่มเติมในส่วนของลานออกกำลังกายเพื่อให้ ผู้สูงอายุได้ยืดหยุ่นร่างกายและมีอุปกรณ์ออกกำลังกายที่เหมาะสม ซึ่งบริเวณศาลา จะเป็นพื้นที่พักผ่อนสำหรับผู้ที่ใช้พื้นที่

โดยทางผู้วิจัยได้ทำการประเมินราคาเบื้องต้นซึ่งแบ่งเป็น 3 บริเวณ ได้แก่ บริเวณลานเบตอง บริเวณลานที่นั่งพักผ่อน และสุดท้ายบริเวณลานออกกำลังกาย ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไป

ตารางที่ 6.12 แสดงรายการ BOQ เสนอราคาปรับปรุงพื้นที่ลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะ

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วย	ค่าวัสดุ		ค่าแรงงาน		รวม วัสดุ+แรงงาน
				หน่วยละ	จำนวนเงิน	หน่วยละ	จำนวนเงิน	
1	ลานเบตอง							
	- พื้นทรายบดอัด	160.00	ตร.ม.	400	64,000	80	12,800	76,800
	- พื้นเม็ดแกริต	160.00	ตร.ม.	400	64,000	80	12,800	76,800
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	42.00	ม.	6	252	80	3,360	3,612
	- ทางเดินทรายล้าง	38.62	ตร.ม.	250	9,655	80	3,090	12,745
	รวมงานข้อ 1				137,907		32,050	169,957
2	ลานนั่งพักผ่อน 3 จุด							
	- ศาลานั่งพักผ่อน ขนาดเล็ก 3 หลัง	3.00	ชุด	10,000	30,000	-	-	30,000
	- บล็อกซีเมนต์ปูหญ้า	56.00	ตร.ม.	500	28,000	80	4,480	32,480
	- พื้นหญ้า	61.00	ตร.ม.	200	12,200	80	4,880	17,080
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	57.00	ม.	6	342	80	4,560	4,902
	- เก้าอี้นั่งพักผ่อน	8.00	ตัว	1,000	8,000	80	640	8,640
	- เสาไฟส่องสว่าง	16.00	เสา	1,000	16,000	-	-	16,000
	รวมงานข้อ 2				94,542		14,560	109,102
3	ลานออกกำลังกาย							
	- พื้นยางที่ีส่วนผสมยางมะตอย	108.00	ตร.ม.	1,500	162,000	80	8,640	170,640
	- อุปกรณ์เล่นกีฬา	0.00	ตร.ม.	-	-	-	-	-
	- สีพลาสติคทาภายนอก	4.00	กระป๋อง	200	800	100	400	1,200
	- ราวจับ ไม้ไผ่ ขนาด 1 1/2 นิ้ว ชัดผิวเรียบ เคลือบด้วยยูรีเทน	12.00	ม.	6	72	80	960	1,032
	รวมงานข้อ 3				162,000		8,640	170,640
	รวมทั้งหมด(ข้อ 1-3)				394,449		55,250	449,699

จากการตารางการประมาณการราคาค่าก่อสร้างข้างต้น เมื่อรวมค่าใช้จ่ายการปรับปรุงพื้นที่ลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะทั้งหมด สามารถสรุปงบประมาณเบื้องต้นรวมทั้งสิ้น 449,699 บาท คิดเป็นค่าวัสดุทั้งสิ้น 394,449 บาท และค่าแรง 55,250 บาท ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงงบประมาณที่ทาง อบต.ได้ตั้งไว้ (1,980,000 บาท) จะเห็นได้ว่ามีความเพียงพอและสามารถดำเนินการได้ทันที และจากที่ทางผู้วิจัยได้นำแบบเสนอต่อทางนายก อบต. พบว่า จะมีการนำไปปรับใช้และเริ่มดำเนินการภายในปีงบประมาณที่ตั้งไว้ และในส่วนของงบประมาณที่เหลือก็จะนำไปจัดสรรให้กับการสนับสนุนกิจกรรมและพื้นที่ปรับปรุงอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุต่อไป

- 6) **พื้นที่ต่อเนื่อง :** ทางเดินโดยรอบ / ศาลานั่งพัก / ศาลากิจกรรม โดยพื้นที่ต่อเนื่องถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะเนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุมีการใช้งานบ่อยครั้ง ซึ่งหากได้รับการปรับปรุงให้เกิดความ

เหมาะสมต่อคนทุกกลุ่มก็จะสามารถตอบสนองการเข้าและลดอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีโดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบและเสนอการปรับปรุงพื้นที่ต่อเนื่องในส่วนต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- เส้นทางการสัญจร : ทางเดินโดยรอบ

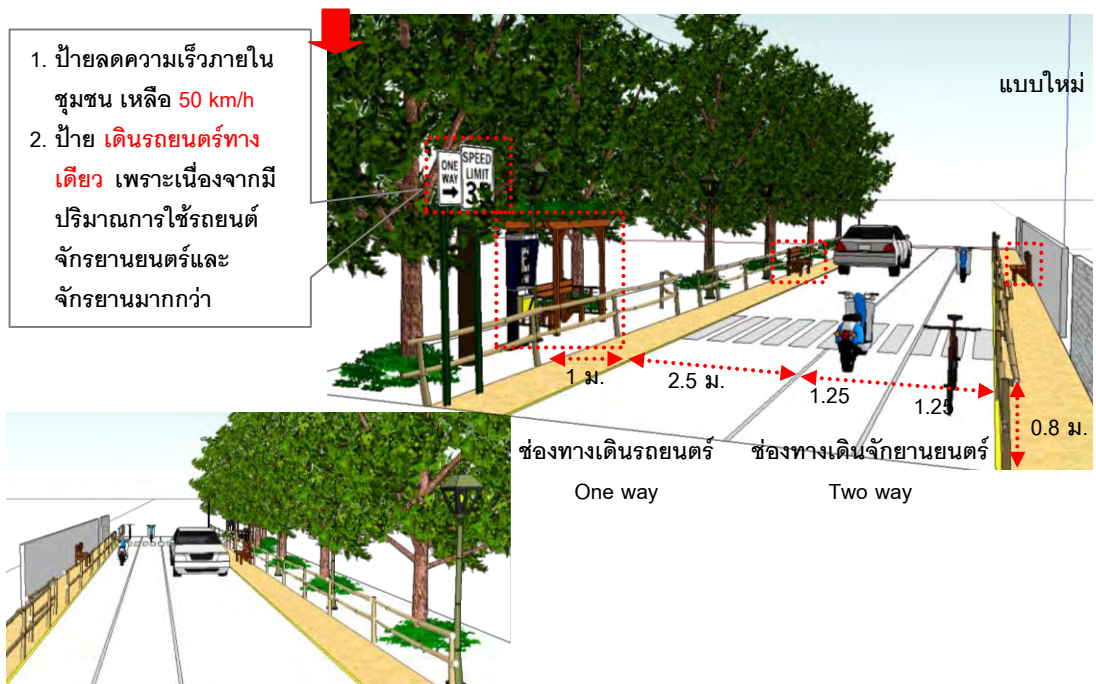
การปรับปรุงเส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่ศึกษา จะเป็นการเพิ่มเติมในรายละเอียดที่ยังขาดหายในส่วนของทางเดินที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งทางผู้วิจัยได้กล่าวถึงรายละเอียดทางกายภาพของเส้นทางการสัญจรภายในพื้นที่ศึกษาไปแล้วในบทที่ 4 ส่วนของระบบคมนาคมภายในพื้นที่ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบปรับปรุงเส้นทางการสัญจรซึ่งแบ่งตามประเภทถนนที่มีด้วยกัน 4 ประเภท โดยเพิ่มเติมรายละเอียดในส่วนของเส้นทางการสัญจรที่ยังมีความไม่เหมาะสม ซึ่งประเภทถนนที่ยังไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งาน ได้แก่ ถนนประเภทที่ 2, 3 และ 4 โดยมีรายละเอียดการปรับปรุงดังต่อไปนี้

ก. ถนนประเภทที่ 2

ถนนประเภทที่ 2 เดิมมีเขตทางกว้าง 5 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ผิวจราจรปูด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่มีไหล่ทาง ซึ่งยังมีความไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป กล่าวคือ ถนนประเภทที่ 2 เป็นถนนที่มีการเข้าใช้งานของคนภายในพื้นที่บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงควรเพิ่มช่องทางเดินขนาด 1 ม. และราวจับให้กับผู้สูงอายุทั้ง 2 ฝั่งถนน โดยจะมีการเว้นช่องเปิดในบริเวณหน้าบ้าน และทุกๆ 50 ม. จะมีการจัดที่นั่งพักให้กับผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป มีการเพิ่มเสาไฟส่องสว่าง และต้นไม้ให้ร่มเงาตามแนวทางเดิน และทางผู้วิจัยได้เสนอให้มีการเดินรถยนต์ทางเดียว และอีกช่องทางให้เป็นการเดินทางของรถจักรยานยนต์และจักรยาน เพราะเนื่องจากภายในพื้นที่มีปริมาณการใช้รถยนต์น้อยกว่าจักรยานยนต์ และมีการเพิ่มป้ายลดความเร็วภายในชุมชนเป็น 50 กิโลเมตร/ชั่วโมง ซึ่งหากมีการปรับปรุงก็จะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น (การปรับปรุงดังภาพที่ 6.32)

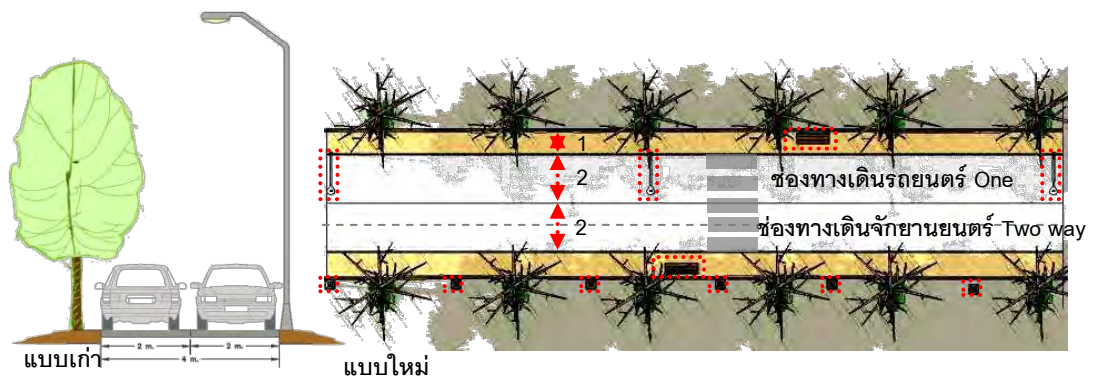

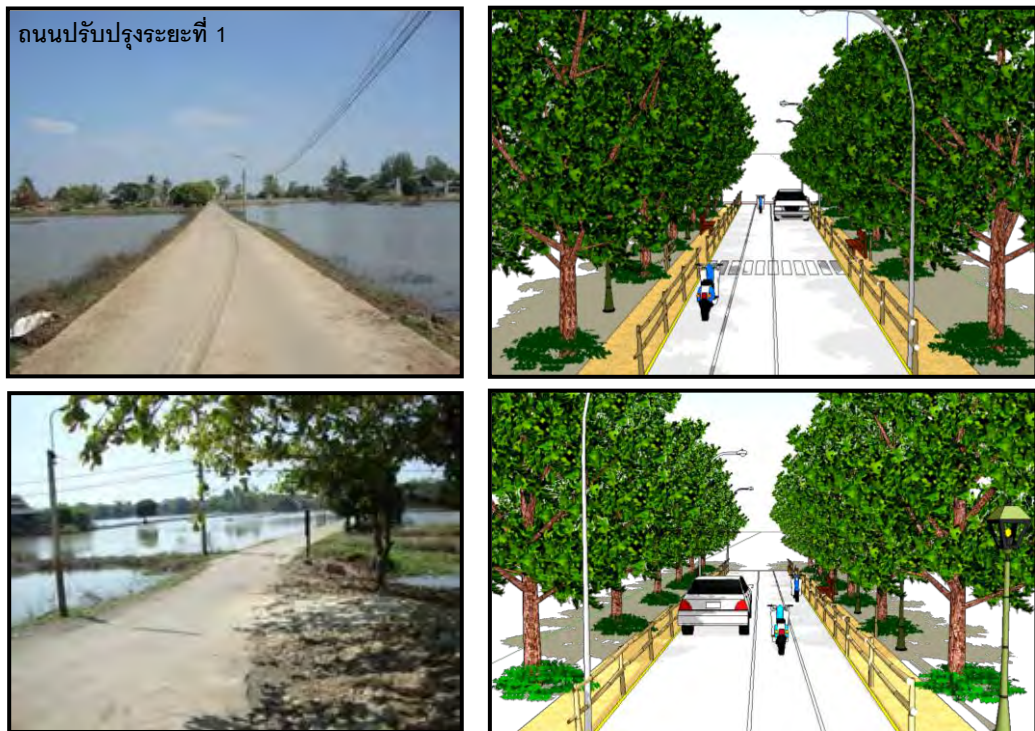
ภาพที่ 6.32 พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 2

ข. ถนนประเภทที่ 3

ถนนประเภทที่ 3 เดิมมีเขตทางกว้าง 4 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ผิวจราจรปูด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก ซึ่งไม่มีไหล่ทางโดยถือเป็นอุปสรรคในการเดินทางเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่องจราจรมีความแคบ ซึ่งเส้นทางดังกล่าวควรได้รับการปรับปรุง เพราะมีการเข้าใช้งานของคนภายในพื้นที่บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงควรเพิ่มช่องทางเดินขนาด 1 ม. และราวจับให้กับผู้สูงอายุทั้ง 2 ฝั่งถนน และทางผู้วิจัยได้เสนอให้มีการเดินรถทางเดียว และอีกช่องทางให้เป็นการเดินทางของรถจักรยานยนต์และจักรยาน เพราะเนื่องจากภายในพื้นที่มีปริมาณการใช้รถยนต์น้อยกว่าจักรยานยนต์ และมีการเพิ่มป้ายลดความเร็วภายในชุมชนเป็น 50 กิโลเมตร/ชั่วโมง ซึ่งหากมีการปรับปรุงก็จะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น (การปรับปรุงดังภาพที่ 6.33)

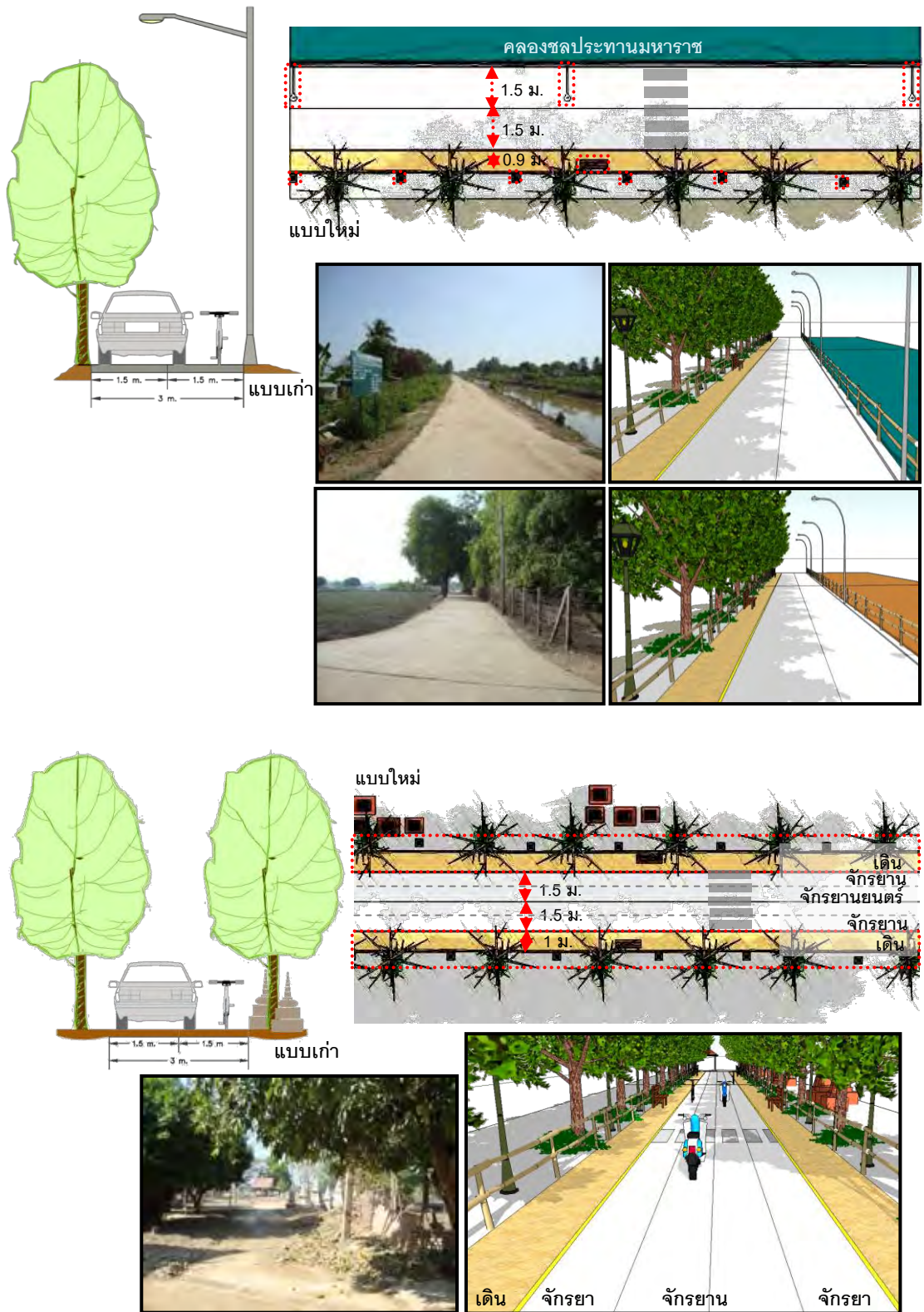

ภาพที่ 6.33 พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 3

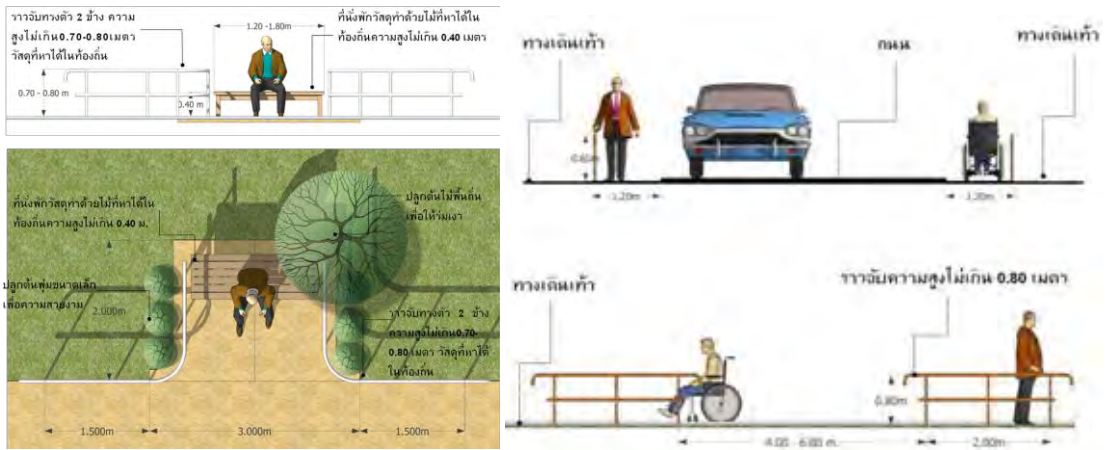
ค. ถนนประเภทที่ 4

ถนนประเภทที่ 4 เดิมมีเขตทางกว้าง 3 เมตร แบ่งเป็น 2 ช่องจราจร ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ซึ่งมีความแตกต่างที่ผิวจราจร โดยประเภทที่ 1 จะเป็นผิวจราจรเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ไม่มีไหล่ทาง ริมทางจะมีต้นไม้ให้ร่มเงาและมีเสาไฟให้แสงสว่างบ้างบางจุด และถนนประเภทที่ 2 ผิวจราจรเป็นลูกรัง ริมถนนไม่มีไฟให้แสงสว่างและไม่มีรางระบายน้ำจะมีเพียงต้นไม้ให้ร่มเงา ซึ่งมีสภาพถนนโดยรวมค่อนข้างทรุดโทรมมาก ซึ่งเส้นทางการจราจรทั้ง 2 แบบ มีความไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย โดยเฉพาะถนนแบบที่ 2 ที่มีสภาพผิวจราจรเป็นลูกรังซึ่งต้องมีการปรับปรุงเทพื้นถนนใหม่ และแบ่งสัดส่วนถนนที่ชัดเจนมากขึ้น แต่โดยรวมการปรับปรุงที่เหมือนกันของถนนทั้ง 2 ประเภทได้แก่ การเพิ่มช่องทางเดินขนาด 1 ม. และราวจับให้กับผู้สูงอายุทั้ง 2 ฝั่งถนน ซึ่งทุกๆ 50 ม. จะมีการจัดที่นั่งพักให้กับผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป มีการเพิ่มเสาไฟสองสว่าง และต้นไม้ให้ร่มเงาตามแนวทางเดิน โดยหากมีการปรับปรุงก็จะเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ และเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น (การปรับปรุงดังภาพที่ 6.34)

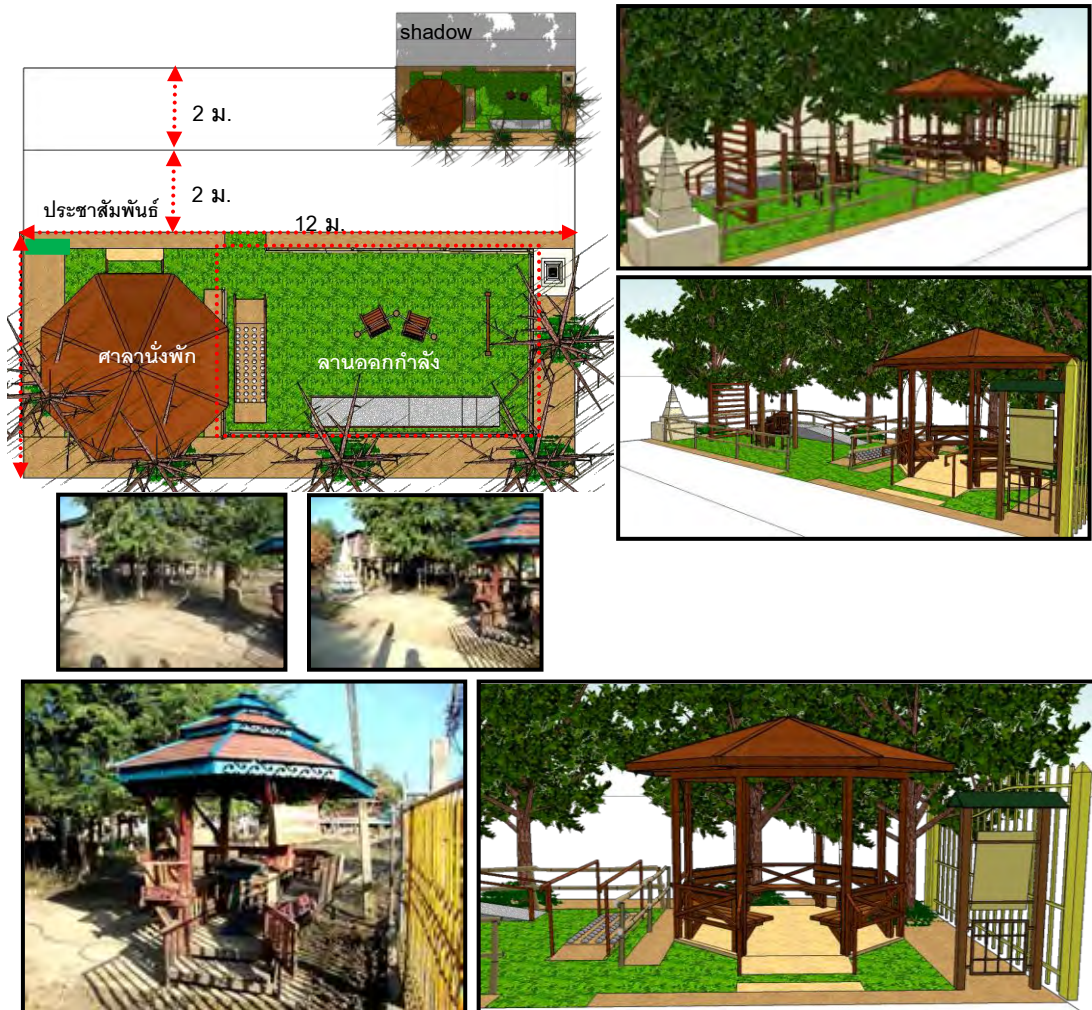
ภาพที่ 6.34 พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณถนนประเภทที่ 4 (แบบที่ 1 - บน และแบบที่ 2 - ล่าง)

ภาพที่ 6.35 รูปแบบการจัดเก้าอี้สาธารณะ / ราวจับสำหรับผู้สูงอายุ

● ศาลานั่งพัก / ศาลากิจกรรม

ภาพที่ 6.36 พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณศาลานั่งพัก / ศาลากิจกรรม 1

ศาลานั่งพักหรือศาลากิจกรรม เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นสถาน
พบปะ/พูดคุย ออกกำลังกาย รวมถึงประชุมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุภายในหมู่บ้าน โดยถือเป็น
สถานที่ที่ควรได้รับการปรับปรุงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเนื่องจากสภาพพื้นที่เดิมมีความทรุดโทรมและ
ขาดการดูแล อาจด้วยเนื่องจากปัญหาอุทกภัยในปีที่ผ่านมา ดังนั้นทาง อบต.รวมถึงคนในชุมชนควร
ร่วมกันปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไป ซึ่งทาง
ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าว และทำการเสนอแบบดังนี้

ภาพที่ 6.37 พื้นที่เสนอปรับปรุงบริเวณศาลานั่งพัก / ศาลากิจกรรม 2

โดยแบบที่เสนอปรับปรุงจะมีการปรับเปลี่ยนในส่วนของศาลานั่งพักผ่อนใหม่ เพราะ
เนื่องจากศาลาเดิมมีชั้นบันไดที่สูงและไม่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุอีกทั้งมีสภาพทรุดโทรมเสี่ยง
อันตรายในการเข้าใช้ ส่วนต่อมาเป็นลานออกกำลังกายด้านข้าง ซึ่งควรมีการเพิ่มอุปกรณ์ออกกำลังกาย
ที่ที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เช่น อุปกรณ์ช่วยเดิน อุปกรณ์ยืดหยุ่นกล้ามเนื้อ เป็นต้น ซึ่งจะ
เหมาะสมกว่าอุปกรณ์ออกกำลังกายของบุคคลทั่วไป และเพิ่มเติมราวจับโดยรอบลานออกกำลังกาย
ที่ระดับความสูง 80 ซม. และวัสดุปูพื้นจะมีความแตกต่างกันตามการใช้งานโดยพื้นที่ออก
กำลังกายจะปูด้วยหญ้า เพื่อป้องกันความเจ็บปวดที่อาจเกิดจากการหกล้มซึ่งเป็นบ่อยครั้งกับกลุ่ม
ผู้สูงอายุ โดยทุกอย่างจะถูกออกแบบให้เหมาะสมต่อกลุ่มผู้สูงอายุให้มากที่สุด

ซึ่งศาลาที่นั่งพัก /ศาลากิจกรรม ภายในพื้นที่ศึกษามีทั้งสิ้น 4 แห่ง โดยศาลาอีก 3 แห่งที่ทางผู้วิจัยยังไม่ได้เสนอการปรับปรุง จะเป็นเพียงการปรับหรือสร้างศาลาใหม่ เพราะเนื่องจากมีสภาพศาลาที่ทรุดโทรมและระดับความต่างของพื้นถนนถึงพื้นศาลาค่อนข้างมาก แต่ไม่ต้องทำการออกแบบในส่วนของลานออกกกำลังกาย ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอการปรับปรุงศาลาเบื้องต้นดังภาพ และส่วนการเพิ่มราวจับจะมีขนาดและสัดส่วนเช่นเดียวกับแบบอื่นๆ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ภาพที่ 6.38 พื้นที่เสนอปรับปรุงร้านค้าตัวอย่าง (ยายลัดดาวรรณ)

โดยนอกจากศาลานั่งพักที่ผู้สูงอายุมีการเข้าบ่อยครั้ง ยังมีในส่วนของร้านค้าที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมกลุ่มย่อยของผู้สูงอายุที่มีการเข้ามาพบปะพูดคุย แต่จะมีลักษณะเบื้องต้นที่มีความเหมาะสม กล่าวคือ ระดับพื้นที่ของร้านค้าอยู่ในระดับเดียวกับถนน ซึ่งทำให้ไม่เป็นอันตรายต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ แต่ร้านค้าบางแห่งภายในพื้นที่จำเป็นต้องมีการปูพื้นด้วยวัสดุใหม่ที่แข็งแรง เพราะมีสภาพทรุดโทรมจากภาวะอุทกภัย รวมถึงมีการเพิ่มราวจับและที่นั่งพักบริเวณด้านหน้าร้านค้า เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้บริการได้อย่างปลอดภัยดังภาพ

โดยสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนทั้ง 6 ประเภทที่ได้กล่าวมา จะเป็นสถานที่ที่สำคัญของผู้สูงอายุที่มีการเข้าใช้บ่อยครั้ง กล่าวคือเป็นสถานที่ที่มีความจำเป็นในการประกอบกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ทำบ่อยครั้งอย่างการพบปะ/พูดคุย ดังนั้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนข้างต้น จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ช่วยสร้างให้พื้นที่ศึกษากลายเป็นพื้นที่ต้นแบบ

ทางการออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอแบบปรับปรุงโดยสำรวจและใช้ขนาดจากพื้นที่จริง รวมทั้งการคิดราคาค่าก่อสร้างพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนโดยเป็นการประมาณการ (BOQ) ซึ่งทาง อบต.สามารถนำไปปรับใช้ได้กับพื้นที่อย่างแท้จริง โดยราคาที่ทางผู้วิจัยได้เสนอนั้นจะมีเฉพาะการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน 5 ประเภทแรก ในส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทสุดท้ายทางผู้วิจัยไม่ได้ทำการประมาณราคาให้ เพราะเนื่องจากเป็นพื้นที่ขอบเขตขนาดใหญ่และมีการปรับปรุงหลายจุด เช่น การปรับปรุงถนน การเพิ่มศาลาพักผ่อน เป็นต้น (ดังภาพผังแม่บท) จึงยากต่อการประมาณการราคา ซึ่งหาก อบต.จะดำเนินการจัดทำจริงก็สามารถคิดราคาต่อหน่วยหรือต่อหลังเองได้ ดังนั้นจากที่ได้กล่าวมาข้างต้นหาก อบต.มีการนำแบบปรับปรุงดังกล่าวไปก่อสร้างจนแล้วเสร็จสิ้นโครงการพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม จะกลายเป็นพื้นที่ต้นแบบทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

6.2.2 การแก้ไขประเด็นข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากที่ได้การกล่าวไปแล้วข้างต้นถึงประเด็นข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในบทที่ 5 ซึ่งมีด้วยกัน 3 ประเด็น ได้แก่

- เอกสารที่ได้รับเกี่ยวกับมาตรฐานหรือการออกแบบที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุมาถึงหลังจากที่ได้ตั้งงบประมาณไว้แล้ว จึงทำให้การออกแบบก่อสร้างพื้นที่ดังกล่าวมีข้อผิดพลาด
- ทาง อบต. ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบและปรับปรุงบนพื้นที่จริง และรายละเอียดในการก่อสร้างตามแบบที่ได้รับก็ไม่ชัดเจนจึงทำให้ยากต่อการที่จะทำตามได้
- งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุมีไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้จริง

โดยจะเห็นได้ว่าทั้ง 3 ประเด็น มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับหลายหน่วยงาน ซึ่งแต่ละประเด็นจะมีทางออกที่แตกต่างกัน โดยทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอการแก้ไขในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) **ประเด็นที่ 1** การได้รับเอกสารมาตรฐานการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุล่าช้า ทำให้การออกแบบก่อสร้างพื้นที่มีความผิดพลาด

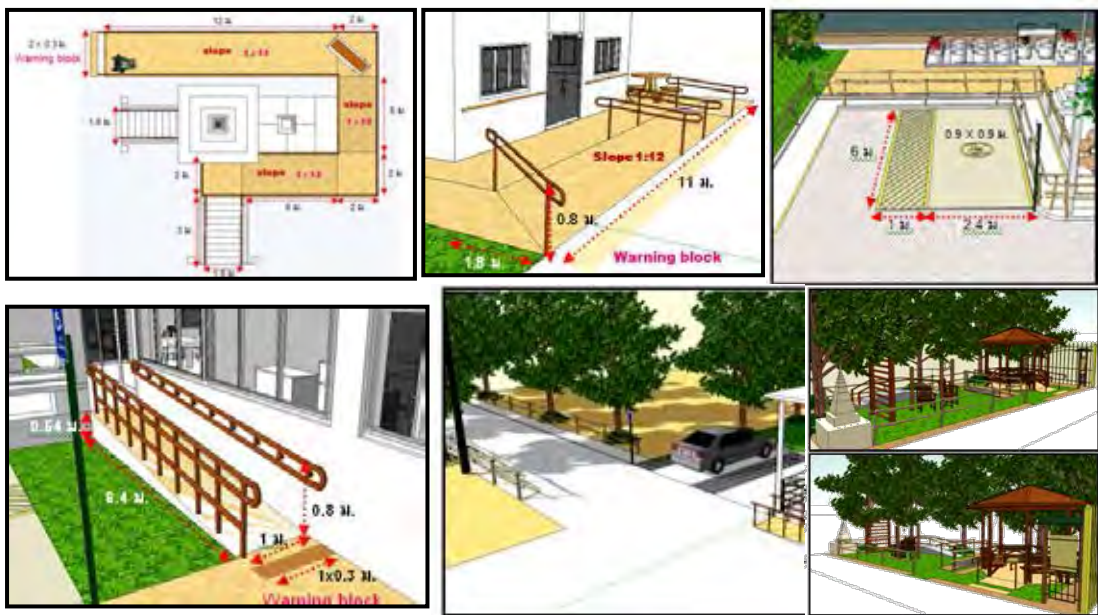
ภาพที่ 6.39 ตัวอย่างเอกสารที่นำไปให้ทาง อบต.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยพื้นที่ที่เห็นผลจากประเด็นดังกล่าว ได้แก่ พื้นที่ทางลาดหน้า อบต.ท่างาม, พื้นที่ทางลาดหน้าศาลาอเนกประสงค์ วัดท่าอิฐ, พื้นที่ทางลาดและห้องน้ำภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/ชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งพื้นที่ทั้ง 3 เป็นสถานที่ที่เริ่มสร้างก่อนได้รับหนังสือมาตรฐานการออกแบบ โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้รับทราบถึงประเด็นปัญหาจึงได้ดำเนินการนำเอกสารดังกล่าวไปให้กับทาง อบต.และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผู้นำหมู่บ้านทั้ง 2 หมู่ เพราะเนื่องจากในการปรับปรุงพื้นที่จำเป็นต้องมีกลุ่มชุมชนให้ความร่วมมือและร่วมกันในการสร้างสิ่งเหล่านี้เพื่อจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มผู้สูงอายุ และเข้าใจการออกแบบที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุเบื้องต้น ซึ่งการนำเอกสารไปให้ยัง อบต.ทางผู้วิจัยได้มีการสอนและให้ความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งแลกเปลี่ยนความรู้ของคนภายในพื้นที่ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นในประเด็นต่างๆ รวมกันมากยิ่งขึ้น

- 2) **ประเด็นที่ 2** ทาง อบต. ไม่สามารถทำตามแบบที่ถูกต้องได้ เพราะเนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญในการออกแบบและปรับปรุงบนพื้นที่จริง และรายละเอียดในการก่อสร้างตามแบบที่ได้รับก็ไม่ชัดเจนจึงทำให้ยากต่อการที่จะทำตามได้

ซึ่งในประเด็นนี้จะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากหากขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในด้านผู้สูงอายุและขาดแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุที่ถูกต้อง ก็จะส่งผลให้งบประมาณที่ทางภาครัฐจัดสรรไว้สำหรับการพัฒนาทางด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก็จะมีไม่สัมฤทธิ์ผล เพราะเนื่องจากไม่สามารถตอบสนองต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง และทำให้ผู้สูงอายุเกิดความอันตรายส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่เสื่อมลง ดังนั้นทาง

ผู้วิจัยจึงได้ทำการเสนอการแก้ไขในประเด็นดังกล่าว โดยการลงพื้นที่ให้ความรู้กับหน่วยงานที่เป็นผู้จัดทำหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งในที่นี้จะเป็นฝ่ายช่างโยธา อบต.และผู้นำชุมชน ที่เป็นผู้ดำเนินงานดังกล่าว อีกทั้งทางผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและเสนอการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยใช้สภาพแวดล้อมและขนาดพื้นที่จริงเพื่อให้ทาง อบต.สามารถนำไปปรับใช้ได้ทันที และมีการประมาณการราคาค่าก่อสร้างเบื้องต้น (BOQ) ไว้ให้กับทาง อบต.เพื่อเป็นการแก้ไขในประเด็นของรายละเอียดในการออกแบบ โดยหากดูจากแบบที่ทางผู้วิจัยเสนอไปในหัวข้อที่ 6.2.1 แนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนชนบท จะเห็นถึงรายละเอียดปลีกย่อยทั้งด้านขนาดและวัสดุที่เลือกใช้ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาทางด้านรายละเอียดในการก่อสร้างที่ทาง อบต.ได้กล่าวไว้ข้างต้น

ภาพที่ 6.40 ตัวอย่างการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ

3) ประเด็นที่ 3 งบประมาณที่ทางภาครัฐหรือหน่วยงานจัดสรรให้สำหรับโครงการทางด้านผู้สูงอายุมีไม่มากนัก จึงทำให้ไม่สอดคล้องต่อความต้องการใช้จริง

ในส่วนของงบประมาณที่ทางภาครัฐจัดสรรให้ นั้น จากการประเมินเบื้องต้นตามรายการราคาค่าก่อสร้าง (BOQ) ที่ทางผู้วิจัยได้เสนอไปจะเห็นได้ว่าระดับราคาในการปรับปรุงจะอยู่ที่ประมาณ 16,000 – 90,000 บาท/แห่ง ซึ่งแต่เดิมเงินสนับสนุนที่ทางภาครัฐจัดสรรให้สำหรับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุจะอยู่ที่ 15,000 บาท/แห่ง โดย อบต.

ทำงานเคยได้รับเลือกให้เป็นพื้นที่ปรับปรุงและได้รับเงินสนับสนุนแต่ไม่สามารถจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง เป็นเพียงการซ่อมแซมพื้นที่บางส่วน เช่น หลังคา ทางลาด ซึ่งไม่เป็นตามมาตรฐาน โดยจากการศึกษาของผู้วิจัยและการสอบถามจาก อบต. ทำให้เห็นได้ว่างบประมาณที่จัดสรรให้โครงการประเภทดังกล่าวไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ดังนั้นทางภาครัฐจึงควรมีการปรับเพิ่มเงินสำหรับโครงการประเภทดังกล่าว ซึ่งทาง อบต. ควรมีการจัดทำการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงนำเข้าแผนและเสนอของบประมาณที่ต้องการตามแผนการปรับปรุงข้างต้น โดยหากเป็นไปได้ตามกระบวนการข้างต้น งบประมาณที่ได้รับก็จะเพียงพอต่อความต้องการและสอดคล้องกับการปรับปรุงจริง

โดยแหล่งงบประมาณเดิมที่ให้การสนับสนุนโครงการด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาสังคมจังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งงบประมาณที่อาจจะไม่เพียงพอสำหรับการปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าว โดยจากการศึกษาข้อมูลและสอบถามหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่า ทาง อบต. ยังสามารถยื่นขอของบประมาณช่วยเหลือโครงการดังกล่าวจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), สำนักงานจังหวัดสิงห์บุรี และจากหน่วยงานเอกชนที่ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยงบประมาณที่หน่วยงานต่างๆ จัดสรรให้ควรอยู่ในวงเงินที่ทางผู้วิจัยได้ประมาณการไว้ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นโครงการขนาดใหญ่ งบประมาณอยู่ที่ 50,000 – 100,000 บาท/แห่ง และโครงการขนาดเล็กอยู่ที่ 16,000 – 40,000 บาท/แห่ง โดยการเลือกลักษณะโครงการจะแบ่งจากความสำคัญและการใช้งานหลักของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสำหรับ อบต. ท่างาม โครงการขนาดใหญ่ ได้แก่ วัดท่าอิฐ และสถานีอนามัยท่างาม ส่วนโครงการขนาดเล็ก ได้แก่ สำนักงาน อบต. ท่างาม, ชมรมผู้สูงอายุ และลานอเนกประสงค์/ลานกิจกรรม โดยหากทาง อบต. ได้รับเงินสนับสนุนก็จะทำให้โครงการที่ได้วางไว้ประสบความสำเร็จ

ดังนั้น จากที่ได้กล่าวมาในส่วนของการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ และการแก้ไขประเด็นข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าการปรับปรุงและแก้ไขประเด็นต่างๆ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานประจำท้องถิ่นซึ่งจะเป็นหน่วยงานหลักในขับเคลื่อนให้โครงการต่างๆ ประสบความสำเร็จ และมีนักพัฒนาสังคมกับผู้นำชุมชนเป็นส่วนช่วยในการผลักดันให้โครงการสามารถเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปทางองค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม

สามารถนำไปใช้ปรับปรุงพื้นที่ซึ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี และถูกต้องตามมาตรฐาน โดยสามารถตอบสนองการเข้าใช้ของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมและจะนำไปสู่การเป็นพื้นที่ต้นแบบในอนาคต

บทที่ 7

สรุปและข้อเสนอแนะ

ในการจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบทของพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนของผู้สูงอายุ รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวของปีงบประมาณก่อน เพื่อนำมาสู่การเสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนและเส้นทางการสัญจร การค้นหาการ ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้ใช้งานในทุกกลุ่มวัย โดยในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ ทางผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด 106 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมดภายในพื้นที่ โดยจากข้อมูลดังกล่าวนำมาสู่การวิเคราะห์และเข้ากระบวนการออกแบบปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อตอบสนองต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุและการแก้ไขข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังในบทก่อนที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งทางผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งเป็นประเด็นได้ดังนี้

- สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้
- เปรียบเทียบผลการวิจัยที่สอดคล้องหรือแตกต่างตามทฤษฎีที่นำมาใช้ในงานวิจัย
- ข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

ในงานวิจัยฉบับนี้ทางผู้วิจัยได้มีการวางวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้ทั้งสิ้น 3 ประการ ซึ่งแต่ละประเด็นมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเพื่อนำมาสู่ผลสัมฤทธิ์หรือเป้าหมายของงานวิจัย โดยการได้มาซึ่งผลวิจัยจำเป็นต้องมีการลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจ การสัมภาษณ์เชิงลึก การเก็บแบบสอบถาม และการประชุมกลุ่มย่อย ของผู้สูงอายุภายในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่เว้นแม้แต่การศึกษาจากเอกสารหรือวรรณกรรมต่างๆ ซึ่งผลจากการศึกษาและการวิเคราะห์ถึงความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้สามารถสรุปได้ดังนี้

1) สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 : ศึกษาข้อมูลด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากร ของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี

ในการศึกษาลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ประชากรของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 106 คน (คิดเป็นร้อยละ 95.5 ของผู้สูงอายุทั้งหมดภายในพื้นที่) โดยแบ่งเป็นเพศชาย 38 คน เพศหญิง 68 คน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้สูงอายุตอนต้น (60 - 69 ปี : คิดเป็นร้อยละ 49) และสถานะภาพส่วนใหญ่สมรส และมีจำนวนบุตรเฉลี่ย 1 - 3 คน โดยการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถม ช่วงประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งอ่านออกและเขียนได้ ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้วในปัจจุบัน (ร้อยละ 76.42) แต่ในอดีตส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพราะเนื่องจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมและความเป็นชนบทที่ค่อนข้างสูง จึงทำให้ในปัจจุบันอาชีพหลักของคนภายในจังหวัดสิงห์บุรียังคงเป็นอาชีพเกษตรกรรม โดยจากการไม่ได้ประกอบอาชีพของผู้สูงอายุทำให้รายได้หลักมาจากเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียว ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติมถึงความเพียงพอของรายได้ทำให้ทราบถึงปัญหาและการแก้ไข โดยทางผู้สูงอายุในพื้นที่ส่วนใหญ่จะปลูกผักสวนครัวและประกอบอาหารกินเอง ซึ่งจะจับจ่ายซื้ออาหารเฉพาะที่จำเป็นทำให้ต้นทุนทางด้านค่าใช้จ่ายลดลงและสามารถอยู่ได้ในวิถีชีวิตแบบพอเพียง

ลักษณะสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีความแข็งแรงและสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ถึงร้อยละ 62.26 รองลงมาจะไม่ค่อยแข็งแรงและต้องการคนดูแลบ้างบางเวลา โดยโรคที่ผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ได้แก่ ความดันโลหิตสูง และการปวดหลัง/ปวดเอว โดยหากพิจารณาต่อไปจะพบว่า ปัญหาทางด้านการทำงานของร่างกายที่ผู้สูงอายุเป็นมากที่สุด ได้แก่ การเคลื่อนไหว/การเดิน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทางผู้วิจัยต้องคำนึงถึงและออกแบบให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งสถานที่ที่ผู้สูงอายุได้รับอุบัติเหตุมากที่สุด คือ บริเวณนอกที่อยู่อาศัย คิดเป็นร้อยละ 32.94 ได้แก่ บริเวณสนามและที่พักผ่อน โดยจากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า สนามและสถานพักผ่อนดังกล่าว ได้แก่ บริเวณวัดท่าอิฐ ลานอเนกประสงค์หมู่บ้าน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน รวมถึงบริเวณศาลานั่งพักผ่อน ซึ่งจากการลงสำรวจพื้นที่ดังกล่าวของผู้วิจัย พบว่า มีสภาพที่ค่อนข้างไม่เหมาะสม และควรได้รับการปรับปรุง เพราะเนื่องจากเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุเข้าใช้บ่อยครั้ง ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงพิจารณาพื้นที่ดังกล่าวให้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ

โดยกิจกรรมส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุทำ ได้แก่ การพบปะ/พูดคุยและการไปวัด ซึ่งสอดคล้องกับสาธารณูปการ/สภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุมองว่าจำเป็น คือ วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการ

รวมกลุ่มของผู้สูงอายุและสวนสาธารณะ/สวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนออกกำลังกาย ในด้านการใช้พื้นที่สถานที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้มากที่สุดได้แก่ ศาสนสถาน ลานกีฬา/สถานที่ออกกำลังกาย และสถานเอนกประสงค์ โดยการเดินทางภายในชุมชนส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะใช้เวลาเดินทางมากกว่าการใช้รถยนต์ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 48.61 และการเดินทางภายนอกชุมชนจะใช้จักรยานยนต์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.58 ซึ่งความต้องการความช่วยเหลือในการเดินทางจะผันตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น โดยจากการสำรวจการสัญจรภายในชุมชนจะมีปริมาณยานพาหนะขนาดใหญ่ค่อนข้างน้อยและการใช้เส้นทางสัญจร ส่วนใหญ่จะใช้บริเวณถนนสายรอง เพราะเนื่องจากเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงไปยังพื้นที่ต่างๆ อีกทั้งยังเป็นถนนเส้นที่ตัดผ่านศูนย์กลางชุมชน จึงได้รับการเข้าใช้ปริมาณมาก ดังนั้นถนนที่ควรปรับให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุมากเป็นอันดับแรกคือ ถนนสายรอง

2) **สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 : ศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบท ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินงานปรับปรุงของปีงบประมาณก่อน**

ในการศึกษาลักษณะสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชนของผู้สูงอายุในเขตชนบทของพื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ต.ท่างาม อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี สามารถสรุปประเด็นต่างๆ ที่นำมาใช้ในการงานวิจัยได้ ดังนี้

- **ศูนย์กลางชุมชนของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา มีด้วยกัน 3 แห่ง ได้แก่**
  - **ศาสนสถาน :** วัดท่าอิฐ เป็นสถานที่ศูนย์กลางชุมชนของผู้สูงอายุที่มีความสำคัญ เพราะเนื่องจากใช้ประกอบกิจกรรมจำนวนมาก ทั้งประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สถานที่ที่พบปะ/พูดคุย ออกกำลังกาย สถานที่จำหน่ายตลาดนัดย่อย และกิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือ เป็นสถานที่จัดประชุมรวมกลุ่มผู้สูงอายุภายใน อบต.ทั้งหมด 11 หมู่บ้าน
  - **สถานพยาบาล :** สถานเอนกประสงค์ท่างาม เป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุใช้ในการพบปะ/พูดคุย ออกกำลังกาย และรับคำปรึกษาหรือความรู้จากแพทย์และพยาบาล ซึ่งผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้งโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใกล้บริเวณดังกล่าว
  - **ลานอเนกประสงค์ / สวนสาธารณะ** กิจกรรมหลักอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุในชีวิตประจำวัน คือการออกกำลังกาย ซึ่งลานอเนกประสงค์ / สวนสาธารณะจึงมี

ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้ง อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย

- **ขาดจุดรับ – ส่งผู้โดยสารและบริการสาธารณะทางด้านคมนาคม** กล่าวคือ ภายในพื้นที่ยังขาดจุดรับ – ส่งผู้โดยสารที่ชัดเจน กล่าวคือ ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ไม่สามารถใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะออกมานอกพื้นที่ได้สะดวก เพราะเนื่องไม่มีจุดเรียกจอดและรถรับจ้างผ่านเข้ามาในบริเวณพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้จะว่าจ้างมาจากบริเวณตลาดอินทรีบุรี ซึ่งห่างออกไปประมาณ 2 กิโลเมตร เพราะฉะนั้นในยามฉุกเฉินหรือผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ จึงมีความยากลำบาก และต้องการความช่วยเหลือเป็นอย่างมาก แต่เบื้องต้นจากการสอบถามพบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวจะไม่ออกไปนอกสถานที่ ซึ่งถ้าหากมีความจำเป็นจะอาศัยเพื่อบ้านหรือ อสม. ไปแทนหรือมาช่วยเหลือในการเดินทาง ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่รู้จักสถานที่อื่นนอกจากที่อยู่อาศัยของตน
- **การกระจายตัวของสิ่งอำนวยความสะดวก** กล่าวคือ ภายในพื้นที่ศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกจำนวนมาก ซึ่งตำแหน่งที่ตั้งมีการกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่ โดยเฉพาะประเภทร้านขายของชำ/ขายอาหาร ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีเพราะทำให้สะดวกต่อการเข้ารับบริการของผู้สูงอายุ
- **การตั้งถิ่นฐานแบบรวมกลุ่ม** กล่าวคือ ที่อยู่อาศัยภายในพื้นที่ศึกษาตั้งอยู่ในละแวกเดียวกันและมีการเกาะกลุ่มของผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่มีความผูกพันและใกล้ชิดกันเสมือนเครือญาติ สามารถเดินไปมาหากันละแวกบ้านได้ อีกทั้งระบบโครงข่ายถนนมีความเชื่อมโยงกันทั้งพื้นที่ ในแง่ระหว่างที่อยู่อาศัยกับที่อยู่อาศัยและแง่ที่อยู่อาศัยกับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ส่งผลในด้านดีต่อผู้สูงอายุสามารถใช้โครงข่ายถนนในการไปที่ต่างๆได้อย่างสะดวก
- **กิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำมีความสอดคล้องต่อสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่** กล่าวคือ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ผู้สูงอายุทำบ่อยครั้ง ได้แก่ การพบปะ/พูดคุย การไปทำบุญ และการออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกหลักที่มีภายในชุมชน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวจะตั้งอยู่ในวัดที่มีการเดินระดับปฐมภูมิ (วัดมี 500 ม. จากจุดศูนย์กลางชุมชน) โดยสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว ได้แก่ วัดทำอิฐสถานีนอนามัยท่างาม และลานอเนกประสงค์ / สวนสาธารณะ

- **ปัญหาที่พบในพื้นที่ศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนและสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ** ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้
  - สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ ทั้งในแง่ของเกณฑ์ขั้นต่ำและสภาพจริงของพื้นที่ โดยส่วนใหญ่แล้วสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมและยังไม่ได้มีการปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่ายเมื่อผู้สูงอายุเข้าใช้ โดยเฉพาะบริเวณลานอเนกประสงค์ที่ออกกำลังกาย และศาลาพักผ่อน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ
  - เส้นทางในการสัญจรภายในพื้นที่โดยรวมแล้วจะเห็นได้ว่ายังขาดในส่วนของแสงไฟให้ความสว่างและต้นไม้ริมทางที่ให้ร่มเงา ซึ่งในตอนพลบค่ำและตอนกลางคืนจะเป็นการยากมากที่ผู้สูงอายุจะออกมาเดินภายในพื้นที่ เพราะเนื่องจากด้วยปัญหาสายตาและแสงสว่างจากไฟของพื้นที่ที่ยังมีไม่มากนัก โดยยังมีหลายเส้นทางที่ยังไม่มีแสงไฟที่ใดกล่าวมา ในส่วนของต้นไม้ให้ร่มเงาในเวลากลางวันก็มีอยู่เพียงไม่กี่เส้นทาง โดยต้องอาศัยต้นไม้ที่ขึ้นล้าออกมาจากบ้านเรือนริมทางเพื่อให้ร่มเงาแทน
  - สิ่งอำนวยความสะดวกบางแห่งที่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมต่อผู้สูงอายุแล้ว แต่จากการลงตรวจก็พบว่ายังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานซึ่งมีข้อผิดพลาดอยู่มาก โดยจากการสอบถามถึงปัญหาในการดำเนินการ พบว่า เนื่องจากบุคลากรในพื้นที่และหน่วยงานไม่มีความรู้ในด้านผู้สูงอายุ จึงทำให้ไม่มีความเข้าใจ แต่ก็ได้มีความใส่ใจและพร้อมที่จะดำเนินโครงการทางด้านผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความเท่าเทียมของกลุ่มวัยดังกล่าว
  - การจัดการระบบขนส่งมวลชน ถือเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของพื้นที่ เพราะเนื่องจากภายในพื้นที่ไม่มีบริการขนส่งสาธารณะหรือไม่มียานพาหนะที่เหมาะสมในการรับส่งผู้สูงอายุหรือผู้พิการมาให้บริการ และผู้ที่ให้บริการรับส่งยังขาดความรู้ในการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ดังนั้นจึงควรมีการเพิ่มรถรับจ้างสาธารณะพร้อมทั้งให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการที่ภายในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้ารับบริการได้อย่างปลอดภัย

3) **สรุปผลการวิจัยที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 : เสนอแนวคิดในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ให้เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุในเขตชนบท และเอื้อต่อการเข้าไปใช้ประโยชน์ การสัญจร การสหนาการ**

ในการเสนอแผนพัฒนาพื้นที่หรือการวางผังแม่บทจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วน of วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เพื่อนำมาใช้เป็นส่วนช่วยในการออกแบบผัง อีกทั้งในส่วนของการเสนอแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุแต่ละประเภทต้องมีการคำนึงถึงความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุและความสอดคล้องกับนโยบายภายในพื้นที่ รวมถึงความคิดเห็นจากการสอบถาม การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านดังกล่าว จะเป็นตัวช่วยในการกำหนดและการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง โดยในส่วน of วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จะปรากฏอยู่ในบทที่ 6 ทั้งหมด ซึ่งเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการออกแบบปรับปรุง การประมาณการราคา จนถึงการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดของหน่วยงานต่างๆ ต่อประเด็นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่ผ่านการสังเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ดังนั้นการนำไปปรับใช้ขององค์การบริหารส่วนตำบลต่างาย่อมมีความง่ายและชัดเจนมากกว่าแต่ก่อน ส่งผลให้ความเป็นรูปธรรมของโครงการประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุสามารถประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

7.2 **เปรียบเทียบผลการวิจัยที่สอดคล้องหรือแตกต่างตามแนวคิด ทฤษฎี ที่นำมาใช้ในงานวิจัย**

โดยทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ” ซึ่งจากการศึกษาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของพื้นที่จากแนวคิดที่ได้ศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) **แนวคิดในการออกแบบเมือง / ชุมชนน่าอยู่ (Healthy Cities/Age-Friendly Cities)**

โดยในการศึกษาแนวคิดดังกล่าวเป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ (Age-Friendly Cities) กับแนวคิดเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities) ซึ่งมีความสอดคล้องและมีลักษณะแนวคิดที่สำคัญเหมือนกัน คือ เมืองหรือชุมชนที่มีความน่าอยู่ จะต้องมีความปลอดภัยและเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ กล่าวคือ ต้องทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีความง่ายต่อการเข้าใช้และการเข้าถึง สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มีความปลอดภัยและมั่นคงในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ซึ่งจากลักษณะที่กล่าวมาภายในพื้นที่ศึกษามีความเหมือนและความต่างหลายประเด็น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 7.1 ความเหมือนและแตกต่างของประเด็นในการพิจารณาเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุ

- ความเหมือน/ความสอดคล้องของพื้นที่ศึกษากับแนวคิด
  - การสนับสนุนของชุมชนและบริการด้านสุขภาพ กล่าวคือ ภายในพื้นที่ศึกษาเป็นที่ตั้งของสถานีอนามัยประจำตำบล และมีการตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุจากพยาบาล และ อสม. อยู่สม่ำเสมอ ซึ่งในยามเจ็บไข้ก็สามารถเข้ารับการรักษาได้ทันการณ์ โดยมีความสอดคล้องกับลักษณะของเมืองน่าอยู่ผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก
  - การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร โดยภายในพื้นที่จะมีการประชาสัมพันธ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสารอยู่เสมอ ซึ่งจะมีการประกาศออกเสียงตามสายของหมู่บ้าน และสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านการได้ยินก็จะมี อสม. ไปยังบ้านเพื่อพบปะ/พูดคุยและให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทางชุมชนให้ความสำคัญกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในทุกกลุ่มวัย

- การเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมและมีส่วนร่วมในด้านการจ้างงาน กล่าวคือ ภายในพื้นที่ที่จะมีการรวมกลุ่มตั้งชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่การประกอบอาชีพโดยเป็นการรวมกลุ่มอาชีพและให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมและมีรายได้เล็กๆ น้อยจากการทำงานข้างต้น ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นอีกทางหนึ่ง
- ความแตกต่างของพื้นที่ศึกษากับแนวคิด
  - ภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีจุดจอด – รับ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการจ้างรถโดยสารสาธารณะจากนอกพื้นที่ก็มีราคาที่สูง ซึ่งโดยรวมถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียวหรือไม่มียานพาหนะในการเดินทาง ดังนั้นปัจจัยนี้ถือเป็นสิ่งที่แตกต่างจากแนวคิดเมื่อนำอยู่ และทำให้พื้นที่ศึกษานั้นมีสภาพที่ไม่เอื้อต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุมากนัก และเพิ่มเติมในส่วนขอเส้นทางสัญจรที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ซึ่งภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีช่องทางเดินสำหรับผู้สูงอายุเลยทำให้การเดินทางภายในพื้นที่มีความเสี่ยงในการเกิดอันตรายได้เป็นอย่างมาก
  - สภาพพื้นที่ภายนอกและตัวอาคาร จากการสำรวจพบว่า พื้นที่ภายนอกมีสภาพที่ค่อนข้างทรุดโทรมและไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบริเวณสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนและเส้นทางสัญจร ทำให้ควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องต่อความเป็นเมืองนำอยู่สำหรับผู้สูงอายุ
  - สภาพที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความทรุดโทรม ไม่มั่นคงส่งผลต่อระดับความปลอดภัยที่ลดลง โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังหรืออยู่กับผู้สูงอายุด้วยกัน ซึ่งไม่มีกำลังในการซ่อมแซม ในประเด็นดังกล่าวจึงแตกต่างจากความเป็นเมืองนำอยู่ของผู้สูงอายุ เพราะทำให้ความปลอดภัยหรือคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดลง

2) แนวคิดบ้านและชุมชนของผู้สูงอายุ

แนวคิดบ้านและชุมชนนำอยู่ผู้สูงอายุโดยรวมเป็นการกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งผลกระทบภายในชุมชนต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีด้วยกัน 5 ได้แก่ อาชญากรรม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน การย้ายที่อยู่อาศัย และการแบ่งแยกกลุ่มอายุ การรวมกลุ่มอายุ สิ่งต่างๆเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่มีความสอดคล้องกับพื้นที่

ศึกษา ซึ่งถือเป็นผลกระทบอย่างแท้จริง โดยในพื้นที่ศึกษามีผลกระทบดังกล่าวเกือบทั้ง 5 รูปแบบ เช่น

- ประเด็น *ด้านอาชญากรรม* ภายในพื้นที่ที่มีบ่อยครั้ง โดยมีคนแปลกหน้าจากต่างถิ่นมา สอบถามข้อมูลและบางรายขโมยทรัพย์สิน ซึ่งกลุ่มที่โดนกระทำมักจะเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว ทำให้เกิดความกลัวต่อการที่จะคุยกับคนแปลกหน้า ซึ่งทางผู้วิจัยได้ ประสบกับตัว แต่ทางประธานชุมชนได้ประกาศออกเสียงตามสายแจ้ง จึงทำให้ได้รับการต้อนรับภายหลังเป็นอย่างดี
- ประเด็น *ด้านการขนส่ง* ภายในพื้นที่ไม่มีจุดจอด – รับ และบริการขนส่งสาธารณะ จากภายในพื้นที่ ซึ่งทำให้ผู้สูงอายุไม่ออกไปนอกสถานที่พักอาศัยหรือละแวกบ้าน อีกทั้งยังไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ในยามที่ต้องเดินทางไปนอกพื้นที่ ซึ่งหากมีระบบขนส่งสาธารณะก็จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ด้วยตนเอง
- ประเด็น *ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน* โดยถือเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุ ภายในพื้นที่อีกประการหนึ่ง โดยภายในพื้นที่อาจจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนจำนวนมาก แต่ในเรื่องของการเข้าใช้งานและสภาพที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุนั้นเป็น ปัญหาที่สำคัญ เพราะมีสภาพที่ทรุดโทรมและไม่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุ อีกทั้งพื้นที่ต่อเนื่อง อย่างเช่น ทางเดิน แสงไฟส่องสว่าง และต้นไม้ให้ร่มเงา ก็ไม่มีเพียงพอ ซึ่งเสี่ยงต่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก

โดยจากประเด็นทั้ง 3 ถือเป็นผลกระทบต่อสภาพชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่และสอดคล้องตามแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น

3) แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

สำหรับแนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เป็นแนวคิดให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม เพราะถือว่าองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าวัยอื่นๆ โดยสภาพแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนควรจะต้องต่อสภาพแวดล้อม 3 อย่าง ได้แก่ สภาพแวดล้อมบุคคล สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่ง 2 สภาพแวดล้อมหลัง จะเป็นตัวช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการปรับเปลี่ยนสภาพจิตใจและร่างกายได้เป็นอย่างดี โดยทางผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดนี้มาเป็นตัวช่วยในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน และวางผังแม่บทสำหรับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา โดยสภาพแวดล้อมปัจจุบันของพื้นที่ยังขาดในประเด็นทั้ง 3 โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กล่าวคือ พื้นที่โดยรอบมีความเสี่ยงต่อ

ความปลอดภัยของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงที่เหมาะสม โดยทางผู้วิจัยได้ทำการเสนอแบบปรับปรุงข้างต้นที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การเพิ่มราวจับ/แสงไฟส่องสว่าง/ต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณทางเดิน การปรับทางลาดที่ได้มาตรฐาน การปรับปรุงอาคารสาธารณะที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้ การสร้างห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในบริเวณพื้นที่ทำกิจกรรม เป็นต้น โดยการปรับปรุงดังกล่าวจะเป็นการช่วยลดและแก้ไขปัญหาทางด้านสภาวะแวดล้อมส่วนบุคคลที่อาจเกิดขึ้นหรือกำลังเป็นอยู่ของผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี

4) แนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ

โมเดลข้างต้นเป็นแนวคิดของ Lawton ซึ่งประเด็นที่ให้ความสำคัญ ได้แก่ การมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ซึ่งต้องมียุคประกอบด้วยกันทั้งสิ้น 4 อย่าง ได้แก่ ความผาสุกเชิงวิทย์หรือรับรู้ตัวเองของผู้สูงอายุ, พฤติกรรมสมรรถนะหรือสภาพและความสามารถในการทำงานของร่างกายผู้สูงอายุ, การรับรู้คุณภาพชีวิตหรือความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ และสุดท้ายคือสภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์หรือความเหมาะสมทางด้านสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจากที่กล่าวมาจะเห็นว่าเป็นแนวคิดที่มองผู้สูงอายุในทุกด้านเพื่อนำมาสู่คุณภาพชีวิตที่ดี โดยสภาพพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงองค์ประกอบทั้ง 4 ของโมเดล เพื่อนำมาปรับใช้ในการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเป้าหมายหลักของงานวิจัยฉบับนี้เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยจะไม่ได้ทำการวิเคราะห์ถึงความเหมือนหรือแตกต่าง แต่จะเป็นการนำมาปรับใช้ดังที่ได้กล่าวไป โดยการออกแบบในบทที่ 6 ผู้วิจัยจะทำการสอบถามถึงความต้องการและความเหมาะสมของผู้สูงอายุในแต่ละราย และหาจุดเหมือนหรือแตกต่างของผู้สูงอายุภายในพื้นที่ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบปรับปรุงจะได้ตอบสนองต่อการเข้าใช้งานจริงของผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้จากการออกแบบปรับปรุงอาคารสาธารณะที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้ การสร้างห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุในบริเวณพื้นที่ทำกิจกรรม การเพิ่มราวจับ/แสงไฟส่องสว่าง/ต้นไม้ให้ร่มเงาบริเวณทางเดิน และการปรับทางลาดที่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

5) แนวคิดในการใช้พื้นที่สาธารณะ

แนวคิดในการใช้พื้นที่สาธารณะทางผู้วิจัยได้นำมาเป็นตัวช่วยในการเลือกพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน เพราะเนื่องจากมีเกณฑ์ในการคัดเลือกจุดรวมกิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย 3 อย่าง ได้แก่

- เป็นจุดพบปะของคนภายในพื้นที่ อีกทั้งมีทางเดินหรือทางสัญจรที่สำคัญของชุมชน ตัดผ่าน
- ไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ที่ใหญ่มากแต่ควรมีความสัมพันธ์กับลักษณะกิจกรรม และ จำนวนคนทำกิจกรรม
- ในชุมชนหนึ่งๆ ระยะเวลาห่างระหว่างพื้นที่ร่วมไม่ควรจะไกลกันมากโดยประมาณ 100 เมตร และควรจะเชื่อมต่อกัน

โดยจากเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนข้างต้น ทางผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับพื้นที่ศึกษาและเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งจากการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ทำให้ได้พื้นที่ศูนย์กลางชุมชนเป็นบริเวณวัดท่าอิฐและสถานีอนามัยท่างาม เพราะเนื่องจากมีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุบ่อยครั้งและจำนวนมาก อีกทั้งยังมีความต่อเนื่องของพื้นที่ภายในชุมชนด้วยเส้นทางการสัญจรหลัก แต่ยังไม่สอดคล้องตามแนวคิด เพราะเนื่องจากภายในพื้นที่ยังขาดการจัดช่องทางเดินที่เหมาะสมและมีความชัดเจน โดยหากเป็นพื้นที่สาธารณะและจุดศูนย์กลางกิจกรรมชุมชนจำเป็นต้องมีองค์ประกอบภายในพื้นที่และบริเวณต่อเนื่องที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ ซึ่งในการออกแบบทางผู้วิจัยได้มีการเสนอปรับปรุงพื้นที่สาธารณะหรือสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนและพื้นที่ต่อเนื่องให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุตามแนวคิดดังกล่าว

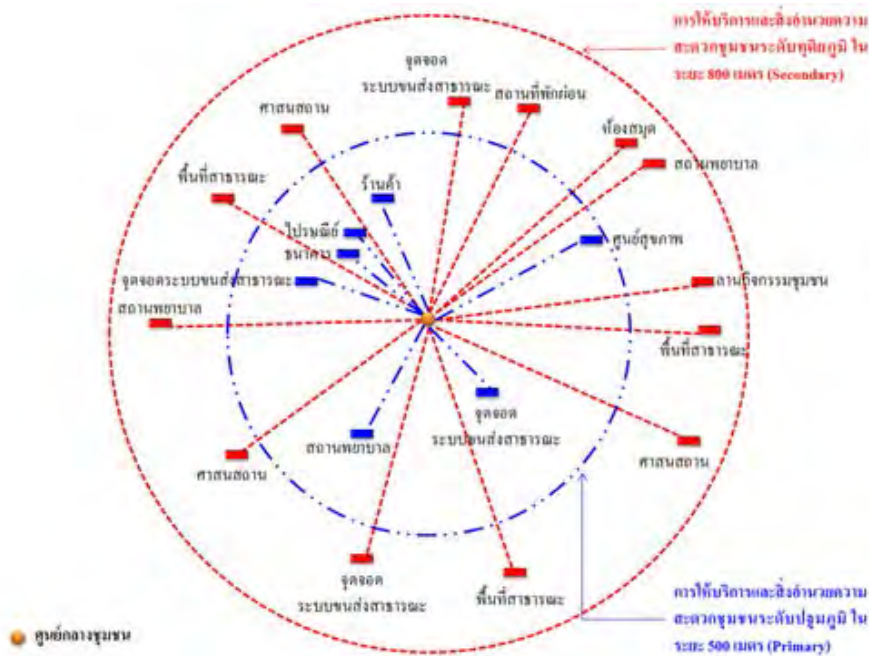
6) แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในละแวกบ้าน

เป็นแนวคิดที่ทำการศึกษาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงบริการในละแวกบ้าน ทั้งทางเดิน การรับรู้ข่าวสาร และการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นหรือลดลง โดยหากดูถึง *แนวคิดการใช้พื้นที่นอกอาคาร* จะพบว่าผู้สูงอายุและผู้หญิงจะมีการออกมาใช้พื้นที่นอกอาคารน้อยกว่าวัยอื่นๆ โดยจะเป็นการใช้พื้นที่บริเวณละแวกบ้านมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่ศึกษา กล่าวคือผู้สูงอายุภายในพื้นที่จะมีการพบปะ/พูดคุยกับผู้สูงอายุด้วยกันในละแวกบ้านบ่อยครั้งหรือทุกวัน ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องมีการปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ เพราะแต่เดิมสภาพพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่ายและไม่สามารถออกมาได้ยามพลบค่ำด้วยสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเดินทาง และจากการศึกษาเพิ่มเติม *แนวคิดสวนบำบัด* ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับพื้นที่ศึกษาได้นั้น พบว่า สวนหรือลานอเนกประสงค์ที่ทาง อบต.จัดทำนั้นมีความขัดแย้งหรือแตกต่างจากแนวคิดข้างต้นเป็นอย่างมาก เพราะด้วยสภาพที่ไม่เอื้อต่อการเข้าใช้ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยจากหลัก 9 ประการ

ในการทำสวนเพื่อบำบัดสำหรับผู้สูงอายุ จะเห็นได้ว่าในประเด็น ที่นั่งสบาย รู้สึกสบาย รู้สึกปลอดภัย ผู้พิการเข้าถึงได้ มีพืชพันธุ์ที่เหมาะสมทั้งสี ผิวสัมผัส กลิ่น และความหลากหลาย โดยพื้นที่มีเอกลักษณ์และมุมมองที่สวยงามนั้น ภายในพื้นที่ศึกษาไม่ปรากฏลักษณะดังกล่าวเลยจากการลงสำรวจและการสอบถาม ซึ่งทางผู้วิจัยจึงได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาเป็นตัวช่วยในการออกแบบและปรับปรุงพื้นที่ลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะภายในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดในการออกแบบดังบทที่ 6 แต่ไม่เพียงการปรับปรุงลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะเท่านั้น ภายในพื้นที่ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เช่น วัดท่าอิฐ สถานีอนามัยท่างาม ชมรมผู้สูงอายุ และ สำนักงาน อบต. ซึ่งทางผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและออกแบบโดยอาศัยแนวคิดทั้ง 2 ที่ได้กล่าวไปเพื่อนำมาช่วยแก้ไขให้เกิดความเหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ

7) แนวคิดถนนเพื่อชีวิต

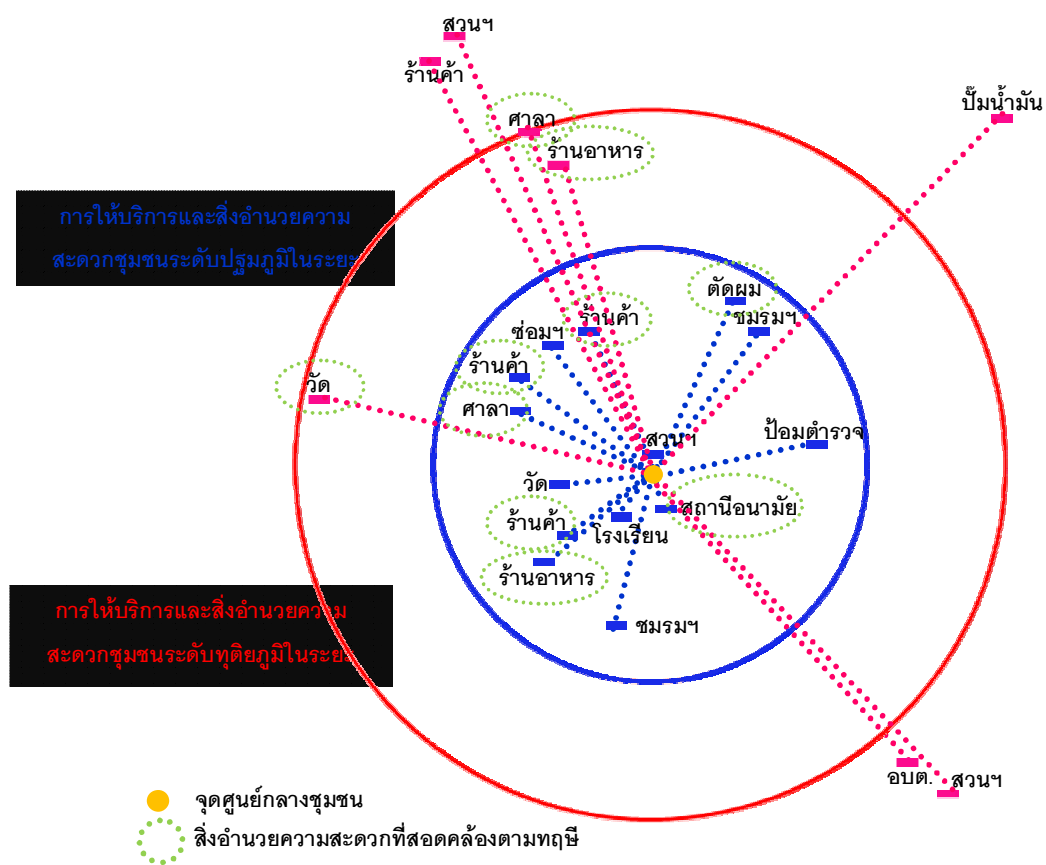
แนวคิดถนนเพื่อชีวิตเป็นแนวคิดที่มีความเหมาะสมเป็นอย่างมากต่อการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเป้าหมายของการออกแบบก็เพื่อสำหรับการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุและผู้ไร้ความสามารถที่จะเข้ามามีชีวิตร่วมในสังคมได้ โดยมีหลักในการออกแบบจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ภาพที่ 7.2 สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุตามทฤษฎี

- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับปฐมภูมิในระยะ 500 เมตร ได้แก่ สถานพยาบาล จุดจอดรถขนส่งสาธารณะ ศูนย์สุขภาพ ร้านค้า ไปรษณีย์ และธนาคาร
- การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับทุติยภูมิในระยะ 800 เมตร ได้แก่ ศาสนสถาน จุดจอดรถขนส่งสาธารณะ พื้นที่สาธารณะลานกิจกรรมชุมชน สถานพยาบาล ห้องสมุดและสถานที่พักผ่อน

โดยทางผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงความสอดคล้องและความแตกต่างของระยะให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษากับทฤษฎี สามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 7.3 สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุภายในพื้นที่ศึกษา

- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องตามทฤษฎี

- สิ่งอำนวยความสะดวกระดับปฐมภูมิที่มีความสอดคล้องตามทฤษฎี ได้แก่ ร้านอาหาร/ร้านค้า สถานีอนามัย และพื้นที่นั่งพักผ่อน ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในบริเวณศูนย์กลางชุมชน โดยร้านค้า/ร้านอาหารภายในพื้นที่มีจำนวนมากอยู่กระจายในรัศมี 500 ม. และครอบคลุมพื้นที่ 2 หมู่บ้าน
- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนระดับทุติยภูมิที่มีความสอดคล้องตามทฤษฎี ได้แก่ ร้านอาหาร ศาลานั่งพักผ่อน ศาสนสถาน โดยอยู่ในรัศมี 800 ม. ซึ่งห่างออกไปจากรัศมีข้างต้น 200 ม. จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมที่เหมาะสมได้แก่ สวนสาธารณะและร้านค้า
- สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุที่แตกต่างจากทฤษฎี
  - สิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่มีตามทฤษฎี ระดับปฐมภูมิ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทธนาคาร ไปรษณีย์ จุดจอดรถระบบขนส่งสาธารณะ และศูนย์สุขภาพ แต่จากการสอบถามพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภทไม่จำเป็นต้องมีในระดับปฐมภูมิตามทฤษฎีก็ได้ เช่น ธนาคารและไปรษณีย์ เพราะเนื่องจากปัจจุบันผู้สูงอายุภายในพื้นที่ไม่ได้มีการเข้าใช้แล้ว แต่ในส่วนของจุดจอดรถระบบขนส่งสาธารณะยังคงมีความต้องการ ดังนั้นจึงควรจัดบริการประเภทดังกล่าวไว้ภายในรัศมีที่กำหนด ใน ระดับทุติยภูมิ ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนตามทฤษฎีประเภท ห้องสมุดสาธารณะ คลินิกหมอพื้นบ้าน เวชณา ศมาคม พื้นที่สาธารณะ/ลานกิจกรรม จุดจอดรถระบบขนส่งสาธารณะ และสถานพยาบาล แต่จากการสำรวจพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างในระดับทุติยภูมิมีอยู่ในระดับปฐมภูมิ ซึ่งสามารถใช้เข้าบริการได้เช่นกันและสะดวกกว่า ซึ่งได้แก่ พื้นที่สาธารณะ/ลานกิจกรรม สมาคม/ชมรม และสถานพยาบาล แต่อย่างไรก็ตามในระดับทุติยภูมิยังคงต้องเพิ่มจุดจอดรถระบบขนส่งสาธารณะ และห้องสมุดที่เหมาะสม อีกทั้งในทั้ง 2 ระดับจำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมในส่วนของเก้าอี้ที่นั่งพักในทุกๆ ระยะ 50 - 125 ม. เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถเดินต่อเนื่องกันได้เกินกว่าระยะที่กล่าวไป
  - สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เพิ่มจากทฤษฎี ใน ระดับปฐมภูมิ มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพิ่มเติมจากทฤษฎี ได้แก่ ร้านซ่อมรถ ชมรมผู้สูงอายุ สวนสาธารณะ/ลานกิจกรรม โรงเรียน ศาสนสถาน และป้อมตำรวจ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระดับปฐมภูมิของพื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนจำนวนมาก ถึง 10

ประเภท ซึ่งถือว่ามีภาระกระจุกตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกในระยะที่ใกล้และ ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้เป็นอย่างดี สำหรับ ระดับทุติยภูมิ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนที่เพิ่มเติมจากทฤษฎี แต่จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ห่าง ออกไปจากระดับทุติยภูมิเพียงเล็กน้อยที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ ได้แก่ สวนสาธารณะ/ลานกิจกรรม บิมน้ำมัน และสำนักงาน อบต. (สถานที่ราชการ)

จากที่ได้กล่าวมาถึงทฤษฎีแนวคิดถนนเพื่อชีวิต จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างระหว่าง ทฤษฎีกับพื้นที่ศึกษา อาจเพราะเนื่องจากทฤษฎีเป็นการกล่าวถึงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่ เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในเมือง แต่พื้นที่ศึกษาเป็นผู้สูงอายุในเขตชนบทจึงทำให้สิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนที่ต้องการและที่มีอยู่ภายในพื้นที่แตกต่างกัน อีกทั้งตามทฤษฎียังเป็นการศึกษาของ ต่างประเทศซึ่งลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกับพื้นที่ศึกษา ทำให้สิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสมในระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิจึงมีความแตกต่างกัน โดยสิ่งอำนวยความสะดวก บางอย่างไม่จำเป็นต้องมีในระยะดังกล่าว เช่น ไปรษณีย์ ธนาคาร และห้องสมุด เพราะเนื่องจาก ผู้สูงอายุในเขตชนบทไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าสถานที่ดังกล่าว หรือมีการเข้าใช้น้อยครั้งหรือ อาจจะไม่มีการเข้าเลยในหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีถนนเพื่อชีวิตไม่ สามารถใช้ได้กับทุกพื้นที่ โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมของการเข้าใช้งานและ กาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

8) **คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน พ.ศ. 2552¹ / (Universal Design: Design for All)**

จากการศึกษาคู่มือดังกล่าว จะเป็นส่วนช่วยในการออกแบบและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ดังกล่าว ทั้งในส่วนของ ราวจับ ทางลาด ทางเดิน ห้องน้ำ ที่จอดรถ บ้านสัญลักษณ์ และภูมิทัศน์ โดยรวมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งทางผู้วิจัยได้นำการออกแบบในส่วนต่างๆ มาประยุกต์รวมกันและปรับ ใช้กับสถานที่หรืออาคารสาธารณะที่ผู้สูงอายุต้องมีการเข้าใช้ โดยรายละเอียดในส่วนต่างๆ ดัง เนื้อหาภายในบทที่ 2 ซึ่งจะไม่ค่อยมีความแตกต่างจากคู่มือมากนัก แต่ในส่วนของวัสดุผู้วิจัยจะ เสนอให้ใช้วัสดุพื้นที่ยืดหยุ่นมากกว่า เพราะเป็นการช่วยลดต้นทุนและใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่าง คุ่มค่า เช่น ราวจับที่ทำจากไม้ไผ่ ไม้เท้าที่ทำจากไม้เมยราบ ซึ่งเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติมีมาก

¹ ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสถาปนิกสยาม, 2552.

ภายในพื้นที่ นอกจากที่ได้กล่าวมาก็จะมีในส่วนของทางลาดที่อาจจะไม่เป็นไปตามมาตรฐานมากนัก แต่จะอยู่ในระดับที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าใช้ได้อย่างปลอดภัย เช่น 1:11 เป็นต้น ในส่วนขององค์ประกอบอื่นๆ ก็จะเป็นไปตามมาตรฐานที่คู่มือได้กำหนดไว้

9) การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนเพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชนบท ภาคกลาง (กรณีศึกษา หมู่บ้านเขาน้อย อำเภอบางระจัน จังหวัดนครสวรรค์)

เอกสารข้างต้นเป็นวิทยานิพนธ์ที่มีความคล้ายคลึงกับวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา แต่จะมีขอบเขตงานเพิ่มเติมที่ทำให้งานศึกษาเป็นรูปธรรมและครอบคลุมกระบวนการอย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยส่วนที่เพิ่มเติมได้แก่ การติดตามและประเมินผลการปรับปรุง เพื่อให้ทราบถึงข้อจำกัดของหน่วยงานที่ดำเนินการปรับปรุง และนำมาเป็นส่วนปรับแก้ให้งานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยก็จำเป็นต้องมีการศึกษาใหม่ทั้งหมด เพราะพื้นที่ศึกษาและบริบทโดยรอบมีความแตกต่างจากงานวิทยานิพนธ์ข้างต้น และทำให้เกิดข้อค้นพบใหม่จากการศึกษา โดยความสอดคล้องและความแตกต่างของงานวิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ได้แก่

- ความสอดคล้องของพื้นที่ในวิทยานิพนธ์ข้างต้นกับพื้นที่ศึกษา
  - พื้นที่หมู่บ้านเขาน้อยมีศูนย์กลางชุมชนเป็นศาสนสถาน เช่นเดียวกับพื้นที่ศึกษา และมีศูนย์กลางชุมชนจำนวน 3 แห่งเช่นกัน โดยการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยจะอยู่โดยรอบศูนย์กลางชุมชนและมีการกระจุกตัวกัน
  - เส้นทางสัญจรภายในหมู่บ้านเขาน้อยและพื้นที่ศึกษา ไม่มีบาทวิถี/ช่องทางเดินเท้า โดยต้องใช้ร่วมกับทางสัญจรรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และจักรยาน
  - เส้นทางสัญจรโดยรวมพื้นที่ 2 แห่ง ขาดแสงไฟส่องสว่าง ต้นไม้ให้ร่มเงา
  - สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุของทั้ง 2 พื้นที่ยังไม่เอื้อต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ
  - สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนมีการกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งพื้นที่
  - ทั้ง 2 พื้นที่ที่มีความเป็นชนบทเหมือนกัน อันจะเห็นได้จากการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรม และการใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนใหญ่ก็เป็นไปเพื่อการเกษตร
  - ผู้สูงอายุภายในพื้นที่ทั้ง 2 แห่ง มีสัดส่วนผู้สูงอายุช่วง 60 – 69 ปี มากที่สุด ซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่ผู้สูงอายุช่วงกลางและปลาย ทำให้มีความจำเป็นต่อการออกแบบสิ่ง

อำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย

- การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้ง 2 พื้นที่จะทำการศึกษาและใช้มาตรฐานจากคู่มือเล่มเดียวกัน เพราะฉะนั้นในการออกแบบปรับปรุงองค์ประกอบส่วนย่อยจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน
- มีการวางผังแม่บทที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะด้วยเกณฑ์มาตรฐาน ลักษณะความเป็นชนบทของพื้นที่ และความต้องการของผู้สูงอายุที่คล้ายคลึงกัน
- ความแตกต่างของพื้นที่ในวิทยานิพนธ์ข้างต้นกับพื้นที่ศึกษา
  - ภายในพื้นที่ศึกษาไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทจุดจอดขนส่งสาธารณะซึ่งหมู่บ้านเขาน้อยมี ดังนั้นหมู่บ้านเขาน้อยจึงมีความพร้อมทางด้านการเดินทางสำหรับผู้สูงอายุมากกว่าพื้นที่ศึกษา
  - ศูนย์กลางชุมชนของหมู่บ้านเขาน้อยบางอย่างไม่เหมือนกับพื้นที่ศึกษา โดยพื้นที่ที่แตกต่างได้แก่ โรงเรียนและสำนักงาน อบต. โดยศูนย์กลางของพื้นที่ศึกษาอีก 2 อย่างได้แก่ สถานีอนามัยและลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะ เพราะฉะนั้นแผนการปรับปรุงในผังแม่บทจึงแตกต่างกัน โดยความเร่งจากความถี่ในการเข้าใช้ของผู้สูงอายุต่างกัน
  - พื้นที่ศึกษามีศูนย์รวมผู้สูงอายุอยู่ย้อยอยู่ที่ชมรมผู้สูงอายุ โดยหมู่บ้านเขาน้อยไม่มี แต่จะใช้วัดในการพบปะ/พูดคุยเป็นหลัก โดยชมรมผู้สูงอายุของพื้นที่ศึกษาจะเป็นศูนย์รวมกลุ่มอาชีพภายในพื้นที่ ดังนั้นในการปรับปรุงพื้นที่สิ่งอำนวยความสะดวก จำเป็นต้องมีการปรับปรุงทั้งวัดและชมรมผู้สูงอายุ
  - วิทยานิพนธ์พื้นที่หมู่บ้านเขาน้อยไม่ได้มีการติดตามผลการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ จึงไม่รู้ถึงข้อจำกัดของหน่วยงานที่มีต่อการปรับปรุง ดังนั้นงานวิทยานิพนธ์ที่ได้จึงเป็นเพียงการออกแบบที่ไม่สามารถนำไปดำเนินการได้จริง เพราะข้อผิดพลาดและข้อจำกัดที่มี แต่สำหรับพื้นที่ศึกษาของผู้วิจัย ได้มีการติดตามผลการปรับปรุงพื้นที่ที่ได้มีการจัดทำ และดำเนินการแก้ไขข้อจำกัดของหน่วยงานในประเด็นต่างๆ โดยในรายงานจะมีการเสนอแบบที่มีมาตรฐาน มีราคาประเมินการก่อสร้าง รวมถึงมีการให้ความรู้กับฝ่ายช่างโยธาท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งถือเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่ครอบคลุมการ

ดำเนินงานทั้งหมด ทำให้เกิดความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และเป็นการแก้ไขปัญหาคือข้อจำกัดได้เป็นอย่างดี

- ในการออกแบบปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ภายในพื้นที่ศึกษาจะแตกต่างจากหมู่บ้านเขาน้อย คือมีการเพิ่มเติมในส่วนของการออกแบบสถานีอนามัย ชมรมผู้สูงอายุ และลานอเนกประสงค์หรือสวนสาธารณะ ซึ่งจะเป็นสถานที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้บ่อยครั้ง ซึ่งพื้นที่หมู่บ้านเขาน้อยไม่มีสถานีอนามัย และชมรมผู้สูงอายุ จึงทำให้ไม่ได้ทำการออกแบบ แต่อย่างไรก็ตามควรมีการเพิ่มส่วนออกแบบสถานีอนามัยของหมู่บ้านเขาน้อย เพราะเป็นสถานที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ โดยภายในพื้นที่ศึกษาก็ไม่มีสำนักงาน อบต.เช่นกัน แต่ทางผู้วิจัยก็ได้ดำเนินการออกแบบปรับปรุงเพื่อตอบสนองต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุ

7.3 ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย

- 1) พื้นที่หมู่ 4 และหมู่ 6 ตำบลท่างาม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี มีศูนย์กลางชุมชน 3 แห่ง ได้แก่ วัดทำอัฐิ สถานีอนามัยท่างาม และลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะ ซึ่งเป็นสถานที่ที่มีความสัมพันธ์ในเชิงกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยมีความถี่ในการบ่อยครั้งแตกต่างกันออกไป

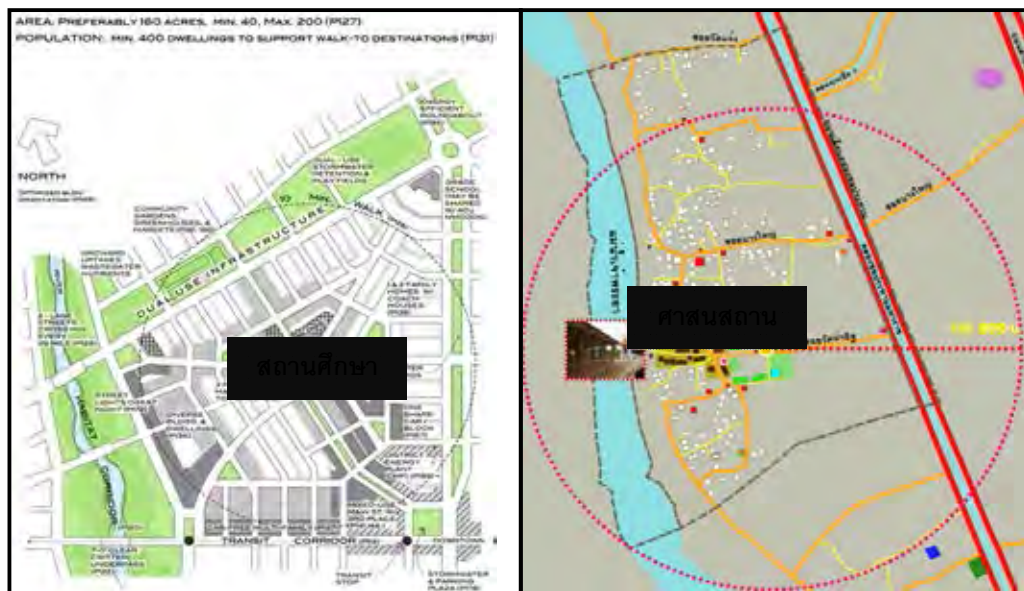
ตารางที่ 7.1 แสดงศูนย์กลางชุมชนของพื้นที่ศึกษาและความสัมพันธ์ในเชิงกิจกรรม

ปัจจัย	วัดทำอัฐิ	สถานีอนามัยท่างาม	ลานอเนกประสงค์/สวนฯ
ความถี่ในการเข้าใช้	2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์	2 – 3 ครั้ง/เดือน	2 – 3 ครั้ง/สัปดาห์
ลักษณะกิจกรรมในปัจจุบัน	- พิธีกรรมทางศาสนา - พบปะ / พุดคุย / นั่งพักผ่อน - ออกกำลังกาย - จับจ่ายใช้สอย - จัดประชุมผู้สูงอายุ	- รักษา / ตรวจโรคต่างๆ - พบปะ / พุดคุย / นั่งพักผ่อน - ออกกำลังกาย	- ออกกำลังกาย - พบปะ / พุดคุย / นั่งพักผ่อน
ลักษณะกิจกรรมในอนาคต	ลักษณะกิจกรรมคงเดิม	ลักษณะกิจกรรมคงเดิม	เพิ่มเติมในส่วนของการเป็นชมรมผู้สูงอายุใหม่และเป็นที่จัดประชุมหลัก
ความสัมพันธ์เชิง	พบปะ / พุดคุย / นั่งพักผ่อนและออกกำลังกาย ซึ่งเป็นพื้นที่ต่อเนื่องหากมีการเพิ่ม		

ปัจจัย	วัดทำอิฐ	สถานีอนามัยท่างาม	ลานอเนกประสงค์/สวนฯ
กิจกรรม	ในส่วนของ การปรับปรุงทางเดินจะทำให้พื้นที่สมบูรณ์ในความสัมพันธ์เชิงพื้นที่		

ซึ่งจะเห็นได้ว่าพื้นที่ทั้ง 3 แห่ง มีความสัมพันธ์กันในเชิงพื้นที่และกิจกรรม โดยกิจกรรมที่ทำให้พื้นที่เป็นศูนย์กลางชุมชน คือ การพบปะ / พุดคุย / นั่งพักผ่อน และการออกกำลังกาย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำบ่อยที่สุดในชีวิตประจำวัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่นั้นๆ โดยในที่นี้หมายถึงสถานที่ทั้ง 3 แห่ง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาและนโยบายที่ทาง อบต. ได้วางไว้ ดังนั้นหากมีการปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวจะเห็นถึงความสำเร็จของโครงการที่ได้ดำเนินการ เพราะเนื่องจากการเข้าใช้งานจริงอย่างต่อเนื่องของผู้สูงอายุ

พื้นที่ศูนย์กลางชุมชนหลัก ได้แก่ ศาสนสถาน โดยจะเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของผู้สูงอายุ และคนทุกวัย ซึ่งสำหรับประเทศไทยศาสนสถานถือเป็นเอกลักษณ์และมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยหากเปรียบเทียบกับ แนวคิดชุมชนละแวกบ้านหรือหน่วยชุมชน (Neighborhood Concept) จะพบว่ามีความแตกต่างเป็นอย่างมาก เพราะจากแนวคิดศูนย์กลางชุมชนหลัก คือ โรงเรียนหรือสถานที่ราชการ ซึ่งหากนำมาใช้กับประเทศไทยก็จะทำให้เกิดความบิดเบือนหรือไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เพราะเนื่องด้วยวัฒนธรรมและการเข้าใช้ของคนภายในชุมชน จึงทำให้เกิดข้อค้นพบในประเด็นศูนย์กลางชุมชนหลักที่แตกต่างออกไป

ภาพที่ 7.4 การเปรียบเทียบศูนย์กลางชุมชนตามแนวคิด (ซ้าย) กับพื้นที่ศึกษาจริง (ขวา)

- 2) **แนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้กับงานวิจัยข้างต้น อาจจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบางประเด็น** เช่น แนวคิดถนนเพื่อชีวิต ที่อาจจะเพิ่มเติมในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกสังคมชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในชนบทเข้าไปด้วย เพื่อให้ครอบคลุมและตอบสนองกับการเข้าใช้งานจริงของผู้สูงอายุ โดยอาจเป็นการรวบรวมจากวิทยานิพนธ์ที่ทำการศึกษาด้านนี้บนพื้นที่ชนบทต่างๆ ดังนั้นในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในประเด็นดังกล่าวในครั้งต่อไป ผู้วิจัยอื่นจำเป็นต้องมีการศึกษาจากวิทยานิพนธ์หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วย
- 3) **สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนมีหลายประเภท ซึ่งทุกประเภทไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นที่ศึกษา** กล่าวคือ แต่ละพื้นที่มีบริบทหรือลักษณะของเมืองที่แตกต่างกัน วิถีชีวิตก็แตกต่างกัน โดยอย่างพื้นที่ศึกษาไม่จำเป็นต้องมีธนาคาร ไปรษณีย์ ห้องสมุด ห้างสรรพสินค้า ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเสริมสวย ร้านขายยา เป็นต้น เพราะเนื่องจากผู้สูงอายุไม่ได้เข้าใช้บริการ อีกทั้งด้วยสภาวะร่างกายที่เปลี่ยนก็จะมีผลต่อการไปสถานที่ต่างๆ ที่ลดลง เช่น ผู้สูงอายุช่วงปลาย (80 ปีขึ้นไป) ภายในพื้นที่ศึกษา จะมีการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ น้อยลงมากกว่าผู้สูงอายุช่วงต้น (60-69 ปี) ถึงขั้นอาจจะไม่ได้ไปในสถานที่บางแห่งเลยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา
- 4) จากการลงสำรวจพื้นที่พบว่า **ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ค่อนข้างมีความแข็งแรง และไม่ใช้รถเข็นรวมถึงไม้เท้า** โดยถึงแม้สภาพทางร่างกายจะมีความเหมาะสมต่อการใช้อุปกรณ์ก็ตาม เพราะผู้สูงอายุคิดว่าการใช้อุปกรณ์ไม่มีความจำเป็น สามารถเคลื่อนตัวไปเองได้ อีกทั้งด้วยระดับอายุส่วนใหญ่ผู้สูงอายุภายในพื้นที่อยู่ในช่วงต้นทำให้ยังคงไม่เห็นถึงความสำคัญของสิ่งดังกล่าว แต่ในความเป็นจริงด้วยสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงและความเสื่อมลงตามอายุไขในอนาคต ทางภาครัฐจึงควรมีการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุและกลุ่มคนทุพพลภาพ
- 5) **ความต้องการการช่วยเหลือของผู้สูงวัยจะผันตามอายุที่เปลี่ยนแปลงไป แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น** ไม่ว่าจะเป็นจำนวนผู้ดูแล สภาพการทำงานของร่างกาย สภาพแวดล้อมโดยรอบที่อยู่อาศัย การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ความสัมพันธ์ต่อเพื่อนบ้านหรือบริบทละแวกบ้าน เป็นต้น ซึ่งหากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้เปลี่ยนแปลงความต้องการในการช่วยเหลือก็จะเปลี่ยนแปลงไป
- 6) **แบบมาตรฐานที่ได้มีการกำหนดให้เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ** ทั้งในส่วนของวัสดุที่ใช้และขนาด มีผลกระทบอย่างมากต่องบประมาณ เพราะเนื่องจากมีต้นทุนที่สูง ดังนั้น

หากเป็นพื้นที่ชนบทหรือหน่วยท้องถิ่นจะทำให้เกิดปัญหาต่อการจัดทำ อีกทั้งยังพบว่าในพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงส่วนใหญ่จะเกิดข้อผิดพลาดจาก 3 สาเหตุ ได้แก่ การไม่ได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ/เอกสาร, ผู้ดำเนินการขาดความเข้าใจในงาน/ไม่เข้าใจแบบและสุดท้ายคืองบประมาณที่จัดสรรไม่สามารถตอบสนองได้เพียงพอกับการปรับปรุงจริง

- 7) กระบวนการวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้นั้นเป็นการปรับแก้จากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องและเพิ่มเติมในส่วนของการติดตามผลโครงการ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้และเพิ่มเติมรายละเอียดเข้าไปได้ โดยกระบวนการวิจัยดังกล่าวมีการปรับใช้กับพื้นที่ชนบทหลายแห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 4 ภาค ดังนั้นจะเห็นได้ว่างานวิจัยที่มีลักษณะการศึกษาประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ สามารถที่จะนำกระบวนการวิจัยหรือแนวคิดที่ได้จากผลการศึกษาไปปรับใช้หรือต่อยอดงานวิจัยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังเป็นส่วนเติมเต็มให้กระบวนการของวิทยานิพนธ์เดิมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

7.4 ข้อเสนอแนะ

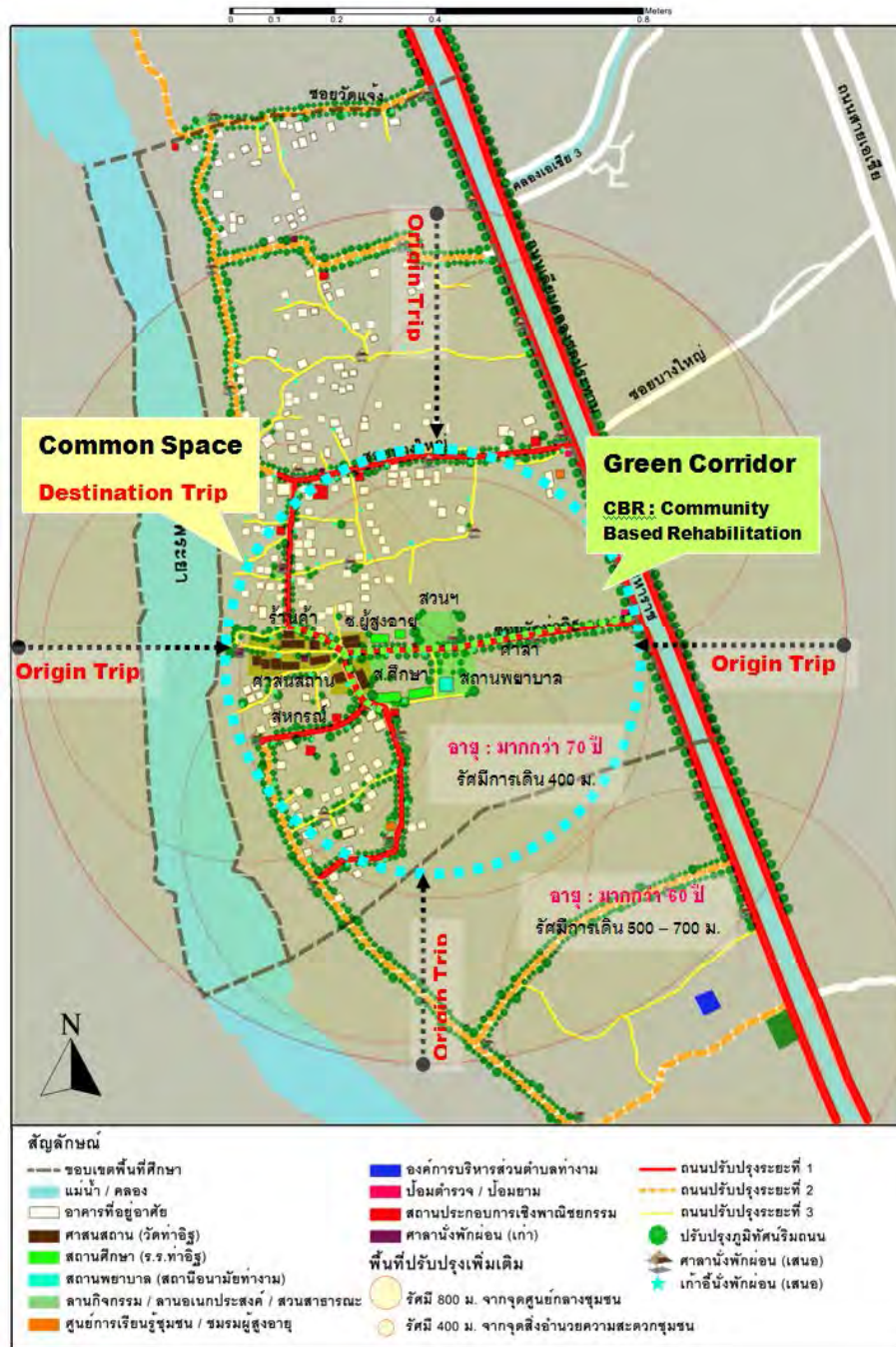
- 1) ทางภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการจัดให้มีระบบขนส่งสาธารณะภายในพื้นที่ เพราะเนื่องจากจะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการเข้าใช้งานของผู้สูงอายุและคนทุกวัย และที่สำคัญควรมีการเพิ่มในส่วนของการช่องทางเดินภายในชุมชนให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุมักจะใช้ทางเดินภายในชุมชนบ่อยครั้งซึ่งอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย
- 2) ทางท้องถิ่นได้มีการให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก แต่ยังคงขาดการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้สูงอายุกับบุคคลวัยอื่นๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะถือเป็นการได้แสดงความคิดเห็นของผู้สูงอายุและเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มวัยดังกล่าว ทำให้รู้สึกถึงความมีคุณค่าในตัวของผู้สูงอายุเอง และส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจที่ดีขึ้น
- 3) ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน ผู้ดำเนินโครงการโดยเฉพาะฝ่ายช่างควรได้รับการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ จนเกิด

ความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพราะมีเช่นนั้นจะเกิดความผิดพลาดในการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวอย่างที่เคยเป็นมา

- 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนในการสนับสนุนโครงการทางด้านผู้สูงอายุควรมีการเพิ่มงบประมาณในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากงบประมาณเบื้องต้นที่เคยได้รับไม่เพียงพอและไม่สามารถปรับปรุงพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยทางผู้วิจัยได้เสนองบประมาณในการปรับปรุงเป็น 2 ประเภทโครงการ ได้แก่ โครงการขนาดใหญ่ งบประมาณอยู่ที่ 50,000 – 100,000 บาท/แห่ง และโครงการขนาดเล็กอยู่ที่ 16,000 – 40,000 บาท/แห่ง โดยลักษณะโครงการจะแบ่งจากความสำคัญและการใช้งานหลักของกลุ่มผู้สูงอายุ อีกทั้งแหล่งงบประมาณควรจะเป็นการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งในส่วนของภาคเอกชนจะเป็นรูปแบบของการทำบริษัทบริหาร หรือ CSR ซึ่งเป็นรูปแบบการช่วยเหลือสังคมในการจัดสรรงบประมาณให้แก่ชุมชน โดยหากงานวิจัยดังกล่าวมีการได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนย่อมทำให้โครงการประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น
- 5) ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุควรมีการสอบถามถึงการเข้าใช้จริงและกิจกรรมที่ทำ เพราะเนื่องจากการสังเกตพื้นที่ที่ศึกษาพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้ปรับปรุงก่อนกลับกลายเป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุมีการเข้าใช้น้อยกว่าพื้นที่บางแห่ง ในที่นี้พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุง ได้แก่ ลานอเนกประสงค์/สวนสาธารณะ ซึ่งทาง อบต. ควรให้งบประมาณปรับปรุงบริเวณวัดทำอิฐมากกว่า เพราะมีการเข้าใช้ของผู้สูงอายุจำนวนมาก และมีกิจกรรมต่างๆ มากมายภายในบริเวณดังกล่าว ดังนั้นการสอบถามถึงการเข้าใช้งานและกิจกรรมที่ทำของผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นต่อการเลือกพื้นที่ในการปรับปรุงในครั้งต่อไป
- 6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อการเข้าใช้ของผู้สูงอายุนั้น ต้องคำนึงถึงอนาคตของผู้สูงอายุ ในเรื่องของการใช้อุปกรณ์ช่วยเดินทาง เช่น รถเข็น หรือไม้เท้า รวมทั้งมีการออกแบบปรับปรุงพื้นที่ที่เหมาะสมต่อความพิการของผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น การเพิ่มพื้นที่ผิวต่างสัมผัสเตือน (Warning block) บริเวณทางเข้าอาคารหรือบริเวณที่เสี่ยงอันตราย เป็นต้น ซึ่งในการปรับปรุงจำเป็นต้องเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าว เพราะมีเช่นนั้นผู้สูงอายุจะไม่สามารถออกมาทำกิจกรรม

ภายนอกบ้านได้ ซึ่งจะไม่เป็นไปตามทฤษฎีการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design: Design for All)

แผนที่ 7.1 แสดงผังแม่บทใหม่ในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนชนบทของพื้นที่ศึกษา

- 7) ในการปรับปรุงพื้นที่ศึกษา สำหรับในอนาคตหรือแผนระยะยาวที่มากกว่า 6 ปี ควรมีการวางผังแม่บทใหม่ให้เกิดความเหมาะสมและมีวิวัฒนาการใหม่เข้ามาปรับใช้มากขึ้น ซึ่งนำมาผนวกเข้ากับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยทางผู้วิจัยได้เสนอผังแม่บทใหม่ดังนี้ แผนที่ 7.1 โดยเป็นการเสนอให้รวมสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่มีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุไว้ใกล้ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุหรือเส้นทางการสัญจรหลัก นั่นคือบริเวณศูนย์กลางชุมชน โดยสิ่งอำนวยความสะดวกหลัก ได้แก่ ศาสนสถาน สถานีอนามัย สวนสาธารณะ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน/ชมรมผู้สูงอายุ ร้านค้า/ร้านสะดวกซื้อ ศาลนั่งพักผ่อน/แคร่ สถานศึกษา ป้อมยาม/สถานีตำรวจ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกบางประเภทจำเป็นต้องมีการย้าย เพื่อความสะดวกและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิด “Common Space” ซึ่งเป็นพื้นที่ว่างที่มีการเข้าใช้อย่างปลอดภัยของคนทุกวัยโดยเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ และมีการเสนอ “Green Corridor” เป็นทางเดินที่มีความปลอดภัยและสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนได้ทุกประเภทภายในศูนย์กลางชุมชน ทำให้ลดระยะเวลาในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ ซึ่งแต่เดิมในการที่จะเดินทางไปยังสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จะต้องใช้เวลาและระยะทางที่ไกล เพราะมีการกระจายตัวของที่ตั้ง โดยถือเป็นความลำบากอย่างมากสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้นทางผู้วิจัยจึงได้เสนอผังข้างต้น เพื่อลดปัญหาดังกล่าวและเป็นทางเลือกการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนแบบครบวงจร
- 8) งานวิจัยข้างต้นเป็นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนที่เหมาะสมต่อผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท ซึ่งสำหรับผู้ที่มีความสนใจที่จะทำการศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการปรับปรุงจริงหลังจากนํางานที่ทางผู้วิจัยเสนอการออกแบบและปรับปรุงภายในพื้นที่ และทดสอบกระบวนการอีกครั้งถึงความถูกต้อง โดยทำการเพิ่มเติมในส่วนรายละเอียดย่อยๆ เพื่อให้เกิดความการันตีแบบของพื้นที่สำหรับผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กิตติธอร์ ชาลปติ และคณะ. โครงการจัดทำสุขภาพสาธารณะต้นแบบสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ.

กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มูลนิธิสาธารณสุข (มสช.) และ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). 2549.

กำธร กุลชล และ ชัยสิทธิ์ ตำนกิตติกุล. แนวทางการปรับปรุงระบบทางเดินเท้าสำหรับคน
พิการและผู้สูงอายุ, 2548.

ชมพูนุท ตันติถาวร. สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในเมืองสุขภาพดี: กรณีศึกษา โครงการบาง
ไทร ฮอสปีเอร์ส จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ช่อเพชร พานระลึก. แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
ในความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548กรณีศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์และคณะ. การศึกษา มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมของ
ผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร, 2548.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การพัฒนาต้นแบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของ
ผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ : การออกแบบชุมชนน่าอยู่ผู้สูงวัย สำหรับผู้สูงอายุใน
ชนบท. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. แผนวิจัยด้านสุขภาพและเทคโนโลยี.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. การศึกษาข้อมูลด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจ และทัศนคติของ
ผู้สูงอายุในเมืองเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงาน
สนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และคณะ. คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบ
สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับทุกคน. กรุงเทพมหานคร: สมาคม
สถาปนิกสยาม, 2552.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2551.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2551.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ. **การสำรวจข้อมูลพื้นที่ในชุมชนเพื่อเตรียมการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สิ่งอำนวยความสะดวก ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลแม่เหียะและเทศบาลตำบลหนองตองพัฒนา).** รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ , 2552.

วีรยา ทัดตากร. **การใช้พื้นที่ภายนอกอาคารในโครงการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาเคหการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2547.

สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์. **คู่มือปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design Code of Practice).** กรุงเทพมหานคร, 2551.

สุทธิชัย และคณะ. **ปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุไทย.** สถาบันวิจัยสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ : สำนักงานนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, กรุงเทพฯ 2542

สำนักงานยุทธศาสตร์การพาณิชย์. **สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society),** 2551.

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. **พระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.** กรุงเทพฯ: เจ เอส การพิมพ์, 2547.

ภาษาอังกฤษ

Architectural Services Department. Universal Accessibility Best Practices and Guidelines. Hong Kong: 2004.

Building Construction Authority. Universal Design Guidelines (Commercial Buildings). Singapore : 2006.

Department of Economic and Social Affairs Population Division. **World Population Aging : 1950 – 2050**. New York: United Publications, 2001.

Elizabeth Burton and Lynne Mitchell. **Inclusive urban design: Street for life**. Oxford: Architectural Press, 2006.

Greater London Authority. Accessible London: achieving an inclusive environment. The London Plan Supplementary Planning Guidance. London, 2004.

Hongtu Chen and Somsak Chunharas. **Introduction to Special Issue on “Population Aging in Thailand”**. . Published online : 6 March 2009, 2009

Isaac Green, Housing for the Elderly : The Development and Design Process. 1975.

John, K., and Napaporn Chayovan. **Older Persons in Thailand: A Demographic, Social and Economic Profile**. Published online : 5 March 2009, 2009

Lawton, M.P. **Planning and Managing Housing for Older People**. New York : John Wiley & Sons, 1975.

Leon A, Pastalan, Making Aging in Place Work. 1999.

Taro Yamane. **Statistics, An Introductory Analysis**. 2nd Ed. New York: Harper and Row, 1967

U.S. Architectural and Transportation Barrier compliance Board. Americans with disabilities Act (ADA) Accessibility Guidelines for Buildings and Facilities. U.S.A.: 2002

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

วิทยานิพนธ์ : การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสม กับ
การใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท : กรณีศึกษา ต.ท่างาม จ.สิงห์บุรี
ภาควิชา เคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นาย วุฒิพันธ์ ภูมิอภิรัตน์
สถานที่ ..... วันที่สำรวจ ..... เวลา .....

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสม กับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท : กรณีศึกษา ต.ท่างาม จ.สิงห์บุรี” โดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ, ข้อมูลทัศนคติและความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน สุดท้ายคือ การติดตามผลการปรับปรุงที่ผ่านมา ซึ่งข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาชุมชนและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนสำหรับผู้สูงอายุในชนบท

กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง หรือเติมคำลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ

1. ชื่อ-สกุล _____ บ้านเลขที่ _____
2. เพศ   [ ] (1) ชาย   [ ] (2) หญิง
3. อายุ ..... ปี
4. สถานภาพ
[ ] (1) โสด   [ ] (2) สมรส   [ ] (3) หม้าย   [ ] (4) หย่า   [ ] (5) แยกกันอยู่
5. จำนวนบุตรทั้งหมด ..... คน   แบ่งเป็นชาย ..... คน และหญิง ..... คน
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด (รวมตัวท่าน) ..... คน
7. การนับถือศาสนา
[ ] (1) พุทธ   [ ] (2) คริสต์   [ ] (3) อิสลาม   [ ] (4) อื่นๆ (ระบุ).....
8. การศึกษา
[ ] (1) ระดับประถมศึกษา   [ ] (2) ระดับมัธยมศึกษา   [ ] (3) ระดับอุดมศึกษา
[ ] (4) ไม่ได้เรียน
[ ] (4.1) อ่านและเขียนได้   [ ] (4.2) อ่านได้เขียนไม่ได้   [ ] (4.3) อ่านและเขียนไม่ได้
9. อาชีพเดิม
[ ] (1) ไม่มีอาชีพเดิม   [ ] (2) รับจ้าง   [ ] (3) เกษตรกร
[ ] (4) ค้าขาย   [ ] (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน   [ ] (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

- [ ] (7) ธุรกิจส่วนตัว [ ] (8) อื่นๆ (ระบุ).....
10. อาชีพปัจจุบัน
- [ ] (1) ไม่มีอาชีพเดิม [ ] (2) รับจ้าง [ ] (3) เกษตรกร
- [ ] (4) ค้าขาย [ ] (5) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน [ ] (6) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- [ ] (7) ธุรกิจส่วนตัว [ ] (8) อื่นๆ (ระบุ).....
11. ที่มาของรายได้จ่อเดือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- [ ] (1) ไม่มีรายได้ [ ] (2) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ [ ] (3) เงินบำนาญ
- [ ] (4) งานอดิเรก [ ] (5) ลูก/หลาน เลี้ยง/ให้ [ ] (6) การทำงานเอง
- [ ] (7) คู่สมรส [ ] (8) อื่นๆ (ระบุ).....
12. รายจ่ายต่อเดือน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- [ ] (1) ไม่มีรายจ่าย [ ] (2) ค่าใช้จ่ายทั่วไปและอาหาร [ ] (3) ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ
- [ ] (4) ค่าใช้จ่ายสำหรับที่อยู่อาศัย [ ] (5) ค่าใช้จ่ายในการทำบุญ [ ] (6) ค่าใช้จ่ายฌาปนกิจ
- [ ] (7) อื่นๆ (ระบุ).....
13. ลักษณะสุขภาพโดยรวม
- [ ] (1) แข็งแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้ [ ] (2) ไม่ค่อยแข็งแรง ต้องการการดูแลบ้าง
- [ ] (3) ไม่แข็งแรง ต้องการการดูแลเป็นส่วนใหญ่ [ ] (4) อ่อนแอ ต้องการการดูแลตลอดเวลา
14. โรคประจำตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- [ ] (1) ไม่มีโรคประจำตัว [ ] (2) ความดันโลหิต [ ] (3) โรคหัวใจ [ ] (4) เบาหวาน
- [ ] (5) อัมพาต/อัมพฤกษ์ [ ] (6) โรคตา โรคไต [ ] (7) ปวดหลัง/เอว [ ] (8) ริดสีดวงทวาร
- [ ] (9) โรคไต [ ] (10) ทางเดินหายใจ [ ] (11) โลหิตจาง [ ] (12) มะเร็ง
- [ ] (13) ฤกษ์ลมโป่งพอง [ ] (14) ต่อมลูกหมากโต [ ] (15) ไทรอยด์ [ ] (16) โรคผิวหนัง
- [ ] (17) ข้อเสื่อม/ไขข้ออักเสบ/กระดูกพรุน [ ] (18) อื่นๆ (ระบุ).....
15. ผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บป่วย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- [ ] (1) คู่สมรส [ ] (2) บุตร/หลาน [ ] (3) ญาติพี่น้อง [ ] (4) ว่าจ้างผู้ดูแล
- [ ] (5) เพื่อน/เพื่อนบ้าน [ ] (6) อสม. [ ] (7) อปพร. [ ] (8) อื่นๆ (ระบุ).....
16. ปัญหาการทำงานของร่างกาย (กรุณาล้อมรอบลักษณะที่เกิดขึ้นจริง)
- [ ] (1) ไม่มีปัญหา
- [ ] (2) การได้ยินเสียง : นูตึง/ประสาทหูเสื่อม/หูไม่ได้ยินเป็นครั้งคราว/ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการได้ยิน
- [ ] (3) การมองเห็น : ตามัว/มองเห็นไม่ชัด/ตาเป็นต้อ/ตาฟาง/ตาบอด/ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับการมองเห็น
- [ ] (4) การเคลื่อนไหว/การเดิน/การเปลี่ยนแปลงต่างๆ : การลุกจากเตียงที่นั้งและเก้าอี้/ทำเดินผิดปกติ
- [ ] (5) การขับถ่ายปัสสาวะ/อุจจาระ : การกลั้นปัสสาวะ-อุจจาระไม่อยู่/ท้องเสียบ่อยๆ/ท้องผูก/ปัสสาวะเล็ด

17. การได้รับบาดเจ็บในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [ ] (1) ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย [ ] (2) หกล้ม จำนวน..... ครั้ง/ปี
 [ ] (3) ตกบันได จำนวน..... ครั้ง/ปี [ ] (4) จากยานพาหนะ รถยนต์/จักรยานยนต์/อื่นๆ.....
 [ ] (5) กินยาผิด [ ] (6) ของมีคมบาด

18. สถานที่ที่ทำให้ท่านได้รับบาดเจ็บในข้อ 17

- [ ] (1) ไม่เคยได้รับบาดเจ็บเลย
 [ ] (2) ในบ้าน
     [ ] (2.1) ห้องน้ำ/ห้องอาบน้ำ [ ] (2.2) ห้องครัว [ ] (2.3) ห้องนั่งเล่น [ ] (2.4) ห้องนอน
     [ ] (2.5) ชานบ้าน/ระเบียงบ้าน [ ] (2.6) บันได [ ] (2.7) ใต้ถุนบ้าน [ ] (2.8) อื่นๆ.....
 [ ] (3) นอกบ้าน
     [ ] (3.1) ทางเดิน [ ] (3.2) บริเวณสนาม ส่วนที่พักผ่อน [ ] (3.3) โรงจอดรถ
 [ ] (3.4) สถานที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่บ้านที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ
     [ ] (1) ถนน [ ] (2) บาทวิถี [ ] (3) พุงนา/สวน [ ] (4) ลานบ้าน/เล้าไก่
     [ ] (5) สวนสาธารณะ [ ] (6) บ้านเพื่อน/ญาติ [ ] (7) อื่นๆ.....

19. ท่านออกกำลังกายหรือไม่

- [ ] (1) ไม่เคยออกกำลังกายเลย
 [ ] (2) ออกกำลังกาย
     [ ] (2.a) ประเภทของการออกกำลังกาย
       [ ] (2.a1) มวยจีน/โยคะ [ ] (2.a2) เดิน/วิ่ง [ ] (2.a3) รำกระบอง
       [ ] (2.a4) ปั่นจักรยาน [ ] (2.a5) เต้นแอโรบิกกาย [ ] (2.a6) ยกน้ำหนัก
       [ ] (2.a7) เล่นกีฬา ทีแบด [ ] (2.a8) อื่นๆ.....
     [ ] (2.b) สถานที่ที่ใช้ออกกำลังกาย
       [ ] (2.b1) ตั้วบ้าน/สถานที่พัก [ ] (2.b2) สนาม/ลานบ้าน [ ] (2.b3) ถนนสาธารณะ
       [ ] (2.b4) สวนสาธารณะ [ ] (2.b5) สโมสร/สนามเฉพาะ [ ] (2.b6) สถานที่อื่น
       [ ] (2.b7) ลานวัด/โรงเรียน [ ] (2.b8) สถานที่เล่นกีฬา/ออกกำลังกาย
       [ ] (2.b9) อื่นๆ.....
     [ ] (2.c) สถานที่ที่ใช้ออกกำลังกาย
       [ ] (2.c1) ทุกวัน [ ] (2.c2) วันเว้นวัน [ ] (2.c3) 2-3 ครั้ง/สัปดาห์
       [ ] (2.c4) 1 ครั้ง/สัปดาห์ [ ] (2.c5) 1-2 ครั้ง/เดือน [ ] (2.c6) อื่นๆ.....

20. ความถี่ในการทำกิจกรรม

ความถี่ในการทำกิจกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. นั่ง-นอนเล่น					

ความถี่ในการทำกิจกรรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2. ทานอาหาร					
3. ทำงาน					
4. บริหารร่างกาย/ออกกำลังกาย					
5. อ่านหนังสือ					
6. คุย/พบปะผู้คน					
7. สวดมนต์					
8. ดูโทรทัศน์					
9. ฟังวิทยุ					
10. ทำสวน					
11. เลี้ยงสัตว์					
12. ไปวัด					
13. เข้าร่วมชมรม/สมาคม					

ส่วนที่ 2: สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

21. ลักษณะที่อยู่อาศัยของท่านในปัจจุบัน

- (1) บ้านไม้ยกพื้น (2) บ้านเดี่ยว
 (3) ทาวน์เฮ้าส์ (4) ตึกแถว

22. ลักษณะการอยู่อาศัย

- (1) อาศัยในบ้านของตนเอง (2) เช่าอาศัย (3) อาศัยอยู่กับลูกหลาน
 (4) อาศัยอยู่กับญาติ (5) อาศัยอยู่กับนายจ้าง (6) อาศัยอยู่ในที่สาธารณะ
 (7) อื่นๆ.....

23. คนที่อาศัยอยู่ด้วย

- (1) อยู่คนเดียว (2) คู่สมรส (3) ลูก/หลาน
 (4) ญาติ (5) เพื่อน

24. ลักษณะการอาศัยกับลูกหลาน

- (1) ในหลังเดียวกัน (2) คนละหลังแต่รั้วเดียวกัน
 (3) คนละหลังในระยะทางไกลกัน (4) คนละหลังในระยะทางไกลกัน

25. ลักษณะการครอบครองในที่อยู่อาศัย

- (1) เป็นเจ้าของถือกรรมสิทธิ์เอง (2) ไม่มีกรรมสิทธิ์ อาศัยอยู่กับลูก/หลาน/ญาติ
 (3) ไม่มีกรรมสิทธิ์ เป็นของคู่สมรส/ลูก/หลาน/ญาติ (4) เช่าระยะยาว (เช่า)

- [ ] (5) เข้ารายเดือน [ ] (6) ไม่มีกรรมสิทธิ์เป็นของนายจ้าง
- [ ] (7) เป็นที่สาธารณะ [ ] (8) อื่นๆ.....
26. ระยะเวลาที่อยู่อาศัย ณ ที่อยู่ปัจจุบัน
- [ ] (1) 1-10 ปี [ ] (2) 11-25 ปี [ ] (3) 26-40 ปี
- [ ] (4) 41-55 ปี [ ] (5) 56 ปีขึ้นไป
27. ความคิดเห็นที่จะย้ายจากที่อยู่ปัจจุบัน
- [ ] (1) เคยคิดย้าย เพราะ
- [ ] (1.1) บ้านหลังปัจจุบันสภาพไม่เหมาะสม [ ] (1.2) ต้องการความสงบและอิสระ
- [ ] (1.3) อยากย้ายบ้านใหม่ที่ตนมีกรรมสิทธิ์ [ ] (1.4) ข้อ 1.1 และ 1.2
- [ ] (1.5) อยากได้บ้านใหม่ [ ] (1.6) อื่นๆ.....
- [ ] (2) ไม่เคยคิดย้าย เพราะ
- [ ] (2.1) รักและผูกพันกับที่อยู่เดิม [ ] (2.2) มีคนคอยดูแล มีเพื่อนบ้าน
- [ ] (2.3) คิดว่าการย้ายเป็นการสิ้นเปลือง [ ] (2.4) อยากอยู่ใกล้ลูก/หลาน
- [ ] (2.5) สะดวกและปลอดภัย [ ] (2.6) อื่นๆ.....

ส่วนที่ 3: ข้อมูลทัศนคติและความพึงของผู้สูงอายุต่อสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

28. บริการที่ควรจัดให้มีในชุมชน
- [ ] (1) พยาบาลประจำสถานที่ [ ] (2) แพทย์มาตรวจเป็นระยะ [ ] (3) อาหาร 3 มื้อ (เลือกเมนูได้บ้าง)
- [ ] (4) การทำความสะอาดที่พัก [ ] (5) ซักรีดเสื้อผ้า [ ] (6) รถรับส่งไปที่ต่างๆ
- [ ] (7) ยามรักษาความปลอดภัย [ ] (8) กิจกรรมเพื่อสุขภาพ [ ] (9) อื่นๆ.....
29. สิ่งอำนวยความสะดวกชุมชนในปัจจุบัน
- [ ] (1) คลินิก [ ] (2) สวนสาธารณะ [ ] (3) ห้องปฏิบัติธรรม
- [ ] (4) ห้องสมุด [ ] (5) ร้านขายของ [ ] (6) ร้านอาหาร
- [ ] (7) ร้านขายของ [ ] (8) ร้านทำผม [ ] (9) ศูนย์กายภาพบำบัด
- [ ] (10) ศูนย์กลางผู้สูงอายุ [ ] (11) แปลงปลูกต้นไม้ [ ] (12) อื่นๆ.....
30. การจัดสาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อม	จำเป็น (1)	ไม่จำเป็น (2)
1. สวนสาธารณะ/สวนสุขภาพ สำหรับการพักผ่อน ออกกำลังกาย		
2. ทางเดินเท้า/บาทวิถี ที่กว้างเหมาะสมและมีทางลาด		
3. สถานพยาบาล/บ้านพัก สำหรับดูแลผู้สูงอายุในชุมชน		
4. รววจับในห้องน้ำสาธารณะ หรือบริเวณทางเดินที่ลาดชัน		
5. วัด/สถานปฏิบัติกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ		

สาธารณูปโภค/สิ่งแวดล้อม	จำเป็น (1)	ไม่จำเป็น (2)
6. ทางข้ามที่ติดสัญญาณไฟ สำหรับเดินข้ามถนน		
7. ป้าย สัญญาณที่เตือนให้ผู้ขับขี่ระมัดระวังผู้สูงอายุ		

31. ความช่วยเหลือในการเดินทาง

- (1) มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทาง
 (2) ไม่มีความต้องการได้รับการช่วยเหลือในการเดินทาง

32. วิธีการเดินทางไปสถานที่ภายในชุมชน

- (1) ด้วยตัวเอง   (2) มีผู้ช่วยเหลือ   (3) เดินทางด้วยรถโดยสาร

33. วิธีการเดินทางไปสถานที่ภายนอกชุมชน

- (1) ด้วยตัวเอง   (2) มีผู้ช่วยเหลือ   (3) เดินทางด้วยรถโดยสาร

34. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปสถานที่ภายในชุมชน

- (1) เดินเท้า   (2) จักรยาน   (3) จักรยานยนต์
 (4) รถยนต์   (5) รถโดยสาร

35. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปสถานที่ภายนอกชุมชน

- (1) เดินเท้า   (2) จักรยาน   (3) จักรยานยนต์
 (4) รถยนต์   (5) รถโดยสาร

36. ความถี่ในการทำกิจกรรมต่อไปนี้

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม					
	ทุกวัน	ทุกสัปดาห์	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยไป
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน - ละแวกบ้าน						
ศาสนสถาน						
สวนสาธารณะ						
ลานกีฬา สถานที่ออกกำลังกาย						
อ่านหนังสือ ศาลากิจกรรมต่างๆ						
ป้อมตำรวจ อปพร.						
ศาลา บ่ายรถโดยสาร						
สิ่งอำนวยความสะดวกประจำชุมชน (ภาคเอกชน)- ละแวกบ้าน						
ร้านขายของชำ/ร้านสะดวกซื้อ						
ตลาดละแวกหมู่บ้าน						
ร้านอาหาร ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว						
ร้านกาแฟ ร้านเหล้า ร้านขนม						
ร้านเสริมสวย ร้านสระผม ตัดผม						
ร้านตัดผม ร้านซ่อมรถ ร้านวัสดุอุปกรณ์						

สถานที่ที่ผู้สูงอายุเดินทางไป	ความถี่ในการทำกิจกรรม					
	ทุกวัน	ทุกสัปดาห์	ทุกเดือน	ทุก 3 เดือน	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยไป
ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านทอง						
คลินิก ร้านขายยา						
ปั้มน้ำมัน ปั้มหลอด						
หมอนวด/พื้นบ้าน						
สิ่งอำนวยความสะดวกระดับตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
สถานีอนามัยประจำตำบล						
สถานศึกษาประจำตำบล						
สถานผู้สูงอายุ/ชมรมผู้สูงอายุ						
ตลาดสด ตลาดนัด						
ธนาคาร สหกรณ์ ออมสิน ธกส.						
ที่ทำการเทศบาลตำบล/อบต.						
สถานีตำรวจ อปพร.						
ฌาปนกิจสถาน						
โรงพยาบาล ตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ที่ทำการอำเภอ/ศาลากลางจังหวัด						
ห้องสมุด ตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ที่ทำการไปรษณีย์						
สวนสาธารณะตำบล/อำเภอ/จังหวัด						
ตลาดใหญ่/ตลาดในเมือง/ตลาดในจังหวัด/ ห้างสรรพสินค้า/ห้างค้าส่ง						
สถานีขนส่งของชุมชน						
สถานที่ส่วนตัว						
ที่นา ไร่ สวน						
ที่ทำงานภาครัฐ เอกชน หรือธุรกิจส่วนตัว						
ที่ทำงานในอำเภอ/จังหวัด						

ส่วนที่ 4 : ข้อมูลความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน

พื้นที่ 1 อบต.ท่างาม

: ทางลาด (ด้านหน้า)

: ห้องน้ำ (กำลังดำเนินการ)

: สวนสาธารณะ

พื้นที่ 2 ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 4

: ทางลาด (ด้านหน้าอาคาร)

: ห้องน้ำ (ภายในอาคาร)

: เครื่องออกกำลังกาย

พื้นที่ที่มีการปรับปรุง	ความพึงพอใจ			ปัญหา			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ยากต่อการเข้าใช้	ไม่สอดคล้องต่อการใช้งานจริง	ต้องการส่วนอื่นมากกว่า	
1. ที่ทำการ อบต.ท่างาม							
- ทางลาด (ด้านหน้า)							
- ห้องน้ำ (กำลังดำเนินการ)							
- สวนสาธารณะ / ลานออกกำลังกาย							
2. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก/ชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 4							
- ทางลาด (ด้านหน้าอาคาร)							
- ห้องน้ำ (ภายในอาคาร)							
- เครื่องออกกำลังกาย							

ปัญหาเพิ่มเติม.....

.....

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง.....

.....

.....

** ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามนี้**

ภาคผนวก ข
แบบสำรวจพื้นที่ศึกษา

แบบสำรวจพื้นที่ศึกษา

วิทยานิพนธ์ : การปรับปรุงและพัฒนาต้นแบบสิ่งอำนวยความสะดวกชุมชน เพื่อการอยู่อาศัยที่เหมาะสม
กับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพในชนบท : กรณีศึกษา ต.ท่างาม จ.สิงห์บุรี
ภาควิชา เคนการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิสิตผู้ทำวิทยานิพนธ์ : นาย จูติพันธ์ ภูมิอภิรัตน์
สถานที่ ..... วันที่สำรวจ ..... เวลา ..... น.

● ลักษณะถนนและทางเท้า

1. สถานที่ใกล้เคียง ..... ถนน .....
2. ลักษณะถนนและการจัดการระบบถนน

ลักษณะถนน	มี	ไม่มี
ทางเดินเท้า		
ทางรถยนต์		
ทางรถจักรยาน		
การจัดการระบบถนน	ช่วง	วัน
เดินรถทางเดียว (One-way)		
เดินรถสวนทาง (Two-way)		

3. จำนวนช่องทางจราจร

[ ] 1-2 ช่องจราจร   [ ] 3-4 ช่องจราจร   [ ] มากกว่า 4 ช่องจราจรขึ้นไป

4. ปริมาณจราจร

[ ] มาก   [ ] ปานกลาง   [ ] น้อย

5. ปริมาณคนเดินเท้า

[ ] มาก   [ ] ปานกลาง   [ ] น้อย

6. ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่

ลักษณะทางเดินเท้า	
- ลักษณะทางเดินเท้าแคบเกินไป (แคบ / ไม่แคบ) ..... เมตร	- สภาพของทางเดินเท้า (ดี / ปานกลาง / ทดโทรม)
- มีสิ่งกีดขวางบนทางเท้า (มี / ไม่มี)	- มีทางลาดสำหรับคนพิการ (มี / ไม่มี)
ลักษณะทางเดินเท้า	
- สภาพของทางลาด (ดี / ปานกลาง / ทดโทรม)	
ลักษณะทางข้ามและสัญญาณไฟจราจร	
- ลักษณะของทางข้าม (มี / ไม่มี)	- ตำแหน่งทางข้าม (เหมาะสม / ไม่เหมาะสม)
- ตำแหน่งสัญญาณไฟจราจร (เหมาะสม / ไม่เหมาะสม)	
ลักษณะด้านภูมิทัศน์	

- ลักษณะการให้ร่มเงา (มาก / ปานกลาง / น้อย)	- ที่จอดรถ (มี / ไม่มี)
- ความต้องการของที่จอดรถ (เพียงพอ / ไม่เพียงพอ)	- จุดที่นั่งพักสาธารณะ (มาก / ปานกลาง / น้อย)
- เสาไฟ (มาก / ปานกลาง / น้อย)	- แสงสว่าง (มาก / ปานกลาง / น้อย)
- ลักษณะตะแกรงท่อระบายน้ำ (ดี / ไม่ดี)	

7. SECTION ของตำแหน่ง ..... (สำรวจลักษณะต้นไม้ / ทางเท้า / ความสูงของทางเท้า)

8. แบบสำรวจของตำแหน่ง .....

● การประเมินผลการปรับปรุงพื้นที่

1. ที่ทำการ อบต.ท่างาม

- ทางลาด (ด้านหน้า)

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....).		
ความชันไม่เกิน 1 : 12		
ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม.		
ทางลาดยาวเกิน 600 ซม. ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 150 ซม.		
ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง		
ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน		
ระดับพื้นที่ต่างกันเกิน 2 ซม. ต้องมีการปาดมุม 45 องศา		
ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ขานพัก และปลายทางลาด		
ราวจับสูงจากพื้นที่ 80 – 90 ซม.		

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม.		
ราวจับติดกับผนัง ต้องห่างจากผนัง 5 ซม. สูงจากจุดยึด 12 ซม.		

- ห้องน้ำ (กำลังดำเนินการ)

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก		
ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม.		
พื้นที่ว่างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม.		
ราวจับบริเวณชักโครกแนวนอนสูงจากพื้น 65 – 75 ซม. และพับเก็บได้		
ราวจับยื่นล้ำออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 – 30 ซม.		
ราวจับแนวตั้งมีความกว้างไม่น้อยกว่า 60 ซม.		
ระยะกึ่งกลางของชักโครกต้องห่างจากผนังด้านข้าง 45 – 50 ซม.		
มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก		
ติดตั้งระบบแสงหรือเสียงแจ้งเหตุเตือนภัย		
โถส้วมนั่งราบสูงจากพื้น 45 – 50 ซม.		
ไม่มีน้ำขังและวัสดุปูพื้นที่ไม่ลื่น ระดับพื้นห้องน้ำเสมอพื้นภายนอก		
โถปัสสาวะชายมีราวจับด้านข้างทั้ง 2 สูง 80 – 100 ซม. และราวจับแนวนอนอยู่ด้านบน ยาวไม่น้อยกว่า 50 – 60 ซม. สูงเหนือจากพื้น 120 ซม.		

- สวนสาธารณะ / ลานออกกำลังกาย

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ทางเดินเชื่อมภายนอกอาคาร :		
พื้นผิวทำจากวัสดุไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง		
มีความกว้าง ทางเดินไม่น้อยกว่า 150 ซม.		
หากมีฝาท่อระบายน้ำ ต้องมีขนาดรูตะแกรงห่างไม่เกิน 1.3 ซม.		
ถ้ามีทางลาดต้องมีความชัน 1 : 12 (พื้นที่ต่างระดับเกิน 2 ซม.)		
มีป้ายหรือสิ่งกีดขวางที่อยู่เหนือทางเดินต้องสูงกว่าพื้นทางเดิน 200 ซม.		
มีโทรศัพท์สาธารณะที่ติดตั้งในระดับคนนั่งสลิคแชร์สามารถใช้ได้		
มีที่นั่งพักสำหรับผู้สูงอายุ		

2. ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านบางเล็ก / ชมรมผู้สูงอายุ หมู่ 4

- ทางลาด (ด้านหน้าอาคาร)

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
วัสดุพื้นผิวไม่ลื่น (ทำจาก.....).		
ความชันไม่เกิน 1 : 12		
ทางลาดยาวไม่เกิน 600 ซม. ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 90 ซม.		
ทางลาดยาวเกิน 600 ซม. ความกว้างต้องไม่น้อยกว่า 150 ซม.		
ทางลาดยาวตั้งแต่ 250 ซม. ต้องมีราวจับ 2 ข้าง		
ปลายราวจับยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม. ปลายราวจับต้องเป็นปลายมน		
ระดับพื้นที่ต่างกันเกิน 2 ซม. ต้องมีการปาดมุม 45 องศา		
ต้องมีผิวต่างสัมผัสบริเวณทางขึ้น ชานพัก และปลายทางลาด		
ราวจับสูงจากพื้นที่ 80 – 90 ซม.		
เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3 – 4 ซม.		
ราวจับติดกับผนัง ต้องห่างจากผนัง 5 ซม. สูงจากจุดยึด 12 ซม.		

- ห้องน้ำ (ภายในอาคาร)

หลักเกณฑ์สิ่งอำนวยความสะดวก	ผ่าน	ไม่ผ่าน
ห้องน้ำอยู่ในตำแหน่งที่สามารถเข้าถึงได้สะดวก		
ประตูเป็นบานเลื่อน และมีกว้างสุทธิอย่างน้อย 90 ซม.		
พื้นที่ว่างภายในเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 150 ซม.		
ราวจับบริเวณชักโครกแนวนอนสูงจากพื้นที่ 65 – 75 ซม. และพับเก็บได้		
ราวจับยื่นล้ำออกมาหน้าชักโครกไม่น้อยกว่า 25 – 30 ซม.		
ราวจับแนวตั้งมีความกว้างไม่น้อยกว่า 60 ซม.		
ระยะกึ่งกลางของชักโครกต้องห่างจากผนังด้านข้าง 45 – 50 ซม.		
มีสายชำระหรือระบบฉีดชำระอัตโนมัติ ใช้งานสะดวก		
ติดตั้งระบบแสงหรือเสียงแจ้งเหตุเตือนภัย		
โถส้วมนั่งราบสูงจากพื้น 45 – 50 ซม.		
ไม่มีน้ำขังและวัสดุปูพื้นที่ไม่ลื่น ระดับพื้นห้องน้ำเสมอกับพื้นที่ภายนอก		
โถปัสสาวะชายมีราวจับด้านข้างทั้ง 2 สูง 80 – 100 ซม. และราวจับแนวนอนอยู่ด้านบน ยาวไม่น้อยกว่า 50 – 60 ซม. สูงเหนือจากพื้น 120 ซม.		

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นายฐิติพันธ์ ภูมิภักดิ์
วัน/เดือน/ปีเกิด	21 เมษายน พ.ศ. 2530
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ผังเมืองบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง สาขาวิชาการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2553
E-mail address:	Basio210430@gmail.com, basio@hotmail.co.th